

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 29 november.

2 § Anmälan om ordförande i utskott

Förste vice talmannen anmälde att *Jessica Polffjärd* (M) valts till ordförande i näringsutskottet under tiden den 5 december 2012–1 januari 2013.

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2012/13:140

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:140 Läxhjälp till alla barn
av Pia Nilsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 14 december 2012.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 3 december 2012

Finansdepartementet

Anders Borg (M)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Till riksdagen

Interpellation 2012/13:161 Regeringens skattepolitik
av Eva-Lena Jansson (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 14 december 2012.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 3 december 2012

Finansdepartementet

Anders Borg (M)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2012/13:FPM26 Förslag till förordning om tillträde till genetiska resurser samt rimlig och rättvis fördelning av den nytta som uppstår vid deras användning i unionen *KOM(2012) 576* till miljö- och jordbruksutskottet

5 § Anmälan om inkommen granskningsrapport från Riksrevisionen

Förste vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport inkommit från Riksrevisionen:

RiR 2012:19 SBAB – mervärde, mångfald och konkurrens?

6 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Motioner

2012/13:Ju6–Ju8 till justitieutskottet

2012/13:Fö4 till försvarsutskottet

7 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Finansutskottets betänkanden 2012/13:FiU6 och FiU12

Utrikesutskottets betänkande 2012/13:UU1

8 § Förlängning av övergångsperiod för krav på kontrollansvariga enligt plan- och bygglagen

Prot. 2012/13:37
5 december

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2012/13:CU2
Förlängning av övergångsperiod för krav på kontrollansvariga enligt plan- och bygglagen (prop. 2012/13:28).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 23 §.)

9 § Certifiering av vissa installatörer

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2012/13:NU9
Certifiering av vissa installatörer (prop. 2012/13:32).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 23 §.)

10 § Ändringar i reglerna om beskattning av finansiella instrument på investeringssparkonto

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2012/13:SkU7
Ändringar i reglerna om beskattning av finansiella instrument på investeringssparkonto (prop. 2012/13:24 och skr. 2011/12:165).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 23 §.)

11 § Kontroll av postförsändelser

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2012/13:SkU9
Kontroll av postförsändelser (skr. 2012/13:8).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 23 §.)

12 § Resultatberäkning vid vissa fastighetsavyttringar

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2012/13:SkU11
Resultatberäkning vid vissa fastighetsavyttringar (prop. 2012/13:13).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 23 §.)

13 § Fastighetstaxering av kraftvärmeverk åren 2013–2018

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2012/13:SkU12
Fastighetstaxering av kraftvärmeverk åren 2013–2018 (prop. 2012/13:11).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 23 §.)

14 § Beskattning av tillsatser i motorbränsle

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2012/13:SkU13
Beskattning av tillsatser i motorbränsle (prop. 2012/13:27).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 23 §.)

*Skattereduktion för
läxhjälp*

15 § Skattereduktion för läxhjälp

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2012/13:SkU10
Skattereduktion för läxhjälp (prop. 2012/13:14).

Anf. 1 PETER PERSSON (S):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till de reservationer som har lämnats av Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet.

Jag kan göra det med att läsa innantill från regeringens proposition 2006/07:94 om så kallat HUS-avdrag, det vill säga hushållsnära tjänster. Man skrev då i propositionen: ”Däremot bör anlitande av privatlärare eller liknande för barnets räkning inte omfattas. I detta fall är det fråga om sådant arbete som kräver specialistkunskaper och som normalt inte utförs av hushållen själva. Det är därför inte fråga om omsorg eller tillsyn utan om undervisning. Det får vidare antas att ... sådant arbete utförs på den vita marknaden.”

Det är skatteaspekten i den här frågan, och jag delar den syn som regeringen tidigare anförde.

Nu har man hastat fram en proposition där frågan i dess helhet handlar om utbildningspolitik och jämlika möjligheter till förkovran. När jag säger hasta fram är det verkligen ingen överdrift.

Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, huvudman för skolväsendet i vårt land, gavs sex dagars remisstid att överväga ett förslag som på ett dramatiskt sätt kan förändra förutsättningarna för den likvärdiga skolan, i det att vi står i begrepp att här diskutera och möjligen anta ett förslag om att subventionera privatundervisning i hemmen, till ett belopp som är tre fyra gånger högre än det belopp som läggs på övrig offentligt finansierad undervisning.

Samtidigt vill jag erinra kammaren om att regeringen skurit ned 675 miljoner kronor på gymnasieskolan för 2012 och planerar för en neddragning på 1 360 miljoner under 2014. Det är i sanning en gigantisk omfördelning, från allas rätt till några fås möjlighet.

Fru talman! Resultaten i grundskolan har sjunkit sex år i rad. Det är djupt oroande. Den svenska skolan får svårare att hävda sig i internationella mätningar. De sociala klyftorna i skolan ökar. I många kommuner är det vardag att i lokaltidningarna läsa om besparingar, större klasser och mindre undervisning.

Därför vill Socialdemokraterna satsa på skolan. Vi har i vårt budgetalternativ, som röstades ned här i kammaren, lagt fram ett brett förslag om satsningar på skolan.

Det handlar om mindre klasser för de små barnen, att alla barn ska kunna bli sedda och ges möjligheter att lockas till både lärande och social känsla och fostran.

Det handlar om att stötta skolor med tuffa förutsättningar i det Sverige där arbetslösheten breder ut sig och är så ojämnt fördelad, ty vissa stadsdelar får ta de tuffaste smällarna i varselvägen, och vissa orter också. Det undergräver den kommunala ekonomin och gör besparingar i skolan nödvändiga. Det vill vi socialdemokrater kompensera med just resurser till skolan och de tuffa områdena.

Vi vill också satsa på läxhjälp till alla elever.

Det är några av våra förslag i den budgetmotion som diskuterats här i kammaren.

Vi säger nu också att om majoriteten driver igenom det orättfärdiga förslaget om en subventionerad läxhjälp kommer vi att föreslå att skollagen ändras så att alla som behöver läxhjälp också ska få det.

Fru talman! Sällan har en regering fått så mycket kritik som för detta förslag om subventionerad läxhjälp. Ideella organisationer, som oegennyttigt engagerar sig i barnens situation, säger: Det här är inte rättvist; det här strider mot den likvärdiga skolan. Skatteutskottet kunde höra Skolverket, Lärarnas Riksförbund och Lärarförbundet med varierande ord säga det vid den offentliga utfrågningen. Det var oerhört tydligt hur man lyfte fram likvärdigheten och att den här politiken bryter mot likvärdigheten och allas möjligheter.

De enda jag har hört vara för förslaget är de som avser att tjäna pengar på en ny marknad, just den marknad där tillträdet heter pengar, inte behov, där rättighet ger vika för penningens genväg.

Fru talman! Det är i sanning ett orättfärdigt förslag som här framläggs.

Anf. 2 JACOB JOHNSON (V):

Fru talman! Det var en gång en tanke om ett enkelt och robust skattesystem med få undantag. Man pratade om breda skattebaser med få avdragsmöjligheter. Men det har Alliansen glömt – tvärtom vill man fixa allt med ytterligare avdrag. Dagens debatt handlar om skattereduktion för läxhjälp. Det är bara ett i raden av avdrag som Alliansen – eller kanske de fyra borgerliga partierna borde byta namn till avdragsfycklövern – har föreslagit.

Några andra aktuella exempel på det så kallade RUT-avdraget är inhyrning av bartender till privata fester, julgåva från en arbetsgivare till sin anställda om denne anlitar städhjälp eller om man med lite kreativ bokföring gör om kostnader för ett barnkalas till barnpassning. Det är förvisso trevliga aktiviteter som väl kan sätta lite guldkant på tillvaron för över- och medelklass, men allvarligt talat är det naturligtvis helt uppåt väggarna att skattebetalarna ska stå för halva kostnaden. Dessa exempel är tyvärr symtomatiska för Alliansens skattepolitik där man successivt urholkar skattebaserna med olika avdrag och i stället gynnar dem som redan har.

Dagens debatt handlar alltså om förslaget att man ska kunna använda sig av RUT-avdraget för läxhjälp också till gymnasieungdomar. Det är återigen något som otvivelaktigt främst kommer att gynna väletablerade familjer med goda inkomster och studietraditioner.

Fru talman! Vi – i detta fall de tre rödgröna partierna – menar att alla barn ska kunna erbjudas läxhjälp. Elevers möjligheter att få hjälp med läxorna ska inte avgöras av om de har föräldrar som har förmågan att hjälpa dem, som vid varje tillfälle tidsmässigt får ihop det eller som har råd att anlita läxhjälp.

Skolan ska vara likvärdig. Det slås fast i skollag och i läroplaner. En likvärdig skola handlar om lika tillgång till utbildning, lika kvalitet på utbildningen och att skolan ska kompensera för elevernas olika förutsättningar. Skolverket påpekar i sitt remissvar på förslaget att likvärdigheten i svensk skola har försämrats. Skolsegregationen växer, kunskapsskillnaderna ökar och vilka dina föräldrar är blir alltmer avgörande för hur du lyckas i skolan.

Regeringens förslag om skattebidrag för att köpa läxhjälp från privata företag är därför så uppenbart ett steg i helt fel riktning och ett förslag som förstärker de orättvisor som redan finns. Föräldrar som har råd ska i och med förslaget kunna köpa hjälp till sina barn för att de ska klara sig bättre i skolan. Skolan ska i stället kompensera elever som kommer från familjer utan studievana med extra stöd och hjälp så att alla ska ha samma chanser till en bra utbildning. Därför avsätter Vänsterpartiet i vår budgetmotion pengar bland annat i form av riktade statsbidrag till de elever och de skolor som har de största behoven. Vi satsar också totalt 6 miljarder kronor under åren 2013–2015 för att successivt öka lärartätheten generellt i våra skolor.

Vänsterpartiets syn på läxläsning är att det ska ske inom ramen för skolan. Hemläxorna delar upp elever i två tydliga grupper: de som kan få mycket hjälp hemifrån och de som inte kan få det. Motståndet mot Vänsterpartiets syn på läxläsning har bland annat innehållit argumentet att hemläxor är viktiga som en länk mellan familj och skola. Detta redan

tunna argument faller ytterligare om läxläsningen sköts av inhyrd personal.

Vi har under en längre tid sett en förskjutning av ansvaret för lärandet från lärarna till föräldrarna. Det finns ett grundläggande fel i att individualisera skolan så mycket att det till slut blir föräldrarnas inkomst som avgör elevernas betyg.

Det är något riktigt fel i att ge miljonbidrag till läxhjälpföretag som jobbar med eleverna på deras fritid samtidigt som man skär ned med 675 miljoner kronor på gymnasieskolan. Man tar alltså från skolan och inför läxhjälp till dem som har råd. Vi vill att alla ska få det stöd de behöver och har rätt till. För det skulle lärare behöva mer tid med sina elever, men klasserna blir bara större och lärarna färre.

Om man menar allvar med skolans kompensatoriska uppdrag måste resurserna riktas dit där behoven finns. Nu skapar man ett orättvist resursfördelningssystem; den gemensamma skolan får minskade anslag samtidigt som pengarna skickas till resursstarka elever från akademiska hem. Vänsterpartiet värnar skolans kompensatoriska uppdrag. Grunden i ett modernt samhälle är en skattefinansierad utbildning som vi ställer höga krav på och som kommer alla till del.

Fru talman! Kritiken mot regeringens förslag har varit bred. Man har kunnat läsa debattinlägg som till exempel ”Att införa läx-rut är direkt stötande” från TCO och Lärarförbundet eller ”Läxhjälp ett hån mot lärarnas kompetens”, som två professorer författade nyligen. Skolverket skriver i sitt svar att RUT-avdrag kan leda till att alla elever inte får möjlighet att ta del av satsningen, och att risken är uppenbar att det blir just de elever som är i störst behov av stöd som inte får tillgång till det. Det är precis detta jag har utvecklat tidigare.

Regeringen hävdar att förslaget inte är ett utbildningsförslag utan ett skatteförslag och att det syftar till att förenkla regelverket för användningen av RUT-avdrag. Men Skatteverket, som bör förstå detta bäst, avstyrker förslaget och understryker att det är viktigt med stabila regler och att det inte heller är klarlagt att de nya reglerna kommer att innebära mindre kontroll- och gränsdragningsproblem. Skatteverket påpekar, som vi har hört tidigare, att i den ursprungliga propositionen för RUT-avdrag *Skattelättnader för hushållstjänster, m.m.* från mars 2007 angavs att anlåtande av privatlärare eller liknande inte bör omfattas. I Skatteverkets meddelande om RUT-avdrag sägs också ”Till sådan barnpassning som inte ger rätt till skattereduktion räknas exempelvis privatlärare, tränare eller annat arbete för barnets räkning som kräver specialistkunskaper och som normalt inte utförs av hushållen själva.”

Vid den utfrågning som skatteutskottet anordnade för någon vecka sedan framförde Skatteverkets rättsliga expert mycket tydligt – som jag ser det – att regeringens förslag inte minskar gränsdragnings- och kontrollproblemen. Ett problem kanske försvinner, men andra tillkommer. Även Ekonomistyrningsverket avstyrker förslaget med motiveringen att läxhjälp inte kan jämföras med övrig verksamhet som ger rätt till skattereduktion, och att det är kommunernas ansvar att se till att eleverna har tillgång till hjälp- och stödundervisning.

Fru talman! Vänsterpartiet avslår alltså tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet regeringens proposition om skattereduktion för läxhjälp. Oberoende av om man ser det som en utbildnings- eller

skattefråga slår detta fel. Det gynnar väletablerade barn och familjer, och det drar resurser från den skola som en gång sades vara för alla men som allt mer håller på att bli en skola efter plånbok. Det minskar inte de skattemässiga gränsdragnings- och kontrollproblemen, enligt Skatteverket, som ju är den myndighet som har att hantera detta i verkligheten.

Avdragsfyrklövern i regeringen gör fel både utbildningspolitiskt och skattemässigt – dubbelfel!

Jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 3 MATS PERTOFT (MP):

Fru talman! Jag litade på infrastrukturministerns löfte om att SJ skulle gå i tid i år. Det innebar en halvtimmes försening på en resa på 25 minuter.

Fru talman! Vi diskuterar här ett RUT-avdrag för läxhjälp. Det är en fråga som har både skattemässiga och pedagogiska sidor. Från Miljöpartiets sida var vi från början försiktigt positiva till förslaget. De flesta som jag hörde menade: Vem är emot kunskap? Vem är emot att barnen eller ungdomarna lär sig mer? Ingen, tror jag. Vi alla vill att våra barn och ungdomar lär sig mer.

Eftersom Miljöpartiet är ett kunskapsparti som lyssnar på dem som har kunskapen, experterna, forskarna, började vi ta till oss frågan: Vad är det här egentligen? När vi lyssnade noggrannare på dem som borde kunna denna fråga bäst, Skatteverket och Skolverket, oberoende statliga myndigheter, blev vi mer och mer undrande över detta förslag. Kanske mest förvånade blev vi att regeringen, allianspartierna, inte tar till sig kunskapen. Framför allt tänker jag på – det är ändå skatteutskottet som debatterar detta – Skatteverkets uttalande. Man konstaterar ganska tydligt att RUT från början hade två sidor. Man skulle få bort svartarbete där vi vet att det finns svartarbete som byggbranschen, städbranschen. Men vem i all sin dar hade för några år sedan hört om läxhjälpbranschen? Jo, jag vet att läxhjälpbranschen finns. Den uppstod ungefär samtidigt som RUT infördes. Man kunde se i statistik över förskoleföretag att friskolors expansion snabbt blev omsprungen av expansion av läxhjälpföretag. Marknaden uppstod i samband med att RUT-avdraget infördes.

Sedan är det inget fel att ha lägre skatt. Det är bara det att det ska finnas en idé i det, annars befinner vi oss på ett sluttande plan, som jag tror att regeringen nu befinner sig på. Det blir nämligen mer och mer skatteavdrag, men då måste det finnas regler och tydlighet så att man vet var gränserna går.

Idén var att få bort svartjobb. Jag vill utmana övriga debattörer i dag att bevisa att det fanns svartarbete inom läxhjälpbranschen innan avdraget infördes. Då vill jag undanbe mig hänvisningar till lappar på campus på KTH eller Stockholms universitet, jag anser inte det vara ett seriöst argument. Jag skulle vilja veta: Var fanns denna svarta sektor?

Det andra är att RUT från början var tänkt för okvalificerade arbeten, hushållsnära tjänster. Men problemet här är just att detta tillägg till RUT kom till för att man skulle ha kvalificerade tjänster, att man ska kunna kräva att det ska vara utbildade lärare eller lärarstudenter. Det var det som Skatteverket sade nej till tidigare, för det skulle vara barnpassningstjänster. Den saken har inte tagits upp i debatten att egentligen innebär tillägget, det som vi debatterar i dag och som riksdagen ska besluta om,

att vi övergår från okvalificerade tjänster till kvalificerade tjänster. Det är ett solklart brott mot hela idén med RUT, vad jag förstår.

Det är inte så att Miljöpartiet säger nej till RUT generellt, utan vi menar att man måste värna om gränsdragningarna. Skatteverket säger självt att det inte kommer att bli mindre gränsdragningsproblem med den nya skrivningen.

Vi har lyssnat på Skatteverket. Därför yrkar jag bifall till båda reservationerna i denna fråga.

Vi måste ha en politik i Sverige som bygger på kunskap. Vi lyssnar på experterna, inte på politiska drömmar om ett skatteparadis. Visst är det trevligt med sänkta skatter, men då får man se till att man kan finansiera det hela och vet var gränsen går. Det är viktigt att ta upp och diskutera det i dag.

Det blir inte bättre när hela Skolsverige – och med hela Skolsverige avser jag Skolverket, som den myndighet som har kunskapen, och båda lärarfacken – och ett otal debattörer tydliggör att det här självklart bryter mot skolans övergripande ansvar, nämligen det kompensatoriska uppdraget att ge alla elever likvärdiga förutsättningar.

Det är självklart att de som har pengar köper läxhjälp. De som inte har pengar kommer inte att göra det, även om det naturligtvis blir billigare och det är fler som kommer åt läxhjälpen. När jag diskuterade den här frågan med chefen för My Academy beskrev han den ungefär så här: Nu har även övre medelklass råd att köpa läxhjälp. Jo, men det är inte riktigt hela befolkningen.

Miljöpartiet anser att läxhjälp i första hand är en pedagogisk fråga. Det är inte en fråga för oss politiker att bestämma vem som ska ha läxhjälp, det är lärarna som ska göra det. Vi ska varken bestämma att de ska ha det eller bestämma att de inte ska ha det. Men om vi ska ha läxhjälp ska vi skapa förutsättningarna för alla Sveriges elever att få denna tillgång. Vi tycker att Socialdemokraternas förslag, som Ibrahim Baylan gick ut med i nyheterna i morse, om att ändra skollagen så att alla skulle få rätt till läxhjälp vore intressant. Det borde vi kunna diskutera, men det är nog utbildningsutskottet som ska diskutera det och inte skatteutskottet.

Jag vill ändå nämna att vi tycker att det vore värt en diskussion, för det bygger faktiskt på kunskap. Man har ett förslag som bygger på de verkliga förhållandena i Sverige och innebär att alla får tillgång till det, enligt skollagens intentioner.

Vi i Miljöpartiet menar att det här är en mycket märklig hantering där regeringen går mot sina egna intentioner med RUT, åtminstone som det har definierats hittills, och där man bryter mot experternas kunskap.

Sammantaget undrar vi: Var slutar det här? Det börjar mer och mer likna att man antar den ena eller den andra idén för att den låter bra men inte tänker igenom. Jag menar att RUT har haft en stor betydelse för att göra svarta jobb vita. Men det måste finnas svarta jobb, det måste bli enklare med gränsdragningar och det ska vara någonting som inte kräver specialistkunskap, precis som Skatteverket har sagt.

Därmed yrkar jag bifall till Miljöpartiets förslag.

Anf. 4 MARIA ABRAHAMSSON (M):

Fru talman! Först till Mats Pertoft: Kännetecknande för svarta marknader och mörkertal i brottsligheten är att det är svart och mörkt, man ser det inte. Det är det som är problemet.

Fru talman! I dag mullrar klasskamp retoriken här i kammaren. Man skulle kunna tro att en smärre revolution står för dörren, att de röda fanorna smattrar och klackjärnen slår gnistor i gruset – upp till kamp, bröder! Så märkligt. I en god stund har bröder talat i mer eller mindre uppskruvat tonläge om läxhjälp. Det måste vara första gången i den här kammaren, tror jag.

Anledningen är att det på riksdagens bord ligger ett lagförslag som tydliggör att föräldrar har rätt till skattereduktion vid köp av läxhjälp till sina barn som studerar på gymnasienivå. Detta till en kostnad för statskassan som närmast kan liknas vid nålpenningar jämfört med den flermiljardssatsning som regeringen gör på skolan.

När RUT-avdraget infördes 2007 framhölls i förarbetena att i de fall en barnvakt hjälper barn med läxor eller annat skolarbete bör läxhjälp omfattas av samma skattelättnad som vid annan barnpassning. Detta tolkade Skatteverket på följande sätt, och jag läser från listan med exempel på RUT-arbeten som finns utlagd på Skatteverkets hemsida, en lista som för övrigt innehåller meningen: Barnkalas ingår inte i RUT-arbete. Hur som helst, så här står det:

”Skattereduktion medges för barnpassning som utförs i eller i nära anslutning till bostaden samt lämning och hämtning till och från förskola, grundskola, fritidsaktiviteter eller liknande. Andra sådana aktiviteter som har nära samband med vardagslivet kan vara hjälp med läxor eller annat skolarbete som utförs i bostaden som ett led i barnpassningen.”

Som den uppmärksamma lyssnaren noterade uttalar sig Skatteverket bara om läxhjälp som lämnas inom ramen för barnpassning, det vill säga för barn som går i grundskolan. Frågan om det också går att göra RUT-avdrag för läxhjälp till gymnasieelever lämnas obesvarad. Vad som har gällt i det fallet har ansetts oklart. Med tanke på tonläget i den här debatten, i kammaren men kanske framför allt utanför kammaren, är det värt att notera att varken socialdemokrater eller miljöpartister har haft några bekymmer att leva med den nuvarande ordningen som klart medger RUT-avdrag för läxhjälp till grundskoleelever.

Regeringen föreslår alltså nu att kopplingen till barnpassning tas bort helt och hållet och att det införs en bestämmelse i skattelagen där det uttryckligen sägs att skattereduktion gäller vid köp av hjälp med läxor och annat skolarbete också till elever som studerar på gymnasienivå. På så sätt blir lagstiftningen tydligare och mer förutsägbar.

Med risk för att störa den fina revolutionsstämningen här i kammaren måste jag tyvärr meddela att det här förtydligandet av inkomstskattelagen som regeringen föreslår ska träda i kraft vid årsskiftet inte innebär att kommunernas eller andra skolhuvudmäns ansvar minskar. Riktlinjer och mål som finns för skolan ska fortsätta att uppfyllas och precis som tidigare gälla för alla elever.

Däremot innebär förslaget att fler föräldrar och fler barn får möjlighet till billigare läxhjälp och extra stöd utanför skolan, samtidigt som lärarstudenter och andra ambitiösa ungdomar stimuleras att dryga ut kassan med att jobba extra och vitt i läxhjälsbranschen till nytta för sig själva

och till hjälp för andra. Kanske till och med en och annan pensionär tar chansen att ställa upp och jobba med läxhjälp åt behövande gymnasister. Allt detta är helt i linje med RUT-reformen, som syftar till att skapa nya jobb, minska svartarbetandet, öka arbetsutbudet och dessutom underlätta livet, i detta fall för föräldrar som i vardagen inte hinner med att läsa läxor med sina barn.

All skattelagstiftning innebär gränsdragningsproblem, men genom det här förtydligandet av inkomstskattelagen blir det färre gränsdragningsproblem. För lagtillämparen är detta viktigt. Det är också viktigt att fler elever får möjlighet att få stöd utanför skolan.

Jag har svårt att se detta som ett problem, och jag kan bara beklaga att mina manliga kolleger från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet väljer att se ett problem som inte finns.

Fru talman! Tiden har en tendens att urholka motståndet. Jag litar på att tiden gör det nu också när fler föräldrar upptäcker möjligheten till RUT-avdrag för läxhjälp åt sina gymnasieungdomar. Jag är övertygad om att motståndet då rimligen lägger sig också hos Socialdemokraterna, precis som det i praktiken, om än inte i retoriken, har gjort när det gäller Socialdemokraternas inställning till RUT-reformen i övrigt.

Med dessa ord, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i skatteutskottets betänkande nr 10 och avslag på reservationerna.
(Applåder)

Anf. 5 PETER PERSSON (S) replik:

Fru talman! Jag har två frågor i anledning av Maria Abrahamssons mycket intressanta anförande. För det första: Det finns i dag 138 000 barn i skolåldern vars föräldrar lever med försörjningsstöd. Kommer deras föräldrar att erhålla subventioner som möjliggör läxhjälp för barnen?

Min andra fråga är: Tycker du, som ju ser den här reformen som något viktigt som underlättar vardagen och livspusslet och skapar glädje, att det är önskvärt att alla barn i hela vårt långa land ska få ta del av denna möjlighet till subventionerad läxhjälp när de går i skolan? Är det önskvärt att alla barn i hela landet ska få den möjligheten? Det vill jag gärna ha svar på.

Anf. 6 MARIA ABRAHAMSSON (M) replik:

Fru talman! Jag svarar hemska gärna på de frågorna. När det gäller föräldrarna som lever på försörjningsstöd och om de har nytta av den här reformen vill jag säga att den syftar till att skapa arbete och få fler i sysselsättning. Reformen är i princip självfinansierad, det vill säga den drar in pengar till statskassan i form av moms, arbetsgivaravgifter och inkomstskatt för dem som får jobb. De här pengarna som kommer in till statskassan, vad har vi dem till? Jo, vi fördelar dem till dem som behöver. Dessa föräldrar behöver de här pengarna, och därför behövs det fler människor i arbete. Så kan vi se till att det blir. I en tid när varslen haglar och människor ställs utanför stimuleras framväxten av en ny tjänstemarknad som kan skapa nya jobb, varav den här lilla delen som vi i dag diskuterar utgör en del av en stor reform som satsar på nya jobb. Mitt svar på din första fråga är: Ja, alla tjänar på detta.

Sedan kommer vi till frågan om alla barn ska ha rätt till läxhjälp och stöd i skolan. Helt klart är det så, verkligen, och det är för att det ska bli en högkvalitativ skola som regeringen gör miljardsatsningar på skolan. Eftersom Peter Persson själv är så konfrontatorisk här vill jag säga att jag tycker att man kan ställa regeringens miljardsatsning mot den läxhjälpssatsning som Socialdemokraterna gör på 110 miljoner kronor, vilket motsvarar ungefär 70 öre per elev och dag eller 124 kronor per elev och år. Det imponerar inte jättemycket på mig. Jag tycker att det är bättre att säga ja till alla alternativ som erbjuds, framför allt en bra skola men också möjligheter till läxhjälp utanför skolan.

Anf. 7 PETER PERSSON (S) replik:

Fru talman! Vad jag förstår tror Maria Abrahamsson att avdrag för läxhjälp ska kompensera bristen på näringspolitik och en havererad arbetsmarknadspolitik och få landet på fötter. Det är verkligen att ge frågan stora dimensioner.

Du svarade inte på mina frågor, men jag kan ge svar, tydliga och ärliga svar. De barn som kanske har de sämsta förutsättningarna, vars föräldrar lever i knapphet med ekonomiskt försörjningsstöd, förvägras denna möjlighet genom konstruktionen att man kvittar mot inkomst, för försörjningsstöd räknas inte som inkomst. De 138 000 barnen har ingen möjlighet över huvud taget att få denna hjälp. Det visar på den djupaste orättvisa.

Det här är bestämt för några få. Om alla barn skulle få denna läxhjälpsmöjlighet, detta ineffektiva och orättvisa sätt att använda resurserna, skulle det kosta 12 ½ miljard i skattebortfall. Ställ detta mot att grundskolan i sin helhet kostar 70 miljarder. Då förstår man att hela reformen är ämnad för några få som redan har en god situation. Däri ligger den djupaste orättvisa.

Anf. 8 MARIA ABRAHAMSSON (M) replik:

Fru talman! Jag funderar lite på barnen som Peter Persson talar om. Vi vill ju alla att de ska få en bra skola. Förtydligandet i skattelagstiftningen innebär att även föräldrar med barn som går i gymnasiet ska få rätt till skattereduktion, alltså skattelättnad. Det är ingen subvention utan en skattereduktion i den bemärkelsen att pengarna i stor utsträckning går tillbaka till staten.

De barnen har även gått i grundskolan, Peter Persson. I grundskolan hade det varit rätt för föräldrarna att ansöka om och få reduktion för kostnaden, detta inom ramen för barnpassningen. Det har Socialdemokraterna inte haft särskilt mycket emot, närmare bestämt ingenting. Jag har därför lite svårt att känna mig riktigt träffad av den indignation som nu strålar mot mig. Den känns rätt konstlad och för dagen skapad, om jag ska vara ärlig.

Jag förstod att Peter Persson var uppe tidigt i morse och lyssnade på radiodebatten mellan skatteutskottets ordförande och nationalekonomen med ungefär samma politiska hemhörighet som Peter Persson. Det är klart att man kan tala om vad en reform kostar, men det handlar också om att i den intellektuella hederlighetens namn se vad den drar in i form av intäkter till statskassan, till exempel inkomstskatt och moms. Det bortser Peter Persson från, vilket är tråkigt.

Jag tycker att det är alldeles för tidigt att döma ut reformen. ROT och RUT går i princip ihop med statskassan.

Prot. 2012/13:37
5 december

Anf. 9 JACOB JOHNSON (V) replik:

Fru talman! Det är ett skattebetänkande som skatteutskottet debatterar. Vi har ett särskilt ansvar för skattesystemet som helhet. Vi brukar tala om att skattesystemet ska vara enhetligt och robust. Vi ska ha breda skattebaser. Vi ska ha få undantag. Jag menar att förslaget är ett steg åt andra hållet.

Skatteverket brukar säga att det ska vara lätt för invånarna och företagen att göra rätt för sig i skattesystemet. Det här är ännu ett exempel på undantag, avdrag. De borgerliga plockar russinen ur kakan, urholkar skattesystemet, inför avdrag som egentligen är något slags bidrag till den väletablerade delen av samhället. Det gäller både RUT och ROT.

Man glider genom att ha ytterligare en tillämpning av RUT, som var menad bland annat för barnpassning. Då kunde man tänka sig att, när det gällde mindre barn, samtidigt ha det som läxhjälp. Sedan gör man om det hela så att läxhjälp blir ett syfte också för RUT. Det anlitas universitetsutbildade och högskolestudenter som antagligen kan hjälpa barnen på ett helt annat sätt än föräldrarna; de är specialiserade på olika sätt.

Varför, Maria Abrahamsson, för ni en politik som håller på att slå sönder skattesystemet? Varför ska de väletablerade med god ekonomi få skattesubventionerade bidrag?

Anf. 10 MARIA ABRAHAMSSON (M) replik:

Fru talman! Till att börja med handlar det inte om några subventioner. Det är en skattereduktion på tjänster i syfte att få i gång en tjänstemarknad på ett område som tidigare varit tyngt av svartjobb. Det finns många bekräftelser på att det varit en lyckad reform. Inte minst har Skatteverket varit mycket tydligt med det. RUT och ROT har till och med bidragit till att höja skattemoralen i landet, något som borde välkomnas av Jacob Johnson. Jag har därför svårt att ta den argumentationen riktigt på allvar.

Det helt överordnade i Johnsons resonemang är att RUT och ROT ska bort. Han och hans parti ogillar dessa reformer. De vill inte ha dem, och då hittar de alla möjliga skäl för att sänka dem. Johnsons parti vill inte heller ha läxor, så jag förstår att detta med läxhjälp är provocerande.

Uppriktigt sagt minns jag inte den andra frågan. Jag får be Jacob Johnson upprepa den.

Anf. 11 JACOB JOHNSON (V) replik:

Fru talman! Frågan var varför ni, Maria Abrahamsson, successivt håller på att slå sönder vårt skattesystem med dessa olika avdrag.

Jag kan svara på några saker som Maria Abrahamsson tog upp i sitt inlägg. När det exempelvis gäller ROT använder sig även Vänsterpartiet av det men då som en konjunkturåtgärd. Ni har permanentat det. Vi vet nog alla att dessa skattepengar i första hand används av väletablerade familjer som bygger verandor och bastur, bygger om kök och så vidare och sedan bara behöver betala halva arbetskostnaden. Maria Abrahamsson kallar det inte för subvention, men det är ett bidrag som skattekollektivet som helhet står för.

*Skattereduktion för
läxhjälp*

Man kan fråga sig om det är effektivt använda pengar. Den national-ekonom som deltog i debatten i *PI Morgon* i morse, och som Maria Abrahamsson hänvisade till, kunde redovisa att RUT-avdraget totalt kostar ungefär 440 kronor per elevtimme, varav 220 kronor i skattesubvention, medan en elevtimme i skolan kostar 60 kronor. Det är alltså mycket dyrare. Dessutom riktar det sig mot fel grupp. Det tycker jag att Maria Abrahamsson borde kunna ta till sig.

Vill vi ha ett sammanhållet Sverige, vill vi ha en skola för alla, ska pengarna satsas där de behövs. De ska inte satsas på dem som har bäst förutsättningar att lära sig regelverket och använda systemet. Det skapar mycket sysselsättning att använda sig av detta system, men det är knappast produktivt arbete, Maria Abrahamsson.

Anf. 12 MARIA ABRAHAMSSON (M) replik:

Fru talman! Det känns måhända som en något överflödigt upplysning, men jag känner ett behov att ändå säga till Johnson att väletablerade familjer i alla tider kunnat köpa tjänster. Det gäller såväl städhjälp och trädgårdshjälp som barnflickor och läxläsning. Så har det varit i alla tider. Det är inte de väletablerade familjerna som är målgruppen för RUT- och ROT-reformerna. De två reformerna syftar till att skapa nya jobb. Det är själva arbetsuppgifterna som utförs i andra människors hem som innebär att jobb skapas. Någon utför arbetsuppgiften, och då skapas jobb.

Vi har en situation i Sverige där jobben viker. Industrier läggs ned, och vi behöver satsa på en ny marknad. Vi måste skapa nya jobb. Tjänstemarknaden är en sådan. Men det är klart, är man ett parti som ogillar tjänster, att människor fritt ska få välja vad de behöver, då blir det problematiskt. Jag förstår det. Jag tycker att det är fel att sänka en reform med den typen av ideologiska skygglappar nedfällda och bortse från att det finns många människor som har nytta av att statskassan får in mer pengar, inte minst de grupper som Johnson ömmar för och som vi alla ömmar för.

Jag tycker inte att det är riktigt meningsfullt att fortsätta den diskussion som ni för, Jacob Johnson, att tala om subventioner när det handlar om jobb som i sin tur genererar inkomster till statskassan. Att ni sedan inte tycker att de jobben är värda något, det är ert problem.

(Applåder)

Anf. 13 MATS PERTOFT (MP) replik:

Fru talman! Jag noterade att Maria Abrahamsson i sitt anförande sade att oppositionen ser problem som inte finns. Jag ställde åtminstone en fråga i mitt anförande till regeringspartierna, nämligen: Finns det något underlag som visar att det fanns svartarbete inom läxhjälpsektorn innan man tillät läxhjälp-RUT, då menar jag den i grundskolan, den som vi har haft ett tag?

Det talas om att det hela ska bli enklare. Samtidigt säger Skatteverket i sitt remissvar att gränsdragningsproblemen knappast kommer att bli mindre, snarare större, i och med den utvidgning som nu görs av RUT-begreppet.

I mitt anförande frågade jag också om det principiella i RUT och om kvalificerade och okvalificerade tjänster. Jag tycker att det är viktigt att

vi som skatteutskott tar ansvar för detta. Annars tror jag att vi befinner oss på ett sluttande plan. Detta skulle jag vilja få svar på från Maria Abrahamsson. Problembevisningsbördan ligger snarare på regeringssidan än på oppositionen.

Prot. 2012/13:37
5 december

*Skattereduktion för
läxhjälp*

Anf. 14 MARIA ABRAHAMSSON (M) replik:

Fru talman! Till Mats Pertoft vill jag upprepa att det stämmer att skattelagstiftning verkligen har gränsdragningsproblem, och det är Skatteverket som är satt att lösa dem. När vi hade vår hearing, som Pertoft hänvisar till, med de olika intressenterna i sammanhanget frågade jag Skatteverket hur man gjort hittills för att lösa dessa gränsdragningsproblem. Svaret var att man hade löst dem.

Liksom andra myndigheter kan Skatteverket knappast förutses vilja applådera varje ny arbetsuppgift. Men den här reformen syftar inte i första hand till att tillgodose behov för Skatteverket, utan för människor som vill köpa tjänsterna. De ska veta hur lagen funkar och vad som är förutsägbart och klart. Det är det vi har lagstiftning till.

Även jag nämnde den svarta marknaden. Vi har mörkertal när det gäller brottsligheten, och vi har svarta marknader. Vi vet inte riktigt hur de ser ut, eftersom de är svarta – därav namnet. Det är bra att få dessa marknader att bli vita, för då kan man gå in med kontrollåtgärder, bevakning och vad ni vill.

Jag känner mig ganska bekväm med den här reformen. Jag känner mig också bekväm med att de företag som säljer den här typen av tjänster kan redovisa en ökning av vita jobb. Jag tycker att Pertoft ska vara nöjd, om det är läxhjälp han är ute efter och om han vill ha mer läxhjälp till fler.

Anf. 15 MATS PERTOFT (MP) replik:

Fru talman! Vad jag nu efterlyste var en verifiering av påståendet att det fanns en svart sektor på läxhjälpområdet innan RUT infördes. Maria Abrahamsson pratar om att det finns en svart sektor i största allmänhet. Inom byggande och städning vet vi alla att detta finns. Att brottslighet finns vet alla. Vi måste komma åt detta. Men jag måste medge – förlåt min okunskap – att jag aldrig hörde talas om en svart sektor för läxhjälp innan RUT infördes. Jag efterlyste någon sorts hänvisning, någon sorts bevis på att det fanns svarta jobb inom läxhjälpsektorn innan denna reform infördes, som Alliansen påstår.

Hela argumentationen för RUT bygger på att vi ska göra svarta jobb vita. Men vi kan påstå allt möjligt utan sakkunskap av rent ideologiska skäl. Jag försöker undvika sådan argumentation. Men jag noterar att Alliansen verkar gilla sådan argumentation. Jag ändrar mig gärna om jag kan få ett bevis, men jag har inte kännedom om att det skulle ha funnits en svart sektor för läxhjälp innan RUT-diskussionen satte i gång. Kan Maria Abrahamsson leverera ett sådant bevis?

Anf. 16 MARIA ABRAHAMSSON (M) replik:

Fru talman! Jag får rekommendera Mats Pertoft att ringa till Brottsförebyggande rådet. De kan säkert ge en lektion i problemet med svarta tjänster och svarta marknader.

För att svara på frågan: En stor del av de vita jobb som helt klart växer fram i en bransch som tidigare inte fanns utfördes tidigare svart, om Pertoft ursäktar. Nu kan man också säga att många av de jobben inte utfördes alls förut. Det finns nya jobb och tjänster. Människor tycker att det är skönt att det ges en möjlighet att köpa den där avlastningen. Det är jobb som tidigare inte utfördes men som nu utförs och ger inkomster till statskassan. Kan Pertoft förstå det?

Anf. 17 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Fru talman! Med tanke på dagens väderlek hade det naturliga varit att diskutera RUT-avdrag för snöröjning, men så är inte fallet. Nu gäller det läxhjälp. Detta är en djupt ideologisk fråga, men inte alls på det sätt som Peter Persson och några andra sagt här. Den avgörande frågan är i stället: Hur hög ska skatten vara på utbildning?

När det gäller andra saker, till exempel ROT-avdraget, som i huvudsak går till vita hantverksskickliga män, är det aldrig något snack. Det ska vi ha, det vill Socialdemokraterna. Men när det gäller utbildning, då ska skatten vara så hög som möjligt. Då talar man om skattesubvention och så vidare. När talade Peter Persson om skattesubventioner till manliga vita hantverksskickliga jobbare?

Fru talman! Jag tillhörde inte riksdagen när ROT-avdraget infördes, men det kanske fru talmannen gjorde. Det var någon gång i mitten av 90-talet. Finansministern hette antingen Allan Larsson eller Erik Åsbrink. Då var det väl aldrig någon diskussion om att det bara gynnade vissa. Men man ska ha ett hus och tjäna massor med pengar för att kunna dra nytta av ROT-avdraget. Det riktade sig bara till de rika.

Vad vi nu gör, Peter Persson, är inte att se till att de som har särskilt mycket pengar gynnas. De har säkert råd att ge läxhjälp redan nu. Vi sänker skatten på arbete, så att fler som inte har det så gott ställt som de som ni alltid vill gynna med era subventioner, som ni kallar dem, kan dra nytta av detta. Det är det viktiga.

Annars är det naturligtvis precis som Peter Persson säger: Alla kan inte dra nytta av detta avdrag. Det är precis som med ROT-avdraget. För att kunna dra nytta av det måste man ha inkomster, ett hus och mer därtill. Det är alldeles riktigt. Men ni var med och införde detta. Jag hade haft respekt för att ni använt detta argument om ni inte själva hade gjort precis tvärtom vid många olika tillfällen när ni skulle gynna hantverksskickliga yrkesarbetare.

Att Vänsterpartiet står med på denna reservation går inte in i mitt huvud. Vänsterpartiet är ju emot läxhjälp över huvud taget! Det framgår också av er budget. Inte har ni några pengar till någon läxhjälp. Socialdemokraterna har däremot anslagit 110 miljoner kronor till läxhjälp. Det är riktigt. Det är viktigt med bildning på den här punkten. Men enskilda människor ska tydligen inte få använda sina pengar hur som helst. Det är bara de rika som ska få lov att göra detta. Vi ska inte sänka skatten på utbildning, anser ni. Men i mitt lilla parti tycker vi att låg skatt på kunskap och utbildning är en bra reform.

Fru talman! Detta är totalt sett en mycket marginell reform. Som Peter Persson sade kostar grundskolan och gymnasieskolan åtskilliga miljarder. Här handlar det om 20–30 miljoner kronor eller något i den stilen. Jag tycker att detta ska ses som en kompletterande reform för dem som

vill satsa på sina ungdomars kunskap och bildning. Där har de en möjlighet. Det gör inte att det som man gör i skolan i övrigt och som ska omfatta alla inte skulle vara viktigt. Vi måste ha katederkompetens – ett ord som användes felaktigt i denna kammare i går. Vi måste ha skickliga personer som hjälper till med utbildning och så vidare.
(Applåder)

Anf. 18 PETER PERSSON (S) replik:

Fru talman! Gunnar Andrén inledde med att påminna om snöovädret. Jag tyckte att hans anförande präglades av det. Det yrde åt olika håll.

Ena stunden talade han om att skatten på utbildning är för hög. Han glömde Folkpartiets och Socialdemokraternas gemensamma uppfattning en gång, som jag hoppas fortfarande kvarstår, att utbildning ska tilldelas efter behov, längtan och möjlighet och finansieras gemensamt.

För det behöver vi ta ut rimliga skatter i vårt land. Det många skolor plågas av är att det är för lite resurser. Jag tror att Gunnar Andréns anförande egentligen präglas av en sak. Innerst inne i en socialliberal själ gör detta ont så det värker.

Jag ställde en fråga till Jan Björklund efter det att vi hade haft vår offentliga utfrågning. Jag har ännu inte fått svar på min skriftliga fråga.

Den handlade om likvärdig skola i anledning av propositionen. Den ger nämligen ingen vägledning i frågan om det är skillnad mellan ren privatundervisning och hjälp med läxor och annat skolarbete.

Min fråga till Björklund var: Är det rimligt att man ska kunna få hyra hem en lärare och drilla inför examen och prov och skaffa sig bättre fördelar? Ska penningen tjäna till mer kunskap och möjlighet för några? Tycker Gunnar Andrén det?

Anf. 19 GUNNAR ANDRÉN (FP) replik:

Fru talman! På den sista frågan vill jag svara på detta sätt. Rent ideologiskt ska Peter Persson, Sven Britton, Hans Olsson, Christina Oskarsson och alla få använda sina pengar som de vill. Om de vill köpa billig utbildning till sina barn så är det fullständigt deras eget val. Man får göra vad man vill där.

Vi är överens i huvudfrågan. Skolan upp till en viss ålder ska vara avgiftsfri och lika för alla. Vi ska till och med satsa väldigt mycket mer på de barn som har stora svårigheter, handikapp av olika slag, och så vidare. Om detta är vi fullständigt överens.

Det är en del av den svenska modellen. Det är alla partier här i kammaren överens om. Däremot vänder jag mig med bestämdhet mot att allting som har låg skatt kallas subventioner. Jag tycker inte att ROT-avdraget är en subvention även om ni har infört det. Jag tycker att det var en bra reform.

Om jag liknar snöovädret är det snöstorm i den socialdemokratiska argumentationen när ni bara vill gynna det som ni kallar subventioner till skickliga yrkesmän med ROT-avdrag men inte ha låg skatt på utbildning och kunskap. Det tycker jag inte är någon bra argumentation.

Fru talman! Det är bra med låg skatt på utbildning.

Anf. 20 PETER PERSSON (S) replik:

Fru talman! Det var mycket klargörande. Gunnar Andrén säger: Alla som har resurser ska få använda dem till att köpa det bästa och köpa sig förbi med stöd från alla oss andra. Det som en gång var en socialliberal planta dog just i den djupa frosten.

Anf. 21 GUNNAR ANDRÉN (FP) replik:

Fru talman! I så fall ligger den väldigt djupt begravnen också hos er. Vad ni vill ha är hög skatt på utbildning så att bara de rika kan hjälpa sina barn. De kan det nog i varje fall. Jag bor i Danderyds kommun. Det är säkert jättemånga som kan det. Men kan alla göra detta i Jönköpings kommun?

Jag tror att inkomstskillnaderna är sådana att det finns flera som har nytta av detta i Jönköpings kommun än i min hemkommun. Jag är glad för att de kommer att kunna köpa en del utbildning om de så vill till sina barn med läxhjälp. Jag tycker att det är jättebra att vi har låg skatt på utbildningen.

Det är den avgörande frågan. Man kan lita på Peter Persson. Ni vill alltid ha hög skatt på allting annat än manliga yrkesarbetare. Det vill ni ha låg skatt på. Men när det gäller utbildning ska skatten vara jättehög. Det tycker jag är fel.

Anf. 22 MATS PERTOFT (MP) replik:

Fru talman! Jag fortsätter min forskning om var svartarbeten inom läxhjälpsspektorn egentligen fanns tidigare. Det är de ni vill få bort. Vi vill alla få bort svartarbeten.

Jag har en fråga till Gunnar Andrén. Mig påminner detta påstående om svartarbete inom läxhjälpbranschen om följande. Gunnar Andrén är tillräckligt gammal för att komma ihåg debatten på 90-talet när det var en bostadsrättsförening i Malmö som själv städade sina trappor. Det påstods att det var svartarbete.

Är det så myten om svartarbete om läxhjälp kom fram? Det är när bekantas bekanta hjälper varandra med läxor. Det är när grannar hjälper varandra, och så vidare. Jag tycker att det är en ganska fin bit av den ideella sektorn. Jag skulle snarare vilja kalla det den familjära sektorn.

Var fanns denna svarta sektor? Jag passade på att googla på Brottsförebyggande rådets sida, efter ett tips från Maria Abrahamsson. Men inte heller där stod det. Den enda läxhjälp som fanns där var den som Brottsförebyggande rådet använde i förebyggande syfte för att förhindra kriminalitet.

Min fråga är: Vad ligger bakom talet från regeringen att man gör en svart sektor vit när det gäller läxhjälp? Jag vill påstå att det helt enkelt är struntprat.

Anf. 23 GUNNAR ANDRÉN (FP) replik:

Fru talman! Vi hade en debatt om gödselskatten för ett tag sedan. Ibland har Mats Pertoft förmågan att göra en bisak till en huvudsak.

Frågan om hur stort det eventuella svartarbetet är inom den sektor som vi nu diskuterar kan jag inte svara på. Jag tror som Mats Pertoft att detta inte är så särskilt stort. Jag vet inte, och det vet tydligen inte heller

BRÅ. Det finns väl ingen riktig statistik på detta. Detta är i grund och botten en bisak.

Huvudsaken, Mats Pertoft, är en annan. Här vill jag ställa en fråga tillbaka till dig. Varför ska skatten på utbildning vara så hög? Ni tycker att det är bra att ha väldigt hög skatt på utbildning. Jag tycker att skatten ska vara låg på utbildning så att fler kan ta del av detta och ha den möjligheten i till exempel Södertälje.

Jag är övertygad om att detta är en väldigt bra reform i Södertälje. Fler av de ambitiösa föräldrarna som finns i Södertälje – och både Mats Pertoft och jag känner många – kommer att ha möjlighet att utnyttja det. Jag säger inte att de kommer att göra detta. Det är precis som Peter Persson säger: Alla kommer inte att kunna ha möjlighet till detta.

Alla i Södertälje kan inte heller utnyttja ROT-avdraget. Tyvärr är det på det sättet. Men en del kan göra det. Genom att vi sänker skatten på arbete kommer fler även i Södertälje att kunna köpa läxhjälp till sina barn som de tidigare inte haft råd med. Nu är det förbehållet bara de rika. Det tycker Socialdemokraterna är bra. Det tror jag inte att ni tycker i grund och botten.

Jag tror att ni tycker att det är bra att många har råd att köpa lite läxhjälp.

Anf. 24 MATS PERTOFT (MP) replik:

Fru talman! Jag ska svara på Gunnar Andréns fråga. Det handlar om den dag regeringen föreslår läxhjälp för alla elever även i Södertälje. Det gäller även för dem som bor i miljonprogramsområden, de många i Södertälje som tvingas leva på försörjningsstöd för att det inte finns jobb och de som inte kan använda ROT-avdrag för att de bor i hyresfastigheter. Den dagen regeringen föreslår det kommer jag gärna att applådera. Så är tyvärr inte fallet.

Jag gör inte bisaken till huvudsak. Det är Gunnar Andréns som gör bisaken till huvudsak. Vi tillhör skatteutskottet. Vi diskuterar skattefrågor när det gäller RUT-avdrag för läxhjälp. Ett av huvudargumenten för att utvidga RUT är att man ska göra svarta jobb vita. Det är ett av huvudargumenten från regeringens sida.

Jag vill be Gunnar Andréns att hålla sig till sakfrågan, till skattefrågan, nämligen att göra svarta jobb till vita. Jag undrar: Vilka svarta jobb var det? Det är ingen som hittills har kunnat svara på den frågan från regeringens sida.

Jag är gärna med på att göra utbildning tillgänglig för alla. Tur nog har vi inte så mycket avgifter i svenska skolor, så det är inte så mycket skatt att sänka. Den dag Gunnar Andréns lägger ett förslag på riksdagens bord om läxhjälp till alla, då är jag med – jag lovar!

Anf. 25 GUNNAR ANDRÉN (FP) replik:

Fru talman! Vi tackar för detta löfte, som vi inkasserar. Det är naturligtvis jättebra att vi har det. Men det blir svårt att så småningom få med Vänsterpartiet på just den linjen, eftersom de vill avskaffa alla läxor.

Nej, jag håller absolut inte med om att detta är en bisak. Och jag svarade väldigt noggrant i mitt förra inlägg till Mats Pertoft att jag inte vet hur stort svartarbetet är. Men det är inte heller huvudfrågan i betänkandet, om Mats Pertoft hade läst det noggrant.

Anledningen till att denna fråga kommer upp över huvud taget är att Skatteverket har ställt en fråga som gällde något som inte fanns i förarbetena, vilket Maria Abrahamsson redogjorde för.

Det är ett förtydligande, och regeringen tycker tydligen att riksdagen ska ta ställning till detta förtydligande, om läxhjälp ska omfatta också gymnasieelever, eftersom det inte ingår i barnpassning, vilket jag tror att vi kan vara överens om.

Låt mig allra sist återkomma till att det är en djupt ideologisk fråga om man ska ha hög skatt eller låg skatt på utbildning. Här skiljer sig våra partier. Vi tycker att det är bra att fler har möjlighet att köpa utbildning. Det kan vara en kurs i engelska eller något annat. Det är en bra sak att ha låg skatt på utbildning och inte bara på manliga hantverksskickliga jobb, för där är vi tydligen överens om att det kan behövas av konjunkturskäl. Men låg skatt på utbildning ska vi inte ha av konjunkturskäl, utan det är en ideologisk fråga som är mycket viktig. Det ska vi ha i det här landet.

Anf. 26 KARIN NILSSON (C):

Fru talman! Den här reformen reder ut gränsdragningsproblem med läxhjälp inom nuvarande RUT, leder till fler jobb, underlättar familjers vardag och är näst intill självfinansierande. Mycket mer behöver egentligen inte sägas, eftersom den meningen innefattar det mesta. Men eftersom oppositionspartierna staplar sina negativa argument på varandra vill jag ändå ta tillfället i akt att använda argument med lite ljusare kulör.

Debatten verkar handla om olika saker beroende på vem som pratar. Det handlar om RUT:s vara eller inte vara, läxläsning generellt, läxläsningens vara eller inte vara, skolans ansvar, allt fler arbetslösa och fattiga barn som inte råd med RUT, skolan och det kompensatoriska uppdraget, att de elever som i första hand behöver läxhjälp inte får det, lärarfacken som menar att det är yrkesetiska dilemman – det kom inte upp här i dag, men det har det också pratats om – och nackdelar med att inte alla får del av detta.

Jag hör allt detta, men frågan i dag handlar egentligen om gränsdragningsproblematiken. Det innebär att riksdagen i dag ska ta ställning till ett förtydligande inom RUT, om det är okej med läxhjälp för elever även i den frivilliga skolformen gymnasiet. Skollagen och det kompensatoriska uppdraget finns kvar. Förslaget innebär inte att man ändrar skollagen eller skolans uppdrag och ansvar.

Fru talman! Redan innan RUT infördes 2007 fanns det en efterfrågan på läxhjälp. Ett företag som sysslar med detta är My Academy, med 2 000 anställda högskolestudenter, som har funnits sedan 2005. När RUT kom 2007 kunde de förstås se en ökad efterfrågan, men de upplevde också att de tappade de nya eleverna efter grundskolan. Nu gör vi läxhjälp tillgänglig även för gymnasieelever.

Om jag har förstått rätt har företaget My Academy inte stött på problematiken med jävsituationer eller sett att lärare söker sig till att bli läxhjälpare. Däremot har de sett att flera ideella läxhjälpprojekt har kommit i gång på orter där företaget har etablerat sin verksamhet.

Hur stor är då frågan? Det finns indikationer på att den svarta sektorn växer. Det finns annonser på Blocket, och det finns uppsatta lappar. Men det är klart att frågan inte är stor.

Den är inte stor inom RUT-förslaget heller. I dag omfattar den läxhjälp som gäller årskurs 1–9 om 1 procent av hela RUT. Det är alltså en mikrofråga vi pratar om. Gymnasieskolan är bara tre läsår ytterligare, och då borde frågan bli ännu mindre. Ingen här har heller sagt att vi ska riva upp den RUT som finns för grundskolan.

Skatteavdraget för läxhjälp är i budgeten beräknat till 25 miljoner. Men då har man inte tagit hänsyn till att flera kommer i arbete och att antalet nya arbetade timmar genererar skatteintäkter motsvarande 85–90 procent av skattebortfallet.

Ifall vi i stället skulle dela ut 25 miljoner direkt till skolorna ur budgeten skulle det inte bli mycket pengar per elev, och skulle vi dela ut pengar utifrån den faktiska kostnaden, som efter självfinansiering är mindre än 4 miljoner, handlar det verkligen om ett fåtal kronor eller kanske rent av ören. Dessa ören har då inte bara genererat pengar till statskassan, utan de har genererat pengar till försörjning för dem som får jobben, som absolut är en viktig aspekt att få med.

Fru talman! Vi har föräldrar som inte har kunskap att hjälpa sina barn med läxorna. Det finns en problembild där, om man inte ger denna möjlighet. Vi har föräldrar som inte har tid att hjälpa sina barn med läxorna, som jobbar kvällar och nätter, och vi har föräldrar som inte lever med sina barn hela veckorna. De kanske är separerade eller är veckopendlare, men de vill ändå hjälpa till med sina barns skolgång utifrån sin möjlighet.

Vi har ungdomar som besitter kunskap men saknar jobb. En viktig del i frågan är att skapa fler jobb inom tjänstesektorn. Vi behöver dessutom fler unga som intresserar sig för läraryrket, och på det här sättet får de en kanonbra möjlighet att praktisera sina kunskaper och sin pedagogik och möta glädjen i att hjälpa andra.

Varför då inte låta en rätt liten peng sy ihop något som kan bli bra för flera?

Fru talman! Som det är i dag är kostnadsläget alldeles för högt för att ta hjälp av varandra när man själv inte räcker till. Att betala en full lön för en tjänst med fullt ut beskattade pengar innebär att man måste jobba mer än två timmar för att bli avlastad en timme. RUT-tjänsterna gör det möjligt att byta tjänster med varandra, och samtidigt skapar de riktiga jobb med tillgång till trygghetssystem.

Jag yrkar bifall till skatteutskottets förslag om läxhjälp och avslag på motionerna.

Anf. 27 PETER PERSSON (S) replik:

Fru talman! Det var mycket tydligt. Centerpartiets Karin Nilsson säger: Det här är så lite pengar, så om vi delar ut det till alla skolor märks det knappast. I stället väljer vi att ge det till dem som redan har de bästa förutsättningarna och har en sådan ekonomi att de kan handla med hjälp av subventioner från oss andra.

Har det inte föresvävat dig att du kunde göra tvärtom med de resurserna, rikta dem till de barn som bäst behöver det, till de familjer som är fattigast både ekonomiskt och socialt? Har du över huvud taget tänkt den tanken, Karin Nilsson?

Jag inser att fyra partier som ska göra gemensamma prioriteringar får jämka. Men jag har förstått att detta är Centerpartiets fråga, Centerpartiets vinst i budgetförhandlingarna. Var detta viktigare för er än att få ige-

nom skatteutjämning och likvärdiga förutsättningar för kommunerna? Var det här viktigare för er än en effektiv regionalpolitik? Var det här viktigare för er än att behålla den offentliga servicen i den glesbygd som brottas med svårigheter?

Är Centerns politiska omorientering så monumental att ni har lämnat hela det Sverige ni en gång företrädde och som behöver många röster här i Sveriges riksdag så är det djupt sorgligt.

Anf. 28 KARIN NILSSON (C) replik:

Fru talman! Om Peter Persson hade lyssnat på hela mitt anförande skulle han ha hört mig beskriva självfinansieringsgraden i det här förslaget. Man har kommit fram till 85–90 procents självfinansieringsgrad, och det handlar om 4 miljoner. För 4 miljoner får man knappt tolv lärare. Sprid ut tolv lärare till alla elever i landet och se vad man kan få ut av det i kunskaphöjande effekt!

Kan man då i stället se till att många unga människor kommer i arbete, som genererar betydligt mer jobb än man annars skulle få för de 4 miljonerna. Man kan växla upp det med 85–90 procent, och man ser att man får en rätt så stor spridning över landet av de här tjänsterna.

Som sagt: Läxläsningshjälpen är i dag en mikrofråga i RUT. Den står för 1 procent av RUT-avdragets alla tjänster. I sammanhanget slår man flera flugor i en smäll genom att det skapar jobb och en möjlighet för dem som behöver få hjälp att hjälpa sina barn. Det är inte allom givet att ha tid och möjlighet att göra det eller att ens bo hemma med sina barn, så att man kan göra det.

Anf. 29 PETER PERSSON (S) replik:

Fru talman! Genom att inte svara bekräftade Karin Nilsson min hypotes. Det här var Centerpartiets vinst i budgetförhandlingen. Det här var Centerpartiets viktigaste fråga. Viktigare än den kommunala skatteutjämningen, som skulle ha gett mindre kommuner ute i landet bättre förutsättningar, och viktigare än en effektiv regionalpolitik och att ge hela landet förutsättningar att leva var att driva igenom en skattesubventionerad läxhjälp, som kommer att åtnjutas av barn, ungdomar och föräldrar som är välbeställda. Det säger Karin Nilsson själv: Om man skulle fördela det på ett rättvist sätt blir det för lite, så nu ger vi till dem som redan har.

Jag upprepar: Det är sorgligt att se Centerns långa resa.

Anf. 30 KARIN NILSSON (C) replik:

Fru talman! Det var nog det mest ödesmättade debattinlägg jag har hört. Självklart är skatteutjämningsystemet en avgörande fråga för landsbygdskommunerna. Det förnekar vi inte. Det måste genomföras. Då handlar det inte om 4 futtiga miljoner kronor utan om betydligt mer.

I detta fall handlar det om att reda ut ett gränsdragningsproblem. I dag har man läxhjälpsmöjlighet upp till årskurs 9, alltså för nio årskullar i grundskolan. Sedan kommer vi till de tre frivilliga gymnasieåren. Då har vi sagt att de också bör få gå in i detta, för det kan också skapa jobb för unga, och det är ofta ett problem för föräldrar att finna tid och att ha den kompetens som krävs. Även om man själv har läst gymnasieskolans olika kurser i sin ungdom är det inte självklart att man har andragradsekvation-

er i huvudet den dag barnen skulle behöva få hjälp med det. Det kan i många fall handla om enstaka timmar som man skulle vilja hjälpa till med, men man kanske befinner sig på annan ort.

I dag har vi ett samhälle där vi borde kunna hitta en lösning för att byta tjänster med varandra på ett enklare sätt. Alla har inte det skyddsnet som människor en gång i tiden hade, med vänner, bekanta och släktingar i ens närhet. Kan man då byta tjänster med varandra på ett vitt och ärligt sätt, där den som utför tjänsten kan få tillgång till trygghetssystemen, ser jag att dessa mikropengar, som genom denna reform blir värda 10 eller 100 gånger mer, blir en viktig del i att utveckla ett tjänstesamhälle. Det handlar också om att ta vara på kompetensen hos ungdomar som i dag i många fall står utanför arbetsmarknaden.

Anf. 31 JACOB JOHNSON (V) replik:

Fru talman! Det har påståtts i debatten att Vänsterpartiet skulle vara emot läxor. Det är fel. Det är en alldeles för grov beskrivning. Vi vill däremot att läxor ska skötas inom skolans ram. Vi är inte heller emot servicesektorn, men vi tycker att den ska bära sin egen kostnad, till exempel när det gäller läxhjälpföretag.

Karin Nilsson sade att det här betänkandet reder ut gränsdragningsproblem. Hur vet Karin Nilsson det, och vad hänvisar hon till? Det borde vara rimligt att hänvisa till Skatteverkets yttrande. Skatteverket säger att det inte är klarlagt att de nya reglerna kommer att innebära mindre kontroll- och gränsdragningsproblem. Vad grundar sig Karin Nilsson på när hon säger att gränsdragningsproblemen i och med detta betänkande skulle vara utklarade?

Anf. 32 KARIN NILSSON (C) replik:

Fru talman! Skatteverket har tidigare uttryckt att detta är ett gränsdragningsproblem. Vid senaste hearingen kom man förstås fram till att det fanns ytterligare sådana. Det går att hålla på i all oändlighet och hitta gränsdragningsproblem. Jag kan dock inte se annat än att man från Skatteverkets sida menar – precis som när det gäller frågan om barnkalasen, som också togs upp här – att det enkelt går att uttrycka vad det finns för gränser. Det bör man kunna göra även i detta fall. Det handlar om i vilken mån utförarna ska ha specialkompetens.

Från min sida sett handlar det om de vanligaste ämnena i gymnasieskolan: matte, engelska, svenska och vad det nu kan vara. Dem omfattas de flesta elever av. Jag tycker dock inte att det är min sak att stå här och tala om var gränsdragningsproblemen uppstår. De finns på skatteområdet oavsett vilken fråga vi diskuterar. Det är inget nytt i just det här fallet.

Anf. 33 JACOB JOHNSON (V) replik:

Fru talman! Jag ska kanske uppfatta det Karin Nilsson säger som att det fortsatt finns gränsdragningsproblem som inte är utredda och att det alltid kommer att finnas gränsdragningsproblem. Varför ska man då göra den här förändringen om vi inte reder ut och klarlägger alla gränsdragningsproblem?

Vad som har skett här är att den läxhjälp som förut gick under hatten ”barnpassning” nu så att säga har fått en egen hatt, ”läxhjälp”, när det

gäller både grundskolan och gymnasiet. Då får vi nya gränsdragningsproblem.

Det här är en felriktad reform. Antagligen har det inte funnits någon stor svart sektor bland läxhjälpföretagen, och de läxhjälpföretag som kan växa i dag när man betalar de 440 kronor i timmen som det kostar får väl leva. Det är väl jättebra. Men vi behöver pengar till den allmänna skolan. Vi behöver riktade insatser till de elever som inte har de här möjligheterna. Vilka familjer kan betala 220 kronor i timmen efter RUT-avdrag? Det är ju ganska mycket pengar.

Vi hörde tidigare i radiodebatten i dag att om alla svenska elever skulle få RUT-avdrag för två timmar i veckan skulle det kosta 12,5 miljarder i skattepengar och 25 miljarder totalt sett för samhället. Är det verkligen en riktig prioritering? Är det inte tvärtom ett exempel på dels att man ger bidrag eller avdrag till väletablerade familjer, dels att man urholkar vårt skattesystem? Varför stöder Centerpartiet en sådan utveckling?

Anf. 34 KARIN NILSSON (C) replik:

Fru talman! Frågan har betraktats som gränsdragningsproblem. I det här fallet har vi rätt ut den.

Jag lyssnade också på hearingen med Skatteverket. Där verkar man vara inne på att konstruera nya och väldigt komplicerade gränsdragningsproblem, till exempel utifrån att det ska vara okej med personlig tränare som läxhjälp för den som går på idrottsgymnasium eller att den som går på teatergymnasium ska kunna få röst- och talträning som läxhjälp.

Jag tycker att det är frågor som inte är så allmänt förekommande. Man bör kunna hitta något sätt att dra gränser när det gäller den ringa problematik som det skulle handla om.

Sedan gäller det pengar till den allmänna skolan. Ja, det satsas på den allmänna skolan. Detta sätt att också införa läxhjälp för gymnasieskolan – det är, som sagt, en mikrofråga i sammanhanget – fråntar inte skolan vare sig pengar eller det uppdrag och ansvar man har att hjälpa svaga elever med kompensatoriska åtgärder. Det här är inte en fråga som på något vis behöver stå i konflikt med det som skolan i dag utför.

Anf. 35 THORALF ALFSSON (SD):

Fru talman! I dag brottas skolan med vikande siffror i fråga om elevernas kunskaper i jämförelse med våra grannländer och andra länder. Det har vi sett i flera rapporter.

Det är en alarmerande varning för Sverige som är ett kunskapsland. Om vi vill vara ett land som kännetecknas av företag som jobbar inom den högteknologiska sektorn måste vi söka alla möjligheter till att förändra och förbättra utvecklingen inom skolans värld eller kunskapsvärlden.

I dag har vi att ta ställning till ett betänkande om läxhjälp och inget annat. Därför tänker jag hålla mig just till betänkandet. Övriga frågor vad gäller skolan hanteras ju av utbildningsutskottet.

När det gäller skolan intar vi en pragmatisk hållning till alla förslag som kan förbättra elevernas möjligheter att förkovra sig. Sverigedemo-

kraterna har inga ideologiska skygglappar som kan påverka eller till och med förhindra elevernas möjligheter att förkovra sig.

Fru talman! Jag frågade nyligen min dotter om läxhjälp. Hon har nyligen studerat vid universitet och jobbar delvis vid Linköpings universitet i dag. Hennes spontana reaktion på det här RUT-avdraget var faktiskt: Det gör att kostnaden halveras för föräldrar. Därför kan många fler utnyttja möjligheten.

Det är ett viktigt konstaterande. Och det är inte helt oviktigt om man har en pragmatisk hållning i frågan.

Förslaget och förtydligandet i lagtexten är även ett försök att minska de gränsdragningsproblem som finns i dag, då läxhjälp endast är tillåten i samband med barnpassning om det rör sig om barn som går i grundskolan, enligt den praxis som Skatteverket har utvecklat. Det är något som måste betraktas som positivt även om det kommer att skapas en del nya gränsdragningsproblem inom gymnasieskolan.

Ett sådant här problem kan vara att det finns många föräldrar med flera barn. I en del fall kan det vara både barn i grundskolan och i gymnasieskolan. Det kan man utnyttja på ett lite speciellt vis om man har lust. Man kan slippa de gränsdragningsproblemen om man även inkluderar gymnasieskolan i detta.

Sedan får vi se hur det går med bartendrar. Det har varit uppe i debatten. Det finns ju elever som går på restaurangskola, så vi kanske får bartendrar som får hjälpa till med läxor i restaurangskolan. Men det är, som sagt, Skatteverkets uppgift att hantera dessa gränsdragningsproblem.

Jag kan inte se några negativa effekter i skolan av förslaget. Förslaget minskar inte på något sätt skolans ansvar och skyldighet att erbjuda särskilt stöd till de elever som behöver ett sådant stöd. Och det innebär på intet vis att det ställs lägre krav på skolans undervisning. Det påverkar heller inte ideella organisationers värdefulla arbete med läxhjälp och annan hjälp med skolarbete för barn och ungdomar.

Det går inte heller att undgå att nämna den låga kostnad som gäller för det här förslaget i betänkandet. Bruttokostnaden kommer enligt regeringens bedömning att ligga på ca 10 miljoner från starten. När det väl blir inarbetat beräknar man det till 25 miljoner. Men med tanke på självfinansieringsgraden, som råder när det gäller RUT-tjänster, kan kostnaden stanna vid betydligt lägre nivåer.

Jag vet inte om man kan få den självfinansieringsgrad som man har på övriga RUT-tjänster – det tvivlar jag i och för sig på – men man kanske kan få en halvering av bruttokostnaden.

Kostnaden anser jag därmed är mer eller mindre försumbar, och den är knappast ett argument för att man ska avstå från att stödja förslaget. Däremot är den utväxling i kunskapsinlärning och den möjlighet till arbetstillfällen som finns till en väldigt låg kostnad för samhället mycket attraktiv.

De positiva effekterna av förslaget överväger helt och hållet. Det gäller inte minst att förslaget förväntas ge många studenter, förhoppningsvis lärarstudenter, möjlighet till extraarbete i fråga om läxhjälp vid sidan av sina studier. De får därmed värdefulla erfarenheter i sitt yrkesval och behövliga inkomster.

Det är kanske också en möjlighet för pensionerade lärare att dryga ut sina inkomster och få ett intressantare pensionärliv.

Fru talman! Med beaktande av det anförda och att Sverigedemokraterna är vågmästare i den här frågan finner jag det väldigt svårt att inte bifalla förslaget i detta betänkande. Jag yrkar således bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 36 LARS GUSTAFSSON (KD):

Fru talman! Det är många bollar och puckar som har passerat när man kommer upp som näst sista talare i det här ärendet. Man vet inte riktigt om man ska skratta eller gråta i vissa sammanhang när det gäller de argument som används för en detaljfråga i justeringen av skattelagstiftningen.

Som framgått av tidigare inlägg tycks läxhjälp nu ha fått en helt annan dimension än vad skatteutskottets betänkande handlar om. Själva förslaget i betänkandet är ett förtydligande av definitionen av läxhjälp inom RUT och en viss utvidgning till det som vanligen betecknas som åldergräns för barn, alltså ungefär 18 år. Möjlighet till läxhjälp finns redan för familjer med barn i grundskolan. I propositionen anføres att det finns gränsdragningsproblem oavsett var man befinner sig men också att dessa blir mindre genom att man nu kan definiera själva läxläsningssdelen.

Nettokostnaden, enligt svar från statsrådet vid hearingen, var ca 5 miljoner kronor. Den kan bli lägre. Den kan också bli något högre. Det är svårt att uppskatta.

Häromkvällen råkade jag titta på ett nyhetsinslag i tv. Frågan om läxhjälp togs då upp. En representant från Skolverket medverkade. En undersökning som man hade gjort utgjorde underlaget för själva programinslaget. Undersökningen, som byggde på ett begränsat antal intervjuer, utföll så att 75 procent inte ansåg att de tänkte använda möjligheten, och andelen helt klart positiva var 4 procent.

Kommentarerna i inslaget var att det inte finns något särskilt intresse av läxhjälp med RUT-avdrag samtidigt som representanten från Skolverket inte ville se en utveckling av mycket omfattande utbildning vid sidan om skolan.

Slutsatserna från inslaget är alltså att få tänker använda möjligheten till läxhjälp och att det därmed kan bli ett hot mot skolan. Att en möjlighet som används av ett fåtal kan bli så dyr och dessutom urholka skolan blir väldigt svårt att leda i bevis.

Det skulle innebära att man får ha förbud mot hjälp från lärarna och deras barn och andra studerande föräldrar. Några sådana förslag har jag inte hört. Man försöker använda den här argumenteringen som en bricka i spelet om skolans resultat. Det lär vara väldigt svårt.

För tio år sedan gjordes en studie om elevernas resultat i skolan. Det visade sig att det på flera håll i landet var fler än hälften av eleverna som gick på det särskilda programmet, för de klarade inte av det allmänna programmet. Det är väl inget gott betyg till hur skolan har varit tillbaka i tiden.

Fru talman! Det är knappast överskottet av kunskap och läxläsning som är den svenska skolans största problem och utmaning. Tvärtom kan man välkomna insatser som förbättrar möjligheterna. Man kan också tolka liggande förslag som en liten men dock möjlighet att underlätta

lärnarnas undervisning i skolan när det gäller att ge dem som har svagare förutsättningar lite mer stöd.

Alla insatser från exempelvis ideella organisationer tycker jag är väldigt viktiga och välkomna. Det är också något som behöver uppmuntras och stödjas i samhället. Det har också gjorts att vi har infört ett avdrag med möjligheter till skattereduktion för gåvor till ideella organisationer av olika slag.

Återigen: Förslaget i betänkandet handlar inte om skolans ansvar och undervisning utan om ett förtydligande av avgränsningar i RUT-tjänsterna. Jag ser inga problem med detta.

Med det yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 37 SVEN BRITTON (S):

Fru talman! Jag ska försöka blidka Maria Abrahamsson med att inte ta upp det hon benämner som klasskamp retorik. Däremot kan jag inte göra någonting åt att jag är man. En liten tröst är kanske att jag är en gammal man.

I beredningen av det här ärendet fick vi i skatteutskottet ta del av en hearing där berörda institutioner med expertis yttrade sig om reformen. Fyra av dessa institutioner avrådde starkt från den. Det var Skatteverket, Skolverket och de två lärarfacken. Men den femte inbjudna institutionen, representanter för läxhjälpverksamheten, var inte oväntat väldigt entusiastiska inför denna reform. De meddelade oss att de står beredda att möta det uppdämda läxhjälpbehov som de trodde att reformen skulle mobilisera.

De hade dock ett förbehåll. Läxhjälp i den här formen kunde inte erbjudas glesbygdens och landsbygdens barn. Vi fick inte reda på skälet, men själv kom jag osökt att tänka på den berömda målningen av Peter Tillberg, där man ser en skolklass med små grå barn sitta. Titeln på tavlan är *Blir du lönsam, lille vän?* Troligen är logistiken kring läxhjälpverksamhet i gles- och landsbygd så pass omfattande att det inte är lönsamt att bedriva verksamheten där.

Min fråga går framför allt till Centerpartiets representant. Åtminstone på min tid sade sig Centerpartiet vara landsbygdens och glesbygdens parti. Vad säger Centerpartiet om en reform som i alla fall i första hand kommer städernas barn till handa men inte glesbygdens och landsbygdens barn?

Anf. 38 FREDRIK SCHULTE (M):

Fru talman! Jag har två saker jag skulle vilja säga och därmed förlänga debatten något.

Vi har ju fått höra ganska hårda och tunga brösttoner och retoriska utläggningar från talarstolen mot läxläsning och mot att vi inför det i RUT och ROT till den enorma kostnaden av 4 miljoner kronor, vilket är ungefär en halv promille av statens intäkter, när vi faktiskt redan har det för grundskolan, som vissa har påpekat här i talarstolen.

Jag skulle därför vilja ha ett tydligt svar från de rödgröna när det gäller just detta. Om det här nu är så farligt och bedrägligt borde ni väl i rimlighetens namn också vara emot det i grundskolan? Kan vi inte få Peter Persson att begära replik och gå upp och klargöra var ni står i den

här frågan? Är ni också emot möjligheten att ROT:a och RUT:a för läxläsning i grundskolan? Varför finns det inte med i er reservation?

Jag tror att det här handlar om att ni är emot RUT och ROT i sin helhet. Det har ni varit i sex år. Det var ni innan vi införde det, det var ni när vi införde det och ni är det med all sannolikhet i dag, även om sossarna vajar lite i ställningstagandet.

Ni är emot därför att ni inte tycker att de jobb som RUT och ROT skapar är fina nog, trots att det är människor som har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden som nu är stolta inkomsttagare som tjänar pengar och får pensionspoäng och rätt till a-kassa. Men ni tycker inte att det är fint nog.

Ni argumenterar ständigt och jämt – ni gjorde det tidigare och ni gör det nu – för att det här är reformer som bara riktar sig till höginkomsttagare. Sanningen är att det fram till i dag är ungefär 1,3 miljoner skattebetalare som har utnyttjat RUT och ROT. 1,3 miljoner skattebetalare med familjemedlemmar är nästan halva svenska folket. Är nästan halva svenska folket höginkomsttagare, Peter Persson?

Man kan fråga sig vad det är för värld som de rödgröna lever i. Jag tror att det är en värld där alla går till Domus och handlar, en värld där det spelas progg på P3, för det finns inga andra radiostationer, en värld där betonghäckarna syns runt husknutarna.

Faktum är dock att det var 30 år sedan 70-talet upphörde, och samhället ser väldigt annorlunda ut. Det är inte längre så att det bara är i Djursholm som man kan anlita städ- och läxhjälp. Det gjorde man, det gör man och det kommer man att fortsätta att göra.

Men tack vare RUT och ROT har man nu möjlighet att göra samma sak i Vallentuna, Tyresö och Haninge, det vill säga i vanliga medelklasskommuner. Det var just det som var syftet med den här reformen, en reform som på längre sikt kommer att kosta ungefär 4 miljoner kronor, vilket har ungefär samma impact på Peter Perssons privatekonomi som att han går ned på fiket och köper en cola.

Att stå här och prata om att detta innebär stora kostnader och utgifter för staten är därför bara larvigt. Peter Persson stod i talarstolen och pratade om 12 miljarder. Jag tror nog att Peter Persson ska anlita den här läxhjälpen när reformen genomförs.

Talartiden rinner ut, men jag tycker att en annan sak som man måste lyfta fram är lärarnas situation. På vilket sätt blir det dåligt av att lärarstudenter får möjlighet att tjäna extrapengar vitt och bli bättre i sitt yrke? Det här är bra!

Svara på frågan, Peter Persson!

Anf. 39 PETER PERSSON (S) replik:

Fru talman! Jag måste erkänna att jag är en väldigt slarvig tv-tittare. Många har sagt till mig att jag måste titta på serien *Solsidan*. Nu har jag fått en liten sekvens ändå, så jag kan vara ute och motionera på söndag i stället.

Det Fredrik Schulte så tydligt illustrerar är att detta är en reform för några få. Det kostar ju så lite. Vad gör det då? Det har ju ingen påverkan.

Men det är just det. Det är *Solsidan* som ska ha det, inte de andra. För om alla barn ska ha denna skattesubventionerade läxhjälp – det är det som är poängen – är det en samhällelig direktkostnad på 12 miljarder.

Ni vill dock inte att alla ska ha det. Jag tänkte på den gamla tyska förbundskanslern Willy Brandt när Fredrik Schulte argumenterade: Högern lovar de många vad de vet att bara några få kommer att erövra.

Det är sant.

Anf. 40 FREDRIK SCHULTE (M) replik:

Fru talman! Solsidan eller 70-talets Jönköping – jag vet vad jag väljer.

4 miljoner kronor tror man att det här kommer att kosta, givet den självfinansiering som förslaget med all sannolikhet kommer att ha. Det bygger på beräkningar av hur situationen ser ut i dag. Jag ser framför mig att det här kommer att växa i framtiden och omfatta långt många fler än det gör nu, givet de här beräkningarna. Det är någonting positivt.

Peter Persson pratade tidigare i talarstolen demagogiskt om 12 miljarder. Hur han kom fram till den siffran är väldigt intressant. Det är många som vill veta det. Men låt oss säga att det blir 12 miljarder. Det är fantastiskt i sådana fall, därför att med lite snabb överslagsräkning kan man se att skulle det kosta 12 miljarder skulle branschen behöva sysselsätta ungefär 50 000 fler människor. 50 000 fler människor som i dag befinner sig i utanförskap, som inte tjänar pengar, som är arbetslösa får då möjlighet till sysselsättning. Det vore väl fantastiskt.

Det vore väl jättepositivt om lärläsningsreformen som vi nu klubbar igenom skulle växa lika mycket som RUT- och ROT-tjänsterna har gjort i övrigt, så att det är vanligt folk som får tillgång till dem, som vi kan konstatera. Jag vet att det är jättesvårt för Peter Persson att visualisera att det verkligen ser ut så att uppemot en och en halv miljon skattebetalare faktiskt utnyttjar RUT och ROT. Det går lite emot den världsbild som Peter Persson gärna utgår från. Om den utvecklingen också gäller lärläsning blir jag jätteglad. Vi kommer att få se ett mycket bättre samhälle, där resultatet i skolan blir bättre. Lärarstudenterna får öva på att vara pedagoger, tjäna extra, få pensionspoäng, få a-kassa, och arbetslösheten sjunker. Det vore väl terrific.

Anf. 41 PETER PERSSON (S) replik:

Fru talman! Jag kan upplysa Fredrik Schulte om att mina ekonomiska referenser hämtar jag från en av mina vänner på Handelshögskolan. Jag tror att de gäller.

Din argumentation är starkt haltande. Självfinansieringsgraden finns över huvud taget inte där om det är studerande som ska utföra arbetsuppgifterna och de inte kommer upp i inkomster som är beskattningsbara. Det är väl rimligt att anta. De ska väl sköta studierna också.

Men det stora slöseriet ligger i att ni först vill förminska frågan, därför att den innehåller en djup ideologisk diskussion om jämlikhet och en likvärdig skola för alla. Av andra skäl vill ni förstora frågeställningen och locka med att detta ger fler människor en möjlighet.

Sanningen är att ni i den här frågan är på ett sluttande plan. Ni har ju alla emot er. Läs Svenska Dagbladet, denna gamla, trygga tidning som du är uppvuxen med! Läs Brännpunkt! Läs opinionen så ser du, Fredrik Schulte, att ni är ensamare än någonsin. Och det är kanske så att tiden alltid vänder. Snart försvinner 2000-talets nyliberalism och 70-talets Jönköpingsanda kommer åter. Det blir fint.

*Skattereduktion för
läxhjälp*

Anf. 42 FREDRIK SCHULTE (M) replik:

Fru talman! Nu läser jag förvisso Svenska Dagbladet, men jag gör det på nätet som de flesta gör nu. Det är så man tillgodogör sig nyheter nu för tiden, Peter Persson.

Vet du vad, om det är så att den här läxläsningsreformen kommer att kosta 12 miljarder, som du tror att den kommer att göra – du sade precis att du är säker på att det kommer att bli så – ska jag åka och handla på Domus i Jönköping. Då anpassar jag mig till det.

Jag kommer säkert att återkomma till den debatten med Mats Pertoft, men det är så att väldigt många lärarstudenter jobbar svart genom att erbjuda läxläsning. Jag hade massvis med kompisar under min studietid som gjorde detta. Det var kanske inte lika uppmärksammat som alla andra svartjobb, men problemet fanns tveklöst där. Att de nu får möjlighet att tjäna pengar vitt, få pensionspoäng och få rätt till a-kassa, är någonting fantastiskt.

Nu blev jag lite uppe i varv av att ha debatterat med Peter Persson så jag glömde att avkräva honom ett svar på den fråga som jag inledningsvis ställde i mitt inledningsanförande. Det var väldigt tråkigt att Peter Persson inte svarade på den. Om det här nu är så farligt och bedrägligt, varför står det inte med i ert förslag att ni vill ta bort möjligheten till ROT-avdrag för läxläsning i grundskolan? Hur kommer det sig? Om det här nu är så fruktansvärt farligt, varför vill ni inte ta bort det? Jag hoppas att någon av dina kolleger i de rödgröna kan svara på det. Ni har inte med det förslaget, och ni argumenterar väldigt inkonsekvent.

Anf. 43 JACOB JOHNSON (V) replik:

Fru talman! Jag kan väl erkänna att jag hellre lyssnar på proggen från 70-talet än tittar på *Solsidan*. Det förvånar kanske ingen att Fredrik Schulte föredrar Solsidans Djurholm. Det var inte riktigt därför jag begärde replik. Det var för att svara på frågan hur vi ser på RUT och ROT i dess helhet. Fredrik Schulte påstod ju lite grovt att alla de rödgröna partierna är emot både RUT och ROT. Det är en felaktig beskrivning, och jag tycker att det är synd att man kommer med sådana svepande påståenden i en sådan här debatt.

När det gäller Vänsterpartiet stämmer det att vi är emot RUT som helhet. Vi är emot även läxhjälp i grundskolan och barnpassning. Vi tycker att det är fel att använda skattepengar till det. Det är trots allt 2,5 miljarder kronor. RUT-avdraget ökar ständigt. Det är ganska mycket pengar.

När det gäller ROT har vi en mer anpassad syn. Vi ser det som ett konjunkturinstrument. Vi har faktiskt i vår budget för 2013 tagit med en del ROT-avdrag, även om vi har ändrat reglerna lite grann. Vi har sänkt taket. I dag medges ROT-avdraget upp till 50 000 kronor per person. Det tycker vi är lite för högt. Man kan sänka taket. Då når det ut till breda grupper i alla fall.

Jag skulle vilja fråga Fredrik Schulte om effektiviteten i de här insatserna, de här talen. Det är mycket dyrare insatser att ha privat subventionerad läxhjälp än att skolan får resurser till att stödja sina elever. Ska inte skattepengarna användas effektivt, Fredrik Schulte?

Anf. 44 FREDRIK SCHULTE (M) replik:

Fru talman! Ska skattepengar användas effektivt? Självklart ska skattepengar användas effektivt. Är det någonting som särskiljer Vänsterpartiet och Moderaterna tror jag att det är att Moderaterna alltid är och alltid kommer att vara ett parti som verkar för att skattemedel används effektivt. Ibland kan man när man lyssnar på debatter med vänsterpartister och läser er budget tro att det liksom inte finns några gränser för hur mycket pengar ni kan slösa bort.

Jag tycker också att det är intressant hur Jacob Johnson tidigare i debatten har argumenterat för att man vill ha ett platt och harmoniskt skattesystem, med lite avdrag. Han kallade från talarstolen oss i Alliansen för avdragsalliansen. Det här är ju en argumentation som faller på sin egen orimlighet, därför att när det väl kommer till att ha fullt platta skattestrukturer är Jacob Johnson absolut inte för det. Om du vore så mycket för en enhetlig beskattning som du säger hade du ju varit för helt platta skatter, men det är du inte. Jacob Johnson är för enhetliga skatter. Han är för effektivitet i skattesystemet när det passar honom, när det tjänar hans egna personliga mål och syften.

Jag tycker att du faktiskt borde svara på frågan. Nu vet jag att du är emot RUT och ROT över huvud taget, borde det inte då i konsekvensens namn vara så att du har en annan reservation än den du går ihop med de rödgröna om och kräver hela ROT:s avveckling snarare än att bara verka för att det här inte genomförs?

Anf. 45 JACOB JOHNSON (V) replik:

Fru talman! Regeringen har kommit med ett förslag, och vi yrkar avslag på det förslaget tillsammans med Miljöpartiet och Socialdemokraterna.

När det gäller att använda skattepengar effektivt kan jag säga att en elevtimme, enligt en nationalekonom som har räknat ut detta, kostar 60 kronor i skolan. I läxhjälp med RUT-avdrag kostar det totalt sett över 400 kronor i timmen och i skattepengar 220 kronor i timmen. Vilken är den mest effektivt använda skattekronan, Fredrik Schulte? Det borde till och med du på Solsidan i Djursholm kunna räkna ut.

Anf. 46 FREDRIK SCHULTE (M) replik:

Herr talman! Jag jämför gärna mattekunskaper och akademiska poäng i nationalekonomi vid tillfälle.

Det här är en reform som enligt våra beräkningar kostar 4 miljoner kronor, givet situationen nu. Det är mycket möjligt – och det vore positivt i framtiden – att läxläsning och läxhjälp växer som företeelse och därmed sysselsätter fler människor och skapar nya jobb.

Man ska ha klart för sig att det nu är en kostnad på 4 miljoner kronor. Någon hade räknat ut att om de pengarna satsas på skolan handlar det om ungefär 12 öre per elev. Det är ett antal lärare som kan anställas med hjälp av de resurserna. Om de ska smetas ut rättvist över hela landet, vilket är logiskt och rimligt, är det fråga om 12 öre per skolelev. Det är fullständigt på marginalen, och det kommer inte att ge någon som helst effekt.

Den här möjligheten kommer däremot att ge effekt. Den ger möjlighet att rikta resurser till föräldrar som tycker att deras barn behöver lite

extra läxläsningshjälp. Det finns en mängd skolbarn som går i skolklasser där de tyvärr har en lärare som inte lyckas i sitt uppdrag. För dem är det avgörande att de får extra hjälp i läxläsningen och i skolgången när det är så att skolan inte räcker till.

Det går inte riktigt att jämföra dessa rakt av, att det skulle bli samma effekt av de 4 miljoner kronorna genom att smeta ut dem på alla skolelever, 12 öre, i hela landet, jämfört med reformen som är riktad mot de människor som anser att deras barn behöver den extra hjälpen.

Anf. 47 MATS PERTOFT (MP) replik:

Herr talman! Fredrik Schulte för ett intressant resonemang, men det blandas friskt mellan RUT och RUT-läxhjälp och allt möjligt i siffrorna. Sedan blev dessutom ett tv-program inblandat i det hela.

Jag tycker att det är bra om vi kan hålla oss till fakta. Jag är trött på att vi politiker argumenterar med att säga att vi känner någon som gav läxhjälp svart. Jaha, jag känner också en massa folk. Jag känner också lärarstudenter. Men jag vill bygga min politik på fakta. Det finns inga fakta som säger att det har funnits en stor svart sektor i fråga om läxhjälp. Däremot har det funnits många väntjänster. Men jag tycker inte att vi skattebelägga allt. Vi ska ha ett effektivt skattesystem i Sverige. Det ska bygga på forskning och fakta, och det ska vara effektivt.

Det intressanta var det Fredrik Schulte sade på slutet i det sista replikskiftet. Han sade att resurserna ska riktas mot de elever som behöver hjälp. Det håller jag helt med om. Skolverket säger i remissvaret till regeringens proposition att hjälpen inte når de elever som behöver hjälpen. Den är av pedagogiska skäl felriktad eftersom den inte når de elever som behöver mycket hjälp.

Jag känner en hel del av eleverna. De går i Hovsjöskolan i Södertälje. De behöver mycket läxhjälp, men de har inte råd. Deras föräldrar lever tyvärr ofta på försörjningsstöd eller är nyanlända och har inga inkomster. Det är de som behöver hjälpen. Och det är därför hjälpen är felriktad av både skattetekniska och pedagogiska skäl. Regeringen verkar mest tycka att skatten ska sänkas för några till. Det kan man tycka, men då ska man säga det.

Anf. 48 FREDRIK SCHULTE (M) replik:

Herr talman! Det var intressant att Mats Pertoft pratade om väntjänster. Man fick nästan lite intrycket av att Mats Pertoft är för väntjänster och att de sker svart.

Vi har haft en situation i Sverige med omfattande svartarbete inom servicesektorn, inom RUT-tjänster, sådant man oftast använder RUT-tjänster till, det vill säga städhjälp hemma. Svartarbetet var omfattande inom byggbranschen, och det var omfattande inom sådant som Mats Pertoft kallar väntjänster men som faktiskt är svartarbete. Man låter systematiskt och återkommande grannflickan passa barnen och hjälpa dem med läxläsningen. Detta sker samtidigt som lärarstudenter och studenter över huvud taget med små inkomster och små marginaler tjänar lite extra pengar på att hjälpa familjer med läxläsning. Det senare var kanske inte ett lika stort problem som det tidigare. Eftersom svartarbetet var ett så stort problem överskuggades med all sannolikhet svartarbetet inom läxläsningen av annat svartarbete, men nog fanns det där.

Jag tror att om Mats Pertoft talar med studenter eller människor i min generation som har pluggat kommer det att framgå att en förhållandevis stor andel har jobbat svart, kanske inte i stor omfattning för varje enskild individ men totalt sett i samhället. Att dessa människor kan göra detta arbete vitt är väl positivt.

Svara på den enkla frågan, Mats Pertoft: Om det här är så hemskt, varför vill du inte ta bort avdraget i grundskolan? Det finns i grundskolan i dag. Du lever med det, du har inte kritiserat det tidigare och du har inte lagt fram förslag på att ta bort det. Det är fullständigt ologiskt. Varför gör du inte det?

Anf. 49 MATS PERTOFT (MP) replik:

Herr talman! Jag tycker att vi ska dra en skiljelinje mellan bygg, städ och andra sektorer där vi alla är medvetna om att det har funnits mycket svartarbete. För mig är en väntjänst något annat. En väntjänst är inte att någon bygger eller reparerar huset eller städar. En väntjänst är det däremot om jag till exempel ber mina äldre barn att vara barnvakt. Är det så att vi inom familjen ska börja fakturera varandra? Jag trodde inte Moderaterna stod för den politiken.

Sedan var det frågan om avdrag för grundskolan. Jag har byggt hela mitt anförande på att jag har respekt för Skatteverkets regelverk och deras expertkunskap. De lyfter fram att det går att hantera avdrag när det gäller grundskolan utan att vi för den skull ska ta klivet över till specialisttjänster. Gränsdragningsproblem finns alltid, men jag respekterar Skatteverket som expertorgan som kan bedöma var gränsen bör dras. Det verkar inte Alliansen göra.

Jag har inte yrkat på att avdraget ska avskaffas. Jag ser inte något speciellt skäl för det, men jag tycker att ni befinner er på ett sluttande plan där ni frångår själva grundprincipen för RUT-avdrag som ni själva har konstruerat därför att ni vill få en politisk poäng på detta. Jag tycker helt enkelt att det är osmakligt. Det är lite slarvigt och populistiskt.

Jag efterlyser fakta i denna fråga. Alla mina inlägg har handlat om fakta. Finns det en svart sektor? Har det funnits en svart sektor? Hur hanterar ni specialistfrågan? Jag får inga svar eftersom ni inte har några svar. Det blir raljerande och svepande formuleringar där ni dessutom antyder att MP vill avskaffa RUT och ROT, vilket vi inte alls har sagt.

Anf. 50 FREDRIK SCHULTE (M) replik:

Herr talman! Jag brukar säga att Mats Pertoft är min favoritmiljöpartist därför att han generellt sett är balanserad med kloka åsikter och synpunkter. Jag önskar att jag hade fått möjlighet att jobba mer med Mats Pertoft. Men här tycker jag att logiken inte riktigt går ihop.

Mats Pertoft säger att det inte finns någon svart sektor, inte har funnits någon svart sektor och att det vi nu gör är osmakligt. Men avdrag ska samtidigt få förekomma i grundskolan, och det har förekommit i grundskolan. Mats Pertoft har inga synpunkter på det och tycker att det gott kan vara kvar. Vad är logiken i detta? Det finns över huvud taget inget sammanhang.

Jag kan inte belägga med vetenskapligt styrkta undersökningar att det har varit ett stort problem med svartarbete med läxläsningshjälp i Sverige

under de senaste sex åren eller tiden före. Jag kan bara tala om egna erfarenheter.

Jag vet inte hur många gånger jag har gått in i en Icabutik eller Konsumbutik – Domus har jag inte i krokarna – och sett en uppklistrad lapp om läxläsningshjälp. Jag hade åtskilliga kompisar under min egen pluggtid som ägnade sig åt detta. Om du frågar dina egna barn tror jag definitivt att de kommer att berätta att de också hade kompisar som gjorde det. Kanske gjorde de det till och med själva.

Detta är inte fråga om väntjänster. Det är inte fråga om att närstående hjälper varandra – grannar som hjälper varandra att skotta snö eller liknande, eller barn som klipper gräset – och att man ska avkräva dem att minsann skicka in kontrolluppgifter till Skatteverket. Detta handlar i stället om att man mer eller mindre systematiskt tillhandahåller en tjänst. Problemet är inte lika omfattande som i andra sektorer, men det finns ändå där. Det är relativt uppenbart. Därför tycker vi att detta är en bra reform.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 23 §.)

16 § Genomförande av det nya EU-direktivet om administrativt samarbete i fråga om beskattning

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2012/13:SkU8
Genomförande av det nya EU-direktivet om administrativt samarbete i fråga om beskattning (prop. 2012/13:4).

Talmannen anmälde att i anslutning till betänkande 2012/13:SkU8 hade en skrivelse inkommit från Peter Eriksson (MP) m.fl.

I skrivelsen av den 4 december 2012 yrkades att förslaget till lag om ändring i 17 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen skulle vila i minst tolv månader på grund av att lagen innebär en sådan begränsning av fri- och rättigheterna som avses i 2 kap. 22 § regeringsformen.

Skrivelsen hade delats ut till kammarens ledamöter.

Yrkandet skulle tas upp till omröstning vid dagens votering.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Till talmannen

Yrkande att förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) såvitt avser 17 kap. 8 § ska vila enligt 7 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen jämlikt 2 kap. 22 § regeringsformen

Skatteutskottet har den 27 november 2012 justerat betänkande 2012/13:SkU8. I betänkandet tillstyrker utskottet regeringens förslag till ändringar i 17 kap. offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Förslaget innebär bl.a. att absolut sekretess införs i Sverige för uppgifter i vissa rapporter eller andra dokument från kommissionen om inte kommissionen samtyckt till att uppgifterna röjs. Vidare innebär förslaget en in-

skränkning av den i 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 2 §§ yttrandefrihetsgrundlagen reglerade meddelarfriheten.

Inskränkningar i meddelarfriheten bör föregås av noggranna överväganden. Några sådana överväganden görs inte i den aktuella propositionen. Mot den bakgrunden har konstitutionsutskottet i ett yttrande till skatteutskottet ansett att skatteutskottet ska avstyrka lagförslaget om inskränkning i meddelarfriheten. Skatteutskottet har dock valt att tillstyrka förslaget.

Enligt 7 kap. 3 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen gäller vad som föreskrivs i 2 kap. 22 § första stycket regeringsformen vid lagförslag om tystnadsplikt som bryter meddelarfriheten. Av bestämmelsen följer att förfarandet blir tillämpligt utan föregående prövning av konstitutionsutskottet.

Med stöd av ovannämnda yrkar vi att förslaget till ändring av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) såvitt avser 17 kap. 8 § ska vila i minst tolv månader.

Stockholm den 4 december 2012

Peter Eriksson (MP)

Jan Lindholm (MP)

Jonas Eriksson (MP)

Maria Ferm (MP)

Tina Ehn (MP)

Agneta Luttröpp (MP)

Gunvor G Ericson (MP)

Peter Rådberg (MP)

Stina Bergström (MP)

Mats Pertoft (MP)

Agneta Börjesson (MP)

Mia Sydow Mölleby (V)

Anf. 51 JACOB JOHNSON (V):

Herr talman! Detta betänkande behandlar regeringens proposition om genomförande av det nya EU-direktivet om administrativt samarbete i fråga om beskattning. Det är ett till synes ganska harmlöst förslag om hur det EU-direktiv om medlemsstaternas samarbete i skatteärenden som antogs i februari 2011 ska implementeras i den svenska lagstiftningen. Detta så kallade handräckningsdirektiv ersätter ett tidigare direktiv från 1997.

Det nya direktivet innehåller mer långtgående krav på medlemsstaterna att utföra utredningar för att få fram upplysningar som en annan medlemsstat begär. Till exempel går det inte för en medlemsstat att vägra lämna upplysningar enbart därför att den egna staten inte har någon nytta av uppgifterna. Bestämmelserna i direktivet överensstämmer också med internationellt accepterade standarder för informationsutbyte på skatteområdet.

Det är dock viktigt att konstatera att varken det nya direktivet eller det gamla påverkar medlemsstaternas utformning av sin skattelagstiftning. Denna äger varje land självt.

Vänsterpartiet har inget att invända när det gäller ambitionen att förbättra samverkan mellan skattemyndigheter så att till exempel skatteflykt kan beivras, och vi är som medlemmar i EU naturligtvis skyldiga att

Prot. 2012/13:37
5 december

*Genomförande av
det nya EU-direktivet
om administrativt
samarbete i fråga om
beskattning*

genomföra direktivet. Vi har dock stark kritik mot hur förslaget till svensk lagstiftning ser ut enligt betänkandet, då vi menar att här föreslås lagändringar i vår grundlagsskyddade tryckfrihetslagstiftning som inte är vare sig acceptabla eller nödvändiga. Detta uttrycks på följande sätt på sidorna 6 och 7 i betänkandet:

”Den tystnadsplikt som följer av den nya sekretessbestämmelsen ska, när det gäller uppgifter i rapporter och andra dokument från kommissionen, ha företräde framför den rätt att meddela och offentliggöra uppgifter som följer av tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen.”

Det betyder alltså att utskottsmajoriteten föreslår att yttrandefrihetsgrundlagen måste underställas implementeringen av ett EU-direktiv som handlar om en trots allt så begränsad sak som administrativt samarbete i fråga om beskattning. Det kan väl liknas vid att sila mygg och svälja kameler.

Konstitutionsutskottet har beretts tillfälle att yttra sig över skatteutskottets förslag till beslut och är starkt kritiskt till denna del i betänkandet. Man föreslår skatteutskottet att stryka denna lagändring så att meddelarfriheten enligt yttrandefrihetsgrundlagen kan bibehållas.

Dessutom är förslaget i dessa delar enligt min uppfattning ett onödigt beslut. Om kammaren genom att bifalla reservationen i stället ställer sig bakom Vänsterpartiets alternativa förslag till beslut, som överensstämmer med konstitutionsutskottets förslag i yttrandet till skatteutskottet, får vi i dag en lagstiftning på plats som är tillräcklig för att genomföra EU-direktivet men som alltså inte strider mot yttrandefrihetsgrundlagen. Bifaller man reservationen kommer lagförslaget om inskränkning i meddelarfriheten att avslås.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till reservationen.

Anf. 52 MARIA ABRAHAMSSON (M):

Herr talman! Föremål för denna debatt är lagstiftning baserad på ett EU-direktiv som ersätter tidigare direktiv om ömsesidig handräckning från slutet av 70-talet. Tanken är att EU:s samarbete mot skatteflykt och andra skattebrott ska skruvas upp ytterligare ett par snäpp, allt för att förenkla och effektivisera medlemsländernas samarbete i kampen mot den gränsöverskridande skattebrottsligheten.

Skatteflykten från och inom EU är ett gigantiskt problem, som inte precis har blivit mindre av senare års finansiella oro och ekonomiska kris inom EU. Därför är medlemsstaterna överens om att kampen mot skatteflykten måste prioriteras och inte minst moderniseras. Det hittills gällande handräckningsdirektivet är 35 år gammalt. Samarbetet inom EU måste kort sagt bli vassare på detta område.

Som vanligt är juristprosan torr och trist, men syftet med det nya EU-direktivet om administrativt samarbete på skatteområdet är alltså att ge medlemsstaterna bättre tillgång till information om oredovisade inkomster som borde ha beskattats. I botten ligger förstås ofta avancerade brottsliga förfaranden av olika slag. Om riksdagen bifaller förslaget i skatteutskottets betänkande nr 8 kommer informationsutbytet på skattebrottsområdet att fördjupas, mellan EU-kommissionen och EU:s medlemsländer men också mellan medlemsländerna inbördes. Detta kommer att ske redan från årsskiftet.

För Sveriges del innebär det fördjupade samarbetet att inget medlemsland längre kan vägra att lämna ut upplysningar bara för att det landet inte har något eget intresse av informationen. Det går inte heller att hänvisa till att upplysningarna finns hos en bank eller liknande. Detta är goda nyheter för Sverige. Å andra sidan måste Sverige självklart i sin tur hjälpa kommissionen och de andra medlemsstaterna med upplysningar om de villkor som följer av direktivet. Likaså ska vi tillåta att skattemyndigheterna i andra EU-länder får göra besök här, och vi åtar oss att med sekretess skydda uppgifter som informationsutbytet omfattar.

”Informationsutbyte” är ett ord som är känsligt för många, eftersom man ser det som ett hot mot den personliga integriteten. Jag är själv nog på min vakt när jag hör det ordet, för jag vet att det ofta används som en förskönande omskrivning för inskränkning av den personliga integriteten. Just därför är det angeläget att i detta fall fästa särskild uppmärksamhet på några saker.

För det första är informationsuppgifterna vi här talar om närmast av statistikkaraktär. Uppgifter om enskilda personer förekommer normalt inte i de rapporter och dokument som samarbetet avser.

För det andra består det sekretesskrav Sverige ska leva upp till för att få tillgång till andra länders utredning av uppgifter enkelt uttryckt i att tjänstemännen på Skatteverket inte ska ha rätt att lyfta telefonluren och läcka uppgifter till medierna. Varför de nu skulle komma på den tanken – som jag sade är det inte fråga om någon information av det mer rafflande slaget.

Skatteutskottet ställer sig bakom att absolut sekretess ska gälla för uppgifterna om inte EU-kommissionen går med på att de ska offentliggöras. Denna ordning behövs på grund av direktivet, men den är också helt förenlig med vad som är förutsett i den svenska lagstiftningen.

Herr talman! Visst kan man, som KU:s ordförande Peter Eriksson, hävda att den genom EU-direktivet införda tystnadsplikten för Skatteverkets tjänstemän är en inskränkning av den grundlagsfästa rätten för offentliganställda att meddela sig fritt till medierna, den så kallade meddelarfriheten. Men det är ett demagogiskt sätt att uttrycka sig på. Man kan med lika stor rätt framhålla att den grundlagsfästa offentlighetsprincipen uttryckligen tillåter att meddelarfriheten inskränks när det gäller internationellt samarbete av det här slaget.

Därför är det inte särskilt seriöst att argumentera på det vis som görs i KU:s yttrande till skatteutskottet. Faktum är att kombinationen absolut sekretess och inskränkt meddelarfrihet harmonierar väl med den svenska offentlighets- och sekretesslagstiftningen. Grundlagen tillåter den här typen av sekretessbestämmelser, bland annat just när det gäller internationellt samarbete. Ett kvitto på det är de hyfsat många EU-betingade undantagen från meddelarfriheten som landets juridiska expertis har bedömt som förenliga med vår stolta tryckfrihetsförordning.

För det tredje, och det är min sista punkt, är information från andra länder och organisationer, i det här fallet på skattebrottsbekämpningsområdet, till stor del sådan information som vi i Sverige över huvud taget inte hade sett röken av om vi inte hade deltagit i samarbetet. Tack vare EU får våra myndigheter alltså tillgång till mängder av värdefull information som annars hade varit helt okänd och som självfallet inte hade omfattats av den svenska offentlighetsprincipen.

I den meningen är det knappast fråga om någon inskränkning av medborgarnas rätt att få ut handlingar och inte heller en begränsning av en meddelarfrihet som tjänstemännen på Skatteverket tidigare har haft. EU-direktivet om administrativt samarbete på skatteområdet ger Sverige tillgång till mer, inte mindre, information än om direktivet inte hade funnits.

Nu menar Peter Eriksson och hans kamrater i KU att det inte är tillräckligt noga utrett av regeringen att sekretessen behöver vara på den nivå som föreslås i propositionen, men man aktar sig noga för att direkt påstå att de föreslagna sekretessbestämmelserna inte behövs eller att regeringen går för långt i hur sekretessen har utformats. Man gör klokt i att iaktta denna försiktighet.

Lagrådet har efter noggrann prövning kommit fram till att det är så här lagstiftningen måste göras. Om Lagrådet hade sett minsta möjliga tendens hos regeringen till att sänka sekretessnivån hade Lagrådet påtalat detta och kritiserat lagförslaget på den punkten. Men det gör man inte, utan Lagrådet ger klartecken till att införliva direktivets sekretessbestämmelser på det sätt som just föreslås i propositionen. Och då ska man veta att som ordförande i Lagrådet satt det tidigare justitierådet Marianne Eliason som allmänt anses vara Sveriges främsta juridiska expert på sekretesslagstiftning.

Det Peter Eriksson håller på med är mycket ett spel för gallerierna. Han vet egentligen att det är så här direktivet ska införlivas och att varken grundlagen eller sekretesslagstiftningen lägger hinder i vägen för detta.

Däremot håller jag med om att Sverige i förhandlingsarbetet i EU hela tiden bör vara på sin vakt mot bestämmelser som i onödan begränsar öppenheten och för den delen också den unika svenska meddelarfriheten. Därför föreslår skatteutskottet också ett tillkännagivande till regeringen om just den saken. Vidare välkomnar skatteutskottet att KU ska göra en systematisk översyn av vilka begränsningar i offentlighetsprincipen som har genomförts på senare år, men det har ingen direkt koppling till det lagförslag som vi diskuterar här i dag. Om man motsätter sig förslaget med hänvisning till offentlighetsprincipen är man antingen okunnig eller så talar man mot bättre vetande.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkande SkU8 och avslag på reservationen. Detta är ett betänkande som alltså också innehåller ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma till riksdagen och inför den redovisa noggranna överväganden i fråga om inskränkningar av meddelarfriheten och sekretessbestämmelsernas utformning.

Jag vill tillägga att jag utgår ifrån att utskottets förslag vid omröstningen senare i dag får den fem sjättedels majoritet som gör att Peter Erikssons förhoppning om en minoritetsbordläggning stannar vid att vara just en förhoppning.

Anf. 53 JACOB JOHNSON (V) replik:

Herr talman! Det här direktivet som ska införas i svensk lagstiftning handlar om administrativt samarbete i fråga om beskattning. Vi är överens om att det är viktigt att skattemyndigheter kan samverka effektivt, inte minst för att förhindra skatteflykt och skatteplanering. Men det är

trots allt inte ett ärende av en sådan vikt, menar jag, att vi ska åsidosätta våra yttrandefrihetsgrundlagar. Jag menar också att det inte heller är nödvändigt. Sverige bör kunna stryka den delen som handlar om denna inskränkning, det vill säga att tystnadsplikten ska ha företräde, som det står i betänkandet, framför rätten att meddela ut offentliga uppgifter som följer av tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen.

Jag undrar hur Maria Abrahamsson ser på det. Är detta verkligen en nödvändig inskränkning som krävs? Jag menar att vi skulle kunna anta en lagstiftning i enlighet med Vänsterpartiets reservation och att det skulle vara tillräckligt för att leva upp till EU-direktivet.

Anf. 54 MARIA ABRAHAMSSON (M) replik:

Herr talman! Jacob Johnson får ursäkta. Varken Lagrådet, regeringen eller skatteutskottet och inte ens KU vill säga att det här är en lagstiftning som går för långt eller strider mot den svenska offentlighetsprincipen eller tryckfrihetsförordningen. För mig är det belägg nog för att lagstiftningen måste se ut så här. Jacob Johnson får argumentera precis som han vill, men jag tar det inte på allvar. Jag är ledsen.

Anf. 55 JACOB JOHNSON (V) replik:

Herr talman! Är det inte viktigt att ta den svenska grundlagen på allvar, Maria Abrahamsson? Ska vi inte försvara vår meddelarfrihet och kanske använda det här fallet för att statuera exempel när det gäller hur EU-direktiv implementeras i svensk lagstiftning? Någon gång måste vi starkare hävda vår rätt när det gäller vår grundlagsfästa yttrandefrihet. Som jag sade i ett tidigare inlägg är det inte ett ärende av sådan vikt att det skadar internationellt samarbete. Det är inte av den digniteten att vi behöver inskränka yttrandefriheten.

Anf. 56 MARIA ABRAHAMSSON (M) replik:

Herr talman! De tunga instanserna har kommit fram till att det inte är en sådan inskränkning som inte får göras. Jag tycker själv att det är osedvanligt olämpligt att använda den här typen av frågor till att statuera exempel. Mot vem då? De värden som Johnson säger sig vilja värna är precis det som skatteutskottets tillkännagivande till regeringen ger uttryck för, det vill säga att i framtiden vara noggranna med sina överväganden och värderingar av om man i det internationella samarbetet tangerar offentlighetsprincipen, tryckfrihetsförordningen eller meddelarfriheten och noga tänka över detta. Men i det här fallet, och jag håller med om att det är viktigt i sig, är det inte relevant för den här lagstiftningen. Det kanske inte är så lätt att förstå, men så ligger det till.

Jag värjer mig verkligen mot att använda det så. Sverige har gjort ett åtagande. Vi är medlemmar av EU. I det ligger att vi måste leva upp till vissa förpliktelser. Detta är en sådan. Jag misstänker att Peter Eriksson tillhör dem som vill statuera exempel, och det kommer vi väl att få höra senare här i dag.

Anf. 57 MATS PERTOFT (MP):

Herr talman! I denna fråga finns det väldigt mycket som vi är överens om: Vi vill öka insynen och möjligheten att komma åt skattesmitare i

hela EU, och vi vill gemensamt få tillgång till alla medlemsländers olika data.

Om det ”bara” hade gällt detta – detta är en viktig sak som Sverige har arbetat länge för – hade vi inte behövt ha en lång debatt om frågan. Men i detta direktiv finns det några andra punkter som vi sedan utskottets behandlande har diskuterat en hel del inom Miljöpartiet. Därför vill jag också ta tillfället i akt att yrka bifall till Vänsterpartiets reservation.

Det finns här en del som också diskuterades nyss. Det gäller de så kallade statistikrapporterna från EU, som ska komma cirka en gång om året, som ska omfattas av absolut sekretess. Vi hörde nu Maria Abrahamssons väldigt intressanta inlägg som jag lyssnade noggrant på. Jag är nämligen inte jurist. Däremot omfattas inte resten av de fakta som vi får in av absolut sekretess. Där kan meddelarfriheten gälla.

När Sverige gick med i EU förbehöll vi oss rätten att lyfta fram meddelarfrihetsfrågorna och offentlighetsprincipen vid tillfällena då vi anser det viktigt. Nu konstaterar ett enigt skatteutskott att vi vill göra ett tillkännagivande till regeringen om att det här har hamnat på ett sluttande plan. Vi undrar hur regeringen har hanterat detta. Är det inte så att det har skett för många undantag från meddelarfriheten? Ja, det verkar finnas en enighet om att det måste undersökas, och det är bra att det kommer att undersökas.

Vi menar ändå att det här är ganska märkligt. Meddelarfriheten är en hörnsten i den svenska grundlagen. Samtidigt hanterade vi det här lite grann i diskussionerna före debatten och sade: Det är ändå bara lite statistik en gång om året. Men just därför att det bara är lite statistik är det viktigt att stå på sig – det borde regeringen ha gjort redan i förhandlingarna – och påpeka att detta inte ska omfattas av absolut sekretess enligt svensk grundlag, utan att här ska vanlig sekretess gälla. Naturligtvis ska det inte spridas offentligt om inte andra vill.

Vi från Miljöpartiet menar att det här måste ses över, att det måste bli bättre och att vi ska rösta ja till resten av propositionen men inte godkänna just den punkten.

Man kan ha en diskussion om ifall detta går eller inte, och det verkar finnas olika jurister som tycker olika i denna fråga, för jag får både det ena och det andra svaret när jag frågar sakkunniga. Jag väljer i det här fallet att hellre värna om den svenska grundlagen än att inte göra det och att lyssna på juristerna för att få till stånd ett klart och tydligt besked. Låt oss testa om detta verkligen går emot kommissionens inställning.

Vi ska som sagt säga ja till det principiella när det gäller skatteavtalet. Däremot ska vi inte låta statistikparagrafen från EU omfattas av absolut sekretess.

Anf. 58 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Herr talman! För varje liberal är varje inskränkning i meddelarfriheten ett problem, ett stort och speciellt problem. Det gör att man kan ha verkliga funderingar på just denna del i denna proposition och detta utskottsbetänkande.

I själva huvudfrågan råder en bred enighet om att det är bra för Sverige att vi får tillgång till EU-information på skatteområdet som vi i praktiken eljest inte skulle få. Även om det inte kommer att gälla enskilda individer kommer det att gälla statistikuppgifter.

Det är väldigt viktigt, som också Maria Abrahamsson har varit inne på, att påtala punkten c) i detta betänkande SkU8 som lyder så här: ”Riksdagen tillkännager som sin mening vad utskottet anför om att regeringen bör redovisa noggranna överväganden i fråga om inskränkningar av meddelarfriheten och sekretessbestämmelsernas utformning.”

Jag noterar att ett parti som har väldigt stor betydelse för om denna lagstiftning inte ska gå igenom utan uppskjutas ett år ej är anmält till talarlistan, nämligen Sverigedemokraterna. Och jag ber kammaren att notera detta att man inte talar om vad man tycker i denna fråga i förväg. Det är väldigt intressant. Tystnaden är talande.

Jacob Johnson har på ett förtjänstfullt sätt redogjort för själva innehållet i sakfrågan när det gäller den del som tillhör skatteutskottet. Det som det föreligger meningsskiljaktigheter om handlar egentligen endast om meddelarfriheten, inte yttrandefriheten, i en väldigt liten del.

Frågan är: Ska detta uppskjutas på ett år eller inte? Vad har Sverige för nytta av detta? Jag menar att yttrandefriheten och meddelarfriheten värnas ytterst av de politiska partierna. Det är de som har ansvaret. Men i själva lagtolkningen finns det enligt min mening ingen högre instans, och den är faktiskt underställd regeringen, än Lagrådet. Och Lagrådet har gjort bedömningen, för också detta är naturligtvis en bedömning, att införlivandet av denna paragraf i svensk lagstiftning – Marianne Eliason var ordförande i Lagrådet – inte strider mot den svenska grundlagen. Det gör att vi, trots den tveksamhet som vi liberaler alltid känner, kan tolerera detta med just det tillägg som konstitutionsutskottet så förtjänstfullt, grundat på både minoritet och majoritet, har formulerat, att vi kräver att regeringen gör en ordentlig kartläggning av vilka inskränkningar som har gjorts ända sedan 1995 när Sverige inträdde i EU och det riksmöte som tog ställning till Sveriges inträde i EU behandlade hur denna fråga skulle hanteras i framtiden.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget som det ligger från skatteutskottet men också avslag på förslaget från Miljöpartiet av den anledningen att det bara skulle försena möjligheterna för Sverige att ta del av viss statistik och så vidare som kommer från EU-kommissionen.

Anf. 59 PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Vi diskuterar skatteutskottets betänkande nr 8 om genomförande av ett direktiv om administrativt samarbete i fråga om beskattning. Det är ett ärende som är angeläget, och jag tror att alla partier i riksdagen tycker att det är ett i grunden bra direktiv som ger oss bättre möjlighet att ha ett fungerande och bra beskattningssystem i de olika länderna, också i Sverige, genom att vi kan få del av olika information.

Det finns dock ett problem, och jag ska försöka ta det här i tur och ordning. När Sverige blev medlem i EU fanns det ett problem för oss att gå in i EU sett utifrån den öppenhet som vi ofta känner oss stolta över och som vi under lång tid sagt är ett kännetecken i den svenska konstitutionen. Det handlar om offentlighetsprincipen, meddelarfriheten och en del andra saker som i stor utsträckning har bidragit till att Sverige är ett land som är lite mindre infekterat av korruption och de problem som följer av det än andra länder.

Sverige har nu varit medlem sedan 1995, och vi kan se att detta har förändrats. I början fanns det tecken på att det skulle bli en större öppen-

het också i EU och att den svenska insatsen skulle kunna bidra till ökad öppenhet. I dag går det dock åt andra hållet. Den svenska öppenheten är på ett sluttande plan, och inom EU går utvecklingen mer och mer mot att man värnar hemlighetsmakeri och hemligstämplar i större utsträckning än tidigare.

Ett tecken på detta är att när vi i KU undersökte vad som hade hänt med den svenska offentlighets- och sekretesslagstiftningen sedan sommaren 2009 när den senaste större förändringen infördes visade det sig att det hade gjorts 69 förändringar av denna lagstiftning på tre år.

Jag tror inte att någon har en riktig överblick över vad alla dessa förändringar och inskränkningar i öppenheten innebär och hur det påverkar samhället totalt sett. I många av de enskilda ärendena kan man argumentera för att det finns fog för och anledning att införa mer sekretess, men ser vi på utvecklingen sammantaget kan det hända att det skapar en annan bild. Denna överblick har dock ingen i dag. Det är skälet till att KU ska göra en översyn av denna lagstiftning.

Vad är då meddelarfriheten? Jo, det är en del av den svenska yttrandefrihetsgrundlagen och tryckfrihetsförordningen som har varit med oss ganska länge. Det är ett slags skydd för öppenhet. I Sverige har vi ingen lagstiftning om whistleblowers som ger enskilda människor skydd om de larmar om oegentligheter. I stället har vi ett meddelarskydd. Det har en liknande effekt, även om det är lite mer begränsat och inte gäller fullt ut i hela samhället utan mer i den offentliga sektorn. Detta innebär att makten granskas i lite större utsträckning, och det har bidragit till öppenhet och mindre korruption.

Det är viktigt att vi värnar meddelarfriheten och offentlighetsprincipen. Dock har vi de senaste åren inom EU och Sverige fått mer och mer en hantering som är ganska nonchalant och aningslös och som resulterat i mer sekretess och mindre öppenhet. Det har också kommit in i grundlagsskyddade rättigheter såsom meddelarfriheten. Detta är problematiskt.

Under förhandlingarna i EU när detta direktiv togs fram gällde regeln om enhällighet. Det fanns alltså hur goda möjligheter som helst för Sverige och svenska regeringen att under förhandlingarna ta upp frågorna om sekretess och få en tillfredsställande ordning utan att behöva gå in på meddelarfrihet och absolut sekretess.

Lagrådet säger i sin slutsats när man bedömer detta att man inte ser något behov av absolut sekretess. Man ifrågasätter starkt detta behov.

Det gör också KU i sitt yttrande till skatteutskottet. Vi säger framför allt att regeringen i propositionen inte har gått igenom detta och haft någon argumentation som är rimlig i sammanhanget. Inskränkningar i meddelarfriheten bör föregås av noggranna överväganden, och några sådana överväganden görs inte i propositionen.

När regeringen behandlade detta under förhandlingarna fanns det inte heller, såvitt vi har kunnat se, någon diskussion i EU-nämnden om meddelarfriheten eller om vad absolut sekretess skulle innebära. Det är bekymmersamt och visar att vi inte har en fullgod hantering och dialog mellan riksdag och regering när dessa saker går igenom.

Det handlar om rapporter från kommissionen och relativt triviala uppgifter, vilket flera också sagt i talarstolen. Frågan är om det är nödvändigt att införa absolut sekretess och inskränkningar i grundlagsskydd-

dade rättigheter för den typen av information och upplysningar från kommissionen. Jag menar att det inte är det.

Som direktivet är skrivet måste vi ha en hög grad av sekretess i frågan, men meddelarfriheten behöver inte tas med. Regeringen och tyvärr också skatteutskottet stöder dock att man lägger på det utan att det finns med uttryckligen i direktivet. Det är alltså en onödigt självspäkning från svensk sida utan att det blir bättre och mer införlivat.

Även om vi tar bort frågan om meddelarfrihet ur betänkandet kommer det att innebära att vi genomför direktivet, och det kommer att kunna fungera fullt ut. Det finns inget i direktivet som säger att vi måste ha med meddelarfriheten.

Det finns de som säger att vi behöver göra det här tillägget så att meddelarfriheten och skyddet bryts när vi använder absolut sekretess. Ja, det kan man hävda. I Sverige har vi absolut sekretess i några få sammanhang. Det handlar framför allt om försvarshemligheter, viktiga centrala säkerhetsfrågor som riskerar att sätta landet i allvarlig fara. Då görs också en koppling till meddelarfriheten.

Det finns dock ingen teknisk lagkonsekvens som gör att meddelarfriheten automatiskt ska brytas när man använder absolut sekretess, utan det är något som vi själva avgör. Detta har kommissionen inte haft några synpunkter på, och direktivet säger inte heller något om detta.

Jag anser att Maria Abrahamsson med flera som menar att meddelarfriheten automatiskt ska följa med har fel. Man kan påstå detta, men i Sverige använder vi denna koppling endast i några få fall när det finns mycket känsliga uppgifter som vi inte vill ska komma ut. Då har vi den högsta graden av sekretess, och i några fall hänger vi på frågan om att bryta meddelarfriheten och det skyddet.

Jag vill med anledning av att skatteutskottet har valt att inte följa konstitutionsutskottets yttrande och vår grundlagsprövning där föreslår att vi i riksdagen i dag använder oss av 2 kap. 22 § i regeringsformen och yrkar att detta lagförslag om att bryta mot meddelarfriheten ska plockas bort ur betänkandet och läggas vilande i minst tolv månader innan frågan kommer upp igen.

Jag tycker att det ska föregås av noggranna prövningar när man bryter mot grundlagsskyddade rättigheter. Det är pinsamt och nonchalant av både regeringen och riksdagen att vi inte tydligt säger ifrån i den frågan. Därför tycker jag att det är rimligt att vi i dag säger att frågan får läggas vilande. Kommer den upp igen senare får det föregås av en bättre diskussion, en noggrannare prövning och noggrannare överväganden.

Till syvende och sist: I morse när jag stävade fram genom snöstormen nedför söders höjder och Katarinaberget, genom Slussen och kom fram till Järntorget möttes jag av en ung medborgare som sade att det går att göra snöbollar i dag.

Med denna positiva livssyn vill jag säga att jag, oavsett hur omröstningen går kl. 16 i dag, hoppas att denna diskussion leder till att vi i framtiden i riksdagen och i dialogen mellan riksdag och regering får en bättre genomgång och en mer medveten hantering av grundlagsskyddade rättigheter och inte slarvar oss förbi sådana viktiga saker som vi tyvärr ser ut att göra i dag.

Anf. 60 MARIA ABRAHAMSSON (M) replik:

Herr talman! Det är möjligt att regeringen när direktivet förhandlades fram i EU kunde ha försvarat den svenska meddelarfriheten bättre. Den saken vet vi ingenting om. Det finns inte heller redovisat i propositionen hur det hela gick till. Det är just därför som skatteutskottet har gjort detta tillkännagivande till regeringen om att komma tillbaka och redovisa noggrannare prövningar av bland annat meddelarfrihetshandlingen.

Men KU och Peter Eriksson nöjer sig inte med detta tillkännagivande utan de vill, som vi hörde här, bryta ut en del av förslaget och ha det vilande i tolv månader, vilket innebär höga kostnader för skattebetalarna och sämre anseende för Sverige i EU-sammanhang och inte minst att Sverige blir mindre slagkraftigt i skattebrottsbekämpningen hemmavid och i EU.

Då undrar jag: Hur kommer det sig att KU i sitt yttrande inte tydligare tar avstånd från det sätt på vilket regeringen har hanterat detta ärende? Ni säger inte att regeringen har gått för långt. Det skulle jag gärna vilja ha tydligt förklarat här. Vilken scen är det egentligen vi ser spelas upp här? Ni är inte direkt kritiska. Peter Eriksson, du är kritisk allmänt sett, men det kostar om du får rätt i eftermiddag. Förklara dig!

Anf. 61 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Det som Maria Abrahamsson säger stämmer inte. Hon hittar på saker. Det finns inget som säger att det kostar. Vi genomför direktivet även om vi inte här har med brottet mot meddelarfriheten. Vi kommer att kunna göra det på ett lika bra sätt som tidigare. Det finns inget i direktivet som säger att vi behöver göra en sådan förändring. Det är en självspäkning som är helt onödig. Det kostar ingenting om vi gör denna förändring.

Ett grundläggande problem även för KU var att när vi gjorde vårt yttrande till detta betänkande med anledning av propositionen hade vi ingenting att förhålla oss till. Det är en lagförändring som regeringen föreslår. Det finns inget stöd i direktivet för att det måste göras. Det finns ingen argumentation från regeringen för att detta behöver göras. Men Maria Abrahamsson är helt nöjd med detta. Man behöver ingen argumentation för att bryta mot meddelarfriheten och kanske även mot andra grundlagsskyddade rättigheter. Vad är det för en ordning? Hur kommer det sig att skatteutskottet kan ta sig friheten att tycka att det är rimligt att bryta mot grundlagsskyddade rättigheter, trots att det utskott i riksdagen som kan dessa frågor och som har till uppgift att bevaka dessa frågor säger nej? Hur kommer det sig att ni anser att ni har överlägsna juridiska kunskaper på detta område, att ni har en kompetens som vi inte har sett och att ni kan göra detta utan att det finns någon som helst argumentation någonstans vare sig i propositionen eller i betänkandet för att detta är nödvändigt?

Anf. 62 MARIA ABRAHAMSSON (M) replik:

Herr talman! Peter Eriksson kanske skulle fråga skatteutskottet lite mer om vår kompetens i andra frågor också.

Faktum är att svensk offentlighets- och sekretesslagstiftning medger inskränkning av meddelarfriheten. Det har gjorts förut i internationella sammanhang när vi jobbar inom EU. Detta har juridisk expertis sagt ja

till. Sverige har inte brutit mot någonting. Det är inom ramen för vår stolta tryckfrihetsförordning.

När det gäller detta direktiv menar du, Peter Eriksson, att vi kan genomföra det delvis och slippa böter. Det är struntprat. Vi har ingått ett samarbete i EU som innebär att vi förpliktigas av de gemensamma lagstiftningar som tas fram. Vi är skyldiga att införliva detta direktiv.

Som jag sade är skatteutskottet inte nöjt med hur regeringen har hanterat detta. Det är därför som vi har ett tillkännagivande om att man ska visa större respekt och vara tydlig och redovisa överväganden på detta område.

Men detta kan du inte nöja dig med, Peter Eriksson. Det är det som är det konstiga i denna fråga.

Anf. 63 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är obegripligt att argumentera på det sätt som Maria Abrahamsson och skatteutskottet gör i detta sammanhang. Man är inte nöjd, men man genomför det ändå. Man har ingen argumentation att luta sig mot, men man genomför ändå det som regeringen föreslår. Det finns ingenting i direktivet som säger att man måste genomföra en sådan lagändring där vi bryter mot våra grundlagsskyddade rättigheter, men det gör man ändå. Sedan påstås det att det skulle kosta pengar. Detta är bara struntprat hela vägen.

Jag tycker att Maria Abrahamsson med sin erfarenhet och bakgrund från massmedierna borde skämmas att stå här i talarstolen i dag och säga att det inte är något problem att vi bryter mot grundlagsskyddade rättigheter i tryckfrihetsförordningen och i yttrandefrihetsgrundlagen. Hon säger att vi kan göra det utan någon som helst motivering och att det är lika bra ändå.

Nästa gång kan ju regeringen säga att skatteutskottet och riksdagen förra gången tyckte att detta var helt okej och att man kan göra det igen. Då behövs det inte heller någon motivering.

Det är ett sluttande plan som Maria Abrahamsson är inne på. Det tycker jag är en förfärlig utveckling, och vi behöver säga ifrån om det.

Anf. 64 PER-INGVAR JOHNSON (C):

Herr talman! I konstitutionsutskottet har vi haft en omfattande diskussion om sekretessfrågorna inför vårt yttrande till skatteutskottet just när det gäller EU-direktivet gällande administrativt samarbete i fråga om beskattning.

Jag tillhör den minoritet i konstitutionsutskottet som, liksom skatteutskottets majoritet, är beredd att godkänna en absolut sekretess för de rapporter och dokument på skatteområdet som EU-kommissionen upprättar och delger medlemsländerna och dessutom att det införs en absolut sekretess för uppgifter på skatteområdet som andra länder lämnar till Sverige.

Lagrådet har i sitt yttrande konstaterat att en särskild sekretessbestämmelse om EU-rapporterna torde vara ofrånkomlig och avstyrker inte heller sekretess om det anses nödvändigt för uppgifter inom skatteområdet från medlemsländerna.

Regeringen har i propositionen som skäl för sekretess för uppgifter från andra länder anfört att det finns risk att andra länder inte kommer att

vara beredda att lämna uppgifter till Sverige om vi inte kan utlova att de uppgifter som kommer från dem skyddas i Sverige av en absolut sekretess.

Som jag ser det är uppgifter och dokument från EU-kommissionen och andra medlemsländer till Sverige om olika former av skatteundandraganden mycket känslig information. Uppgifterna kan användas av företag och enskilda för skatteundandraganden eller för att undanröja bevis om skattebrott. Om vi inte inför detta skydd kommer alltså uppgifterna att kunna utnyttjas för meddelarfrihet som innebär att man kan lämna ut uppgifter som för vissa företag eller personer kan vara värda mångmiljonbelopp – skattebelopp som samhället då kommer att förlora.

Jag vill alltså tillstyrka regeringens proposition i enlighet med skatteutskottets förslag om administrativt samarbete inom EU i fråga om beskattning.

Anf. 65 CHRISTINA OSKARSSON (S):

Herr talman! Vi har i dag att ta ställning till genomförandet av det nya EU-direktivet om administrativt samarbete i fråga om beskattning. Vi socialdemokrater anser att det internationella samarbetet mot skatteflykt är oerhört viktigt, och vi har jobbat mycket med att få till stånd nya skatteavtal och informationsutbyten. Men vi kan också konstatera att mycket arbete kvarstår vad gäller att bekämpa skattebedrägerier.

Det nya handräckningsdirektiv som vi nu har att ta ställning till innebär mer långtgående skyldigheter för medlemsstaterna att lämna uppgifter och utredningar som ska underlätta bekämpningen av skattebedrägerier. Vi tycker att det är bra. Man kan alltså inte neka till att lämna ut uppgifter.

Ett uppdaterat informationsutbyte och ett förbättrat administrativt samarbete på skatteområdet inom EU är viktigt för att kunna bekämpa skattefusket. Detta har under lång tid varit svensk ståndpunkt, och frågan har varit prioriterad av Sverige i samarbetet i EU. Men vi vill också peka på vikten av att informationen till och samrådet med riksdagen måste bli bättre under förhandlingarna.

Vi delar naturligtvis konstitutionsutskottets mening när det gäller vikten av de svenska principerna om öppenhet och meddelarfrihet och att inskränkningar av meddelarfriheten måste föregås av noggranna överväganden. Detsamma gäller sekretessbestämmelsernas utformning.

Som sagt: Vikten av att uppmärksamma den långtgående svenska meddelarfriheten under förhandlingsarbetet kan inte nog understrykas. Det är därför som vi ger regeringen ett tillkännagivande om att regeringen bör redovisa noggranna överväganden i fråga om inskränkningar i meddelarfriheten och sekretessbestämmelsernas utformning under förhandlingsarbetet.

Konstitutionsutskottet har i sitt yttrande konstaterat att detta inte är det enda exemplet på långtgående sekretessbestämmelser, vilket vi nu också fick bekräftat av tidigare talare. Det är inte heller inskränkningarna i meddelarfriheten som utgör ett resultat av olika EU-rättsakter.

Vi ser fram emot att konstitutionsutskottet kommer att initiera en systematisk översyn av vilka inskränkningar av detta slag som på senare år genomförts och på vilka grunder det har skett. Då blir det möjligt att göra

en grundligare analys av de överväganden som har gjorts i detta och andra ärenden för att få en överblick.

Som sagt: Vi ger regeringen ett tillkännagivande och visar därmed att vi stöder konstitutionsutskottets kritik av att regeringen inte tillräckligt uppmärksammat hur olika EU-rättsakter påverkas av den svenska meddelarfriheten.

Herr talman! Jag yrkar bifall till propositionen.

Anf. 66 MATHIAS SUNDIN (FP):

Herr talman! Vi skriver i vår avvikande mening från allianspartierna i konstitutionsutskottet att det är olyckligt att direktivet från början har utformats så att det innehåller en absolut sekretess. Det ska undvikas så ofta som det bara går. Det tycker jag som liberal, och det är vi överens om i Alliansen, och även bredare än så här i riksdagen, tror jag.

Men nu har vi detta direktiv på plats här, och då är frågan: Hur ska man tolka denna del som gäller tystnadsplikten? Det skriver vi också om i vår avvikande mening.

I direktivet står det så här: ”De rapporter och dokument som utarbetats av kommissionen och som avses i denna punkt får endast användas av medlemsstaterna för analysändamål men får inte offentliggöras eller göras tillgängliga för någon annan person eller något annat organ utan kommissionens uttryckliga samtycke.”

Det är alltså pudelns kärna.

Hur ska man då tolka detta? Ska man tolka detta som att tystnadsplikten har företräde framför meddelarfriheten? Ja, det är väl ingen orimlig tanke att det är så. Har Peter Eriksson någon annan uppfattning? Ska det inte tolkas så? Ska det tolkas tvärtom? Om det ska tolkas på det sättet att tystnadsplikten har företräde är regeringens förslag fullt rimligt utifrån direktivet.

Peter Eriksson pratar också om de 68 förändringar som har skett, och han har sagt i medier tidigare och säger nu lite slängigt här att de alla är inskränkningar. Den slutsatsen kan absolut inte dras. Då är det ingen mening med att konstitutionsutskottet gör någon analys av dessa förändringar i lagstiftningen, för KU:s ordförande vet tydligen redan att det är inskränkningar. Det går inte att säga det ännu. Några av dem är det säkert. Några kanske också är förbättringar, och andra är följdändringar som sker. Det är den analysen vi ska göra, och det är väldigt bra att vi ska göra det och se över det. Det är viktigt att från riksdagen se till att regeringen i förhandlingarna i EU alltid försvarar meddelarfriheten och andra delar av offentlighetsprincipen.

Jag måste också fråga Peter Eriksson, då det finns en uppenbar risk att det han vill genomföra leder till böter: Kan du på något sätt garantera att vi inte får böter av EU för att vi inte genomför direktivet i dess helhet?

Anf. 67 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Jag skulle gärna vilja svara med en motfråga: Om en uppgift läcker från kommissionen, vilket händer dagligdags, betyder det att de inte genomför det direktivet där man säger att det råder sekretess? Jag bedömer inte att det är så.

Prot. 2012/13:37
5 december

*Genomförande av
det nya EU-direktivet
om administrativt
samarbete i fråga om
beskattning*

Att det läcker uppgifter i olika länder och också i Bryssel är någonting som man får leva med. Om en uppgift i Sverige är belagd med sekretess betyder inte vår meddelarfrihet att den inte är belagd med sekretess. Det betyder inte att den är offentlig. Det betyder inte att man som journalist eller medborgare kan gå till myndigheten och be att få ut den och att de stämplar ärendet och säger: Ja, här får du – det är visserligen belagt med sekretess, men vi har ju meddelarfrihet. Så fungerar det inte.

Jag tycker att det är en förväxling som ni gör.

Jag tror inte heller att det går att påstå att sekretesskyddade uppgifter läcker mer i Sverige än nere i Bryssel eller i andra länder. Det är olika typer av lagstiftning. I många länder har man en lagstiftning om whistleblowers, men det har vi inte i Sverige.

I Sverige har vi sedan länge ett meddelarskydd. Det har delvis samma karaktär, men det betyder inte att sekretessbelagda uppgifter blir offentliga eller att de är öppna för var och en. Det är någonting annat.

Anf. 68 MATHIAS SUNDIN (FP) replik:

Herr talman! Hur ska det som står i direktivet tolkas, Peter Eriksson? Ska det tolkas på något annat sätt? Jag upprepar: får endast användas av medlemsstaterna för analysändamål, men får inte offentliggöras eller göras tillgängliga för någon annan person. Ska det tolkas som att vi i detta fall kan ha meddelarfriheten kvar, eller ska det tolkas på det sätt som regeringen gör och som har fått okej av Lagrådet – att man i detta fall sätter tystnadsplikten först?

Jag håller med Peter Eriksson om att direktivet i sig är olyckligt utformat och att det ska vara absolut sekretess som råder på detta område. Men det är inte den frågan vi har att hantera här. Den hanterades tidigare inom EU. Frågan är om Peter Eriksson har någon annan tolkning av detta. Och kan Peter Eriksson garantera att vi inte kommer att få några böter om det blir som han vill?

Anf. 69 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Herr talman! Min tolkning av den formulering som Mathias Sundin läser upp är att vi i Sverige har en skyldighet att införa sekretess på informationen och rapporterna från kommissionen. Vi kan tycka att regeringen borde ha agerat på ett annat sätt, men i och med att direktivet är skrivet som det är skrivet får vi räkna med att det blir sekretess även om uppgifterna är sammanställningar av triviala saker som inte har direkt koppling till någon enskild person. Det får man acceptera.

Men något mer behöver inte Sverige göra, som jag ser det. Ingen kan ställa ut någon garanti för någonting mer än att man får göra sin tolkning och en bedömning av hur läget är. Jag gör bedömningen att det är helt onödigt att vi lägger in meddelarfriheten och en inskränkning av den i frågan. Det kommer varken att göra från eller till när det gäller genomförandet av direktivet. Det genomför vi fullt ut ändå.

Anf. 70 MATHIAS SUNDIN (FP) replik:

Herr talman! Jag har svårt för den tolkning som Peter Eriksson gör – att vi inte skulle bryta mot direktivet. Man får hoppas att det är på hans sätt, om hans linje nu skulle gå igenom. Men det står uttryckligen att detta inte får offentliggöras eller göras tillgängligt för någon annan per-

son eller något annat organ utan kommissionens uttryckliga samtycke. Om man inte tar med denna del i den lagstiftning som vi har att ta ställning till i Sveriges riksdag borde det rimligen kunna tolkas som ett brott mot direktivet. Därmed riskerar vi också böter.

Prot. 2012/13:37
5 december

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 23 §.)

17 § Vissa frågor om underhållsstöd

*Vissa frågor om
underhållsstöd*

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2012/13:SfU3
Vissa frågor om underhållsstöd (prop. 2012/13:16).

Anf. 71 SHADIYE HEYDARI (S):

Herr talman! Jag yrkar bifall till S-reservationen nr 1.

I dag debatterar vi vissa frågor gällande underhållsstödet, som är en viktig fråga för många ensamstående föräldrar och framför allt för barnet. Varje år är ca 50 000 barn med om en skilsmässa. En del barn har också föräldrar som aldrig har levt ihop. Man kan säga att det är cirka en halv miljon barn i åldrarna upp till 17 år som har särlevande föräldrar.

Föräldrar är underhållsskyldiga för sitt barn tills det fyller 18 år eller längre om barnet fortfarande går i skolan. Efter en separation bor barnet antingen växelvis eller stadigvarande hos en av föräldrarna. Då ska den andra föräldern betala underhållsbidrag. Föräldrarna kan komma överens om ett lämpligt belopp eller beräkna det efter föräldrabalkens regler. Stödet uppgår i dag till 1 273 kronor per barn och månad. Syftet med underhållsstödet är att förbättra barnets uppväxtförhållanden. Om föräldern inte kan betala underhållsbidraget eller betalar mindre än 1 273 kronor i månaden kan Försäkringskassan gå in och betala i form av underhållsstöd.

Herr talman! Klyftorna har ökat i samhället. För Sverige, som har gott rykte ute i världen, är det oacceptabelt att så många barn lever med fattiga föräldrar. Underhållsstödet fyller en stor lucka. I dag är det ca 220 000 barn som får underhållsstöd. Det är många. Flera av dem lever under svåra förhållanden. Underhållsstödet, som infördes 1997, höjdes senast 2006 och då med bara 100 kronor. Detta ersätter bidragsförskottet, som infördes 1930.

Herr talman! För oss socialdemokrater är detta att föräldrarna har ett arbete den enskilt viktigaste insatsen för att ge alla barn bästa möjliga uppväxtvillkor. Men också familjepolitiken har stor betydelse för att alla barn ska få goda uppväxtvillkor och de bästa förutsättningarna för att förverkliga sina drömmar. Vi vill ha en familjepolitik som bidrar till bästa möjliga start i livet för alla barn. Vi ska inte göra skillnad på barnen, utan det ska gälla alla barn.

Vi vill fortsätta att utveckla den familjepolitiska modell som vi har i Sverige. I vår kommittémotion om familjepolitiken redovisar vi en mängd insatser som skulle kunna göras för att förbättra situationen för många familjer. Det är med oro jag ser på den ökande arbetslösheten och

de försämringar av den generella välfärdspolitiken som har skett sedan 2006, vilket har ökat klyftorna i det svenska samhället.

Herr talman! Enligt Rädda Barnen växer nästan 250 000 barn i Sverige upp med fattiga föräldrar. Det är inte acceptabelt. Vi vill ha goda uppväxtvillkor för alla barn så att alla, inte bara några, kan växa upp och förverkliga sina drömmar. Den politik regeringen driver gör dock att utvecklingen går åt helt fel håll.

Klyftorna fortsätter att öka. Inget barn ska behöva växa upp i fattigdom och skämmas för att inte ha råd att delta i fritidsaktiviteter eller skolresor. En solidarisk omfördelning mellan dem som har och dem som inte har barn är en viktig del av den generella välfärden. En aktiv jobbpolitik är en förutsättning för att man ska kunna ha något att fördela. Bristen på jobbpolitik har gjort att allt fler står utan arbete. När arbetslösheten ökar drabbas både enskilda och hela samhällsekonomin. Värst blir det naturligtvis för dem som redan tidigare hade det tufft ekonomiskt.

I regeringens proposition *Vissa frågor om underhållsstöd* skulle regeringen kunna lägga fram förslag om förstärkt underhållsstöd och om hur stödet till ensamstående skulle kunna utvecklas. Men i stället väljer regeringen att enbart lägga fram ett antal korrigeringar i nuvarande system som främst handlar om hur avbetalningen av underhållsstödet ska regleras.

Herr talman! Vi har inget emot förslagen, men vi tycker att regeringen är för passiv. Bland de familjer som är mest utsatta för fattigdom finns de som är ensamstående med barn. Underhållsstödet har inte höjts på många år, och det är hög tid att de ensamstående föräldrarna får ta del av de ekonomiska satsningarna.

Vi har därför i vårt budgetalternativ föreslagit en höjning av såväl barnbidraget med 100 kronor per månad som underhållsstödet med 50 kronor per månad. Tillsammans skulle förslagen bidra till att stärka barnfamiljernas ekonomi, och därmed också bidra till att färre barn växer upp under knappa ekonomiska förhållanden.

Situationen för ensamstående föräldrar handlar också om hur det omkringliggande samhället fungerar – alltifrån tillgången till barnomsorg till hur arbetsmarknadsinsatser utformas.

Det är andra familjemönster i dag än för 30 år sedan, och de stödsystem som i dag finns kring ensamföräldrar behöver utvecklas för att möta nya tiders krav och utmaningar. Mot den bakgrunden föreslår vi att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om ett reformerat underhållsstöd.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till S-reservationen 1.
(Applåder)

Anf. 72 GUNILLA NORDGREN (M):

Herr talman! Vi har i dag att besluta om ett förslag i ett betänkande som rör ett förtydligande i socialförsäkringsbalken. Det gäller betalningsskyldigheten vid anstånd med betalning av underhållsstöd. Det gäller således ett förtydligande i 19 kap., att betalningsskyldigheten ska fullgöras med en avbetalningsplan. Om en avbetalningspost ej är betald i rätt tid måste den betalningsskyldige komma i fatt med betalningen efter senast fem månader; annars förfaller hela skulden till omedelbar betalning.

Det anförs i propositionen att det inte framgår av bestämmelserna för vare sig betalningsskyldighet eller anstånd när förfallotiden inträder i dessa fall. Det finns alltså all anledning att få en lagändring som klargör att skulden ska betalas i delposter enligt en avbetalningsplan. Om detta verkar vi vara överens, men debatten i dag har hittills – i och för sig bara en talare – rört sig om så mycket mer än om detta förtydligande i socialförsäkringsbalken. Den har rört sig mer om innehållet i flera motioner som också ska behandlas i dag.

Det finns en kommittémotion från Socialdemokraterna där man begär ett tillkännagivande om en reformering av underhållsstödet, då de mest utsatta för fattigdom är ensamstående med barn. Det är helt rätt att ensamstående med barn, framför allt kvinnor och i synnerhet om de är utlandsfödda, är mer ekonomiskt utsatta än andra grupper. Det är vi nog alla rörande överens om och om att vi måste arbeta för att avhjälpa detta. Alliansregeringens olika åtgärder och förslag i flera budgetar har varit inriktade på att åtgärderna inom familjepolitiken ska nå de människor som är mest i behov av stöd.

Herr talman! Alliansregeringen har föreslagit och riksdagen har beslutat om höjning av flerbarnstillägg, höjt särskilt bidrag för hemmavandrande barn och att bostadsbidrag beviljas för lägre bostadskostnader än i dag. Normen för försörjningsstöd har höjts.

I årets budgetproposition föreslås en höjning av grundnivån i föräldrapenningen från 180 till 225 kronor. Att förslaget gäller just grundnivån innebär att det är de unga och de som inte arbetat upp en SGI, sjukpenninggrundande inkomst, som ska nås av dessa höjningar. Det är således ett tydligt fördelningspolitiskt förslag.

Socialförsäkringsutskottet understryker i sitt ställningstagande beträffande de familjepolitiska stödets betydelse för de mest utsatta barnhus-hållen att utskottet inte heller utesluter att det även framöver kommer att finnas behov av satsningar på denna grupp. Det finns ett tillkännagivande i budgetpropositionen att regeringen avser att återkomma vad gäller att förbättra för särlevande föräldrar på olika sätt. Mer om detta ska vi debattera den 12 december då vi debatterar hela budgeten.

Herr talman! Vi har en utredning, Särlevandeutredningen, som i sitt betänkande *Fortsatt föräldrar – om ansvar, ekonomi och samarbete för barnets skull* konstaterar att det finns ett flertal problem förknippade med särlevande på grund av att det finns två parallella system. Utredningen betonar att det är föräldrarna som har det yttersta ansvaret för sina barn, oavsett om förhållandet mellan föräldrarna upphör. Att skaffa barn är ett livstidskontrakt. Det är i dag inte tillräckligt uttalat, tycker jag och många med mig.

Underhållsstödet är till för att försäkra barnet en rimlig försörjning. Underhållsstödet är ett förskott från staten för uteblivet underhåll. Underhållsstödet ska täcka hälften av ett barns normalkostnad inklusive barnbidrag.

Jag anser inte att underhållsstödet ska användas som ett fördelningspolitiskt instrument som ska kompensera för låga inkomster. Det finns andra politiska medel att använda för detta, som jag nämnde förut.

Flera utredningar med mera visar att det finns problem med återbetalningen. Ofta har de bidragsskyldiga byggt upp stora skulder och har problem med återbetalningen. Skulle underhållsstödet höjas är det de

bidragsskyldiga som faktiskt i stor utsträckning kommer att finansiera detta, och det i sig kan vara konfliktökande.

Herr talman! Utredningen visar att föräldrar har för liten kunskap om reglerna, och det har medfört att underhållsstödets nivå på 1 273 kronor blivit alltför normerande för vad som för ofta anses utgöra ett maximibelopp för ett barns underhåll. Enligt de civilrättsliga reglerna i föräldrabalansen skulle många barn vara berättigade till ett större underhållsstöd vid civilrättsliga avtal om reglering av underhåll. Utredningen pekar på att så många som 40 procent av barnen skulle få mer i underhållsstöd om underhållet reglerades civilrättsligt. Förbättringen skulle, enligt Särlevandeutredningen, framför allt gynna barnen i de lägsta inkomstklasserna där uppemot 90 procent av barnen skulle få ett större underhållsstöd.

Det är viktigt att systemen ses över. Utvecklingen i vårt samhälle är att många fler barn upplever en separation och att allt fler barn lever med särlevande föräldrar. I dag utgör de 450 000–500 000. 30–40 procent av dessa barn lever växelvis med sina föräldrar, och den andelen ökar.

Det är en positiv utveckling, anser jag. Det visar sig nämligen att barn ofta mår bra med detta system att bägge föräldrarna tar ett ansvar.

Särlevandeutredningen bereds för närvarande inom regeringen och beräknas komma till riksdagen under våren eller sommaren 2013. Många av problemen skulle undvikas med mer kunskap hos föräldrarna. Mer kunskap, hjälp och vägledning – kanske borde en instans inrättas som ansvarar för detta?

Jag kan ändå tycka att det är lite märkligt att man i en motion anför att hela systemet ska reformeras med tanke på det som pågår och bereds och som kommer till riksdagens bord.

Herr talman! I andra motioner anfördes att beräkningen av inkomst ska vara mer dagsaktuell än det system som används i dag. Vi har en utredning om månadsuppgifter som bland annat har föreslagit att uppgift om utgiven ersättning och förmån i inkomstslaget tjänst ska kunna lämnas varje månad.

Betänkandet har varit ute på remiss och bereds inom Regeringskansliet. Det finns all anledning att avvakta den utredningen.

I en annan motion anfördes att utebliven skolgång ej ska påverka skolpengen. I dag kan ett förlängt underhållsstöd ges till barn som fyllt 18 år och som studerar på heltid. Underhållsstödet kan beviljas till juni månad det år barnet eller ungdomen fyller 20 år – jag tror inte en 19-åring uppskattar att bli nämnd som barn. Betalningen sker efter 18-årsdagen direkt till den unge.

Jag kan bara konstatera att även här finns en utredning, Studiehjälpsutredningen, som har i uppdrag att bland annat analysera de nuvarande bestämmelserna om indragning av studiehjälp på grund av otillåten frånväro. Det finns även här anledning att avvakta utredningen som kan ge vägvisning även om underhållsstöd, framför allt när utredningen faktiskt ska redovisa sitt uppdrag senast den 30 juni, det vill säga om lite drygt ett halvår.

Herr talman! Avslutningsvis yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Anf. 73 SHADIYE HEYDARI (S) replik:

Herr talman! Det är glädjande att Moderaterna och Gunilla tycker att det är dags att se över systemet. Som jag sade tidigare får 220 000 barn underhållsstöd, och 250 000 barn lever med fattiga föräldrar. Det här är en viktig fråga för många. Det finns barn som inte har råd att delta i fritidsaktiviteter. Vet du vad det kostar att köpa fotbollsskor eller träningskläder eller att delta i någon danskurs? Avgifterna är höga. Alla barn har inte råd att vara med, och många får därför vara hemma. Det är det som bekymrar mig. Vi ska inte ha ett sådant samhälle, det är vad det handlar om. Det är dags att se över detta.

Jag tycker att du som själv är mamma borde engagera dig ännu mer i frågan. Vi ska avvakta tills alla dessa utredningar är klara, men hur lång tid tar det? Vi ska inte behöva vänta i ett eller två år till. Det är dags att vi ser över detta, och det är dags att man kommer tillbaka med ett bra förslag och säger: Självklart kan vi höja stödet så att barnen får det bättre.

Vi har sagt att vi vill höja barnbidraget med 100 kronor och underhållsstödet med 50 kronor så att de här barnen kan leva ett vanligt liv som alla andra barn.

Anf. 74 GUNILLA NORDGREN (M) replik:

Herr talman! Shadiye, du var inne på att klyftorna av någon underlig anledning har ökat sedan 2006. Jag kan inte riktigt hålla med om det, därför att det finns undersökningar som visar att den absoluta fattigdomen inte har ökat. Ni hänvisar ofta till Rädda Barnen och deras sätt att räkna. De har ju en egen modell för att räkna där de tar med försörjningsstöd. Det är faktiskt så ironiskt att om man höjer normen för försörjningsstödet kan den relativa barnfattigdomen öka. Jag tycker inte att man bara ska titta där, för det finns andra felkällor, till exempel att barnen bara är skrivna på en adress – Statistiska centralbyrån har fått i uppdrag att titta på detta – och då blir det den föräldrarnas inkomst som räknas. Där har vi ett problem.

Rädda Barnen har också detta att det räknas som bara en inkomst när det gäller människor som jobbar på andra sidan en gräns – det kan vara Norge, Finland eller, som i mitt fall, Danmark. Här finns alltså felkällor. Tittar man på den absoluta barnfattigdomen ser man att den tenderar att minska, tack och lov. Det tror jag att vi är överens om.

Du säger också att det tar tid att reformera. Ni vill reformera det, och det tar också tid. Jag tror att det går snabbare att komma fram till ett beslut om vi tar till oss vad de här utredningarna har kommit fram till.

Anf. 75 SHADIYE HEYDARI (S) replik:

Herr talman! Jag går tillbaka till att prata om idrottskläderna, för jag har kontakt med barn som inte har råd att vara med på fritidsaktiviteter. Det är stor skillnad på vad det kostar i dag och vad det kostade 2006. Det kan vi alla vittna om, eller hur? Du pratade om att det finns andra instrument, och då vill jag ha svar på vad du menade för instrument. Menar du att man kan ta ut underhållsstöd via RUT-avdrag, eller hur tänker du? Det är viktigt att få reda på det.

Jag utgår från vad Rädda Barnen säger, för de har bra fakta. I den rapport som jag läste var det en 14-åring som sade: Jag umgås med dem

som är som jag. Vad innebär det? Det är alltså de som inte har råd att åka på skolresorna eller delta i fritidsaktiviteterna.

Jag har själv barn, och jag vet att det är jätte viktigt för ungdomarna att ha möjlighet att vara ute precis som alla andra och dansa, spela fotboll, tennis, ishockey eller vad det än är. Kläderna kostar pengar och avgiften är hög. Vem har råd med det? Jag och du kanske har det men inte alla andra.

Anf. 76 GUNILLA NORDGREN (M) replik:

Herr talman! Med andra instrument menar jag barnbidrag och riktade bostadsbidrag till barnfamiljer och unga med barn, alltså till dem som behöver det mest. Det är vad jag menar med andra instrument.

Jag menar också att underhållsstödet är ett förskott från staten för vad den andra föräldern skulle betala. Därför tycker jag inte att underhållsstödet ska användas som fördelningspolitiskt styrmedel, utan man ska snarare använda flerbarnstillägg med mera, alltså de vanligare metoderna inom familjepolitiken.

Det är dyrt att spela ishockey, och barnen och ungdomarna behöver nya skor, det vet jag. Naturligtvis önskar man att alla skulle ha råd med allt. Det finns, tror jag, 13 definitioner av vad barnfattigdom är. Ni talar oftast bara om Rädde Barnens sätt att räkna, och de har ju ett sätt att definiera detta där försörjningsstödet till exempel ingår medan det finns andra definitioner i EU, och det finns relativ och absolut barnfattigdom och så vidare.

Jag tror att vi är överens om vårt långsiktiga mål att alla ska ha det bra. Men jag anser inte att det ska vara via underhållsstödet, för det är ingen fördelningspolitisk nyckel i det, utan det är ett bidragsförskott från statens sida.

Anf. 77 GUNVOR G ERICSON (MP):

Herr talman! Det vi ska besluta om i dag handlar om en ändring i lagen som reglerar hur återbetalning ska gå till om det uppkommit skuld till Försäkringskassan. Betänkandet handlar inte om underhållsstödet i sig, men det är ändå värt att här i dag att ta upp viktiga utgångspunkter.

De flesta barn bor efter en separation mellan föräldrarna hos mamman. Det underhållsstöd som Försäkringskassan betalar ut till en del av dessa barn för att kompensera försörjningsbortfall har sedan 1994 höjts med endast 100 kronor per månad. Det är 8,8 procent, vilket innebär en kraftig urholkning av värdet.

Det här har främst drabbat hushållstypen ensamstående kvinnor med barn. Därför föreslår Miljöpartiet de gröna i samband med budgetbehandlingen att stödet ska höjas med 250 kronor per månad från nästa år. Allianspartierna har dock valt att avstyrka den höjningen.

Det akuta just nu är inte att se över regelverket – där pågår det en utredning som vi får vänta på – utan det behövs en höjning av det här stödet. Även om Moderaterna inte vill kännas vid det betyder de här pengarna väldigt mycket för de familjer som får dem. De ensamstående föräldrarna är de som sticker ut i statistiken.

När underhållsstödet kom till var det en del av välfärdsamhällets stöd till de här barnen. Det är alltså illa att det knappt har höjts alls sedan 1994 utan endast med 100 kronor.

Klyftorna ökar i Sverige. Barn med utlandsfödda föräldrar, barn i socialt utsatta bostadsområden och barn till ensamstående är särskilt utsatta. Enligt Rädda Barnen lever mer än vart tionde barn i fattigdom i Sverige i dag. Fattigdom är resultatet av politik. Att fler föräldrar blir fattiga när det inte längre går att läsa klart sin utbildning på komvux eller att de blir utförsäkrade av socialförsäkringssystemen handlar om politiska beslut som denna riksdag har fattat, eller som majoriteten i denna riksdag har fattat, rättare sagt.

Det drabbar barnen. Syftet med den ekonomiska familjepolitiken, att jämna ut klyftor, har avtagit under hela 2000-talet och är snart helt borta. I dag lever fyra av tio ensamstående kvinnor med barn under fattigdomsgränsen. Det är en ökning med 200 procent på bara tio år. Alliansregeringen har ändrat målet för den ekonomiska familjepolitiken, så det är alltså ett resultat av medveten politisk vilja och medvetna politiska beslut.

Miljöpartiet vill att vi ska ha ett mål för familjepolitiken som både bidrar till jämställdhet och utjämnar klyftor mellan olika familjetyper. Det här är inte bara en fråga för de enskilda barnen, utan det är också en samhällsfråga. Det här handlar om folkhälsopolitik. Ekonomisk utsatthet är en riskfaktor för ohälsa.

Tidigare här i kammaren diskuterades siffror hit och dit, och Moderaterna vill inte kännas vid begreppet relativ fattigdom utan vill bara titta på begreppet absolut fattigdom. Många forskare, till exempel Michael Marmot på WHO samt Denny Vägerö och Tapio Salonen, menar att den relativa fattigdomen har betydelse för barns utveckling och familjers möjligheter.

Med ett underhållsstöd på rimlig nivå kan man minska risken för ohälsa. Det är bra för barnen, för deras familjer och för samhället. I våras lade Miljöpartiet fram rapporten *Tio insatser för att alla barn ska få samma livschanser*. Den innehåller konkreta förslag som både på kort och på lång sikt bekämpar barnfattigdomen i Sverige. Ett höjt underhållsstöd är en viktig pusselbit i detta. Politik som är bra för barn är bra för hela samhället.

Anf. 78 GUNILLA NORDGREN (M) replik:

Herr talman! Jag har två frågor till dig, Gunvor. Ni vill höja underhållsstödet med 250 kronor. Jag sade i mitt anförande att jag inte anser att underhållsstödet, som är ett forskott från staten som den andra föräldern egentligen ska betala, ska ingå som fördelningspolitisk del, utan det finns andra bidrag som kan användas för det. Har ni tänkt på att om man höjer de 1 273 kronorna med 250 kronor höjer man därmed betalningsansvaret för de bidragsskyldiga, och de har det ofta ganska tufft?

Sedan var det Rädda Barnen igen. Jag sade inte att jag inte vill tala om relativ barnfattigdom. Vi har relativ, vi har absolut, vi har Rädda Barnen och sedan har vi säkert ytterligare tio definitioner. Där kan man säga att vissa befinner sig under fattigdomsgränsen.

Det jag menar är att Rädda Barnens rapport, för det första, har felkällor i själva systemet. Det gäller detta med mantalsskrivningsort, bokföringsort och sådant. Eftersom de, för det andra, har försörjningsstödet med i beräkningarna innebär det att om man höjer normen för försörj-

ningsstödet så har man ökat barnfattigdomen. Jag skulle gärna vilja höra hur du ser på det.

Anf. 79 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Man kan stödja barnfamiljerna på många olika sätt. Att låta underhållsstödet ligga kvar på samma nivå som 1994, det har bara höjts med 100 kronor sedan 1994, låter som att Moderaterna vill försvara den politiken. Det var inte syftet med underhållsstödet när det kom till. Man såg att det fanns ett behov av stödet i familjerna.

Självklart har vi sett underhållsstödet som endast en del. Vill man ha det på annat sätt mellan föräldrarna när man separerar kan man i stället, om man så vill, skriva ett civilrättsligt avtal. Underhållsstödet innebär att de familjer som bäst behöver resurser kan få del av det. För den som ska betala underhållsstödet är det en norm, eftersom man fortfarande har ett betalningsansvar, ett delat ansvar för de gemensamma barnen.

När det gäller den relativa barnfattigdomen är jag förvånad över Moderaternas ton mot de forskare som lyfter fram begreppet relativ fattigdom. Det är inte bara i Sverige man talar om relativ fattigdom. Även FN:s expertorgan WHO har i rapporten *Closing the Gap in a Generation* lyft fram vikten av att jobba för att minska klyftorna i samhället. Också de talar om relativ fattigdom.

Fattigdomsbegreppet i sig är kopplat till status. *Statussyndromet* av Michael Marmot är en bok som jag varmt rekommenderar Gunilla Nordgren att läsa.

Anf. 80 GUNILLA NORDGREN (M) replik:

Herr talman! Gunvor säger att stöd kan ges på många sätt, men det skiljer sig på så sätt att underhållsstödet egentligen är den andra förälderns betalning. Man är underhållsskyldig för sina barn oavsett om man lever ihop med den andra föräldern eller inte.

En mycket bättre lösning är att få fler civilrättsliga avtal genom att ge hjälp och kunskap till föräldrarna om hur man når dit så att de 1 273 kronorna inte blir så normerande. Utredningen visar att många barn då får ett större underhåll, framför allt de som har föräldrar med låg inkomst. Underhållsstödet är inget vanligt stöd. Det är ett förskott.

Jag säger inte att vi inte ska tala om relativ fattigdom. Jag vet att det finns. EU med flera räknar på det sättet. Det jag sade var att Rädde Barnen har med försörjningsstödet som en del i sin beräkning. De har ju en blandmodell. Det blir lite konstigt när man då höjer normen, det vill säga att staten ger mer pengar i försörjningsstöd. Man höjer normen för försörjningsstöd. Det innebär enligt Rädde Barnens sätt att räkna att det är fler som blir fattiga. Det är lite konstigt.

Vi kan visst tala om relativ fattigdom, men vi tycker att vi också ska tala om absolut fattigdom. När det finns så många definitioner är det väl bra om man tar upp någon mer utredning än enbart Rädde Barnens. De är naturligtvis en av de tretton.

Anf. 81 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Jag ska alltså tolka Moderaterna så att de egentligen inte vill ha underhållsstödet eftersom de hellre ser till andra, civilrättsliga, avtal.

Vi har i en rapport i våras lagt fram tio förslag. I höstens budget hade vi ett höjt underhållsbidrag med 250 kronor med också ett avdrag till ensamstående föräldrar på 400 kronor per månad just för att ge ökade ekonomiska resurser till dem som har det allra sämst, alltså till dem som har det allra tuffast ekonomiskt. Det är ett exempel, men även det förslaget har ni från Moderaternas sida avstyrkt.

När det gäller diskussionen om relativ fattigdom nämnde jag som ett exempel Rädde Barnen. Det finns en uppmaning från WHO att Sverige ska inrätta en egen Closing the Gap-kommission. Det har Sverige valt att inte göra. Man gjorde en liten tummetott när man gav ett uppdrag till Folkhälsoinstitutet som bara skulle titta på en liten del. Man sade att man skulle stärka barns uppväxtvillkor, men vad har det blivit av det? Ingenting.

Anf. 82 EMMA CARLSSON LÖFDAHL (FP):

Herr talman! För att ett barn ska må bra behöver det kärlek och omsorg. Tyvärr räcker det inte med kärlek och omsorg. Barn behöver också föräldrar som bidrar ekonomiskt till deras försörjning. I de flesta fall finns det två närvarande föräldrar som vill sina barns bästa, men det innebär inte alltid att föräldrarna bor tillsammans.

För att ett barn, trots att föräldrarna lever åtskilt, ska få en ekonomisk grundtrygghet ska den föräldern som barnen mest lever hos få möjlighet till underhållsbidrag av den andra föräldern. Många föräldrar löser det sinsemellan, och betalningen sker på det sätt de kommit överens om vid varje månadsslut. De gör det utan att någon tredje part behöver vara inblandad i det hela. Om den underhållsskyldiga föräldern inte kan eller vill betala för barnet finns det möjlighet att begära underhållsstöd från Försäkringskassan. Beloppet som betalas ut är ett minimibelopp, och det är lika för alla.

Tyvärr har det beloppet blivit någon form av norm även för dem som sinsemellan på frivillig väg gör upp om underhållsbidraget, detta oavsett om den underhållsskyldiga föräldern har ekonomiska förutsättningar att bidra med ett högre belopp eller inte. Många föräldrar har alldeles för lite kunskap om hur de ska gå till väga för att få ett mer individanpassat belopp på underhållsbidraget. Även om man har den kunskapen kan den mottagande parten av underhållsbidraget tycka att det är en stor och jobbig process att kräva den högre ersättningen och väljer att inte säga något för att behålla det goda förhållandet till den andra parten.

Tanken var aldrig att underhållsstödet skulle vara normgivande för underhållsbidraget, men så har det blivit. Nu pågår ett arbete med att se över hur särlevande föräldrar kan få bättre råd och stöd så att de själva kan lösa detta på ett enkelt och smidigt sätt. Jag ser med stort intresse fram emot att få ta del av vad som kommer fram i det arbetet. I slutändan är det barnen som kommer i kläm och får lida för att de inte får den ekonomiska uppbackning som de så väl behöver.

Härmed yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionerna.
(Applåder)

I detta anförande instämde Gunilla Nordgren (M).

Anf. 83 SOLVEIG ZANDER (C):

Herr talman! Det är ett viktigt betänkande som vi ska behandla i dag även om det är ganska kort. Det visar på att föräldrarna har ett gemensamt ansvar för sina barn även om de inte bor tillsammans. Det visar och poängterar att delad vårdnad inte bara innefattar det fysiska, det psykiska och det sociala ansvaret. Det visar också att de har ett ekonomiskt ansvar.

Jag vill poängtera detta med ekonomiskt ansvar. Det är just det betänkandet handlar om när det gäller underhållsstödet. Det finns brister, och det pekar betänkandet på, när det gäller betalningsskyldigheten. Det är vad som har förtydligats här.

Eftersom de talare som har varit före mig har fördjupat sig ytterligare i det ekonomiska ansvaret tänker också jag göra det. I en av de motioner som finns med i betänkandet skriver Hillevi Larsson från Socialdemokraterna: Bland barn till ensamstående föräldrar är fattigdomen mer än tre gånger högre än bland barn till sammanboende föräldrar.

För mig är detta ofattbart. Hur kan man när man bor ihop ha en bättre ekonomisk ställning än när man bor separerat? Man tjänar väl lika mycket oavsett om man bor ihop eller om man bor var och en för sig. Det för mig säger att den särlevande föräldern – det vill säga pappan, vilket det i de flesta fall är – inte betalar det den skulle betala.

Vi vet att när man separerar utgår underhållsstödet nästintill omedelbart utan att man behöver ifrågasätta vad den andra parten tjänar. Det betyder att det finns brister i sättet att se på vad den särlevande föräldern ska betala.

För mig är det mycket viktigare att se till att båda föräldrarna bidrar efter sin inkomst och sin ekonomiska förmåga än att höja bidragen. Det är för mig inte det viktigaste.

Jag ser precis som flera från Alliansens sida har gjort på Särlevandeutredningen, som just ska titta på separationsteam. Det handlar om hur man med olika kompetenser kan förmå, hjälpa och stödja föräldrarna att separera på ett bra sätt som också innebär att man tittar på de ekonomiska förutsättningarna för barnet.

Inspektionen för socialförsäkringen poängterade i sitt remissyttrande över Särlevandeutredningen att det som brister i den utredningen är att man inte har tittat på hur förutsättningarna är för de föräldrar som tillsammans delar det ekonomiska ansvaret utan att man blandar in Försäkringskassan och underhållsstödet.

Skulle man titta mer på det skulle man också få en lärdom om de barnen har det bättre eller sämre på alla plan. Det är en viktig del att skicka med till regeringen att man också ska titta på hur de har löst detta, även om de är väldigt få. Det ska påpekas.

En annan del i stödet till barnen är det som gäller studiestödet. Där ska en utredning se över hur studiestödet betalas ut efter att man har fyllt 18 år. Det gäller inte minst det som har att göra med aktivitetsersättning utifrån familjeekonomiska skäl.

Det finns många delar när det gäller barnens ekonomiska förutsättningar och barn som lever i familjer där man har mycket dålig ekonomi, det vill säga nästintill uteslutande de som lever med ensamstående mammor. Det finns väldigt mycket mer att göra i det sammanhanget.

Särlevandeutredningen tar upp flera aspekter på det. Man tar upp delat barnbidrag, vårdbidrag för handikappade barn, bostadsbidraget och fördelningen av föräldrapenningen i vissa fall.

Jag och Centerpartiet vill att vi ska ta ett helhetsansvar för barns ekonomiska förutsättningar. Det är absolut nödvändigt för att vi ska få det hållbart över tid.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och yrkar avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

I detta anförande instämde Gunilla Nordgren (M).

Anf. 84 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! Det är inte lätt att av debatten bedöma vad betänkandet handlar om. Betänkandet kommer sig av ett påpekande av Justitiekanslern att det behövdes förtydligande i gällande lagstiftning.

Det finns starka skäl att titta på hur barns situation efter föräldraseparationer ska kunna förbättras. Det finns starka skäl att titta på hur barns ekonomiska förutsättningar kan förbättras. Det gör också regeringen.

På Socialdepartementet under Kristdemokraternas partiledare och socialminister Göran Hägglunds ledning har vi gjort mycket. Vi tittar på hur föräldrar bättre ska kunna samarbeta. Till syvende och sist är det detta som är det viktigaste för barnen.

I utredningen *Fortsatt föräldrar – om ansvar, ekonomi och samarbete för barnets skull* får vi läsa om vad föräldrarna svarar på frågan om hur deras situation kan förbättras. Ibland handlar det om deras egna insatser men många gånger också med hjälp av stöd från oss politiker. Det handlar om stöd i den praktiska hanteringen men självklart också stöd i de ekonomiska frågorna.

Framför allt får vi också veta vad barnen själva säger och hur barnen upplever situationen när föräldrar inte kan samarbeta. Det är många barn som upplever att föräldrarna aldrig någonsin är överens om några frågor som gäller dem. Barn känner att de kastas och bollas mellan sina föräldrar. Det är frågor som inte vi med hur mycket välvilja och politik vi än försöker kan lösa. Det är någonting som i första hand åvilar föräldrarna.

De förändringar som vi föreslår i betänkandet är små men viktiga. Vi gör också andra saker för att förbättra det som flera har tagit upp i debatten, bland annat den ekonomiska situationen.

Ett jätteviktigt steg som jag hoppas att riksdagen kommer att besluta om nästa vecka är höjningen av grundnivån i föräldraförsäkringen. Det är ett område som kommer att ha väldigt stor betydelse för de familjer och föräldrar som har den allra sämsta ekonomin.

De ekonomiska förutsättningarna för specifikt barn till särlevande skulle framför allt förbättras om föräldrar blev bättre och i högre grad reglerade bidraget dem emellan utan statlig och politisk inblandning.

Utredningen kommer fram till att 40 procent av barnen skulle få en mycket bättre ekonomisk situation om man inte lutade sig mot det som upplevs som ett satt tak på 1 273 kronor per månad.

*Vissa frågor om
underhållsstöd*

En höjning av det beloppet måste vi hela tiden fundera över. Ökar kostnaderna i samhället, så ökar därmed kostnaderna för barnet. Därför måste vi hela tiden ha en beredskap för att se hur ekonomin utvecklas på det området. Men en höjning av underhållsstödet kommer aldrig någonsin att vara tillräckligt. Det är föräldrarnas ansvar som är mest nödvändigt.

Det finns också motioner som berörs i betänkandet, bland annat en motion från min partikamrat Anders Andersson som handlar om hur vi aktuellt beräknar underhållsstödet och det belopp som den ena föräldern ska betala.

Det finns en utredning som har tittat på hur vi ska kunna få mer aktuella belopp fastställda, den så kallade Månadsuppgiftsutredningen. Det kan vara ett bra sätt att komma till rätta med problemen. Därför är vi inte nu beredda att gå vidare med ett tillkännagivande på det här området.

Fru talman! Barn behöver båda sina föräldrar. Man behöver det ekonomiska stödet från båda sina föräldrar. Och föräldrar behöver mer stöd från samhället för att ta sitt fortsatta gemensamma ansvar.

Regeringen fortsätter att titta på hur vi kan utveckla och förbättra det stödet. I nuläget är vi inte beredda att gå vidare med mer än det förslag som det här betänkandet innehåller. Därför, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

I detta anförande instämde Gunilla Nordgren (M).

Anf. 85 SHADIYE HEYDARI (S) replik:

Fru talman! Barnen är vår framtid, Emma, och jobben är avgörande för att barnen ska ha det bra – eller hur? Vi måste alla samarbeta för att ge dem en bra start i livet.

Men om föräldrarna är arbetslösa eller har låga inkomster och inte har möjlighet att betala, vem ska då göra det? Det är ändå samhällets ansvar att gå in och täcka upp för dem och hjälpa till, tills de har ett arbete eller högre inkomst så att de kan betala. Det är få fall där föräldrar som har separerat inte betalar på grund av att de är arga eller sura på varandra och där staten går in och betalar. Det är på grund av arbetslöshet eller låg inkomst som föräldrar inte har råd att betala stödet, och det är därför Försäkringskassan går in och betalar.

Sedan har vi detta med *Fortsatt föräldrar*. Jag har läst den utredningen. Men det finns faktiskt brister i informationen. Försäkringskassan ger inte föräldrarna information om hur de ska göra – eller hur? Socialtjänsten har ett ansvar för att hjälpa till i samband med separation, så att de går in och hjälper till, men det har inte Försäkringskassan.

Jag har hört från Försäkringskassan och även från utredningen att det pågår ett arbete med att man ska bilda någon typ av separationsteam. Det är bra om ni arbetar för det, så att Försäkringskassan också ingår i teamet och finns med från början och hjälper till så att föräldrarna vet hur de ska gå till väga.

Den ekonomiska situationen och arbete är självklart avgörande för att våra barn ska ha det bra. Alla föräldrar vill ju ta ansvar för sitt barn, inte lägga ansvaret på någon annan.

Anf. 86 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Fru talman! Separationsteam – team för att stötta föräldrar precis efter separationen – är ett viktigt sätt att hjälpa föräldrarna i en situation där det är lättast att redan från början få föräldrarna att ta det fortsatta gemensamma ansvaret.

Jag tror att de allra flesta föräldrar vill sina barn det absolut bästa som de förmår. Det är inte alltid man hyser riktigt samma omsorg om sitt ex. Många gånger har man konflikter med den andra föräldern – men inte på grund av att det handlar om barnets förälder utan på grund av att det gäller ett ex. Det kanske är ett svek som ligger bakom separationen som man har svårt att överbygga. Men med hjälp och stöd kan man många gånger komma förbi de hinder som finns och det som gäller förhållandet till den andra parten.

De som jobbar med familjerådgivning ser ofta hur de behöver gå in och ta barnets perspektiv, få de två vuxna att sätta sitt eget bästa i bakgrunden och sätta barnets främsta i förgrunden. Det behöver vi hjälpa till att stötta.

Det är därför vi har lagt fram förslaget och tittat på hur vi ska kunna inrätta separationsteam. Vilka kompetenser behövs? Det går inte att sätta det på plats första dagen. För att det ska bli bra och för att föräldrarna ska kunna få det stöd och den hjälp som de behöver är det bra att vi använder metoder för att titta på hur det ska utformas, så att det blir något som så många som möjligt får nytta av.

Anf. 87 SHADIYE HEYDARI (S) replik:

Fru talman! En sista fråga till Emma Henriksson: Delar du Moderaternas kritik vad gäller Rädda Barnen?

Anf. 88 EMMA HENRIKSSON (KD) replik:

Fru talman! När det gäller barnfattigdom, som jag uppfattar att frågan handlar om, vill jag säga att det finns barn i Sverige som lever i alla de olika grupper som man kan räkna fram när det handlar om barnfattigdom. Alla de barnen har stora utmaningar. Det finns barn i Sverige som har det så att de inte känner att de kan äta sig mätta varje dag. Det är inte värdigt ett välfärdssamhälle.

Oavsett hur vi mäter barnfattigdomen – och även om man kan se att vissa av måtten inte riktigt visar på hela sanningen – kan ingen av oss blunda för att vi har en utmaning och att det finns ett problem som vi behöver hantera. Det är också därför regeringen jobbar väldigt hårt för att människor ska komma i arbete. Precis som Shadiye Heydari själv lyfter fram är arbete för föräldern det främsta medel vi kan använda för att barn inte ska hamna i barnfattigdom.

Det finns vissa saker som regeringen är beredd att göra trots att det kommer att göra att barnfattigdomen i vissa mått kommer att öka. Till exempel har det varit viktigt för oss kristdemokrater att barn i familjer som lever med försörjningsstöd får rätt att behålla sin egen inkomst. När man är tonåring och får sitt första sommarjobb ska det inte göra att förälderns försörjningsstöd minskas. Det kommer att innebära att fler får ett högre belopp i försörjningsstöd, så i det mått vi använder kommer det att se ut som om fler har blivit fattiga. Men barnet får behålla sin egen in-

komst – det är viktigt. Då får vi leva med att måttet går upp, för situationen för barnet och hela familjen förbättras.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 23 §.)

*Vissa internationella
socialavgiftsfrågor*

18 § Vissa internationella socialavgiftsfrågor

Föredrogs
socialförsäkringsutskottets betänkande 2012/13:SfU4
Vissa internationella socialavgiftsfrågor (prop. 2012/13:18).

Anf. 89 JASENKO OMANOVIC (S):

Fru talman! I dag ska vi debattera socialavgifter, i två delar. Den ena delen handlar om vissa internationella frågor, och den andra delen handlar om allmänna motioner kring socialavgifter.

Jag vill, fru talman, börja med att yrka bifall till den reservation som vi socialdemokrater har i betänkandet. Vår reservation bygger inte på någon meningsskiljaktighet i sakfrågan. Vi tycker att man som löntagare ska betala avgifter och därmed kunna utnyttja försäkringar. Det är viktigt att slå fast.

Vår reservation bygger på det faktum att regeringen inte tar den oro som finns i hela sjömansbranschen på allvar. Både arbetsgivare och arbetstagarrepresentanter känner stor oro för att lagstiftningen för med sig antingen orimliga kostnadsökningar, upp mot 30 procent, för att även fortsättningsvis svenska sjömän ska vara anställbara, eller att kostnaden förs över på sjömännens löner och räknas in där.

I praktiken kan det leda till att sjöman som yrke försvinner i Sverige, enligt branschen. Denna oro möter utskottet med en skrivning om att regeringen borde följa upp utvecklingen. Det tycker vi är svagt. Regeringen borde sätta sig vid bordet med arbetsmarknadens parter från branschen och reda ut denna oro.

Fru talman! För drygt ett år sedan var vi några ledamöter på besök i Spanien. Där fick vi höra både från arbetsgivare och från facken inom bilindustrin hur regeringen var till hjälp under finanskrisen. Som de själva sade handlade det inte bara om pengar utan om samförstånd som man kan komma fram till bara när man har haft en dialog.

Då kan vi se på vår egen svenska regering. I går hänvisade infrastrukturministern oss ledamöter och dem i befolkningen som klagat på att de inte har mobiltäckning till Konsumentverket. I morse fick vi på tv höra att om man tycker att barngrupperna är för stora får man klaga hos skolmyndigheten. I betänkandet i dag läser vi att man kanske kan följa upp detta och se om det händer något eller inte.

En gång var Sverige känt som ett land där politik var att vilja något, och det var före Alliansens tid. Politiken som vilja försvann när Alliansen tog över.

Fru talman! Det andra området vi debatterar i dag handlar om de sociala avgifterna för drygt 4 miljoner löntagare. Det finns dess värre ännu mycket mera att anmärka på regeringens politik på detta område.

Sedan regeringen fick makten och förtroendet att leda landet har man använt sociala avgifter för att smyghöja inkomstskatten. Nästa år när denna höjning sin kulmen på 5,5 procent. Så har man höjt inkomstskatten sedan man tog makten.

Under de gångna sex åren har man successivt flyttat över pengar från avgifter till skatt, i snitt nästan 1 procent om året. Det kan röra sig om ungefär 80 miljarder för i år – 80 miljarder i ökade skatter på inkomsten som Alliansen har tvingat löntagare att betala. Det är löntagare det handlar om.

Det är Sveriges löntagare som får betala den pengaflytt som Alliansen i smyg har gjort. Man har flyttat pengar från generella trygghetsavgifter till en skattkista, och på den skattkistan står allmän löneavgift. Man har gång på gång tagit löntagarnas löneutrymme i anspråk – det utrymme som löntagarna har avsatt för sina generella försäkringar – och flyttat över pengar till skattkistan, som finansministern själv förfogar över.

Då är min fråga till Gunnar Axén och de andra företrädarna för Alliansen i den här debatten: Vad har ni gjort med dessa pengar som ni har tagit från löntagare? Jag vill inte spekulera i vad man har gjort med 80 miljarder. Min uppgift som folkvald är inte att spekulera i så mycket pengar – det gör man inte ens på börsen – men jag vill veta vad Alliansen har gjort av alla dessa pengar. Var har man gömt 80 miljarder kronor av löntagarnas löneutrymme? Jag hoppas, fru talman, att vi får svaret i dag i debatten. Varför har man smyghöjt inkomstskatten med 5,5 procent, som det blir nästa år, och vad har man gjort med dessa pengar?

(Applåder)

Anf. 90 DAVID LÅNG (SD):

Fru talman! I detta betänkande behandlas förutom propositionen även ett antal motioner från den allmänna motionstiden, och jag skulle vilja uppmärksamma motion Sf337 angående differentierad arbetsgivaravgift i svensk glesbygd.

I augusti 2005 kom en statlig, offentlig utredning som beställts av den dåvarande socialdemokratiska regeringen. Den heter SOU 2005:68, *Regionala stimulansåtgärder inom skatteområdet*, och i den föreslås sänkt arbetsgivaravgift för företag med anställda i stödområde A, alltså i avfolkningsområden. Detta menade utredningen var det bästa sättet bland många andra för att öka tillväxten i glesbygden.

I dagens läge missgynnas glesbygden, samtidigt som städerna gynnas. I städerna finns bättre kommunikationer och infrastruktur och en större marknad för de flesta produkter.

Svensk glesbygd har dock inte bara att konkurrera med svenska städer. Företag i den svenska glesbygden ska även konkurrera med företag på andra sidan den norska gränsen. Skillnaderna mellan arbetsgivaravgifterna i Sverige och Norge är fortfarande stora och skapar ojämna konkurrensfördelar. Norge har en ordning med geografiskt differentierade arbetsgivaravgifter, medan Sverige i princip eftersträvar samma nivå på arbetsgivaravgifterna i hela landet.

De differentierade arbetsgivaravgifterna är en central del av den regionalpolitik som varit mycket framgångsrik i Norge och som syftar till att hela landet ska leva genom att ge alla regioner likvärdiga utvecklingsförutsättningar.

Nu finns det förvisso en del lättnader för företag i glesbygden även i Sverige, och det tas successivt små steg i rätt riktning, vilket är bra men inte tillräckligt. Det är otillräckligt för att upprätthålla de svenska glesbygd företagens konkurrenskraft. Svensk lagstiftning har inte gått tillräckligt långt för att underlätta för den svenska glesbygden. Där finns ett tydligt problem, särskilt för svenska företag som är verksamma i närheten av den norska gränsen.

Det blir omöjligt att rekrytera norsk arbetskraft, och det blir svårt att behålla den svenska arbetskraften, som antingen flyttar över gränsen till Norge eller flyttar till någon svensk stad. Resultatet av detta har vi sett. I våras kom en rapport som visar att urbaniseringen i Sverige går tre gånger snabbare än genomsnittet i EU. Om detta upprätthålls kommer det inte heller att gynna glesbygden.

Jag menar att det finns ett värde i att hela Sverige får leva. I närheten av den norska gränsen bör vi därför ha arbetsgivaravgifter som är jämförbara med de norska. Jag menar att regeringen bör återkomma med ett förslag om detta. Med anledning av det yrkar jag bifall till reservation 2.

Anf. 91 GUNNAR AXÉN (M):

Fru talman! 2006 års sjöarbetskonvention, som innebär att sjömän ska ha samma socialförsäkringsskydd som landbaserad personal, har vi här i riksdagen – jag tror till och med enigt – beslutat om att införa i svensk lag.

Till följd av implementeringen av sjöarbetskonventionen har vi beslutat om en ändring i socialförsäkringsbalken. Till dess att ändringen har trätt i kraft behöver tredjelandsarbetsgivare inte betala socialavgifter. Och sjömännen omfattas inte heller av de arbetsbaserade socialförsäkringsförmånerna. När ändringen i socialförsäkringsbalken träder i kraft den 1 januari nästa år ändras på detta.

Arbetsgivare som inte har ett fast driftställe i Sverige och inte kan betala arbetsgivaravgifter kan ingå ett avtal med den anställde om att den anställde själv ska betala socialavgifter i form av egenavgifter. Nu ändras detta till att den anställde ska fullgöra arbetsgivarens skyldighet att erlagga arbetsgivaravgifter, vilket också innebär en EU-harmonisering av regelverket.

Utskottet utesluter inte att implementeringen av sjöarbetslagen kan medföra ett behov av att göra anpassningar av de kollektivavtal som i dag ger ett socialförsäkringsskydd för sjömännen. Och som det skrivs i betänkandet har vi stor förståelse för den oro som kan finnas i branschen när de här förändringarna genomförs. Men vi skriver också att vi utgår från att regeringen noga följer reformen och vid behov återkommer till riksdagen. Jag känner mig trygg med att så också kommer att ske om det behövs.

Sedan hade Jasenko Omanovic några frågor. Han började med att beskylla alliansregeringen för att höja inkomstkatten. Då tänkte jag: Har Jasenko Omanovic fullständigt missat de olika jobbskatteavdrag som vi har infört? Gång efter gång har vi sänkt inkomstkatten för dem som arbetar, till och med så mycket att den som arbetar i dag har i storleksordningen en extra månadslön varje år. Så mycket har jobbskatteavdraget inneburit i inkomstkattesänkning för den som arbetar.

Jag tänkte: Kan Jasenko Omanovic ha missat detta? Men det tror jag inte att han har gjort, eftersom han har röstat mot varje jobbskatteavdrag som vi har fattat beslut om här i riksdagen.

Jag tänkte: Nej, men han syftar nog på arbetsgivaravgifterna. Socialdemokraterna är ju väldigt måna om att vilja höja dem. Jag tänker inte minst på den fördubblade arbetsgivaravgiften för att anställa unga, som Socialdemokraterna föreslår.

Men sedan kom konkretiseringen. Jasenko Omanovic syftade på justeringen av den allmänna löneavgiften. Den allmänna löneavgiften infördes av Socialdemokraterna. När man justerade nivåerna på de olika sociala avgifterna skulle man ändå från år till år ha en fast arbetsgivaravgift som helhet.

Vi gör på precis samma sätt som Socialdemokraterna gjorde under sin tid vid makten. Om man sänker en socialavgift till någon av de olika försäkringarna för att försäkringen kostar mindre justerar man den allmänna löneavgiften, så att det totala uttaget är oförändrat.

Då frågar Jasenko Omanovic: Vad använder ni de pengar som ni får in från den allmänna löneavgiften till? Det kan jag berätta. Vi använder dem till offensiva framtidsinvesteringar för att vi ska få fler jobb i Sverige, för att det ska gå bättre för Sverige och för att vi ska kunna satsa på välfärden. Det använder vi pengarna till.

Vi satsar på investeringar i infrastruktur. Vi förstärker jobblinjen. Vi satsar på utbildning, rehabilitering och välfärden i övrigt. Det går pengarna till.

Mig veterligen har Socialdemokraterna på den här punkten inte föreslagit någonting annat än att den allmänna löneavgiften ska justeras precis på det sätt som regeringen har föreslagit. Jag förstår inte riktigt varifrån den här oppositionslustan kom i detta sammanhang.

Men där har Jasenko Omanovic svar på sina frågor.

Med detta, fru talman, ber jag att få yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 92 JASENKO OMANOVIC (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Gunnar Axén för svaret. Det är jättebra att man säger det klart och tydligt i talarstolen. Man har tagit från trygghetsförsäkringar. Man har tagit från de sjuka och arbetslösa och har lagt pengar till någonting annat.

Man ska komma ihåg att det här är löntagarnas löneutrymme som man har avsatt för att kunna ha en trygghetsförsäkring. Nu är beskedet till alla dem som är varslade i dag: Nej, vi har tagit pengar. Ni kommer inte att ha någon a-kassa.

Det är jättebra, Gunnar Axén, att du erkänner det.

Sedan är det en sak till som jag vill säga bara för protokollets skull. Den allmänna löneavgiften tillkom 1994 för att Sverige skulle betala medlemskapet i EU. Då får Gunnar Axén det klargörandet också. Det är ingenting som Socialdemokraterna har infört för att kunna justera avgifter.

Riksdagens utredningstjänst säger i det pm som jag har beställt: Utgiften för den allmänna löneavgiften redovisas inte bland alla andra soci-

alavgifter eftersom den inte har någon koppling till specifika ändamål utan betraktas som en ren skatt.

Det innebär att du, Gunnar Axén, och din allians har bidragit till att höja inkomstskatten med 5,5 procent för vanliga löntagare, för drygt 4,4 miljoner svenska löntagare. Det är ett faktum.

Jag tycker att det är jättebra att du erkänner att ni har använt pengarna till någonting helt annat än vad löntagarna avsatte pengarna till.

Anf. 93 GUNNAR AXÉN (M) replik:

Fru talman! Föreslår Socialdemokraterna en sänkt löneavgift?

Anf. 94 JASENKO OMANOVIC (S) replik:

Fru talman! Då kan jag ge ytterligare upplysningar till Gunnar Axén. Den allmänna löneavgiften är en del av socialavgifterna, i sin helhet. Socialavgifter utformas så att man har en lagtext. Den lagtexten antingen begränsar eller ökar möjligheten att nyttja detta. När vi säger att vi vill ta bort den bortre parentesen i försäkringen säger vi egentligen att vi behöver mer pengar för det.

På samma sätt har ni höjt den skatten. Ni har tagit pengar genom att ni har begränsat utgiftsområden. På samma sätt kommer vi att använda oss av socialavgifter utifrån det som vi säger att löntagarna har sagt. Det är den delen.

Sedan har, fru talman, Gunnar Axén i debatten läst upp en hel del av den lagstiftning som vi har genomfört här i riksdagen. Men han har fortfarande stängt öronen för branschen. Det är typiskt för Alliansen att man inte lyssnar på branschen.

Det handlar om att vi inte i framtiden i kammaren ska prata om lex SAS. Det är det här det handlar om, att det inte blir fler och fler branscher som drabbas. Det handlar om att man lyssnar på det som både arbetsgivare och arbetstagarorganisationer säger. De är jätteoroliga för att jobben kommer att försvinna från Sverige.

Då står Gunnar Axén här i kammaren och läser ett antal propositioner och känner sig jättenöjd med det. Jag som socialdemokrat kan aldrig känna mig nöjd med att det utanför kammaren står en hel bransch, med både arbetsgivare och arbetstagarare, som är orolig för sin framtid.

(Applåder)

Anf. 95 GUNNAR AXÉN (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att det var ett bra och klagörande svar som jag fick på min fråga, det vill säga Socialdemokraterna har inte lagt fram något förslag om att inte ändra den allmänna löneavgiften på det sätt som nu föreslås.

Vi justerar den allmänna löneavgiften på precis samma sätt och enligt samma metod som tidigare socialdemokratiska regeringar har gjort när de till exempel har sänkt socialavgifter till de olika försäkringarna.

De här pengarna går till viktiga framtidssatsningar. De går till att förstärka arbetslinjen. De går till att satsa på framtiden. Det handlar till exempel om viktiga investeringar i infrastruktur, så att vi ska kunna ta oss fram bra på järnvägen. De går till satsningar på utbildning så att våra ungdomars kompetens och kunskap förstärks. De går till satsningar på omsorg och välfärd i övrigt.

Om Socialdemokraterna vore bekymrade över jobben skulle de väl inte föreslå att man ska höja bolagsskatten, fördubbla arbetsgivaravgiften för unga, fördubbla restaurangmomsen eller ta bort RUT-avdrag och annat som ju har lett till att vi har fått tiotusentals nya jobb här i landet.

Det vore väl bättre om Socialdemokraterna satte sig ned och började fundera ut en strategi som skulle kunna leda till fler riktiga nya jobb i Sverige än att ta en sådan här pseudodebatt som vi nu har haft angående den allmänna löneavgiften.

Anf. 96 ULF NILSSON (FP):

Fru talman! Efter att ha lyssnat på det senaste replikskiftet och debatten är jag lite överraskad över att debatten har kommit in på Alliansens skattehöjningar. Jag funderar på om till exempel en sjuksköterska som har fått skatten sänkt med 1 600–1 700 kronor i månaden tycker att det har varit för mycket skattehöjningar under alliansregeringen.

Jag konstaterar att det som den debatten handlar om inte finns i någon motsvarande reservation från oppositionen, så egentligen hör det inte hemma i ämnet.

Fru talman! Det betänkande som vi talar om i dag och som jag helt kort tänker kommentera handlar om en proposition från regeringen om att göra vissa praktiska ändringar i inbetalningen av sociala avgifter för svenskar som arbetar utomlands. Det handlar om att en anställd eller en enskild näringsidkare som är skattskyldig i Sverige ska betala sina arbetsgivaravgifter till Skatteverket varje månad i stället för att den utländska arbetsgivaren ska ha det ansvaret.

Förslaget innebär inte att den aktuella arbetsgivaren slipper sitt ansvar för arbetsmiljö och rehabilitering, men det garanterar att den anställda får full tillhörighet till det svenska socialförsäkringssystemet. Arbetsgivaransvaret för annat förtydligas också i den nya lagtexten.

De tekniska, byråkratiska förändringarna kan verka ointressanta, men följderna blir, och det är viktigt, att fler inkomster kan räknas med i exempelvis den pensionsgrundande inkomsten och att en persons sociala förmåner kommer att motsvara personens sociala avgifter. Detta gäller en person som är skattskyldig i Sverige på samma sätt som en annan person som bor och arbetar i Sverige. Det blir möjligt att räkna med även inkomster som inte beskattas i Sverige och därmed också tjäna in förmåner i socialförsäkringen.

Det är kort sagt viktigt att det finns ett samband mellan socialförsäkringsförmåner och sociala avgifter, och det sambandet stärks med den här förändringen.

Jag noterar också, som har nämnts här, att det råder en viss oro bland sjömän om konsekvenserna av förändringarna. Som vi hörde kommer en ny sjöarbetskonvention att införas nästa år, och som vi nämner i betänkandet kan det komma att kräva vissa kollektivavtalsförändringar och så vidare.

Jag är nu själv nöjd med den mycket tydliga skrivning som majoriteten står bakom i utskottet, det vill säga att vi utgår från att regeringen följer konsekvenserna noga och vid behov återkommer till riksdagen med förslag till justeringar.

Jag ska inte uppta mer tid med detta. Detta är nödvändiga praktiska förändringar som jag tycker gör sambandet mellan avgifter och socialför-

säkringar tydligare. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Anf. 97 JASENKO OMANOVIC (S) replik:

Fru talman! Jag har en fråga till Ulf Nilsson. Han sade i talarstolen att han har uppmärksammat att det finns en oro. Ni har fått samma information som vi har fått från branschen.

Om det nu finns en så stor oro, varför är det då så svårt att sätta sig vid bordet och försöka prata med branschen och försöka se vilka hinder de ser som inte ni ser i dag? Det är det lilla kravet som vi socialdemokrater har: att se en hel bransch och inte blunda. Vi vill bara att ni ska sätta er vid bordet och diskutera igenom dessa orosmoment.

Det är inte så mycket till krav från oss. Som jag sade skiljer vi oss inte åt i sakfrågan, utan det handlar om sättet att behandla en hel bransch. Det är nästan näringsfientligt som ni gör. Därför är min fråga: Är Ulf Nilsson beredd att nu gå och sätta sig med branschen innan beslut fattas i stället för att följa upp det som kommer att hända?

Anf. 98 ULF NILSSON (FP) replik:

Fru talman! De eventuella krångligheter som behöver rättas till kommer att bli aktuella när den nya sjöarbetslagen genomförs och kan kräva omförhandlingar i kollektivavtal och eventuella lagjusteringar.

Att utskottet uttalar det vi uttalar innebär ju att vi utgår från att regeringens företrädare – kanske i första hand på tjänstemannanivå, för det är förmodligen mest praktiska saker som behöver lösas – kommer att ha kontakt med både arbetsgivare och fackliga företrädare i den här frågan. Det finns väl ingenting som talar för att regeringen och dess tjänstemän skulle isolera sig och inte lyssna på sjöfarten i de här frågorna.

När ett utskott formulerar sig så tydligt som vi har gjort, det vill säga att vi utgår från att regeringen återkommer med förslag om det är nödvändigt, är det enligt mig tillräckligt för att visa att majoriteten i utskottet tycker att den här frågan ska hanteras varsamt och insiktsfullt. Men det finns ingen anledning att skjuta upp den länge förberedda förändring som vi beslutar om i dag.

Anf. 99 JASENKO OMANOVIC (S) replik:

Fru talman! Problemet är att de kommer att följa upp, vilket vi just fick höra här. Egentligen skulle de ha haft möte innan, för då hade de inte behövt följa upp. De skulle ha haft möte med branschen innan och fått veta vad oron bygger på.

Vi kommer inte längre i den här frågan. Därför vill jag bara återkomma till det Ulf Nilsson sade i sitt anförande om att sjuksköterskor har fått en skattesänkning. Den summan var vad sjuksköterskan fick av den skattehöjning ni har gjort. Men det är egentligen så, fru talman, att toppinkomsttagarna, den rikaste procenten i Sverige, har fått minst fem gånger mer än vad en sjuksköterska har fått, vilket innebär att sjuksköterskan får betala så mycket pengar för miljonären som fick minst fem gånger mer än vad hon själv fick. Hon fick alltså stå för notan.

Det tycker jag är orättvist, och därför är den smygskattehöjning ni har gjort på inkomsterna orättvis.

Anf. 100 ULF NILSSON (FP) replik:

Fru talman! Ett litet kort inlägg angående skattepolitiken trots att debatten egentligen inte handlar om det: Alliansregeringen har sänkt det totala skattertrycket något. Det är inte särskilt mycket. Jag tror det handlar om någon procent.

Inkomstskatterna har däremot sänkts kraftigt, och den stora tyngdpunkten på inkomstskattesänkningen ligger på normalarbetstagare, det vill säga LO-medlemmar, sjuksköterskor, lärare och så vidare. Det är där den stora delen, kanske 90–95 procent, av inkomstskattesänkningen ligger.

Det har jag inte hört så många människor protestera emot.

Anf. 101 SOLVEIG ZANDER (C):

Fru talman! Det betänkande vi nu behandlar är kort och handlar om vilka som ska betala socialavgifter, eller arbetsgivaravgifter, i Sverige. Huvudregeln är att om en person har en arbetsgivare i Sverige som betalar ut lön ska den arbetsgivaren fullgöra sina skyldigheter när det gäller att betala in arbetsgivaravgifter för personen. Det handlar om att få den rätta tryggheten, att få ut pengar från trygghetssystemet om det behövs. I det här sammanhanget handlar det om hur inbetalningarna för personer som inte har en arbetsgivare i Sverige och som själv inte heller arbetar i Sverige ska regleras.

Det har gjorts tydligare att arbetsgivare kan överlämna till arbetstagarerna att betala in sina avgifter för hela inkomsten, precis som Ulf Nilsson sade. Det här är mycket viktigt. Det handlar om hur mycket pengar och vilken trygghet en person ska ha om denne inte har ett arbete eller blir sjuk och vilken pension som ska betalas ut en gång i världen. Det är faktiskt viktigt.

Det här handlar också om sjömännens möjligheter. Nu har de uttryckt oro för att de inte ska få den trygghet de förtjänar. Men det här handlar inte om det. Det är viktigt poängtera. I stället får de en betydligt bättre sjukpenning och pension. Jag förstår inte Jasenko Omanovic från Socialdemokraterna som menar att vi inte har respekterat deras oro.

Fru talman! Det finns några motioner i betänkandet som är värda att beakta, närmare bestämt en speciell. Kerstin Lundgren från Centerpartiet har begärt att arbetsgivaravgifterna ska sänkas. Hon menar att det är viktigt för inte minst småföretagen. Det *är* viktigt. En sänkning av arbetsgivaravgifterna är oerhört viktigt för att ytterligare möjliggöra för företagen att anställa fler personer. Om man anställer fler personer ökar man inkomsterna för dem som i dag inte har ett arbete. Det handlar, fru talman, om dem vi talade om alldeles nyss, nämligen de familjer som lever under knappa ekonomiska förhållanden. De skulle få det mycket bättre om fler arbetar.

Vi har inte kommit dit vi vill när det gäller sänkningen av arbetsgivaravgifterna. Min tröst i detta är att Företagsskattekommittén har ett uppdrag att se över frågan och minska skattebördan för våra företag, att se till att investeringar och sysselsättning kommer i första hand. Jag ser fram emot resultatet av den utredningen. Det är ett område som vi från Centerpartiet kommer att följa oerhört noga så att resultatet efterlevs.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.
(Applåder)

Anf. 102 LARS GUSTAFSSON (KD):

Fru talman! Jag tänkte inte kommentera de andra, men jag kan informera om att vi hade en hearing om sjöfartens förutsättningar i Sverige i trafikutskottet, där jag är ersättare, som jag deltog i. Då lyfte branschorganisationerna och de anställdas organisationer fram många andra viktiga frågor om hur den svenska sjöfarten och rederierna ska kunna stanna kvar i Sverige. Det här är stora och viktiga frågor som är nödvändiga att titta på framöver. Regeringen har tillsatt en utredning, och den välkomnar jag.

Jag skulle vilja ta upp motion Sk240 som har väckts av Mats Odell som finns med i betänkandet. Den handlar om förutsättningarna för de mindre och medelstora företagen.

Alla är överens om att flera av de nya jobben finns i de mindre och medelstora företagen. Det är viktigt att beakta kostnadsläget för dem, inte minst är kostnadsläget för anställningar fortfarande högre än i andra konkurrerande länder, även om alliansregeringen har gjort flera förbättringar för dessa företag. Företagsskattekommittén tittar på frågan om riskkapital. Nu har vi dessutom fått ett förslag om investeraravdrag.

I samband med att skatteutskottet fick besök av experter i frågan påpekades att bolagsskatten är en av de viktigaste skatterna att sänka i framtiden. Det är därför alliansregeringen satsar pengar på att sänka bolagsskatten till 22 procent.

De nedsatta avgifterna för vissa anställda finns också inom vissa åldersgrupper och vissa områden. Det är viktigt att fortsätta på den vägen, men långsiktigt måste villkoren för de minsta företagen förbättras. Jag tror att vi kommer att få konkurrera med omgivningen även på de områdena. Det är viktigt att inte se Sverige som en opåverkbar ö utan som en del av fastlandet för jobb och företagande. Då ingår också satsningar på forskning och utveckling av produkter som kan omsättas i praktik i Sverige. Vi har visat att vi är duktiga på patent, men Forskningsverket om-sätter sällan produkterna i arbetstillfällen i Sverige. Där finns en del att göra.

Jag vill också påtala att det är viktigt att beakta kostnadsläget sam-mantaget. Man kan inte bara ta en del av kostnadsbilden för företaget, utan det är också viktigt att beakta transportkostnader, kostnader för lokaliteter och så vidare i samband med att förslagen läggs fram.

Jag hoppas att alliansregeringen kan fortsätta med utredningarna för att få underlag för att förbättra villkoren för de mindre företagen. Jag är övertygad om att vi kommer att behöva alla arbeten framöver, inte minst för att säkra våra framtida pensioner.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 103 EVA-LENA JANSSON (S):

Fru talman! Det är viktigt att få göra ett ytterligare påpekande. Precis som Jasenko Omanovic har påtalat i talarstolen lyssnar inte den borger-

liga majoriteten på sjöfartsnäringen i frågan. Det har man inte heller gjort i skattefrågan.

Lars Gustafsson lyfte upp frågan, och det är viktigt att poängtera att riksdagen har gjort flera tillkännagivanden i fråga om tonnageskatten. Det är en fråga som regeringen inte har återkommit i. Det har visat sig nu att sjöfartsnäringen drabbas av att jobb försvinner från Sverige. Det hänger naturligtvis ihop. Man har inte lyssnat på branschen tidigare, och man lyssnar inte på branschen i den här frågan heller. Det är viktigt att det sägs i kammaren att för den här borgerliga majoriteten är vissa jobb tydligen inte riktigt lika viktiga som andra.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 23 §.)

19 § Rikets styrelse

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2012/13:KU1
Utgiftsområde 1 Rikets styrelse (prop. 2012/13:1 delvis och redog.
2011/12:RS2).

Anf. 104 PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Vi går över till budgeten. När det gäller konstitutionsutskottet har vi att ta hand om en del av budgeten, nämligen det som går under beteckningen ”rikets styrelse”. Under detta fina namn finns saker som Regeringskansliet och riksdagen samt kungen, hovstaterna och de delarna. Det är även länsstyrelserna och en del annat – en del myndigheter – som sorterar under detta.

Vi har i samband med detta behandlat ett antal motioner utöver regeringens proposition, och vi har väl inte kommit fram till några större förändringar i förhållande till budgeten. Vi gjorde det för något år sedan, och jag måste säga att det blev ett väldigt liv när vi minskade på Regeringskansliet med några hundra miljoner. Vi har dock inte gett oss på någon sådan manöver i år utan varit lite mer modesta den här gången.

Vi har från Miljöpartiets sida ett förslag om att göra en rejäl satsning på länsstyrelserna med 125 miljoner kronor. Bland annat är det för att få till en höjning av djurskyddskontrollerna, som inte har fungerat bra under ett antal år sedan man gjorde en omorganisation av dessa frågor. Det finns också andra saker hos länsstyrelserna där det behöver göras ytterligare insatser.

En fråga vi har en särskild reservation i, nämligen reservation 3 som jag yrkar bifall till, är kvinno- och mansjourerna. Det är en särskild historia för mig, för jag var en gång i tiden en av initiativtagarna till att inrätta ett särskilt stöd till kvinnojourerna. Det handlade då om 100 miljoner kronor. Det var en rejäl satsning vi gjorde under åren 2002–2006; jag kommer inte ihåg exakt vilket år, men det var under den tid då vi hade ett samarbete kring budgetfrågorna mellan S, V och MP i riksdagen.

Tanken med det anslag vi då inrättade var att ge kvinno- och sedermera också mansjourer en möjlighet att få en mer grundläggande, fast finansiering för sin verksamhet. Man bedriver en väldigt viktig och om-

Prot. 2012/13:37
5 december

*Vissa internationella
socialavgiftsfrågor*

Rikets styrelse

fattande verksamhet och hade länge haft dåligt med stöd från det offentliga för detta. 100 miljoner kronor var ingen dålig satsning. Det har sedermera ändå blivit lite grann fel i den delen. Det handlar bland annat om att det har blivit lite för mycket projektstöd i stället för långsiktig, stabil och grundläggande finansiering.

Därför skulle vi vilja att man såg över detta stöd igen och gärna höjde det något men framför allt såg till att det blev ett mer långsiktigt stöd än tillfälliga, korta projektinsatser för kvinnojourerna och mansjourerna runt om i Sverige. Därför yrkar jag bifall till reservation nr 3.

En annan fråga jag vill nämna kort är regleringen av gåvor till de politiska partierna, vilket vi också har diskuterat ett antal gånger här. Nu har vi ändå kommit så pass långt i frågan att det i regeringen pågår ett utredningsarbete för att ta fram ett lagförslag för att reglera gåvor till politiska partier så att vi på det sättet kan minska risken för korruption kopplat till politiska partier, och också genomföra förändringar som är i enlighet med vad man internationellt har för praxis.

Sverige har blivit ganska skarpt kritiserat från Europarådet och andra internationella organ för att vi inte har någon reglering av dessa frågor. Det är inte konstigt; det är inte ovanligt i världen att det finns en korruption kopplat till politiken. Vi kan hoppas att Sverige är helt förskonat från detta, men jag tror att det är att vara lite väl optimistisk. Långsiktigt behöver vi liksom andra länder ett skydd på detta område genom en lagreglering.

Detta har vi inte kommit fram till riktigt ännu, men vi har i alla fall kommit så pass långt att det utreds i Regeringskansliet. Miljöpartiets bestämda uppfattning är att denna fråga ska vara löst före valet, och då behövs det en ny lag som är på plats från den 1 januari 2014. Regeringen måste försöka hålla tempot så att det är möjligt att klara detta.

Anf. 105 BJÖRN VON SYDOW (S):

Fru talman! Vi socialdemokrater har i detta betänkande endast en reservation. Den berör länsstyrelsernas kartläggning av värdefulla skogar och baseras på en motion från Matilda Ernkrans med flera.

Där konstateras att de inventeringar som har gjorts om att kartlägga skogar med höga naturvärden har lett till framsteg men att det fortfarande släpar efter. Vi önskar trycka på att det ska bli en möjlighet för länsstyrelserna att prioritera om resurser så att man genom ytterligare utredning kan ta ställning till om det skulle behövas ett utökad skydd för värdefulla skogar.

På denna punkt vill jag yrka bifall till reservation 4.

Fru talman! Jag vill i övrigt knyta an till frågan om donationer till politiska partier. Det är en lång process som har pågått i vårt samhälle kring denna fråga. Jag vill understryka att vi från socialdemokratiskt håll följer det beredningsarbete som nu pågår, och jag vet att kollegerna i andra partier i konstitutionsutskottet också gör det.

Vi har haft både skriftliga och muntliga kontakter med Justitiedepartementet i denna fråga. Jag vill nämna att den bedömning vi har fått från Justitiedepartementet går ut på att det lagstiftningsarbete som nu äger rum inom departementet utgår från den tidigare utredningen, *Allmänhetens insyn i partiets och valkandidaternas intäkter*. Den lämnades 2004 men ledde inte till något förslag till lagstiftning vare sig under den soci-

aldemokratiska regeringen eller senare från alliansregeringen. Det är en utgångspunkt.

Utgångspunkt nummer två är att det mellan de sju riksdagspartier som har varit med tidigare finns en befintlig, förnyad överenskommelse om öppenhet när det gäller redovisning av intäkter.

En tredje mycket viktig utgångspunkt är Group of States Against Corruption, det vill säga den övervakningsgrupp som finns i en av konventionerna inom ramen för Europarådet, och dess rekommendationer till Sverige om åtgärder som bör vidtas för att skapa större insyn i partiernas och valkandidaternas finansiering.

Jag vill också säga att det när vi hade utfrågning i konstitutionsutskottet av de politiska företrädarna från Justitiedepartementet kom fram ett mycket viktigt preliminärt ställningstagande från departementets ledning på statssekreterarnivå. Det var att man arbetar med inriktning på att inte behöva genomföra grundlagsändringar för att tillgodose de krav som finns i det uppräknade – Greco, partisekreteraröverenskommelsen och den ursprungliga utredningen. Det är en viktig sak, och från socialdemokratiskt håll välkomnar vi de strävanden som finns inom Justitiedepartementet.

Tidtabellen har man också angett. Det bör betyda att man ska kunna ha en departementspromemoria färdig våren 2013 och remissförfarandet avslutat inför sommaren 2013. Remissinstansernas synpunkter ska där- efter bearbetas inför en kommande lagrådsremiss som även den ska beredas. Det betyder en planerad proposition hösten 2013. Jag vill nämna detta därför att det finns en skepsis på sina håll – kommer berednings- arbetet verkligen att kunna gå i mål, eller kommer det att falla på någon hittills inte nämnd problematik?

Vi i konstitutionsutskottet har ett gott samarbete partierna emellan som så här långt står för detta, och vi socialdemokrater tycker att vi hit- tills har haft god insyn. Jag vill dock gärna från talarstolen säga att vi inför den departementspromemoria som ska komma ut kommer att be om att få gå in i detalj på vilka delar man där avser att behandla. Det är för att se om det finns någonting som är utestående och som skulle kunna stjälpas vagnen längre fram.

Anf. 106 JONAS ÅKERLUND (SD):

Fru talman! När det gäller utgiftsområde 1 har riksdagen i det första steget av budgetprocessen antagit ett rambeslut om en annan inriktning av den ekonomiska politiken än den som vi sverigedemokrater har presenterat. Därför kommer vi inte att delta i beslutet om hur fördelningen av anslag inom utgiftsområde 1 ska se ut.

Jag vill ändå säga några få ord om hur vårt budgetalternativ ser ut på det här området. I mångt och mycket överensstämmer det med regeringens förslag. På några punkter har vi en annan uppfattning. Vi föreslår exempelvis att anslaget till Sametinget ska ligga på 5 miljoner mer än regeringens förslag. Vi vill ge länsstyrelserna 45 miljoner mer för att de ska kunna intensifiera sitt arbete med djurskyddskontroller. Vi föreslår också att stödet till politiska partier bör sänkas med 17 miljoner och att åtgärder för den nationella minoriteten romer bör utgå eftersom det anslaget saknar ändamålsenlig inriktning, enligt vår uppfattning.

Det finns ingen anledning för mig att säga mer med tanke på att vi inte deltar i beslutet.

Anf. 107 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Fru talman! Det budgetförslag som Vänsterpartiet presenterade i oktober är, som många andras, ett helhetsförslag och ett helhetsalternativ till regeringens budget. I vår budget har vi förslag som skapar fler jobb, ökar jämlikheten och förbättrar välfärden. Det förslaget har nu fallit i och med att kammaren har beslutat om budgetramarna. Därför lägger inte vi fram några av de förslagen när det gäller det här anslaget. Jag vill hänvisa till vårt särskilda yttrande i den del som rör anslaget.

Däremot vill jag lyfta upp några andra frågor, men jag väljer att yrka bifall enbart till vår reservation nr 1 som handlar om ökad insyn i Kungliga hovstaterna.

Förra året vid den här tiden behandlade vi också frågan om insyn i hovstaterna. Riksdagen tillkännagav för regeringen att man skulle göra en översyn av den överenskommelse som reglerar hur hovstaternas ekonomi och verksamhet ska redovisas. Det har alltså gått ett år sedan dess, och någon återrapportering av hur arbetet har gått har vi inte fått. Därför tycker vi att det är konstigt att utskottets majoritet inte vill stödja Vänsterpartiets motion.

Vi har en motion där vi anger att vi vill utreda hur en granskning av hovstaterna skulle kunna gå till. Vi tror nämligen att det är svårt att komma vidare med en överenskommelse när den som ska granskas också är den som sätter ramarna för hur granskningen ska göras. Det är upp till hovet att godkänna vad som ska redovisas och vad som inte ska redovisas.

Inte i något annat sammanhang gör vi så med statliga medel. När skattepengar går till myndigheter är det självklart att det ska vara insyn i hur medlen används och att verksamheten ska kunna granskas. Det är också självklart att man reglerar hur den här insynen och kontrollen ska gå till. Men det är tydligen inte lika viktigt när det gäller hovet. Det är mycket märkligt. Det går alldeles utmärkt att ändra på det. Det första steget är att rösta på Vänsterpartiets reservation.

Som alla säkert vet vill Vänsterpartiet också modernisera Sverige genom att införa republik och helt avskaffa monarkin, men det har vi inte att ta ställning till här i dag. Men under tiden som monarkin finns kvar och det utreds hur den ska ersättas måste vi också kunna granska hovet.

Vi har också en annan uppfattning än utskottsmajoriteten vad gäller frågan om att ha handläggare som har ett särskilt ansvar för jämställdhetsarbetet på ambassader och biståndskontor. Könsmaktsordningen i världen slår mycket hårt mot flickor och kvinnor. Det krävs en kunskap för att kunna se det och analysera det arbete som pågår. Det handlar om att kunna se de övergrepp som sker och se vad vi som land kan bidra med genom vårt bistånd och våra ambassader ute i världen. Då krävs det att vi har handläggare som har en särskild kunskap på det området. Därför anser vi att vi borde ha en person som har ansvar för det arbetet på våra ambassader och biståndskontor.

Jag vill också, precis som tidigare talare, lyfta upp frågan om bidrag till politiska partier. Vänsterpartiet har motionerat om det flera gånger, och förra året hade vi också en reservation i den frågan. Det behöver vi,

tack och lov, inte i år. Nu är vi många som är överens om att insynen i bidragen till partier ska förbättras. Vi har fått garantier om att detta ska lyftas upp, och det ska komma en proposition till riksdagen. Det tycker vi är bra. Vi kommer också att följa det. Det är skönt att vi är många som är överens i den frågan.

Prot. 2012/13:37
5 december

Rikets styrelse

Anf. 108 PER BILL (M):

Fru talman! Ganska ofta de senaste sex åren har det varit långa och hetsiga debatter om utgiftsområde 1. Jag är mycket glad över att det är en lugn och sansad debatt i dag. Den är inte stor och svulstig och handlar om hela Sverige. Den är inte heller elak och insinuant. Det är mycket bra att vi numera är överens om inriktningen och medlen till rikets styrelse. Det är lite av kärnan i vår demokrati.

Det här tog sin början förra året när Socialdemokraterna och Alliansen gjorde, vad jag skulle vilja kalla, en historisk överenskommelse om att lägga ned vapnen, gräva ned det lilla groll vi har haft och i stället försöka hitta möjligheter. Jag måste säga att det har fungerat mycket bra, och i dag är det egentligen väldigt få reservationer och väldigt små skillnader i budgetarna. Jag tror att det är mycket bra. Det behövs stabilitet i de här frågorna.

Fru talman! Det har inte gjorts några stora förändringar sedan den förra budgeten. Det är en liten satsning på mer pengar till länsstyrelserna för djurskyddskontroller.

Nu är det bara lite drygt ett och ett halvt år kvar till valet. Då börjar vi lägga mer pengar på det kommande valet.

Jag hade tänkt hålla ett ganska långt och beskrivande tal om stödet till de politiska partierna, men jag tycker att min kollega Björn von Sydow från Socialdemokraterna gjorde en mycket fin beskrivning av det arbete som nu är i gång. I april initierade justitieministern och Justitiedepartementet ett lagstiftningsarbete. Det handlar om en lagstiftning som lite förenklat – jag säger förenklat eftersom det inte är riktigt så enkelt som man tror – tar den gamla sjupartiöverenskommelsen och gör om den till lag. Dessutom har partisekreterarna nyligen träffats, och de är nu på väg att sluta en överenskommelse som ska gälla till dess att lagstiftningen är på plats.

Vi kommer gemensamt, de sju partier som står bakom denna lagstiftning, att steg för steg följa det arbete som görs på Justitiedepartementet. Jag hoppas att vi gemensamt kan se till att den här båten inte går på några grynnor utan att vi lotsar den steg för steg så att vi har en lagstiftning på plats i god tid före valet 2014.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till förslaget i KU1.

Anf. 109 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Fru talman! Jag har inte någon avsikt att vara grälsjuk eller att förstöra feststämningen här inför julen och allt. Men jag har hört Per Bill säga några gånger, när det gäller överenskommelsen om gåvor till partierna, att det som pågår nu är att den gamla överenskommelsen ska göras om till lag. Det är inte riktigt min bild av situationen.

Det vi också har fått höra när vi har bett Regeringskansliet att komma och berätta om den här processen är snarare att man nu försöker jobba vidare med den utredning som finns sedan tidigare och göra om den så

att den ska kunna bli lag. Det är också en fråga om till exempel enskilda kandidater i val ute i regionerna, till riksdagen och till kommunerna. Den överenskommelse som finns är lite mer allmänt hållen och kanske inte så enkel att direkt göra om till lag.

Jag hoppas verkligen att det blir lite mer än den gamla överenskommelsen som blir lagstiftning, för annars blir det inte så mycket med detta.

Anf. 110 PER BILL (M) replik:

Fru talman! Med viss stolthet kan vi i dag som svenskar konstatera att det bara är tre länder som har mindre korruption än vad vi har, enligt Transparency International som kom med sin undersökning i dag. En av de saker som vi fick ett litet minus för, en liten bock i kanten, var just partifinansieringen, så gemensamt ska vi se till att den bocken kommer bort och att vi kan ta oss upp ännu lite högre på den listan.

Precis som Peter Eriksson säger är det lättare att träffa en överenskommelse mellan partisekreterare än att omsätta den i lag. Det är därför som det är så väldigt bra att vi nu är sju partier i riksdagen som har samma mål och gemensamt kan hitta lösningar. Det handlar delvis om personvalet men inte minst om problematiken på vilken nivå vi ska konsolidera våra partier. Är det ända nere på Miljöpartiets ungdomsförbunds skolavdelningar? Hur gör vi med de gröna partiernas gemensamma satsningar i Europaparlamentet?

Vi är överens om tagen och inriktningen, men det är klart att det kommer att finnas en del ställen där vi alla sju partier gemensamt behöver sätta ned foten, till exempel på vilken nivå vi ska konsolidera och liksom räkna detta, hur vi ska göra med personvalen och så vidare. Det är därför som det är så bra att vi nu har en bra dialog med Justitiedepartementet och att det är sju av åtta partier i riksdagen som står bakom denna inriktning.

Anf. 111 PETER ERIKSSON (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar Per Bill för svaret.

Jag tycker att det är väldigt roligt. Jag lyfte den här frågan i valrörelsen 2010 och fick då med mig Socialdemokraterna på en ny hållning. Och i dag har vi en stor och bred majoritet i riksdagen som säger att man är för en lagstiftning på området. Jag tycker att det är roligt och visar att det går att förändra politiken.

Anf. 112 PER-INGVAR JOHNSON (C):

Fru talman! Jag vill här lyfta fram några punkter i konstitutionsutskottets betänkande på utgiftsområde 1, rikets styrelse.

Hela statsbudgeten för 2013 är på drygt 830 miljarder kronor, varav 12 miljarder är kostnaderna för att styra Sverige, den del som vi här ska besluta om. I de 12 miljarderna ingår kostnaderna för regeringen och departementen, som utgör drygt hälften, 6,6 miljarder. Länsstyrelserna kostar ungefär 2 ½ miljard och riksdagen 1,7 miljarder.

Det finns i den här budgeten inga stora skillnader för 2013 mot innevarande år, 2012, på området rikets styrelse. Det som finns är kostnadsindexanpassningar. Vi inom regeringspartierna är också helt överens med Socialdemokraterna om budgetanslagens belopp till de olika myndigheterna, och det är naturligtvis bra.

När det gäller länsstyrelserna lyfter regeringen fram ett antal områden som man vill att länsstyrelserna ska prioritera. Det är sektorsövergripande arbete, naturvård, miljöskydd, lantbruk, landsbygd, livsmedelskontroll, djurskydd, hållbar samhällsplanering, boende, integration, migration och jämställdhet.

Den kanske viktigaste frågan, och som har fått mest uppmärksamhet i konstitutionsutskottet, har jag varit med och drivit för Centerpartiets räkning, alltså frågan om en lagstiftning med krav på öppen och offentlig redovisning av gåvor och bidrag till de politiska partierna och deras kandidater.

Det känns därför väldigt bra att vi vid konstitutionsutskottets budgetberedning i höst fick en redovisning från Justitiedepartementet och sedan också en skriftlig redovisning där man utlovar att till våren kommer en departementspromemoria om hur en lagstiftning på området ska kunna utformas. Den ska gå ut på remiss, och en proposition ska lämnas senast hösten 2013. Alla partier, utom Sverigedemokraterna, har ställt upp på det här förslaget. Det är naturligtvis väldigt bra.

En intressant liten notering jag gör i betänkandet är att Vänsterpartiet vill göra en översyn av budgetlagen i syfte att statens investeringar i fortsättningen ska lånefinansieras. Jag kommer omedelbart att tänka på hur politiker i Grekland har skött budgetarbetet i sitt land, och vi vet hur det gick.

Jag yrkar bifall till konstitutionsutskottets förslag som är ett tillstyrkande av regeringens budgetförslag.

Anf. 113 TUVE SKÅNBERG (KD):

Fru talman! Jag vill också, som många tidigare här, välkomna beredningsarbetet med en lagstiftning som innebär offentlig redovisning av bidrag till politiska partier. Vi har tidigare fått väl redogjort för hur processen går vidare, och vi har försäkringar om att en sådan lagstiftning ska kunna finnas på plats inför valet 2014. Även Kristdemokraterna välkomnar det.

Sedan måste jag bryta lite grann mot julstämningen här och syna Vänsterpartiet. Jag gick igenom förra årets debatt och såg att Mia Sydow Mölleby i en replik till mig sade, på tal om att hovet går back somliga år, att det är viktigt att hovet har de pengar som man borde ha för att klara uppdraget. Jag välkomnade det i en debatt för jämnt ett år sedan. Men nu när vi ser att Mia Sydow Mölleby och Vänsterpartiet faktiskt vill gå tuffare fram med kungen och med hovet än övriga partier tycker jag att det kan vara väl värt att granska det.

Hon säger alltså att det är viktigt att hovet har de pengar man borde ha för att klara uppdraget. Men i själva verket är det så att om inte Vänsterpartiet kan avsätta kungen, vilket man allra helst vill göra i morgon dag, vill Vänsterpartiet åtminstone att kungens apanage ska minskas med 12 miljoner kronor. Kan man nu inte minska det med 12 miljoner kronor vill man åtminstone att kungen ska granskas hårdare än vad övriga oppositionspartier önskar. Om man inte heller kan få igenom det vill man åtminstone reservera sig.

Är det inte i själva verket, Mia Sydow Mölleby, bara ett steg mot att avsätta kungen och inte så noga om det är 12 miljoner eller 124 miljoner som vi ska minska kungens apanage med, för i själva verket är det en

president som ska ha det? Och ändå är det inte visat att en president på något vis skulle vara billigare än kungen och monarkin.

Anf. 114 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik:

Fru talman! Jo, Vänsterpartiet vill avskaffa monarkin. Vi anser att vi inte ska ha kungahus. Vi vill modernisera Sverige och införa republik. Det sade jag i mitt anförande.

Vi tycker att statliga medel som avsätts för verksamheter ska kunna granskas, oavsett vart de går. Bestämmer man sig för att ha en verksamhet ska den ha de medel som behövs. Men då behöver man också ha en ordentlig insyn, och det har man inte i hovet i dag.

Jag har också tittat lite på förra årets diskussion och betänkande, och det är anmärkningsvärt att både Centerpartiet och Kristdemokraterna talar om hur viktigt det är med insyn i partifinansiering. Varför var ni inte med på det förra året? Då hade Vänsterpartiet och Miljöpartiet en reservation som gällde insynen i bidragen till de politiska partierna. Varför backade ni inte upp oss då när ni nu står här och säger att ni har jobbat så länge för att införa det?

Anf. 115 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Fru talman! Vi var med. Bara för att vi inte var med på Mia Sydow Möllebys reservation har vi sannerligen inte legat på latsidan. Att det nu är på väg och att vi ska ha en lagstiftning färdig 2014 är ett tydligt tecken på att det är en allmän uppslutning. Jag tycker att Mia Sydow Mölleby skulle vara mindre sur och mer glad för att hela riksdagen med undantag för ett parti håller med och välkomnar detta. Det har vi för övrigt gjort i flera år. Vi tycker att det är viktigt. Även när det bara var partisekreterarnas överenskommelse hedrade vi den. Nu får vi en lagstiftning, och det är bra.

I debatten sade Mia Sydow Mölleby för ett år sedan att hovet borde ha de pengar som man behöver för att klara uppdraget. Nu vill hon likväl lugga kungen på 12 miljoner kronor. Hur går det ihop?

Anf. 116 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik:

Fru talman! Jag sade i mitt anförande i talarstolen att vi tycker att det är jättebra att alla nu vill ha en insyn i bidragen till politiska partier. Där har jag inte ändrat ståndpunkt.

Vad gäller pengarna till hovet hade vi samma ställningstagande förra året. Vi yrkade dock inte på det i vår budget eftersom hela ramen så att säga redan var tagen. Vi tyckte dock redan då att anslaget till kungahuset skulle reduceras.

Vi tycker att alla medel som delas ut av statliga gemensamma pengar ska kunna granskas. Om majoriteten anser att vi ska ha ett kungahus ska hovet rimligtvis få de pengar de behöver för att klara av det man ska göra. Det måste dock kunna granskas som all annan verksamhet. Det är vår ingång. Vi tycker inte att det är rimligt att vi har en verksamhet som själv bestämmer vad som ska redovisas och inte och vad vi ska få insyn i och inte. Så har vi det inte med någon annan verksamhet än så länge, och jag utgår från att det kommer att fortsätta vara så.

Anf. 117 TUVE SKÅNBERG (KD) replik:

Fru talman! Även här tycker jag att Mia Sydow Mölleby inte riktigt är på gott humör. Hon har fått igenom, stödd av hela oppositionen, att det ska bli en granskning. Kungen har accepterat detta, och den pågår just nu. Ändå säger Mia Sydow Mölleby att det inte är nog, att det ska gå fortare och att det ska vara mer – trots att vi vet att kungen granskas av en revisionsbyrå som gör detta oklanderligt, vilket Mia Sydow Mölleby inte heller ifrågasätter.

Jag tycker att det inte hänger ihop och att det är rätt grinigt.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 23 §.)

20 § Riksrevisionens rapport om klimatrelaterade skatter

*Riksrevisionens
rapport om
klimatrelaterade
skatter*

Föredrogs

skatteutskottets betänkande 2012/13:SkU6

Riksrevisionens rapport om klimatrelaterade skatter (skr. 2011/12:150).

Anf. 118 LOTTA HEDSTRÖM (MP):

Fru talman! Toppen på Kilimanjaro ligger numera vit. Häromåret kunde man segla runt Nordpolen eftersom isen hade smält bort. På de små örikena i Stilla havet har man börjat evakuera människor. Jorden svettas och har feber. Vi måste se till att hon inte börjar koka.

Klimatutmaningen, mina vänner som lyssnar och kanske läser det här sedan, är mänsklighetens i särklass största utmaning. I vårt land finns det som tur är nästan inga rena klimatskeptiker, för här kan folk läsa, och vi har ett fritt flöde av information. Men tröghet, handlingsförlamning och verklighetsflykt är tyvärr lika vanligt förekommande här som någon annanstans.

Sverige är tack och lov än så länge ett genomorganiserat högskatte-land, så vi har råd att ha styrmedel och att möta klimatutmaningen. Nu har vi dock rasat från vår forna topprankning som ett av de absolut mest klimatprogressiva länderna i världen. Vårt rika land gör inte längre läxan utan lever på gamla meriter. Detta har den eminenta institutionen Riksrevisionen noga påtalat i sin rapport. Men det är sorgligt nog inte vad denna debatt handlar om, för då hade det varit enkelt.

Nej, det är verkligheten och hotet om en kokande planet som kräver ett prompt och resolut handlande, långt bortom parlamentarisk batalj, prestige och retorik.

När det brinner i huset sitter man väl inte i vardagsrummet och tjabbar om vem som kom med budet, vem som ska göra jobbet, om det är sant eller om någon redan har gjort jobbet. Man hjälps åt att släcka.

Mer relevant i klimattider är kanske metaforen om att sitta i en läckande och sjunkande båt på ett allt varmare och stigande hav och tjabba.

Nu rör vissa i Sverige och öser allt vad de kan medan andra får en fördel genom att smita, både globalt och i Sverige. Vanligt folk, hushållen, betalar nämligen hälften av klimatskatterna medan företagen som står bakom fyra femtedelar av utsläppen endast står för ett litet bidrag till klimatarbetet och klimatskatterna samtidigt som de får fortsätta hacka håll

i båtens botten. Dessutom får de göra skatteavdrag för sina energiskatter, vilket hushållen verkligen inte får.

Regeringen vill inte heller gå med på att kalla detta eller värdet på det som företagen erhåller för de bortslumpade och ineffektiva utsläppsrätterna för en förmögenhetsöverföring, vilket det är.

Först tillåts man göra fel, sedan får man lata sig och sist blir man belönad. Det är inte konstigt att vi har rasat i rankningen och att våra koldioxidutsläpp inte längre minskar.

Den rapport som skatteutskottet diskuterar i sitt betänkande i dag pekar i grunden på det systemfel, eller till och med brist på system, som svensk klimatpolitik lider av. Vi behöver helt enkelt ett heltäckande och övergripande klimatpolitiskt ramverk. Vi behöver också en regering som inte smiter och som inte låter andra betala eller låter fel grupper få betala.

Vår klimatskuta ska inte behöva fortsätta läcka och sjunka och sakna både kapten och rorsman. Uppmaningen till statsministern, finansministern och miljöministern är därför enkel: Gör som Riksrevisionen säger. Jämna ut bördan mellan hushåll och företag, mellan handlande och icke-handlande sektor. Skaffa fram statistik som är heltäckande och kongruent. Ändra handeln med utsläppsrätter så att utsläppen verkligen minskar. Knuffa på förhandlarna i Doha så att vi äntligen får ett långsiktigt och bindande globalt ramverk med ett nollmål till 2050 för utsläpp. Och skamligast av allt: Sverige måste sluta använda biståndsmedel till klimatåtgärder i fattiga länder. Gör om, gör rätt!

Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 119 JACOB JOHNSON (V):

Fru talman! Jag läste med intresse Riksrevisionens rapport när den kom i vintras, det vill säga förra vintern, inte dagens. Den sammanfattar och belyser viktiga fakta om hur beskattningen av klimatpåverkande utsläpp och verksamhet ser ut.

Även om man inte kan påstå att Riksrevisionen avslöjar förhållanden som inte var kända tidigare vill jag i alla fall uttrycka min uppskattning för denna så kallade effektivitetsrevision. Det kan jag säga både som engagerad i klimat- och skattepolitik och som ledamot av Riksrevisionens parlamentariska råd, även om jag möjligtvis är lite jävig i den senare egenskapen.

Vad är det då som är av särskilt intresse med denna rapport? Jag tycker att det var en pedagogisk sammanställning i rapporten som visar att hushållen via koldioxidskatten får betala ca 2 800 kronor per ton koldioxidutsläpp att jämföra med industri- och energiproducenterna som bara betalar ca 140 kronor per ton. Hushållen betalar alltså 20 gånger mer. Principen om att förorenaren ska betala betyder alltså helt olika saker för hushåll respektive industri.

Riksrevisionens sammanställning visar också att den handlande sektorn i Sverige, inom ramen för EU:s handelssystem för utsläppsrätter som startade 2005, har tilldelats utsläppsrätter som överskridit behovet motsvarande en förmögenhetsöverföring på 1,8 miljarder kronor.

Riksrevisionen skriver med ett understatement: Att förorenaren ska betala gäller inte alltid för näringslivet. Jag skulle snarare vilja uttrycka det som att för en stor del av det svenska näringslivet gäller inte principen att förorenaren ska betala.

Riksrevisionen visar också till exempel att stål- och metallindustrin fått ett större överskott i gratis tilldelade utsläppsrätter än deras kostnader för energi- och koldioxidskatter.

Man har även funnit att företag inom den handlande sektorn i EU:s system för handel med utsläppsrätter har lägre utgifter för klimatrelaterade skatter än företag utanför. Det är alltså en obalans också mellan företagen inom näringslivet.

Riksrevisionen finner vidare att näringslivets utgifter för klimatrelaterade skatter bara utgör ca 4 procent av företagens totala kostnader år 2009. Därutöver har många företag i praktiken ca 25 procent lägre kostnader för klimatrelaterade skatter än vad de betalar in till staten eftersom dessa skatter är avdragsgilla vid företagets inkomsttaxering.

Det kan i det här sammanhanget också vara på sin plats att något referera den sammanställning som regeringen varje år redovisar för riksdagen över de så kallade skatteutgifterna, det vill säga de intäktsförluster som skattesystemet medför på grund av undantag från skattesystemets normalskattesatser. Enligt årets sammanställning är de två största skatteutgifterna netto inom miljöområdet nedsatt elskatt för industrin med 12,5 miljarder kronor och nedsatt energiskatt på diesel med 8,5 miljarder kronor.

Riksrevisionen efterlyser tydlig rapportering och uppföljning från regeringens sida vad gäller dessa viktiga frågor. I sitt svar undviker regeringen att ge konkreta svar på de förslag och påpekanden som förs fram i rapporten.

Uppföljningen av klimatrelaterade skatter är av yttersta vikt eftersom skatterna har en så central roll för att effektiva klimatåtgärder vidtas för att kunna förhindra klimatförändringarna. Regelverket behöver göras mer stringent och tydligt, och tillsammans med Miljöpartiet föreslår vi att det införs ett klimatpolitiskt regelverk liknande det ramverk som finns i finanspolitiken.

De nationella klimatskatterna har alltför snabbt fasats ut med tanke på utsläppshandelns utveckling. Ett alltför lågt pris på utsläppsrätterna och en för stor tilldelning innebär sammantaget att det skapas snedvridande effekter mellan de verksamheter som befinner sig inom utsläppshandeln och de som ligger utanför, vilket jag redan har varit inne på.

Den ojämna klimatbeskattningen mellan privatpersoner och näringslivet är djupt problematisk. Principen bör vara en likvärdig klimatbeskattning oberoende av vem som beskattas, alltså helt enkelt att förorenaren ska betala, även om det måste göras med beaktande av förutsättningarna för näringslivet. Vi behöver också en långsiktig strategi för hur man ska kunna detta mål.

Vänsterpartiet har i ett annat sammanhang föreslagit en översyn av det svenska skattesystemet, vilket jag gärna vill upprepa. I en sådan översyn bör naturligtvis miljö- och klimataspekterna beaktas. Även till exempel LO-ekonomerna anser att det behövs en översyn av det svenska skattesystemet, och de efterlyser en samlad strategi för miljöbeskattning. LO-ekonomerna anser att beskattningen på miljöområdet ska vila på principen att negativa externa effekter ska internaliseras, alltså belasta verksamheten. Den som orsakar miljökostnader ska också betala för skadorna. Det blir ett incitament att hålla nere aktiviteter som skadar miljön.

Vi i Vänsterpartiet delar dessa åsikter från LO-ekonomernas sida och anser att de ska beaktas i en kommande översyn.

Sammantaget innebär detta att miljö- och klimatskatterna ska ingå i en översyn av det svenska skattesystemet med inriktningen att företagsbeskattningen ändras så att principen att förorenaren ska betala i högre grad ska gälla även för näringslivet.

Vänsterpartiet anser liksom Riksrevisionen att regeringen måste utpeka en myndighet eller ett departement som ansvarigt för redovisningen av näringslivets och hushållens kostnader för utsläppen och att regeringen ska presentera en analys av näringslivets kostnader och intäkter för handelssystemet.

Med detta yrkar jag bifall till reservationen.

Anf. 120 HANNAH BERGSTEDT (S):

Fru talman! Det kommer inte som någon överraskning hur nödvändigt det är med stora omställningar – från ett samhälle helt beroende av fossila bränslen till ett samhälle med förnybara energikällor. Vissa länder i världen har insett att den som snabbast sätter i gång omställningen också vinner konkurrensfördelar. Därför bör det ligga i allas vårt intresse att se till att de styrmedel som vi använder för att nå denna omställning är så effektiva och träffsäkra som möjligt.

Riksrevisionens rapport trycker på behovet av en samlad information och bättre analys av de klimatrelaterade skatternas effekter.

Socialdemokraterna vill använda politiken och införa styrmedel som handlar om att stimulera ny teknik genom att göra den gamla tekniken dyrare och sätta ett pris på utsläppen, vilket gör ny teknik konkurrenskraftig. Om vi sedan använder de pengar som vi får in för att stimulera investeringar ger styrmedlen, som vi ser det, dubbel effekt. För att kunna veta vilka beslut som behöver tas för att kunna gå i denna riktning krävs, som det pekas på i Riksrevisionens rapport, samlad information och en bättre analys.

Om vi inte lyckas fatta de nödvändiga besluten kommer det att få förödande konsekvenser för vår miljö men riskerar också att bli ett hårt slag mot vår ekonomi och våra industrier.

Passivitet i denna fråga leder så småningom till sämre konkurrenskraft. Därför bör Sverige ligga i framkant. Sverige har tidigare haft en framsynt miljöpolitik som gett Sverige en föregångsstatus, men vi halkar nu efter. Brist på uppföljning kan såklart vara en del av detta.

Hur olika sektorer betalar och bidrar till klimatmålet är i dag inte helt lätt att få en samlad bild av.

Men varje år rapporterar Naturvårdsverket i enlighet med FN:s regler vilka utsläpp vi haft och vilka prognoser vi har. Prognoserna bygger på de politiska beslut som fattats. I den senaste prognosen från Naturvårdsverket sades att Sverige kommer att minska utsläppen med 18 procent 2020 jämfört med 1990 med de politiska beslut som nu har fattats, samtidigt som riksdagen har beslutat om en minskning med 40 procent.

I regeringens klimatproposition från 2009 sade man att koldioxidskatten är det primära styrmedlet för att på ett samhällsekonomiskt och kostnadseffektivt sätt minska utsläppen av koldioxid. Detta lyfter också regeringen fram i svaret på Riksrevisionens rapport.

I propositionen sade man att koldioxidskatten skulle höjas så mycket att koldioxidutsläppen minskar med ytterligare 2 miljoner ton till 2020.

Detta får stå som två illustrerande exempel på behovet av att ha tydliga mål och en fortlöpande uppföljning.

Fru talman! Socialdemokraterna har i motionen *Klimatpolitik för välfärd och jobb* i miljö- och jordbruksutskottet bland annat lyft upp frågan om att regeringen bör rapportera till riksdagen vilket utsläppsmål som dagens utsläpp ska jämföras med för att bedöma måluppfyllelsen för riksdagens klimatmål för 2020.

Vi menar också att regeringen bör återkomma till riksdagen med sektorsvisa klimatmål till 2050 där till exempel också trafiken innefattas som en sektor. Dessa sektorsvisa klimatmål bör också innehålla delmål till exempel vid 2030.

Arbetet med att nå de av riksdagen fastlagda klimatmålen saknar i vår mening i dag idéplan och styrning. Vägen mot 2050-målet blir svår att gå om inte regeringen utarbetar en sammanhängande och långsiktig plan och ett regelverk för klimatpolitiken att följa.

Naturvårdsverkets slutredovisning kommer att kunna vara en god grund att bygga prognoser och delmål på. Planen och regelverket för klimatpolitiken bör beslutas i bred enighet för att staka ut en hållbar väg mot 2050-målet.

De viktiga delar som bör finnas med är

- sektorsvisa klimatmål för jordbruk, bostäder, energiintensiv industri, övriga industrier och transporter
- att tiden fram till mållåret delas in i budgetperioder om fem år med tydliga utsläppstak och regler för hur målen ska nås och att delmål bör finnas för år 2030 och år 2040
- en årlig återrapportering om måluppfyllelse till riksdagen i samband med budgetpropositionen som underlag för riksdagens beslut om styrmedel och styrmedelsnivåer
- en regelbunden uppföljning av vår konsumtions klimatpåverkan.

Anf. 121 LENA ASPLUND (M):

Fru talman! Det som vi nu ska behandla är Riksrevisionens rapport *Klimatrelaterade skatter – Vem betalar?* och skatteutskottets betänkande nr 6. Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på reservationen.

Skatter är ett viktigt styrmedel. Det kan nog alla hålla med om. Med skatter kan vi från politiskt håll till exempel straffa skadliga verksamheter med hög skatt, som exempelvis tobak och alkohol. Men samtidigt kan vi belöna goda verksamheter, som arbete genom jobbskatteavdrag, sänkt restaurangmoms och RUT- och ROT-avdrag.

Vid förra sekelskiftet stod skatten på brännvin och socker för nästan 20 procent av statens inkomster. Nu är det andra punktskatter som genererar betydande inkomster. Den allmänna energiskatten har funnits sedan 1957, och redan 1924 infördes en skatt på bensin. De skatterna var mer av ett fiskalt än styrande skäl.

De klimatrelaterade skatterna, som behandlas i denna rapport, beräknas i dag stå för ungefär 80 miljarder i intäkter. Av de klimatrelaterade skatterna är koldioxidskatten en av de effektivaste skatterna när det gäller att få ned utsläppen av växthusgaser. Men det är också denna skatt som slår hårdast på de privata hushållen. Det är därför oerhört viktigt att man verkligen ser till alla konsekvenser vid en eventuell höjning.

Under 1990-talet låg koldioxidskatten på en relativt jämn nivå, men sedan början av 2000-talet har den stigit kraftigt. Vi har nu världens högsta koldioxidskatt. När skatten infördes 1991 sattes den till 25 öre per kilo, och i dag är koldioxidskatten 108 öre per kilo. Jag har roat mig med att räkna om det. Om koldioxidskatten skulle ha stigit som konsumentprisindex skulle den i dag vara 34 öre.

Sverige har gjort väldigt mycket med koldioxidskatten. Vi går verkligen före. Företrädarna för Miljöpartiet och Vänsterpartiet får det att låta som att vi inte gör det, men det är inte sant.

Sedan 2005 finns det i Europa en handel med utsläppsrätter, och den industri i Sverige som ingår i handeln med utsläppsrätter betalar ingen koldioxidskatt. Detta är ett beslut för att undgå dubbelbeskattning.

Fru talman! Enligt Riksrevisionens rapport står näringslivet för cirka fyra femtedelar av koldioxidutsläppen, men hushållen betalar nästan hälften av de klimatrelaterade skatterna. Detta kan uppfattas som felaktigt då vi brukar hävda att förorenaren ska betala. Men frågan är mycket mer komplex än så. Om vi skulle tynga den svenska industrin med en större skatteböroda finns det en risk att industrin lämnar landet. Och då är risken för koldioxidläckage stor, det vill säga att utsläppen kommer att ske någon annanstans och då även många gånger bli mycket högre. En effekt av detta skulle även vara att viktiga arbetstillfällen försvinner från Sverige, och det skulle varken miljön i världen eller Sveriges invånare tjäna på.

Rapporten påtalar också att industrin ofta erhållit utsläppsrätterna gratis. Ja, så har det varit i ett initialt läge. I nästa handelsperiod, som startar 2013, kommer ca 50 procent av utsläppsrätterna att auktioneras bort, och andelen ska därefter öka hela tiden. Den energiintensiva industrin kommer dock även fortsättningsvis att tilldelas sina utsläppsrätter gratis, och det är bra för Sverige då det är en viktig industri för oss. Det är även viktigt att påpeka att om ett företag erhållit en gratis utsläppsrätt och sedan säljer den kommer man att beskattas för försäljningen.

Det som regeringen och vi moderater ser som ett problem är att flera av EU:s medlemsstater är mycket ovilliga att göra förändringar av det nuvarande energiskattedirektivet och göra det mer modernt och kraftfullt. Det föreslagna energidirektivet innebär bland annat att det ska bli obligatoriskt för alla medlemsstater att införa en koldioxidskatt för verksamheter utanför handelssystemet med utsläppsrätter. Detta är något som är bra för EU, Sverige och världen.

Jag vill fråga Lotta Hedström, som har gått, och Jacob Johnson om de tror att Sverige verkligen kan rädda hela världen. Gå före – ja, det kan vi göra. Men rädda hela världen med våra utsläpp – nej, tyvärr kan vi inte göra det. Det vore väldigt bra om vi kunde det. Vore det då bättre att få ett koldioxidläckage om vi nu skulle beskatta vår industri högre? Nej, jag tror inte det. Men det skulle ni gärna kunna svara på.

Jag känner att både Miljöpartiet och Vänsterpartiet har helt fel medicin i den här frågan. Det gäller faktiskt att kraftfullt engagera sig i frågan i EU, i FN och på andra ställen, och inte bara i vår lilla bubbla här i Sverige.

(Applåder)

Anf. 122 JACOB JOHNSON (V) replik:

Fru talman! Lena Asplund förekom mig nästan med sin fråga till mig, för det var en av de frågor som jag ville diskutera med Lena Asplund. Det är ju bra att vi är överens om frågeställningarna i alla fall.

Om vi nu ska ha en princip om att förorenaren ska betala när det trots allt är så stora skillnader, när hushållen betalar 20 gånger mer än den tunga industrin vad gäller koldioxidutsläppen, när vi har en energiskatt på diesel med en nedsättning på 8,5 miljarder och en elskatt med en nedsättning på 12,5 miljarder, ja, då behöver man åtminstone titta på de här frågorna.

Lena Asplund frågade om Vänsterpartiet och Miljöpartiet tror sig kunna rädda hela världen. Nej, det tror vi inte. Men vi tror att vi kan utforma en modern skattepolitik där miljökostnaderna bättre tas om hand. Vi måste naturligtvis jobba på den svenska nivån, på EU-nivå och på FN-nivå. Det gör vi också. Jag tror att Lena Asplund är medveten om det.

Men är Lena Asplund helt övertygad om att dagens avvägningar, med de här stora skillnaderna, också skillnaderna inom industrin vad gäller klimatbeskattningen inom den handlande sektorn respektive utanför den handlande sektorn, är det mest optimala? Är det inte dags att göra en stor skatteöversyn där man lägger stor vikt vid hur man ska utforma miljö- och klimatskatterna på bästa möjliga sätt och att det leder framåt så att klimatutsläppen minskar?

Anf. 123 LENA ASPLUND (M) replik:

Fru talman! Då vill jag ställa en fråga tillbaka till Jacob Johnson. Vänsterpartiet har suttit med som stödparti åt Socialdemokraterna under många år. De har inte suttit i regeringsställning men varit ett stöd, liksom Miljöpartiet, när politiken har utformats.

Anser ni i dag att den politik som ni utformade från slutet av 90-talet och under hela 2000-talet har varit felaktig? Det är ju resultatet. Alliansregeringen har inte gjort några stora förändringar i den föregående klimatpolitiken. Vi har fört ungefär samma politik. Vi har höjt koldioxidskatten lite grann några gånger. Vi har inte höjt den speciellt mycket, men på ett väl avvägt sätt – som jag talade om – för att man inte ska slå ut vissa delar av landet och för att hushållen inte ska få alltför stor börda.

På något sätt känner jag nu att Vänsterpartiet säger att den politik som ni förde tidigare var felaktig. Eller var den inte det? Det skulle jag vilja ha ett svar på. Jag tycker att Sverige har en bra klimatpolitik. Som jag talade om innan, och som Jacob Johnson säkert är väl medveten om, är koldioxidläckage inte någonting som vi vill ha. Vi vill inte att vår industri flyttar någon annanstans och blir ännu smutsigare. I dag är inte vår industri speciellt smutsig, men den kanske blir det om den hamnar i vissa länder där man inte har samma stora restriktioner.

Anf. 124 JACOB JOHNSON (V) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet är framför allt ett parti för framtidens problem och hur vi ska lösa dem. Jag tycker att vi ska ta fasta på den mycket belysande rapporten från Riksrevisionen. Den belyser problemen. Vi ska fundera på hur vi ska utforma politiken framöver. Den tidigare politiken, till exempel EU:s handelssystem för utsläpp, var någonting som Vänsterpartiet inte direkt applåderade men som vi accepterade som en del av en kompromiss. Men nu har vi också erfarenhet av att utföra denna politik. Det visar sig till exempel att den tunga industrin egentligen har gått med överskott med gratis tilldelning av utsläppsrätter. Den har fått hela sin koldioxidbeskattning och energibesattning betald. Så långt behöver man inte gå.

Risken för läckage måste beaktas så att industrin inte beskattas på ett sådant sätt att den flyr landet. Men denna avvägning kan nog göras på ett helt annat sätt än vad som har gjorts hittills. Jag tycker inte att Lena Asplund riktigt har förtydligat hur hon ser på hur principen om föroreningar ska betalas ska tillämpas. Den bör tillämpas på ett tydligare sätt i Sverige och i EU.

Därför tycker jag att det är beklagligt att regeringen och majoriteten här i utskottet inte tar Riksrevisionens rapport på det allvar den förtjänar.

Anf. 125 LENA ASPLUND (M) replik:

Fru talman! Vi tar den på allvar, och vi har läst den – det har vi gjort allihop i skatteutskottet. Vi ser vad som står där, men vi ser också problemet med att göra stora förändringar. Jag kan hålla med om att gratis utsläppsrätter kanske inte är det optimala, förutom till viss industri som vår energiintensiva industri. Där kan jag tycka att det är okej.

Däremot är det inte okej att man får gratis utsläppsrätter och sedan säljer dem. Det tycker inte jag heller. Det är förvisso skatt på dem, men det finns bättre sätt. Utsläppsrätter är ett bra sätt. Nu har vi fått in flyget i handeln med utsläppsrätter, så flyget får vara med och betala i alla fall en del av sitt utsläpp.

Det är klart att man ska se framåt. När man ser framåt måste man också verkligen tänka på vad som händer framåt om vi gör stora förändringar. Ska vi lägga mer kostnader på industrin? Svensk industri har på många sätt rätt svårt att konkurrera i dag. Skogsindustrin har hård konkurrens från övrig skogsindustri i världen. Jag tror inte riktigt på att vi ska lägga mer skatter på dem, utan vi måste försöka hitta en avvägd nivå.

Hushållen har höga skatter; så är det. Men på något sätt kanske vi måste finna oss i detta. Det kommer säkert kloka funderingar framöver på hur man ska göra. Men jag kan inte se att man kan göra några stora förändringar i dagsläget för att vi ska behålla vår industri i landet. Det tror jag att vi vill, allihop. Vi ska inte heller skatta hushållen alltför högt. Därför föreslår inte regeringen heller några höjda koldioxidskatter inom den närmaste framtiden.

Anf. 126 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Fru talman! En bisats kan vara väldigt avslöjande. Jag ska läsa en bisats ur betänkande SkU6, i en reservation från Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Det står så här: Vi anser att den ojämna klimatbeskattningen av privatpersoner och näringslivet är problematisk – det kan man hålla med

om. Principen bör vara en likvärdig klimatbeskattning oberoende av vem som beskattas. Sedan kommer den lilla bisatsen: med beaktande av de specifika förutsättningarna för näringslivet.

Det är ju detta det handlar om! Vi kan inte ha en likadan beskattning, precis som Hannah Bergstedt var inne på. Det går inte. Vi ska inte flytta jobben utomlands. Bolagsskatten eller höjda miljöskatter får inte göra så att våra företag måste flytta utomlands och produktionen förläggs i andra länder.

Jag vill be Jacob Johnson förklara exakt vad bisatsen innebär. Detta är den mest centrala meningen i hela er reservation: med beaktande av de specifika förutsättningarna för näringslivet. Vill ni ha det som ni skriver i den tidigare meningen – en jämlik beskattning? Vad innebär det då att ni skriver en mening om detta ”med beaktande av”? Är inte det just denna politik som ni står bakom när ni tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet såg till att företagen skulle vara kvar i Sverige och därför gjorde en rimlig avvägning med klimatskatterna?

Fru talman! I den utmärkta rapporten från Riksrevisionen – där jag verkligen välkomnar att man har gjort en ordentlig genomgång på området – framgår dessutom många saker om den svenska klimatbeskattningen, som omfattar fordonsskatter och koldioxid men inte trängselskatter och annat. Det framgår tydligt att vi i slutledet, som konsumenter, om vi vill ha kvar jobben i Sverige får betala en del av detta. Samtidigt, Jacob Johnson, är det så att om det är någonting som har varit bra så är det att EU har drivit fram det som heter Emission Trade System på till exempel flyget. Flyget har nu inlemmats i handelssystemet. Om EU inte hade varit drivande skulle det ha varit mycket sämre förutsättningar för en effektiv miljöpolitik på just flygets område.

Det finns många saker att säga om den utmärkta rapporten från Riksrevisionen, nr 2012:1. Det är ganska länge sedan den kom. Man kan se att Sverige på ett område från den socialdemokratiska regeringen, som ni stödde, inte har tagit något pris på utsläppsrätter. På s. 39 i rapporten kan man se intressanta saker, nämligen att Tyskland är det land som har den högsta andelen utauktionerade utsläppsrätter – 40 miljoner ton. Det kan jämföras med de svenska utsläppen, som ligger strax ovanför detta. Det är intressant, för vi har en helt fri marknad och till och med, som Riksrevisionen säger, en förmögenhetsöverföring. I andra länder är det helt annorlunda; där får företagen betala.

Det väsentliga är att vi har ett system som gör att samtidigt som vi kan bedriva en framsynt miljöpolitik med avgifter och koldioxidskatt, som man till exempel inte har i Polen – där har man inte ett öre i skatt på detta – kan vi behålla jobben i Sverige.

Det klimatprogram som antogs 2009 under förra riksmötet innebär att vi lägger en hel del ytterligare kostnader på olika icke-producerande verksamheter, till exempel trafiken, som får höjda skatter.

Min enda väsentliga fråga är denna: Vad menar Vänsterpartiet och Miljöpartiet med satsen ”med beaktande av de specifika förutsättningarna för näringslivet”? Det är den centrala frågan. Vill ni flytta fler jobb utomlands eller inte? Vi vill inte det, det är bättre att jobben är kvar i Sverige.

Anf. 127 JACOB JOHNSON (V) replik:

Herr talman! De specifika förutsättningarna för näringslivet bör naturligtvis beaktas, men det betyder inte att dagens avvägning är den tematiskt helt sanna och eviga. Vi måste ta hänsyn till de erfarenheter och utvärderingar vi har, till exempel Riksrevisionens rapport. Vi hade en föredragning i skatteutskottet av denna, som visar till exempel att vad gäller den tunga industrin, stål- och metallframställning, fick man gratis mer i tilldelade utsläppsrätter än vad kostnaderna för energi- och koldioxidskatt är efter skatteavdrag. Man gick alltså med ett visst överskott. Så långt behöver man knappast gå.

Vi behöver en översyn. Jag tycker som sagt att det här ska tas in i en större översyn av skattesystemet och det klimatpolitiska ramverket där man tittar på dessa saker. Gunnar Andrén verkar tycka att det är jättebra som det är. Men vi vet att klimatsituationen är så allvarlig att vi måste göra allt vad vi kan för att komma fram till ett bra och effektivt system.

Principen att förorenaren ska betala bör, tycker jag, i högre grad än vad som sker i dag slå igenom också på näringslivet även om kostnaderna kommer att slås vidare ut på oss konsumenter. Det är ett rimligt och effektivt styrsystem. Varför säger Gunnar Andrén nej till att man prövar den här frågan lite ordentligare en gång till?

Anf. 128 GUNNAR ANDRÉN (FP) replik:

Herr talman! Det skulle vara mig främmande att säga att vi aldrig ska ompröva några miljöskatter. Det har jag väl aldrig påstått eller Folkpartiet ansett. Tvärtom har vi 2009 i riksdagen antagit ett nytt inriktningsmål, som framgår väldigt tydligt av Riksrevisionens rapport. Där finns det återgivet för alla.

Jag tror inte att Jacob Johnson vill flytta företagen och jobben utomlands. Det tror jag över huvud taget inte. Men man vill föra en politik som gör att det är omöjligt för de svenska företagen att existera, till exempel gruvnäringen. Jag medger att man har låg beskattning. Ni tilldelade ju gratis alla utsläppsrätter när ni var med, och det kan man verkligen diskutera. Det finns länder som har valt en annan metod. Det framgår av rapporten.

Man måste alltid göra avvägningen: Om vi vill att de svenska företagen ska vara konkurrenskraftiga måste de ha sådana förutsättningar att jobben blir kvar i Sverige. Det finns ingen vinning i en miljöpolitik som driver företag ut ur Sverige. Jag tror inte att ni vill detta, men då måste ni ändra er på den punkten. Ni måste se till att företagen blir kvar i Sverige.

Anf. 129 JACOB JOHNSON (V) replik:

Herr talman! Och då är dagens klimatbeskattning av företagen alltså det som garanterar att företagen blir kvar i Sverige. Är det så man ska tolka Gunnar Andréns inlägg? Vi får höra att vi måste sänka bolagsskatterna för att företagen ska stanna i Sverige. Vi får höra att vi kanske ska sänka miljö- och klimatskatterna för att företagen ska stanna i Sverige. Jag tror inte på detta.

Riksrevisionens rapport visar att klimat- och energiskatterna motsvarar ungefär 4 procent av företagens kostnader. Det är en ganska liten del trots allt. Här kan man nog göra relativa förändringar utan att det riskerar jobben som för den delen främjar energieffektivitet och smart använ-

dande av ny teknik. Det tycker jag att även folkpartister ska vara öppna för.

Prot. 2012/13:37
5 december

Anf. 130 GUNNAR ANDRÉN (FP) replik:

Herr talman! Alla hör vad Jacob Johnson säger, att man ska föra en annorlunda politik. Det är absolut en feltolkning att säga att jag tycker att den fördelning vi har nu är den optimala. Det måste alltid omprövas, vid varje tillfälle. Men ni vill både lägga på mycket skatter och höja bolagsskatten. Ni vill inte sänka bolagsskatten, i motsats till Socialdemokraterna som vill sänka bolagsskatten. Ni vill höja den någon procent, 2 procent eller vad det nu är.

Herr talman! Jag ska allra sist läsa upp en del saker ur Riksrevisionens rapport på s. 79. Man har nämligen beräknat hur det beslut som togs i riksdagen 2009 ökar kostnaderna. För industrin och den icke-handlande sektorn blir det en ökning på 750 miljoner kronor. För tunga lastbilstransporter blir inte ökningen så stor – 70 miljoner kronor. För jordbruket 435 miljoner – ganska mycket för jordbruket. För skogsbruket blir det 210 miljoner kronor.

Det här är inte småsummor, och det ska betalas av någon. Det ska betalas av de svenska företagen, som ska konkurrera med utländska företag.

Jag vill som sagt aldrig beskylla Jacob Johnson för att vilja flytta företag och verksamheter ut ur landet. Men resultatet av er politik riskerar dess värre att bli just det, om man inte gör en bra avvägning mellan olika miljöåtgärder. Det var därför som jag frågade: Vad betyder ”med beaktande av de specifika förutsättningarna för näringslivet”? Det är en gummiparagraf där du inte kan svara på vad det betyder.

Anf. 131 KARIN NILSSON (C):

Herr talman! I det här betänkandet har Miljöpartiet en motion där de föreslår ett klimatpolitiskt ramverk. I motionen uttrycker de att principen bör vara en likvärdig klimatbeskattning oberoende av vem som beskattas. Precis som Gunnar Andrén reagerade jag på meningen att man ska beakta de specifika förutsättningarna för näringslivet. Det intressanta var att Jacob Johnson inte nämnde det med en mening medan han var uppe i talarstolen, men likväl är han med på den reservation som Miljöpartiet har lämnat på basis av sin motion.

Herr talman! Jag anser att det är just det regeringen gör, man beaktar näringslivets specifika förutsättningar. De större energiintensiva industrierna, pappers- och massaindustrin, ingår i ett handelssystem för utsläppsrätter som regleras på EU-nivå, och de bedöms efter en skala inom respektive sektor. I handelssystemet finns en plan för att tillgången på utsläppsrätterna ska minska. Nu från januari kommer hälften av kvoten att lyftas ut till försäljning för att det ska vara ekonomiskt kännbart för industrin att släppa ut växthusgaser.

Inom energisektorn kommer den förnybara, alltså den fossolfria, energiproduktionen att gynnas då merparten av utsläppsrätterna för energisektorn kommer att behöva köpas fullt ut. Handelssystemet inom EU tar alltså specifika hänsyn till förutsättningarna för näringslivet, samtidigt som det styr mot klimatmål. Till de svenska företag som inte ingår i handelssystemet tvingas regeringen ta vissa hänsyn för att inte helt radera ut företagens förmåga att konkurrera med omvärlden.

*Riksrevisionens
rapport om
klimatrelaterade
skatter*

Herr talman! Regeringen har arbeten på gång inom en rad klimatrelaterade områden som kommer att läggas fram under det kommande året. Och som vi vet så pågår nu klimatförhandlingarna i Doha. Mina förhoppningar är givetvis att miljöminister Lena Ek ska få med sig flera länder i riktning mot en snabbare utsläppsminskning än vad man tidigare har kommit överens om till 2020 och att fler länder kommer att göra frivilliga utfästelser om större utsläppsbegränsningar. Jag vill dessutom se att ministrarna, när de träffas, tar tydliga steg mot det globala klimatavtal som ska vara färdigförhandlat 2015.

Herr talman! Även om Riksrevisionen har uttryckt sig kritiskt i vissa stycken i sin utvärdering anser jag att mycket är på gång i rätt riktning och att varken motionen eller reservationen från Miljöpartiet och Vänsterpartiet tillför något som skulle göra skillnad i sak.

Därför vill jag yrka avslag på motionen och yrka bifall till utskottets förslag om att lägga skrivelsen till handlingarna.

Anf. 132 THORALF ALFSSON (SD):

Herr talman! Jag vet inte om det är en signal ovanifrån att Kung Bore slår till på detta vis i dag när vi pratar klimatrelaterade skatter.

Jag kommer att upprepa en del av det som andra redan har sagt, speciellt det här med att näringslivet genererar ungefär fyra femtedelar av koldioxidutsläppen men hushållen får betala nästan hälften av de klimatrelaterade skatterna. Hushållen betalar 2 800 kronor i skatt per ton utsläppt koldioxid, medan företag inom industri- och energisektorn endast betalar 140 kronor per ton. Med andra ord får hushållen betala 20 gånger mer än industrin. Men det har väl också sina förklaringar, för det handlar om industrins konkurrenskraft.

Jag har själv jobbat inom elintensiv industri, skogsindustrin, i drygt 20 år. Jag har dessutom jobbat med styrsystem på det företags elavdelning. Det här med energieffektivisering jobbade vi hårt med redan på 80-talet, så det är inget nytt. Det har gjorts stora framsteg inom industrin på det området. Ändå har vi problem med konkurrenskraften, därför att alla andra länder också jobbar lika hårt med detta. Enligt granskningsrapporten utgör klimatrelaterade skatter ca 80 miljarder kronor per år. Det är en hel del som beläggs här.

I Riksrevisionens sammanfattning kan man läsa följande: ”Regeringens och myndigheternas analyser och redovisning ger ingen samlad och tydlig bild av utgifter för och effekter av de klimatrelaterade skatterna. Därmed saknar myndigheterna, regeringen och riksdagen underlag för att bedöma om de klimatrelaterade skatterna i kombination med andra styrmedel är kostnadseffektiva och i vilken utsträckning de överensstämmer med principen om att förorenaren ska betala. Vidare saknas underlag för att bedöma risken för koldioxidläckage för olika branscher och delbranscher i Sverige.”

I stort sett samtidigt som Riksrevisionens granskningsrapport med titeln *Klimatrelaterade skatter – vem betalar?* kom släpptes en annan granskningsrapport från Riksrevisionen med titeln *Svensk klimatforskning – vad kostar den och vad har den gett?* I sammanfattningen av den granskningsrapporten kan man läsa följande: ”Riksrevisionens övergripande slutsats är att klimatforskningen har potential att bidra till klimatmålen. Men det är oklart i vilken utsträckning klimatforskningen faktiskt

stöder klimatmålen och bidrar till minskade utsläpp på sikt. För att forskningen effektivt ska kunna bidra till de långsiktiga klimatmålen, anser Riksrevisionen att det behövs en samlad strategi för klimatforskningen som även definierar vad klimatforskning innefattar. Klimatforskningen behöver tydligt samordnas med andra styrmedel för att på ett effektivt sätt ge förutsättningar för att forskningsresultaten i praktiken ska bidra till klimatmålen. Vidare behövs en samlad redovisning av vad klimatforskningen kostar och bidrar till.”

Herr talman! Båda granskningsrapporterna har varit intressanta att läsa. Utan tvekan kan man se vissa paralleller i dessa sammanfattningar av granskningsrapporterna från Riksrevisionen. Jag får onekligen känslan av att man har beslutat om ett antal åtgärder eller styrmedel utan samordning för att uppnå klimatmålen. Den ena handen har uppenbarligen inte haft vetskap om vad den andra handen sysslat med.

Jag tror att detta är något som man måste ta till sig innan man rusar in i ytterligare nya åtgärder och konstruerar ännu fler styrmedel. Jag är tveksam till om det behövs ett ramverk, men någon form av uppföljning och analys är av stor nödvändighet, som jag ser det.

I granskningsrapporten ingår inte elcertifikat, vilket jag tycker är beklagligt. De är ett viktigt styrmedel, och det hade varit intressant att få lite mer kött på benen när det gäller detta. Elcertifikaten ligger i dag strax under 20 öre per kilowattimme och är en viktig faktor när beslut om investeringar tas i energisektorn, inte minst när det gäller vindkraft.

Att vara med i skatteutskottet och få möjlighet att läsa dessa rapporter och få insikt i detta har varit intressant. Vad gäller vindkraften hade vi besök i skatteutskottet under hösten av Svensk Energi, som uppmärksammade oss på effekterna av fastighetsskatten. En jämförelse mellan vindkraft, kärnkraft och vattenkraft får ett märkligt utslag. Från januari 2013 kommer vattenkraften att belastas med hela 9 öre per kilowattimme, kärnkraften med 5,5 öre per kilowattimme och vindkraften med endast 0,5 öre per kilowattimme. Det är ganska märkligt att vattenkraften får en så stor nackdel. Som man påpekar från Svensk Energi kan det få stor inverkan på framtida investeringar i vattenkraft. Vindkraften har också en stor skattefördel när det gäller energiskatten, och det har varit lite av en ögonöppnare för mig personligen att det är sådana subventioner eller skattelättnader för vindkraften.

Jag tror att många människor i dag inte känner till vilka effekter eller vilka subventioner och skattelättnader som ett vindkraftverk har. Vi pratar om 2 miljoner per vindkraftverk och år i subventioner. Med det här som bakgrund är det kanske inte så märkligt att det är så många kommuner, landsting, stiftelser och regioner som bygger vindkraftverk. Jag kan nämna att Region Skåne nyligen beslutade om tio nya vindkraftverk. Skattebortfallet för dessa tio vindkraftverk kommer att motsvara mer än kostnaden som vi diskuterade tidigare i debatten om betänkandet om läxhjälp.

Herr talman! Jag yrkar på att skrivelsen läggs till handlingarna och att reservationen avslås.

Anf. 133 LARS GUSTAFSSON (KD):

Herr talman! Jag tror att det är viktigt att komma ihåg att industri-
verksamhet och energiproduktion nästan aldrig är någon form av välgö-
renhet. Det kostar alltid pengar.

Jag brukar alltid försöka gå förbi vad olika rapporter säger och i stäl-
let gå utanför och lyssna på dem som bör ha stor kunskap på området.
Bland annat träffade jag vid något tillfälle Runar Brännlund vid Umeå
universitet. Han är professor i nationalekonomi och en av de främsta
inom miljöekonomi i Sverige. Jag läste också OECD:s rapport som var-
nar Sverige för att använda ekonomin felaktigt för att nå de mål man vill
nå inom utsläpp och annat. Jag har också läst Per Kågessons, professor
från Kungliga Tekniska högskolan, rapport *Miljöbil på villovägar* och
lite annat.

Runar Brännlund har uttryckligen varnat för en övertro på att Sverige
kan rusa i förväg med olika åtgärder utan att det får konsekvenser i form
av stora kostnader för svensk del. Jag tror att det finns skäl att lyssna på
dem som jag tror är till och med underrapportörer till regeringen.

Den rapport som egentligen är upphovet till den här debatten kommer
från Riksrevisionen. Jag tycker att regeringen väl noterar, och det är
också väl beskrivet i betänkandet, att man tar åt sig det som sägs i rap-
porten och ser över hur man i framtiden ska kunna utforma systemen på
ett bättre sätt. Samtidigt är det uppenbart att saker och ting inte alltid
utvecklas så som man själv tror. Vi kan konstatera att det alltid är vanski-
ligt med olika subventionssystem när man inte vet hur de fungerar när de
möter verkligheten. Genom olika skeenden och förändrade beteenden når
man kanske inte måluppfyllelsen. Den kan till och med sättas ur spel.
Vägningen av vem som betalar vad blir då svår att utvärdera.

Också konjunkturen har inverkan på det faktiska utfallet, beroende på
om det är högkonjunktur eller lågkonjunktur. En sak som man ska vara
ärlig med att säga till lyssnarna och tv-tittarna är att det i slutändan alltid
är medborgarna som på ett eller annat sätt betalar, genom skatter och
avgifter eller på något annat sätt.

Av regeringens skrivelse framgår att man är medveten om vikten av
att utforma beskattningen så att den uppnår sitt syfte. Man påtalar, helt
riktigt, vikten av breda överenskommelser och EU-gemensamma system
för att uppnå satta mål.

Herr talman! Debatten om gränsöverskridande frågor och problem-
ställningar flyttas alltför ofta ned på en väldigt begränsad, nationell nivå.
Det riskerar att skapa en snedvridning av problembilden och därmed
problemlösningarna. I och med det finns risken att svenska medborgare
direkt eller indirekt får betala en orimlig kostnad utan motsvarande resul-
tat. Därför kan Sverige inte ensamt införa pålagor och regler som de
facto är kontraproduktiva.

Jag nämnde i ett inlägg i förra veckan situationen för Hyltebruk, där
bruket minskar styrkan med ungefär en tredjedel. En av de grundlägg-
ande orsakerna till det är det höga elpriset. Då har man att väga om
jobben ska vara i Sverige eller om man ska investera någon annanstans.
Frågan är så allvarlig att Region Halland har klivit in för att se vad man
kan hitta för jobb till de varslade. Det är alltså inte bara att genomföra
stora, övergripande saker utan att det får konsekvenser.

Låt mig även nämna Öresundsbron. Det är ett talande exempel på gränsöverskridande projekt, både i bokstavlig och i överförd mening när det gäller miljön. Den motsattes av många, även inom miljöorganisationerna, men de allra flesta anser nog i dag att det var ett mycket klokt beslut både ekonomiskt och miljömässigt. I dag finns till och med behov av en utbyggnad av järnvägstrafiken för att öka andelen miljömässiga transporter. Ibland är således långsiktighet betydligt viktigare än att bara göra populistiska utfall som man tror kan synas i nästa opinionsmätning.

Med det yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 134 MATS PERTOFT (MP):

Herr talman! Jag vill påminna om att vi debatterar Riksrevisionens rapport om klimatrelaterade skatter och den motion som jag och några andra miljöpartister väckt. Det finns vad jag har sett i dessa skrivelser inte ett ord om exakta skattesatser och sådant, utan det handlar om systemrelaterade frågor. Därför tycker jag att vi ska hålla oss till sakfrågan, det systemrelaterade. I Riksrevisionens utmärkta rapport konstateras att regeringen inte har någon samlad statistik och kunskap. Man samlar inte kunskap, siffror och erfarenheter om klimatrelaterade skatter på ett och samma ställe där det är lättillgängligt. På det svarar majoriteten i utskottet att de visst gör det. Jag tycker att det är ett ganska osakligt svar.

Motionen handlar om systemrelaterade frågor. Den handlar om att Sverige skulle behöva ordning och reda, för att citera utbildningsminister Jan Björklund. Lite ordning och reda i klimatpolitiken skulle vi behöva. Det är samma sak som att vi har ordning och reda i finanspolitiken eftersom Sverige har ett mycket bra finanspolitiskt ramverk. På samma sätt skulle vi behöva ha det inom klimatpolitiken.

Det är inte så att klimatpolitiken går åt rätt håll precis, i alla fall inte i förhållande till verklighetsförändringarna. Vi får nu börja vänja oss vid fyra graders temperaturhöjning och, enligt samma Världsbanksrapport, vid 5 procents havsnivåhöjning. Det blir ganska tunga ekonomiska konsekvenser av sådana förändringar.

Det vi behöver är ordning och reda så att vi vet hur det ser ut. Det är det motionen efterlyser, att vi får lite ordning och reda i klimatpolitiken, att vi får ett klimatpolitiskt ramverk som vi kan följa och som Sverige kan förhålla sig till. Vi behöver ha långsiktiga mål och ta Riksrevisionens utmärkta rapport på allvar. Revisorer är ju inte till för sin egen skull. Revisorerna är dem vi brukar fråga för att se om vi gör någonting fel. Från min erfarenhet som kommunpolitiker vet jag att man nog ska lyssna ordentligt på kommunrevisorerna. När de kritiserar ska man lyssna. Man kan inte bara säga: Det gör vi redan, vilket är vad utskottsmajoriteten i skatteutskottet gör. De säger: Jamen, det gör regeringen redan. Vi behöver inte bry oss.

Flera har frågat om den formulering i vår motion som lyder ”med beaktande av de specifika förutsättningarna för näringslivet”. Om man läser majoritetstexten står där att det pågår ett arbete för att jämka ihop och minska skillnaderna mellan klimatbeskattning av privatpersoner och näringsliv. Det står i majoritetstexten. Vi går dock inte in på den punkten i motionen, utan vi går in på att skapa ordning och reda. Det säger ni i utskottsmajoriteten nej till. Ni vill inte ha ordning och reda i klimatpoli-

tiken. Ni vill ha någon sorts flumpolitik verkar det som, för att återigen citera utbildningsministern.

Anf. 135 LENA ASPLUND (M) replik:

Herr talman! Jag vill ställa två frågor till Mats Pertoft. På s. 70 i Riksrevisionens rapport, kap. 3.6, står: ”Den del av skatteomläggningen 2010–2015 som avser koldioxidskatt har ökat koldioxidskattens kostnadseffektivitet. Detta eftersom den förändrade koldioxidskatten kan uppnå en viss utsläppsminskning till lägre samhällsekonomisk kostnad, i form av minskad BNP, i jämförelse med att uppnå samma utsläppsminskning med den tidigare utformningen av koldioxidskatten.” Tycker Mats Pertoft att det är bra eller dåligt att man får en kostnadseffektivitet med den skatteomläggning av koldioxidskatt som den nuvarande regeringen har gjort?

I och med att Mats Pertoft kritiserar regeringen, att regeringen gör fel prioritering genom att mycket ligger på hushållen och en mindre del på industrin, och vill att det ska göras en omfördelning, tycker du då, Mats Pertoft, att den politik som ni förde när ni var stödparti till Socialdemokraterna var dålig?

Min tredje fråga – nu blev det tre frågor, men det tror jag att du klarar – är hur du skulle vilja lägga om politiken. Det har ni nämligen inte angett i er motion. Ni kommer inte med några förslag utan bara med en massa tyckande och åsikter. Kom med förslag!

Anf. 136 MATS PERTOFT (MP) replik:

Herr talman! Lena Asplund frågar mig om flera saker som egentligen inte har med Riksrevisionens rapport att göra. Vi kan gärna ha en klimatdebatt och en miljödebatt om dessa frågor, men jag vill påpeka att jag i mitt anförande refererade till Riksrevisionens rapport och att de efterlyser ordning och reda i klimatpolitiken, vilket alliansregeringen inte har levererat, enligt revisorerna.

När det gäller omläggningen menar jag att det, precis som vi har skrivit, inte är någon lätt sak, men man bör titta på hur man kan ta fram en strategi. Jag har ingen perfekt lösning, utan jag tycker att man ska sätta sig ned, inte minst med näringslivet, och diskutera den frågan. Jag tror att det finns en sådan vilja även hos näringslivet.

Vad beträffar koldioxidskatten är vi positiva till utsläppshandel, men vi ser att den nu slagit fel när det blivit så billigt att det är en ren vinstmaskin, vilket också lyfts fram.

Vi hade gärna sett att övergången varit en mix mellan utsläppshandel och att klimatrelaterade skatter samtidigt legat kvar. Men det är en annan diskussion än den vi har i dag.

När det gäller den felprioritering som var innan 2006 var det ett annat tillfälle. Det var andra förutsättningar. Det har hänt saker sedan dess. Det är intressant att flera har sagt att alliansregeringen bara har fullföljt politiken. Några borgerliga talare sade det här i talarstolen för några minuter sedan.

Ni har bara fullföljt det som den socialdemokratiska regeringen med stöd av Miljöpartiet och Vänsterpartiet sjösatte. Problemet är bara att klimatproblemet har förvärrats så till den milda grad att jag hade förväntat mig en del handling och inte bara en fortsättning. Det är tur att ni inte har tagit bort det.

Anf. 137 LENA ASPLUND (M) replik:

Herr talman! Vi har till viss del fullföljt. Men vi har även gjort några förändringar som man kan läsa om här. Det gäller bland annat att koldioxidskatten har blivit mer kostnadseffektiv. Det är jättebra.

Jag har här en RUT-rapport där man ser hur koldioxidskatten har ökat. Det kom en jättebrant. Om man skulle säga det på engelska har det blivit en rocketing från 2001. Det har verkligen stigit i taket.

Det gäller att detta ska göras på rätt sätt. Ni skriver i ert ställningstagande, som även Mats Pertoft tog upp i talarstolen, att principen bör vara likvärdig klimatbeskattning oberoende av vem som ska beskattas med beaktande av de specifika förutsättningarna för näringslivet.

Det är lite grann vad rapporten handlar om. Det är de specifika förutsättningarna för näringslivet. Hur ska vi ha ett näringsliv? Hur ska vi ha en energitung industri i Sverige om vi ska lägga på den mer skatter? Vill Mats Pertoft att den ska drivas utomlands och att vi ska få koldioxidläckage? Det tror jag inte att Mats Pertoft vill.

Man måste göra en avvägning. Jag håller med om att regeringens politik i dagsläget är väldigt bra. Sedan kan man ha åsikter om utsläppsrätter. Det är någonting vi måste påverka mer på EU-nivå. Det gäller vad utsläppsrätterna ska kosta, hur många som ska auktioneras ut och hur många som ska ges bort.

Utsläppsrätter är ett bra verktyg att använda, men koldioxidskatten är också bra. De har olika sektorer att arbeta i.

Anf. 138 MATS PERTOFT (MP) replik:

Herr talman! Vi kan gärna diskutera koldioxidbeskattning och miljöskatter över huvud taget. Men nu handlar ärendet i kammaren om hur man redovisar detta. Dessutom har vi väckt en motion som handlar om klimatregelverk. Det andra kan vi ta en annan gång.

Hur ställer sig Lena Asplund till att följa Riksrevisionens förslag och göra de tydliga förändringarna så att vi får information lättillgängligt, bra och systematiskt om klimatrelaterade skatter? Dessutom är frågan: Skulle vi inte behöva ett klimatregelverk?

När vi diskuterar Doha och vet de nya prognoserna om klimatförändringarna, behövs det inte ett klimatregelverk på samma sätt som vi har haft ett finansiellt ekonomiskt regelverk? Det är vad debatten ska handla om. Vi kan också diskutera resten. Men vi har inte obegränsat med talar-tid.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 23 §.)

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2012/13:SkU1
Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution (prop. 2012/13:1 delvis)

Anf. 139 ANDERS KARLSSON (S):

Herr talman! Det känns som att det är sönderpratad om skatter nu efter en hel dags debatterande. Jag ska försöka att ge mitt bidrag till diskussionen.

Herr talman! Det har gått över 20 år sedan den omfattande skatteutredningen och skatteuppgörelsen 1990/91 mellan Socialdemokraterna och Folkpartiet som senare också stöddes av Centerpartiet.

Reformen kom till för att göra skattesystemet så likvärdigt och rättvist som möjligt. Sedan dess har det lappats och lagats i skattesystemet. Det liknar, om uttrycket tillåts, en schweizerost.

Vi socialdemokrater tycker därför att det är hög tid för en ny, bred parlamentariskt sammansatt skatteutredning. Regeringen har tillsatt flera mindre, avgränsade skatteutredningar med experter och inte parlamentariker. Vi menar att det behövs större tag som också förankras i riksdagen, partiväsendet och bland medborgarna.

Herr talman! Vi fick tidningen Arbetet i postfacken häromdagen. På förstasidan står: Högst inkomster – men lägst skatt. Det gäller riskkapitalister. På mittuppslaget finns tio riskkapitalister som har tjänat 1 384 miljoner de senaste fyra åren och betalat väldigt lite skatt. Det är sådana rubriker med den skattelagstiftning som vi har. Det är en tvist med Skatteverket om detta. Jag hoppas verkligen att Skatteverket vinner den. Det är risk för att exempel av den typ vi kan läsa om här i tidningen underminerar skattemoralen hos vanliga löntagare, småföretagare och andra när de med de stora inkomsterna kan smita undan skatt.

Vi tycker att skatt ska tas ut på ett rättvist och effektivt sätt. Ett rättvist skattesystem kännetecknas av att skatten tas ut likformigt och efter bärkraft och vilar på breda skattebaser.

Skattesystemet bör vara enkelt och överskådligt samt vara utformat så att det förhindrar skattefusk och skatteplanering.

Skattedebatten bör därför handla inte bara om effekterna av olika enskilda skatter utan också om de samlade effekterna av skatter och skattefinansierade utgifter. Det är som regel lätt att se fördelar med sänkningar av en viss enskild skatt. Det är inte lika självklart att man hittar vinster om man lägger ihop dem med vad som skulle krävas av förändringar och försämringar i de samhällsliga skattefinansierade verksamheterna.

Dess värre förs ofta skattesänkingsdebatten som om man ska få alla fördelarna med att betala mindre skatt, det vill säga mer pengar över, men slippa konsekvenserna i form av ökade egna utgifter och mindre pengar kvar till det som tidigare betalades via skatten. Det är inte alltför ovanligt att grupper som argumenterar för lägre skatt lika ivrigt argumenterar för nya samhällsliga åtaganden som kräver ökade utgifter och skattemedel.

Skatter är inte pengar som försvinner ut ur ekonomin. De återförs ofta i olika former till individer, företag och nyttigheter som under alla om-

ständigheter måste betalas. Om de inte betalas med hjälp av skatter måste de betalas med egenavgifter eller enskilda försäkringar.

Herr talman! Skatteverkets generaldirektör Ingemar Hansson har då han besökt utskottet menat att verket har tillräckligt med resurser. Därför har vi socialdemokrater detta år inte lagt fram något ytterligare anslag i vårt budgetalternativ. Vi får väl se under året hur de olika åtgärder mot skattefusk och ekobrott som vi lagt fram hanteras av regeringen och hur pass väl de kan utföras av Skatteverket.

Jag hoppas verkligen att skattekontrollen kring HUS-avdraget fungerar. Det är bekymmersamt när företag försöker tänja på gränser och göra om barnkalas till barnpassning och när bartender ses som en form av hushållstjänst. I det första fallet handlar det om något som inte är avdragsgillt, alltså skattefusk. I det andra fallet visar det på att det finns en gräzon i lagstiftningen. Regeringens huvudlinje mot skattefusk har varit att göra svartjobb och skattefusk vitt genom skatteavdrag.

Skattefusket uppgår till ca 130 miljarder. Det är en ofantlig summa. Därför vill vi att kraftfulla åtgärder vidtas mot dem som undanhåller inkomster från beskattning eller bryter mot andra bestämmelser som hederliga företag och privatpersoner följer. Vi menar vidare att vissa förenklningar för enskilda också skulle göra det lättare att göra rätt för sig.

Vi har därför lämnat ett antal förslag om bland annat effektivare bekämpning av penningtvätt, höjda beloppsgränser för beskattning och att lämna kontrolluppgifter, närvaroliggare och oannonserade kontrollbesök samt en översyn av möjligheterna till entreprenadavdrag. Dem vill vi gärna se genomförda.

Herr talman! Tullverket har sedan många år tillbaka regeringens uppdrag att utveckla och förbättra sin underrättelseverksamhet. Framsteg har gjorts, och Tullverket har blivit bättre. Den operativa underrättelseverksamheten bygger på att identifiera objekt där man bedömer att det finns misstanke om brottslig verksamhet. Hur bra underrättelseverksamheten än fungerar är den mycket lite värd om man inte i den operativa verksamheten lyckas fånga upp objektet i trafikflödena över gränsen.

Det är bara ett begränsat antal varor som det finns anmälningsplikt för vid gränspassage till och från Sverige. Stöldgods som lämnar Sverige är något som Tullverket inte har rätt att leta efter i samband med utresor från landet. Det är mycket troligt att en del av de varor som har tillgripits genom brottsligt förfarande förs ut ur landet för omsättning i andra länder. Sannolikt har vi också ett inflöde av exklusivt stöldgods till Sverige.

Genom att ge Tullverket befogenhet att genomföra kontroller i syfte att återfinna stöldgods borde svårigheten att få avsättning öka, och vi skulle sannolikt också klara upp fler mängdbrott beträffande mindre exklusiva varor i landet. Utredning av eventuellt uppdagad brottslig verksamhet måste sedan ligga kvar hos polisen, även om det landar som ett brott mot en anmälningsplikt enligt en ny punkt i befogenhetslagen.

In och ut över gränserna inom EU förs även valuta som tulltjänstemän ser i samband med andra kontroller. Ibland upplevs större summor lite tveksamma, men Tullverket har ingen möjlighet att göra något. Det kan röra sig om byten vid rån, det kan vara svarta pengar som ska tvättas i ett annat land och det kan vara kontanter som är knutna till skattebrott.

Sedan några år tillbaka finns det en EU-förordning som styr utförsel av valuta till tredjeland med anmälningsplikt då någon för ut större be-

lopp än 10 000 euro. Detta belopp i kontanter borde vara anmälningspliktigt även då det förs mellan EU-länder, tycker vi. Det är svårt att förstå varför någon i dagens elektroniska värld skulle behöva föra med sig kontanter över detta belopp mellan två stater eller ens inom landet. Det känns väldigt märkligt.

Skulle detta förslag möta hinder genom EU:s direktiv, till exempel i fråga om den fria rörligheten, menar vi att regeringen snarast måste ta initiativ till att denna lagstiftning ändras. Den fria rörligheten får inte skydda gränsöverskridande brottslig verksamhet.

Herr talman! Vi föreslår också att tullen ska få kontrollera ID på dem man tar in för tullkontroll för att kunna söka igenom kända kriminellas fordon med mera noggrannare. Vid införsel av cigaretter och sprit får Tullverket göra ålderskontroller. Åldersgränsen för införsel av sprit är 20 år. Med dagens lagstiftning har Tullverket även möjlighet att begära att få se vissa handlingar, dock inte enbart ID-handling. Det senare innebär svårigheter att på ett smidigt sätt hitta rätt objekt i flödena och försvårar därmed indirekt en förbättrad underrättelseverksamhet.

Till sist, herr talman, vill jag nämna ytterligare en viktig fråga. Det är den alarmerande utvecklingen med allt fler olagliga vapen i omlopp och återkommande dödsskjutningar. Här borde tullen ha ett särskilt uppdrag att stoppa införsel av vapen vid gränsen. Inte minst vi i södra Sverige har mött detta i bland annat polisens handläggning.

Jag har här räknat upp en del förslag som alla är lika angelägna. Därför är det hög tid för regeringen att genomföra dessa. En del av dem är faktiskt bara att skriva in i regleringsbrevet.

Herr talman! Jag ställer mig självklart bakom alla S-reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 3.

Anf. 140 THORALF ALFSSON (SD):

Herr talman! De myndigheter som ingår i utgiftsområde 3, det vill säga Skatteverket, Tullverket och Kronofogdemyndigheten, är samtliga inblandade i att bekämpa brott av olika slag. Just brottsbekämpning och kriminalpolitik kommer att bli något av en profilfråga för Sverigedemokraterna.

Att detta är en väldigt viktig fråga för allmänheten bekräftas i olika opinionsundersökningar och inte minst i trygghetsundersökningar. Sverigedemokraterna har i dessa undersökningar högst trovärdighet hos väljarna gällande invandrings- och integrationspolitik. Vi ligger också högt placerade när det gäller lag och ordning. För att vara ett nytt parti i riksdagen visar det på den starka bas vi har bland väljarna.

Sverigedemokraternas kriminalpolitik präglas av en vilja att skapa trygghet i samhället. För att uppnå det vill vi i årets budget satsa mer än regeringen på våra brottsbekämpande myndigheter. Vi vill höja 2013 års anslag till utgiftsområde 3 med sammanlagt 250 miljoner kronor jämfört med regeringen.

Av detta tilldelar vi Skatteverket 100 miljoner kronor extra. Det finns fortfarande ett stort skattefel. Vad som behövs är förbättrade och mer omfattande kontroller för att komma till rätta med det skattebortfall som det innebär. Syftet är också att upprätthålla en hög skattemoral hos den överväldigande av majoritet av befolkningen som har för avsikt att göra rätt för sig.

Herr talman! Vi vill också satsa mer på Tullverket. Den ökade globaliseringen leder inte bara till ökad handel, rörlighet av arbetskraft och tillväxt, vilket förespråkarna brukar hålla fram, utan den leder också till ökad rörlighet av kriminella nätverk.

Sveriges inträde i Europeiska unionen har lett till att våra gränser är mer oskyddade än tidigare. Tullen har förlorat en del av sina befogenheter. Passkontroller är numera inte tillåtna mellan Schengenländerna. Det har lett till ökade möjligheter för kriminell verksamhet som människohandel, människosmuggling, narkotika- och vapensmuggling och att kriminella individer kan röra sig mer fritt än tidigare. Det är hög tid att ta krafttag mot den grova organiserade brottsligheten.

Med anledning av dessa anförda skäl är det viktigt att Tullverket ges de resurser som krävs för att möta den negativa utvecklingen. Som ett led i detta vill vi tilldela Tullverket 150 miljoner kronor mer än regeringen för år 2013.

Eftersom riksdagen har ställt sig bakom regeringens budgetproposition och utgiftsramar och därmed också har avslagit Sverigedemokraternas förslag till utgiftsramar för utgiftsområdet kommer vi att avstå från att delta i beslutet.

Herr talman! När det gäller Tullverket har vi ett antal förslag som jag gärna vill nämna några ord om.

I Tullverkets årsredovisning för 2011 års verksamhet beskrivs sju viktiga huvudmål för Tullverket. Några av dessa är organiserad storskalig brottslighet, narkotikabekämpning, storskalig eller frekvent illegal införsel av alkohol och tobak, ekonomisk brottslighet samt kontroller av in- och utförelsestrukturer.

I mångt och mycket handlar en stor del av Tullverkets verksamhet om att förebygga och bekämpa brottslighet. Då är det inte utan att man börjar fundera på om Tullverket ska ligga under Finansdepartementet, som det gör i dag, eller om det vore mer lämpligt att Tullverket tillhörde Justitiedepartementet. Det är en reflexion som vi sverigedemokrater har gjort i vår budget.

Herr talman! I våra motioner tar vi upp flera viktiga frågor för Tullverket. I dag förfogar Tullverket över två mobila skanningstationer. Vi föreslår att det införskaffas även en stationär skanningstation med placering vid Öresundsbron. En stationär skanningstation är betydligt billigare i inköp än mobila skanningstationer.

Illegala vapen har också diskuterats flitigt. Anders Karlsson tog också upp vapensmuggling. Inte minst mot bakgrund av alla mord och skjutningar som inträffat i Malmö föreslår man att Tullverkets eget förslag om tillståndsbevis vid gränspassering och införsel av vapen ska införas. Tullverket bör även ges befogenhet att ingripa mot läkemedelsinförsel som till synes härrör från ett annat EU-land. Antalet beslag av olagliga, insmugglade läkemedel har enligt Tullverket drastiskt minskat under senare år eftersom smugglarna har lärt sig att paketera gods så att det ser ut som att de kommer från andra EU-länder. Den så kallade inregränslagen inkluderar i dag inte läkemedel bland de varor som Tullverket har rätt att kontrollera. Det vill vi ändra på.

Herr talman! Jag vill härmed yrka bifall till reservation 4.

Anf. 141 JACOB JOHNSON (V):

Herr talman! Jag kommer att fatta mig mycket kort. Jag vill bara något redovisa vårt alternativa förslag inom utgiftsområde 3, som visserligen har fallit i och med att riksdagen har ställt sig bakom regeringens utgiftsramar.

Till protokollet och åhörarna vill jag säga att det i Vänsterpartiets budgetförslag fanns ytterligare 100 miljoner kronor till Skatteverket, framför allt för att bekämpa det så kallade skattefelet eller skattefusket. Skatteverket har för ett antal år sedan beräknat detta till 133 miljarder kronor. Enligt Skatteverkets årsredovisning för 2011 bedömer man att det har minskat något men att mycket återstår.

Tyvärr redovisar Skatteverket inte längre några uppskattningar av skattefelet. Det är beklagligt, för det är bra att få en mer kvantitativ bedömning. Men vi skulle alltså ha velat avsätta ytterligare 100 miljoner kronor till detta arbete samt till arbete mot den grova organiserade brottsligheten.

I övrigt anser vi att det behövs en stor skatteöversyn.
(forts. 24 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.53 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

22 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 28 november

UU8 Mellanöstern och Nordafrika

Punkt 2 (Israel och de palestinska områdena)

1. utskottet
2. res. 3 (S)
3. res. 4 (MP)
4. res. 5 (SD)
5. res. 6 (V)

Förberedande votering 1:

17 för res. 5
15 för res. 6
278 avstod
39 frånvarande
Kammaren biträdde res. 5.

Förberedande votering 2:

22 för res. 4

19 för res. 5

273 avstod

35 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Förberedande votering 3:

103 för res. 3

22 för res. 4

186 avstod

38 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

155 för utskottet

103 för res. 3

55 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 19 FP, 21 C, 17 KD

För res. 3: 103 S

Avstod: 22 MP, 19 SD, 14 V

Frånvarande: 9 S, 9 M, 3 MP, 5 FP, 2 C, 1 SD, 5 V, 2 KD

Punkt 3 (Erkännande av Palestina som stat)

1. utskottet

2. res. 7 (S, MP, V)

3. res. 8 (SD)

Förberedande votering:

142 för res. 7

18 för res. 8

154 avstod

35 frånvarande

Kammaren biträdde res. 7.

Huvudvotering:

156 för utskottet

139 för res. 7

18 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 20 FP, 21 C, 17 KD

För res. 7: 103 S, 22 MP, 14 V

Avstod: 18 SD

Frånvarande: 9 S, 9 M, 3 MP, 4 FP, 2 C, 2 SD, 5 V, 2 KD

Punkt 5 (Humanitärt bistånd till Syrien)

1. utskottet

2. res. 10 (MP, SD)

Votering:

259 för utskottet

41 för res. 10

13 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 98 M, 20 FP, 21 C, 17 KD

För res. 10: 22 MP, 19 SD

Avstod: 13 V

Frånvarande: 9 S, 9 M, 3 MP, 4 FP, 2 C, 1 SD, 6 V, 2 KD

Punkt 7 (Kurdernas situation i Irak)

1. utskottet

2. res. 12 (MP)

Votering:

277 för utskottet

22 för res. 12

14 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 98 M, 20 FP, 20 C, 18 SD, 17 KD

För res. 12: 22 MP

Avstod: 14 V

Frånvarande: 8 S, 9 M, 3 MP, 4 FP, 3 C, 2 SD, 5 V, 2 KD

Punkt 10 (Kristnas situation i Irak)

1. utskottet

2. res. 16 (SD)

Votering:

259 för utskottet

19 för res. 16

36 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 97 M, 1 MP, 20 FP, 20 C, 17 KD

För res. 16: 19 SD

Avstod: 1 M, 21 MP, 14 V

Frånvarande: 8 S, 9 M, 3 MP, 4 FP, 3 C, 1 SD, 5 V, 2 KD

Pia Hallström (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 12 (Folkomröstning och humanitära insatser i Västsahara)

1. utskottet

2. res. 19 (S)

3. res. 21 (SD)

Förberedande votering:

105 för res. 19

19 för res. 21

191 avstod

34 frånvarande

Kammaren biträdde res. 19.

Huvudvotering:

156 för utskottet

104 för res. 19

54 avstod

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 20 FP, 21 C, 17 KD

För res. 19: 104 S

Avstod: 22 MP, 19 SD, 13 V

Frånvarande: 8 S, 9 M, 3 MP, 4 FP, 2 C, 1 SD, 6 V, 2 KD

Punkt 13 (EU-avtal och Västsahara)

1. utskottet

2. res. 22 (MP, V)

Votering:

258 för utskottet

36 för res. 22

19 avstod

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 98 M, 19 FP, 21 C, 17 KD

För res. 22: 22 MP, 14 V

Avstod: 19 SD

Frånvarande: 9 S, 9 M, 3 MP, 5 FP, 2 C, 1 SD, 5 V, 2 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

23 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

CU2 Förlängning av övergångsperiod för krav på kontrollansvariga enligt plan- och bygglagen

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU9 Certifiering av vissa installatörer

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU7 Ändringar i reglerna om beskattning av finansiella instrument på investeringssparkonto

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU9 Kontroll av postförsändelser

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU11 Resultatberäkning vid vissa fastighetsavyttringar

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU12 Fastighetstaxering av kraftvärmeverk åren 2013–2018

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU13 Beskattning av tillsatser i motorbränsle

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU10 Skattereduktion för läxhjälp

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet
2. res. 1 (S, MP, V)

Votering:

175 för utskottet

139 för res. 1

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 20 FP, 21 C, 19 SD, 17 KD

För res. 1: 104 S, 22 MP, 13 V

Frånvarande: 8 S, 9 M, 3 MP, 4 FP, 2 C, 1 SD, 6 V, 2 KD

Punkt 2 (Skattereduktion för läxhjälp)

1. utskottet
2. res. 2 (S, MP, V)

Votering:

175 för utskottet

140 för res. 2

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 20 FP, 21 C, 19 SD, 17 KD

För res. 2: 104 S, 22 MP, 14 V

Frånvarande: 8 S, 9 M, 3 MP, 4 FP, 2 C, 1 SD, 5 V, 2 KD

SkU8 Genomförande av det nya EU-direktivet om administrativt samarbete i fråga om beskattning

Utskottets förslag i den del det avser förslaget till lag om ändring i 17 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Peter Eriksson (MP) m.fl. hade i en skrivelse av den 4 december 2012 yrkat att förslaget till lag om ändring i 17 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen skulle vila i minst tolv månader på grund av att lagförsla-

get innebar en sådan begränsning av fri- och rättigheter som avses i 2 kap. 22 § regeringsformen.

Reservationen av Jacob Johnson (V) innefattade ett yrkande om 17 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen skulle utgå ur lagförslaget, det vill säga avslag på propositionen i denna del.

Kammaren hade först att ta ställning till avslagsyrkandet i reservationen av Jacob Johnson. Om detta yrkande avslogs skulle kammaren därefter ta ställning till yrkandet om att lagförslaget i denna del skulle antas nu eller yrkandet om att lagförslaget skulle vilandeförklaras under minst tolv månader.

1. (Avslag på propositionen i den del det avser 17 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen)

1. avslag på res. i denna del (V)

2. bifall till res. i denna del (V)

Votering:

260 för avslag

36 för bifall

18 avstod

35 frånvarande

Talmannen konstaterade att kammaren avslagit res. av Jacob Johnson (V) i den del den avser förslaget till lag om ändring i 17 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen.

Partivis fördelning av rösterna:

För avslag: 104 S, 98 M, 20 FP, 21 C, 17 KD

För bifall: 22 MP, 14 V

Avstod: 18 SD

Frånvarande: 8 S, 9 M, 3 MP, 4 FP, 2 C, 2 SD, 5 V, 2 KD

2. (Antagande av förslaget till lag om ändring i 17 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen)

Peter Eriksson (MP) m.fl. hade i skrivelse den 4 december 2012 yrkat att förslaget till lag om ändring i 17 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen skulle vila i minst tolv månader på grund av att lagförslaget innebar sådan begränsning av fri- och rättighet som avses i 2 kap. 22 § regeringsformen.

Enligt denna föreskrift i regeringsformen kunde lagförslaget i denna del ändå antas om *minst fem sjättedelar* av de röstande förenade sig om beslutet. Om så inte skedde skulle lagförslaget hänvisas till skatteutskottet och där förklaras vilande under minst tolv månader.

Beslutet skulle fattas genom omröstning.

Med hänsyn till kravet om fem sjättedels majoritet företogs omedelbar rösträkning.

Votering:

261 för att lagförslaget i denna del skulle antas

52 för att lagförslaget i denna del skulle hänvisas till skatteutskottet

36 frånvarande

Talmannen konstaterade att minst fem sjättedelar av de röstande hade röstat för att anta lagförslaget i denna del. Kammaren hade således beslutat att anta lagförslaget i denna del.

Partivis fördelning av rösterna:
För att förslaget skulle antas: 104 S, 98 M, 20 FP, 21 C, 1 SD, 17 KD
För att förslaget skulle hänvisas: 22 MP, 17 SD, 13 V
Frånvarande: 8 S, 9 M, 3 MP, 4 FP, 2 C, 2 SD, 6 V,
2 KD

3. (Utskottets förslag i övrigt)
Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU3 Vissa frågor om underhållsstöd

Punkt 2 (Översyn av underhållsstödet)

1. utskottet

2. res. 1 (S)

Votering:

205 för utskottet

109 för res. 1

1 avstod

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 M, 16 MP, 20 FP, 21 C, 19 SD, 14 V, 17 KD

För res. 1: 104 S, 5 MP

Avstod: 1 MP

Frånvarande: 8 S, 9 M, 3 MP, 4 FP, 2 C, 1 SD, 5 V, 2 KD

Esabelle Dingizian och Mehmet Kaplan (båda MP) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkterna 1 och 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU4 Vissa internationella socialavgiftsfrågor

Punkt 1 (Lagförslagen)

1. utskottet

2. res. 1 (S, V)

Votering:

198 för utskottet

117 för res. 1

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 98 M, 22 MP, 20 FP, 21 C, 19 SD, 17 KD

För res. 1: 103 S, 14 V

Frånvarande: 8 S, 9 M, 3 MP, 4 FP, 2 C, 1 SD, 5 V, 2 KD

Punkt 2 (Övrigt om socialavgifter)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

295 för utskottet

19 för res. 2

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 98 M, 21 MP, 20 FP, 21 C, 14 V, 17 KD

För res. 2: 19 SD

Frånvarande: 8 S, 9 M, 4 MP, 4 FP, 2 C, 1 SD, 5 V, 2 KD

KU1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

Punkt 2 (Insyn i kungliga hovstaten)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

300 för utskottet

14 för res. 1

35 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 98 M, 22 MP, 20 FP, 21 C, 18 SD, 17 KD

För res. 1: 14 V

Frånvarande: 8 S, 9 M, 3 MP, 4 FP, 2 C, 2 SD, 5 V, 2 KD

Punkt 5 (Kvinno- och mansjourer)

1. utskottet

2. res. 3 (MP)

Votering:

291 för utskottet

22 för res. 3

36 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 103 S, 97 M, 20 FP, 21 C, 19 SD, 14 V, 17 KD

För res. 3: 22 MP

Frånvarande: 9 S, 10 M, 3 MP, 4 FP, 2 C, 1 SD, 5 V, 2 KD

Punkt 6 (Länsstyrelser kartläggning av värdefulla skogar)

1. utskottet

2. res. 4 (S)

Votering:

212 för utskottet

103 för res. 4

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 98 M, 22 MP, 20 FP, 21 C, 19 SD, 14 V, 17 KD

För res. 4: 103 S

Frånvarande: 8 S, 9 M, 3 MP, 4 FP, 2 C, 1 SD, 5 V, 2 KD

Björn von Sydow (S) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU6 Riksrevisionens rapport om klimatrelaterade skatter

1. utskottet

2. res. (V, MP)

Votering:

279 för utskottet

36 för res.

34 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 98 M, 20 FP, 21 C, 19 SD, 17 KD

För res.: 22 MP, 14 V

Frånvarande: 8 S, 9 M, 3 MP, 4 FP, 2 C, 1 SD, 5 V, 2 KD

*Skatt, tull och
exekution*

24 § (forts. från 21 §) Skatt, tull och exekution (forts. SkU1)

Anf. 142 HENRIK VON SYDOW (M):

Herr talman! Nu fortsätter vi skattedebatten, uppiggade förstås av den votering som precis har varit.

Herr talman! Jag vill bara påminna kammaren och lyssnarna om att det här betänkandet berör anslagen till vår offentliga skatteadministration, till våra fiskala myndigheter. Det är myndigheten Skatteverket, som föreslås ett anslag på 6,8 miljarder, Tullverket, som föreslås 1,6 miljarder kronor, och Kronofogdemyndigheten, som föreslås 1,7 miljarder kronor.

Jag vill betona att det här är myndigheter som alla har en mycket viktig roll för ett väl fungerande skattesystem. Vi har flera gånger under året som gått blivit påmind om, när vi tittar ut i Europa, hur viktigt ett väl fungerande skattesystem är för en väl fungerande ekonomi.

Myndigheterna är också på andra sätt centrala för skatteutskottets verksamhet. Skatteutskottet följer löpande myndigheternas arbete och har senast under hösten haft goda möjligheter att föra dialog med både myndigheternas generaldirektörer och myndigheternas medarbetare om hur verksamheterna utvecklas och om vilka utmaningar som myndigheterna möter. De samtalen är viktiga för skatteutskottet för att följa upp anslagsbesluten och de relativt stora anslag som finns under utgiftsområde 3.

Vi har till exempel under hösten fått i sammanhanget glädjande rapporter från Skatteverket och noggranna redogörelser för hur det så kallade skattefelet, skattemoralen och svenskars syn på svartarbete och skattefusk faktiskt utvecklas. Det förtjänar att nämnas igen för kammaren att vi har kunnat se en markant attitydförändring hos svenska folket un-

der de senaste sex åren. Acceptansen för svartarbete och skattefusk minskar i Sverige samtidigt som skattemoraleen bland svenska folket stiger.

Det här är förstås en mycket välkommen utveckling. Den är svår att mäta, men det finns ändå markanta attitydförändringar enligt Skatteverket i svenskarnas syn på skatter och vårt skattesystem. Det har skett en förbättring som kan beskrivas som att nästan tre fjärdedelar av svenska folket tar i dag klart avstånd från svartarbete. För sex år sedan var det bara knappt hälften som tog avstånd från den typen av skattefusk. Acceptansen för svartarbete minskar i alla grupper, men företagare är den grupp där flest tar avstånd. Det är över 80 procent, närmare 90 procent. En förklaring kan förstås vara den konkurrens som finns mellan branscher och i branscher som gör att svartarbete blir ett mer påtagligt hot mot den egna försörjningen.

Det ska också uppmärksammas att jämfört med 2006 är det i dag färre som känner någon som skattefuskar, jobbar svart eller anlitar svart arbetskraft. Det där är också starka indikationer på att skattefusket faktiskt har minskat. Den vändningen är värd att uppmärksamma. Vi har nu en svart ekonomi och ett skattefusk i Sverige som minskar. Den utvecklingen har Skatteverket mätt, med reservation för att det förstås är svårt att göra sådana mätningar. Men det finns ändå tecken på att den svarta ekonomin i Sverige minskar. Det är viktigt att uppmärksamma i samband med beslutet.

Vi har också fört på motsvarande sätt intressanta och viktiga samtal med Tullverket om den svåra avvägningen som myndigheten har mellan å ena sidan att bekämpa brott som är knutna till verksamheter och gods som förs över gränser och å andra sidan att uppmuntra export, handel och import givet hur vår svenska ekonomi ser ut. Den avvägningen för vi återkommande viktiga samtal om. Inte minst är det aktuellt att peka på de samtal som har förts med kronofogden om överskuldssättning med bäring på vilket regelverk vi delvis har på skattesidan och andra frågor som har en närmast konsumenträttslig aspekt på detta.

När vi pratar om anslagen till de tre myndigheterna vill jag också framhålla att i utskottets överväganden betonas att myndigheterna har en viktig uppgift i att säkerställa finansieringen av den offentliga sektorn. Det är uppenbart. Det är viktigt med rättsäker tillämpning av regelsystemet. En enhetlig behandling och likabehandling av företag och medborgare som kommer i kontakt med myndigheterna är förstås en mycket angelägen och viktig rättssäkerhetsaspekt. Det är en viktig uppgift för myndigheternas ledningar att säkerställa att lika ärenden behandlas lika. Våra myndigheter ska vara välskötta. De ska själva vara varsamma med skattemedel, och de ska i sin verksamhet vara ett skäl för till exempel företag att driva verksamhet i Sverige. Vår brukartid ska vara effektiv.

Vad gäller Skatteverket vill jag särskilt framhålla anslaget storlek över tid. Vi diskuterar återkommande olika lagförslag och initiativ för att minska skattefusket i Sverige. Jag vill framhålla att just det faktum att Skatteverket har gott om resurser för sin verksamhet och över tid har fått väsentligt ökade anslag spelar förstås roll för Skatteverkets möjligheter att fullgöra sitt uppdrag och medverka till en krympande svart ekonomi i Sverige. Det är ett faktum att Skatteverket har ordning i sin ekonomi och

har fått väsentligt ökade anslag över tid. Det är viktigt när vi diskuterar svartarbete, skattefusk och skattemoral.

Skatteverket har viktiga uppgifter att kontrollera, revidera och informera. Skatteverket ska säkra att de skatteintäkter som riksdagen har beslutat kommer in, det vill säga uppbörden. Skatteverket ska skydda seriösa företagare från illojal konkurrens, stå för god service och ett bra bemötande till både privatpersoner och företagare. Det här är något som skatteutskottet kommer att diskutera vidare i morgon vid en offentlig hearing i förstakammarsalen mellan kl. 10 och 12.

Skatteverket är kanske den myndighet som allra tydligast bär upp vårt skattesystem, som varje år inbringar drygt 1 500 miljarder kronor till den offentliga sektorn. Det är Skatteverkets tjänstemän som i stor utsträckning i sitt arbete bär upp det skattesystem som får beskrivas som ohyggligt effektivt om vi jämför med andra länder. Det är en oerhörd effektivitet i detta arbete.

För effektiviteten, legitimiteten och tilltron till vårt skattesystem är Skatteverket viktigt. Skatteverkets uppträdande, service och processföring måste vårdas med förnuft så att vi alla ser och känner att vår ordning är legitim. Allmänhetens förtroende för Skatteverket tillhör en av de avgörande bitarna för vår skattemoral.

Det är angeläget att rättssäkerheten fortsätter att stärkas i skatteförfarandet. Handläggningstider behöver också bli kortare i Skatterättsnämnden.

Jag vill också i sammanhanget nämna att de öppna gränserna och en alltmer globaliserad ekonomi gör att hoten mot den svenska skattebasen ökar. Det internationella området kräver att Skatteverket intensifierar sin samverkan med andra myndigheter, såväl svenska som utländska. Det är viktigt att myndigheten fortsätter att förbättra de möjligheter till informationsutbyte som finns. Det internationella arbetet blir alltmer angeläget och kräver en särskild struktur och kompetens i vårt skatteverk.

Tullverket har en viktig uppgift att verka för två saker, dels en effektiv handel, dels en ökad import och export som gynnar Sveriges ekonomi, som gynnar jobb i Sverige, som ger tillväxt i Sverige. Vi behöver enkla regler som ger rätt intäkter och som gör det gynnsamt med både import och export.

Tullverkets uppdrag ställer stora krav, vill jag utifrån våra samtal med dem säga, på kunskaper inom logistik, ekonomi, informationsanalys och brottsbekämpning. Vi har omkring 60 miljoner resande som passerar in i och ut ur Sverige varje år. Det är 12 miljoner bilar, drygt 1 miljon lastbilar och 600 000 containrar som passerar våra gränser varje år. Tullverket vill öka denna trafik. Det är bra för vår ekonomi, och det är bra för handel och jobb.

I detta finns förstås en stor uppgift att selektera insatserna och ha en god informationsanalys för att kontrollera trafiken på rätt plats, vid rätt tillfälle och med rätt kompetens – allt i syfte att förhindra det illegala och förenkla det lagliga. Självklart har Tullverket som nämndes även en mycket viktig uppgift att i samband med detta, med träffsäkra insatser och på ett effektivt sätt, agera brottsbekämpande mot de problem som tidigare talare bland annat har tagit upp.

Kronofogden har förstås en viktig uppgift att på ett effektivt, partsneutralt och också förtroendeingivande sätt verkställa beslut och driva in

skulder. I myndighetens anslag på 1,6 miljarder kronor ryms den viktiga uppgiften att underlätta för människor att göra rätt för sig och upprätthålla en god betalningsvilja. Visionen är en pådrivande kraft för att alla ska betala och för att ingen ska bli överskuldssatt. Det är viktigt att varje kvartal, varje halvår och varje år ta steg mot detta. Det totala anslaget till Kronofogdemyndigheten ligger nu på 1,6 miljarder kronor.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till förslaget i skatteutskottets betänkande och avslag på motionerna.

(Applåder)

Anf. 143 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Herr talman! Vi behandlar nu utgiftsområde 3, som handlar om skatt, tull och exekution, vilket är ett vackert ord.

Det unika med Sverige är att vi har ett mycket duktigt skatteverk. Det har haft en väldig betydelse för välfärden, och inte minst för synen på vad staten kan göra för välfärden, i dessa europeiska orostider. Det har varit en stor tillgång att ha en stark institution. Vi har också, som Henrik von Sydow har beskrivit, fått en ökande tilltro till och uppskattning för Skatteverket, vilket jag vill påstå är ganska unikt i dessa tider då allt fler önskar komma undan skatt.

En av Skatteverkets allra viktigaste uppgifter framöver – om detta finns det en bred enighet – är att bekämpa den organiserade brottsligheten. Är det någonting den organiserade brottsligheten göds av är det nämligen tillgången till pengar. Därför är det viktigt att Skatteverket kan samverka med andra institutioner, inte minst polisen, tullen och kronofogden. Där tror jag att Skatteverket kan vara en förebild för många andra länder.

Låt mig efter detta gå in något på Tullverket. Tullverket består egentligen av två delar, herr talman. Det är dels tullverksamheten i bemärkelsen att vi tar in moms och punktskatter inom den del som heter ”effektiv handel”. Dels finns det den andra delen, som de flesta människor förknippar med Tullverket, nämligen att kontrollera in- och utförsel av illegala varor i Sverige – över Öresundsbron, via Arlanda och på många andra ställen där det förekommer smuggling av olika sorter.

På denna punkt finns det anledning att alltid förbättra både arbetsmetoder och vilka medel Tullverket kan ha. Det är en smula oegentligt, herr talman, att just skatteutskottet ska hantera den del som har att göra med vilka metoder Tullverket får använda. Det skulle kunna ligga under ett annat utskott som har mer att hantera än den ekonomiska sida vi har att göra med när det gäller effektiv handel.

Låt mig allra sist i detta inte alltför långa anförande gå över till Kronofogdemyndigheten, som är det som diskuteras minst av allt. Den har också en mycket svår uppgift i samhället. Vi måste ändå notera att Kronofogdemyndigheten har en viktig uppgift, och vi har haft chefen för Kronofogdemyndigheten – med den vackra titeln ”rikskronofogde” – hos oss.

Tyvär är det på det sättet att icke så lite av den exekutiva verksamheten är genererad av det offentliga. Det gäller tv-licenser, vårdavgifter, trängselskatter, parkeringsböter, bilskatter och annat. Det är inte så stora summor, men ärendemängden är väldigt omfattande. När riks-kronofogden var i skatteutskottet ställdes det frågor om det är rimligt att man inte

har någon annan ordning än att exekutionsväsendet ska ägna sig så mycket åt de ganska små summor det är fråga om. Det kan man verkligen fråga sig.

Vi har där en speciell omständighet som är väldigt tydlig nuförtiden, nämligen olika telefonavgifter och sms-lån. När det blir betalningsproblem för dessa har företagen en tendens att använda exekutionsväsendet för att driva in detta. Man kan enligt min uppfattning säga som så att alltför lite krav ställs på företagen själva, innan de går till exekutionsväsendet för att driva in detta.

Man kan ställa sig frågan om det i Sverige är för billigt att använda exekutionsväsendet? Det gör ju att många företag inom smålån och vad det nu kan vara tycker att de kan låta bli att pröva säkerhet och så vidare ordentligt. Detta tycker jag är en misshushållning med de offentliga krafterna.

Det är mycket sällan vi gör så, men det finns en enskild motion som är väckt på området Kronofogdemyndigheten som jag vill ta upp. Den är skriven av en moderat som heter Jessika Vilhelmsson, och hon tycker att polisen bör få omhändertaga pengar på uppdrag av Kronofogdemyndigheten när det föreligger. Hon vill ha ett tillkännagivande. Detta avstyrker vi med motiveringen att det pågår ett arbete att utveckla Kronofogdemyndighetens arbets sätt.

Jag hoppas då att detta ingår i utvecklingen, för att kunna göra just detta är enligt mitt sätt att se det en viktig del i att bekämpa organiserad brottslighet – att polisen får möjlighet att ta hand om de konanter det finns uppenbart fog för, så att man slipper tillkalla en företrädare för Kronofogdemyndigheten för att kunna göra utmätningen direkt. Med detta vill jag alltså säga att det verkar vara ett klokt beslut som jag hoppas kommer att omsättas så småningom.

I övrigt vill jag säga att jag står bakom förslaget, och jag noterar att de reservationer som finns ligger i samma härad; det är bara frågan hur mycket pengar man ska anslå. Just nu tycker jag dock att det är klokt att vi antar det förslag som föreligger.

Anf. 144 KARIN NILSSON (C):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till regeringens förslag avseende anslagen till skatt, tull och exekution samt avslag på motionerna.

Anslaget till Skatteverket innehåller 8 miljoner i ett tillfälligt anslag och 13 miljoner i ett varaktigt anslag 2013 till åtgärder för att öka rätts säkerheten i skatteärenden. Det är ett ämne som jag har talat både ofta och länge om i tidigare anföranden.

I det här anslaget ges resurser till en utredning med uppdrag att se över möjligheten för Skatteverket att ge snabba och bindande förhandsbesked i vissa skattefrågor och därmed öka förutsägbarheten och stärka rättssäkerheten för företag. Dessutom får Skatteverket i uppdrag att förbättra hanteringen av ärenden och förbättra sin service och kommunikation med företagen, vilket bland annat ska ske genom fler elektroniska tjänster. Man ska också öka enhetligheten i Skatteverkets beslut, vilket jag länge har efterlyst.

Herr talman! För tullen är anslagen och åtagandena i stort sett oförändrade.

Jag träffade företrädare för Tullverket, polisen och Skatteverket så sent som i går eftermiddag, och utifrån samtal med dem kan jag bara instämna med regeringen om att prioriteringen av insatser mot den organiserade brottsligheten, den storskaliga brottsligheten samt den ekonomiska brottsligheten är av stor vikt.

Men det är ett problemområde för tullen, polisen och Skatteverket att komma åt den illegala handeln eftersom den till stor del är en riktigt vinstbringande handel med alkohol och tobak som passerar gränsen helt lagligt till skatteupplag i Sverige, enligt tulldeklarationerna, men i praktiken rullar de i väg någon helt annanstans efter att de passerat gränsen. Det är svårt att jaga en laglig transport som helt plötsligt har gått upp i rök efter gränspassagen.

En annan metod för att kringgå lagstiftningen är att chansa på att föra in flera lastbilar med identiska deklarationshandlingar och hoppas på att bara en av dem blir stoppad och kontrollerad. Idéerna saknas verkligen inte i den här världen. På det sättet kan man ge sken av att bedriva en helt laglig handel fast handeln i själva verket omfattar tre gånger så mycket varor som man deklarerat för. Det finns, som sagt, en mängd variationer att ta till för att införseln ska uppfattas som laglig och oantastlig, men det handlar i praktiken om oegentligheter och osanna intyg.

Här måste regeringen se till att vi får fram underlag till en lagstiftning så att Åklagarmyndigheten, tullen, polisen, Skatteverket och Kronofogdemyndigheten kan komma åt förövarna, plocka bort vinsterna och utdöma kännbara straff. Det är en svår uppgift, men det är också en nödvändig uppgift att med det snaraste ta itu med. Ett sådant utredningsinitiativ, som jag i så fall också önskar mig, påverkar inte myndigheternas anslag för 2013. Jag kan därför tillstyrka regeringens anslagsfördelning enligt förslaget.

Anf. 145 LARS GUSTAFSSON (KD):

Herr talman! Det här betänkandet omfattar tre myndigheter, men jag tänker avgränsa mig till att enbart prata om Tullverket. Det berör en del förslag i reservationerna som jag tänker säga någonting om.

Som ledamot av Tullverkets insynsråd får man tillgång till viktig information om hur arbetet i myndigheten går och vilka resultat som uppnås. Verket har bland annat fått i uppdrag att förbättra verksamheten när det gäller brottsbekämpning och uppbörd.

I juni 2011 fick Tullverket och Rikspolisstyrelsen i uppdrag att kartlägga vapeninförselns omfattning och utveckla samarbetet med andra myndigheter och motsvarande myndigheter i andra länder. Den 2 november slutredovisades uppdraget till regeringen. Man arbetar nu med att upprätta en myndighetsgemensam handlingsplan för att förbättra arbetet med att bekämpa illegala skjutvapen, som tas upp i en av reservationerna. Arbetet ska vara färdigt under våren.

Man har bland annat kunnat konstatera att många illegala vapen kommer från östra Europa på flera vägar och att dessa cirkulerar en längre tid i landet. Förutom traditionell smuggling och paketförsändelser finns det också andra legala kanaler som används utan att det upptäcks.

I budgeten har Tullverket fått ett anslag på 5 miljoner kronor till att införskaffa en ny mobil skanner. Därmed kommer man att förfoga över

tre sådana enheter, en i Malmö, en i Göteborg och en i Stockholm. Dessa har visat sig vara mycket effektiva i arbetet att upptäcka smuggelgods.

Herr talman! Den stadigt ökande handeln över gränserna innebär en ökad belastning på tullens verksamhet. Ett led i att förbättra funktionen av verksamheten inom EU är att få till en modern tullkodex. EU arbetar nu med att ta fram en ny tullkodex som kallas för UCC. Det handlar om att skapa en bättre riskhantering, förenklingar och skydd av unionen. UCC, Union Customs Code, är en omarbetning av nuvarande MCC som infördes 2008. Ett förslag från kommissionen presenterades i februari 2012. Förslaget behandlas nu i rådet och EU-parlamentet. Senast i juni 2013 ska dessa kunna presentera ett förslag till beslut. Tillämpningsföreskrifterna ska antas under 2014, och om tidsschemat håller ska implementeringen påbörjas under 2015 och vara helt genomförd 2020.

Det har visat sig att det nya förslaget kommer att innebära hel del kostnader. Det innebär att också att näringslivet måste omfattas och skapa nya kompatibla datorsystem som kan fungera i samverkan med myndigheterna för att förbättra säkerheten när varor legalt ska flyttas in och ut ur landet och samtidigt underlätta för dem som sköter sig. Jag tror att detta är en mycket bra väg att gå framåt för att inte förhindra att varor och tjänster kan föras över gränserna på ett legalt sätt och samtidigt förhindra och försvåra för dem som fuskar att slinka undan.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 6 december.)

25 § Internationellt bistånd

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2012/13:UU2
Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd (prop. 2012/13:1 delvis samt skr. 2011/12:164).

Anf. 146 CARINA HÄGG (S):

Herr talman! Till att börja med vill jag yrka bifall till S, MP:s och V:s reservation 12. Vi står givetvis bakom samliga våra reservationer, men begränsar oss till att yrka bifall till denna. Samtidigt vill jag särskilt peka på vårt socialdemokratiska särskilda yttrande som finns i detta betänkande, UU2. Av det särskilda yttrandet framgår de större skillnaderna mellan Socialdemokraternas och regeringens biståndspolitik.

Det finns i dag en bred samsyn om att den ekonomiska grunden för det svenska biståndet är enprocentsmålet. Sju av riksdagens åtta partier står bakom detta mål, även om det framgår då och då att Moderaterna står lite längre bakom än övriga partier.

Det är viktigt med samsyn och samarbete kring strukturer och ramar för hur biståndspolitikerna ska föras. Att sedan ha olika uppfattningar om vad dessa strukturer och ramar ska fyllas med är helt naturligt och till och med uppfriskande.

Herr talman! En i kronor räknat liten fråga men för strukturen mycket viktig fråga i biståndspolitiken är myndigheten Sadev, som har till uppgift att utvärdera biståndet. Denna myndighet har regeringen valt att lägga ned under nästa år. Det är ett beslut som regeringen fattade utan att ha någon klar lösning för hur utvärdering av biståndet ska ske därefter.

Men genom en uppgörelse i utrikesutskottet mellan sju partier, S, MP, och V å ena sidan och M, FP, C och KD å den andra sidan, skapas förutsättningar för en reformering av utvärderingsenheten. I uppgörelsen poängteras att det inte får bli något avbrott i utvärderingsverksamheten, att utvärderingsverksamheten ska vara oberoende samt att det är viktigt att utvärdera biståndets genomförande och långsiktiga effekter. I uppgörelsen slås också fast att det inte är uteslutet att den framtida utvärderingsverksamheten kan förläggas till Karlstad där Sadev finns i dag.

Jag vill passa på att från Socialdemokraternas biståndspolitiska talesperson Kenneth G Forslund framföra ett särskilt tack till utrikesutskottets ordförande Hans Wallmark för hans heroiska förhandlingsinsats i ett sent skede då inte mycket talade för att det skulle gå att hinna nå en överenskommelse. Att inte Kenneth själv står här och säger de här orden beror på att snöhinder har lagt hinder för honom att ta sig hit. Jag har därför fått möjlighet att ersätta honom här. Jag hoppas att ni kan återkomma till Kenneth med mer specifika frågor vid ett senare tillfälle.

Det gick då att nå en bred överenskommelse, och utrikesutskottet kommer den kommande tiden att samråda med biståndsministern om reformeringen av utvärderingsverksamheten. Vi hoppas att det arbetet kan ske i samma konstruktiva anda.

Herr talman! Lika slagfärdig som biståndsminister Gunilla Carlsson har varit i år kring Sadev, lika saktfärdigt har regeringen hanterat en annan viktig verksamhet, nämligen Swedfund. Swedfund har trots upprepade problem och till och med skandaler fått stora kapitaltillskott, 400 miljoner kronor varje år. Socialdemokraterna har länge efterlyst en uppstramning av verksamheten, och fram till dess att det tydligt går att se att verksamheten fungerar på ett korrekt sätt har vi sagt nej till alla kapitaltillskott.

Grundtanken med Swedfund, att genom investeringar skapa nya jobb i utvecklingsländer, står vi helt bakom. Men det måste vara ordning och reda på verksamheten. Det kommer alltför sent, tycker vi socialdemokrater, men ändå har biståndsministern skärpt agerandet under 2012. Bland annat har ett nytt ägardirektiv antagits, och i princip hela styrelsen har bytts ut. Vi välkomnar detta och ser fram emot rapporter som förhoppningsvis beskriver en bättre fungerande verksamhet.

Den totala biståndsramen för 2013 är 38,2 miljarder kronor. Av dessa pengar räknas ett antal miljarder bort för bland annat asylmottagande. Det är avräkningar som möjliggörs genom det internationella regelverk som styr vad som kan räknas som bistånd och inte. Vi socialdemokrater står bakom de här avräkningarna så länge som de fullt ut följer OECD:s, alltså Dacs, regelverk.

I år finns inga skuldavskrivningar med bland de avräkningar som görs. Skulder är ofta ett avgörande utvecklingshinder, och Socialdemokraterna välkomnar initiativ till skuldavskrivningar. Däremot ställer vi inte upp på den form av avräkningsmetod som regeringen tidigare har tillämpat i stor skala.

Vår uppfattning är att skulder ska avräknas krona för faktisk krona utifrån vad skulden är värd den dag avräkningen görs. Då hade exempelvis den avräkning som gällde Kongo, som tidigare beslutats om och som 2012 minskar biståndet med närmare 1 miljard kronor, uppgått till ett betydligt lägre belopp än vad som blev fallet med regeringens avräkningsmetod.

Socialdemokraterna anser att de pengar som räknas av från biståndsramen måste uppfylla de mål som gäller för bistånd. Regeringen borde i framtiden göra en redovisning av detta i samband med att budgeten överlämnas till riksdagen.

Herr talman! Socialdemokraterna anser att Sverige ska inrätta en demokratifond för att främja demokrati och stödja uppbyggnaden av demokratiska institutioner i länder och regioner där detta är eftersatt, däribland länderna i Nordafrika där en demokratisk utveckling nu har tagit sin början.

Det tycks som om regeringen har tagit intryck av detta krav som vi drev redan i vår budgetmotion i fjol. Vi välkomnar att regeringen nu avsätter medel för att stödja demokratiseringsprocesser i Mellanöstern och Nordafrika. Samtidigt understryker vi vikten av att Sveriges stöd till de nordafrikanska länderna ska bygga på insikten om att kvinnors delaktighet behövs för att det ska vara möjligt att uppnå en hållbar demokratisk utveckling. Sveriges stöd ska bidra till att kvinnor ges möjlighet att göra sina röster hörda i den samhällsomvandling som nu sker – för att inte sägas vara en av de drivande krafterna.

Socialdemokraterna anser att Sverige ska använda den kommande biståndsökning som automatiskt följer av ökad bni till en satsning på en demokratifond, kvinnors delaktighet i samhällsomvandlingen samt stöd till svenska folkrörelsers arbete för ett civilt samhälle i Nordafrika.

Socialdemokraterna föreslår en satsning på att främja demokrati och stödja uppbyggnaden av demokratiska institutioner i länder där detta är eftersatt, exempelvis med anledning av den arabiska våren.

Avslutningsvis, herr talman, är grunden för hela den socialdemokratiska politiken att skapa jobb. Det gäller i Sverige, och det gäller i världen. Det är genom arbete och tillväxt som människor själva kan resa sig ur fattigdom och befria sig från förtryckare.

Utvecklingspolitiken handlar om att minska fattigdom i världen och främja utveckling. Kortsiktig välgörenhet lindrar nöd för stunden, men utvecklingspolitiken handlar om långsiktiga strategiska åtgärder för utveckling. Politiken ska ta sin utgångspunkt i människors egna drivkrafter att skapa utveckling.

Socialdemokraternas agenda för internationellt utvecklingssamarbete syftar till att minska fattigdomen och orättvisorna i världen samt bidra till en hållbar och demokratisk utveckling. Alla politikområden måste sträva åt samma håll för att skapa en global hållbar utveckling.

Det långsiktiga målet för det svenska internationella utvecklingssamarbetet måste vara att samarbetsländerna blir öppna, fria, demokratiska och socialt och ekonomiskt utvecklade stater. Det är ett mycket långsiktigt mål och tar i de allra flesta fallen flera decennier att förverkliga.

FN:s rapport 2012 om millenniemålen visar glädjande nog att fyra delmål har uppnåtts: halverad fattigdom, förbättrade levnadsvillkor i världens slumområden, att lika många flickor som pojkar börjar skolan

samt ökad tillgång till rent vatten. För att värna gjorda framsteg och för att öka ansträngningarna att uppnå resterande mål krävs att världens ledare håller fast vid de åtaganden som millenniemålen innebär. Inte minst måste mål åtta om globalt partnerskap med ökat bistånd, rättvisare handel och minskade skuldbördor uppfyllas.

Också FN-konferensen om hållbar utveckling som hölls i Rio framhåller vikten av hållbara utvecklingsmål som gäller såväl ekonomisk som social och miljömässig utveckling, även efter millenniemålen 2015.

Utgångspunkten för vilka områden för utvecklingssamarbete som Sverige ska engagera sig i ska i första hand vara att Sverige har goda erfarenheter och kunskaper inom ett område som vi kan dela med andra länder. Det kan till exempel gälla jämställdhet, jämlikhet, miljöteknik och sociala trygghetssystem.

För oss socialdemokrater är människan målet, hennes utveckling och frihet, hennes vilja att växa, hennes ansvarskänsla för kommande generationer och hennes solidaritet med andra. Det är alla människors frigörelse som politiken syftar till. Därför vill vi socialdemokrater bekämpa ekonomiska och sociala klyftor, vidga solidariteten och bidra till en värld där fattigdom och maktlöshet hör till det förgångna.

Bistånd kan, mina vänner, rätt använt vara en katalysator för ökad utbildning, jämlikhet och framtidstro men också ett sätt att bekämpa korrumpierade odemokratiska styrelseskick. Tillsammans med insatser på andra områden skapar biståndet förutsättningar för utveckling.

Anf. 147 VALTER MUTT (MP):

Fru talman! Lagt ord ligger. Så sammanfattande en gång, för nu länge sedan, en ledande svensk politiker det som skänkte politiken i vårt land ett mått av förutsägbarhet, skapade förutsättningar för långsiktigt samhällsbyggande och gav Sverige förtroendekapital i omvärlden.

Det är ett förtroendekapital som Fredrik Reinfeldt aktivt försöker när han på klimattoppmötet i Köpenhamn 2009 utlovar 8 miljarder kronor i nya friska pengar till klimatinvesteringar i utvecklingsländerna, de så kallade snabbstartspengarna för perioden 2010–2012. I dag vet vi ju att inte en krona av dessa nya, additionella, extra medel betalats ut. Kreativ bokföring, att döpa om bistånd till klimatbistånd, lurar knappast någon. Behovet av traditionellt bistånd som går till fattigdomsbekämpning har naturligtvis inte minskat bara för att ett nytt hot, klimatförändringarna, tillkommit.

Sverige har i FN:s klimatkonvention och i Kyotoprotokollet förbundit sig att mobilisera additionella medel för klimatinvesteringar i syd. Att frånga detta åtagande riskerar att öka misstroendet mellan rika och fattiga länder och ytterligare försvåra pågående klimatförhandlingar.

Allt bistånd ska självfallet vara klimatbistånd i betydelsen att det ska vara klimatsäkert och inte gå till exempelvis nya stora kolkraftverk. De extra medel, 5,7 miljarder kronor under perioden 2013–2016, som Miljöpartiet vill avsätta för att mildra effekterna av klimatförändringarna i utvecklingsländerna och möjliggöra deras satsningar på koldioxidneutral teknologi borde för övrigt snarare betecknas som klimatskadestånd, då ju den globala uppvärmningen i allt väsentligt orsakats av industriländerna.

Det är slutligen anmärkningsvärt att regeringen i årets budget halverar anslaget till miljö och klimat i biståndet. Hur går detta ihop med att

miljö och klimat ska vara en av tre tematiska prioriteringar i utvecklings-samarbetet?

Mänskligheten för krig mot ekosystemen och har egentligen gjort det ända sedan slutet av 1700-talet, då vi började ersätta väderkvarnar och vattenhjul med underjordens lagrade energi, först kol och sedan även olja och gas. Nu tornar ett snabbt växande krigsskadestånd upp sig.

Den tidigare världsbanksekonomen Nicholas Stern förutsåg i sin rapport 2006 att 1–2 procent av globala bnp årligen måste investeras i satsningar på förnybar energi, energieffektivisering och annan ren teknologi för att undvika klimatkollaps. Den här siffran justeras snabbt uppåt i takt med att satsningar i nivå med utmaningarna uteblir, och i dag uppskattar Stern de nödvändiga globala gröna investeringarna snarare till 5 procent av globala bnp.

Även om vi tog hela biståndet till klimatinvesteringar skulle det med andra ord inte förslå särskilt långt. Utan här gäller det att utveckla nya innovativa finansieringsmekanismer. Skatt på finansiella transaktioner, global koldioxidskatt, avgifter på internationellt flyg och sjöfart, greenhouse development rights och åtskilliga andra idéer far omkring i den internationella debatten. Det vore givetvis intressant att få höra vilka inspel Gunilla Carlsson planerar att göra i Millenniemålspanelen, som ju redan i maj 2013 ska lämna sin slutrapport.

Att stärka utvecklingsländernas ekonomi handlar emellertid inte bara om att öka kapitalflödet från nord till syd, utan det handlar i ännu högre grad om att reducera flödet från syd till nord. På varje biståndskrona går i dag tio kronor åt motsatt håll. Och tvärtemot en spridd uppfattning förorsakas inte utvecklingsländernas enorma finansiella blodförlust främst av korruption och kriminalitet, utan runt två tredjedelar förs ut av utländska företag på ofta helt laglig väg.

Alltså måste lagverket ändras, och centralt här är att införa land-för-land-redovisning av multinationella koncerners verksamhet så att skatter och avgifter betalas i det land där vinsterna uppstår. I dag tillåts storföretagen att redovisa på sammantagen koncernnivå och kan då välja att skatta, eller snarare inte skatta, i extrema lågskatteländer och rena skatteparadis.

Just nu pågår förhandlingar mellan EU-parlamentet och ministerrådet om ett lagförslag om land-för-land-rapportering, och det vore intressant om Gunilla Carlsson kunde säga några ord om vilken linje den svenska regeringen driver i dessa pågående förhandlingar.

Ytterligare ett sätt att stärka utvecklingsländerna vore avskrivning av så kallade illegitima skulder som länder ådragit sig när diktatorer tagit upp lån som inte kommit befolkningen till del. Sverige bör enligt norsk modell tillsätta en skuldrevision för att undersöka vilka svenska fordringar som bör betraktas som illegitima och avskrivas.

Ytterst syftar givetvis utvecklings-samarbete till att stärka individer snarare än stater, och under senare år har i bland annat Namibia och Indien intressanta pilotprojekt ägt rum där kontantstöd betalats ut direkt till fattiga människor. Genom att låta människor själva avgöra användningen av resurser snarare än byråkrater i givar- och mottagarländer har inte minst kvinnors ställning stärkts. Annika Lillemets kommer i sitt anförande lite senare att närmare utveckla detta.

Fru talman! Befolkningsökning, ökad köttkonsumtion och investeringar i biobränsleproduktion skapar växande efterfrågan på odlingsbar mark och förvandlar denna till investeringsobjekt för pensionsfonder, multinationella livsmedelskoncerner, oljerika gulfstater, kinesiska statsföretag och andra resursstarka aktörer.

Urfolk, småbönder och annan lokalbefolkning som i generationer brukat jorden och är direkt beroende av denna för sin överlevnad, men ofta saknar formell äganderätt, kommer inte sällan i kläm i dessa stora markaffärer.

I kläm kommer ofta även jordarna när småbrukets tonvikt på växtföljd, biologisk mångfald och slutna kretslopp får lämna plats för jättelika monokulturer där konstgödsel och bekämpningsmedel spelar en avgörande roll.

Forskning visar att avkastningen per hektar över tid ofta i själva verket är högre i traditionellt jordbruk, i synnerhet om detta moderniseras på ett varsamt sätt.

Denna så kallade landgrabbing tilltar snabbt i dagens värld. Markaffärerna uppskattas nu årligen omfatta 10 miljoner hektar, med Afrika som den mest berörda kontinenten. Också svenska intressen, såväl privata företag som AP-fonder, deltar i det här. Med detta inte sagt att ett inflöde av utländskt kapital och teknologi alltid behöver vara negativt. Avgörande är hur och på vems villkor markaffärerna sker.

FN:s livsmedelsorgan FAO har tagit fram en frivillig uppförandekod. Det mesta återstår dock att göra när det gäller att ta fram riktlinjer som behöver vara bindande och försedda med verkningfulla sanktionsmekanismer. Det skulle vara värdefullt om biståndsministern kunde redogöra något för hur regeringen arbetar med den här frågan.

Fru talman! Utvärderingen av biståndet behöver reformeras men inte avskaffas. Om detta finns det en glädjande samsyn i utskottet, och vi ser nu fram mot en transparent process i det här. Från Miljöpartiets sida ser vi också gärna att den reformerade utvärderingsfunktionen även utvärderar hur regeringens samordnade arbete med politiken för global utveckling, PGU, fungerar.

Fru talman! Av det belopp på 1,6 miljarder som Miljöpartiet i sitt budgetförslag återför till biståndsramen öronmärker vi 60 miljoner kronor till det så kallade informationsanslaget till biståndsorganisationer, som vi menar är av avgörande betydelse för bred folklig mobilisering i arbetet för en rättvisare värld. Att detta anslag inte längre får användas till opinionsbildning beklagar vi djupt då vi menar att bilda opinion är en omistlig del i varje livskraftig demokrati.

Fru talman! Jag yrkar avslutningsvis bifall till reservationerna 2, 5 och 13.

Anf. 148 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservationer 1, 3, 11 och 14.

I dagens debatt behandlar vi som sagt internationellt utvecklingssamarbete, som är ett stort och viktigt utgiftsområde. Att bekämpa fattigdom, bidra till att bygga upp svagare samhällen att bli starka, fria och välmående och lindra nöd är för de flesta av oss en självklarhet. Därför är det

viktigt för Sverigedemokraterna att bidra med ett bistånd som inte understiger FN:s rekommenderade nivå.

Samtidigt vilar det ett stort ansvar på regeringen att förvalta skattepengar på ett ansvarsfullt sätt så att pengarna verkligen når fram till dem som mest behöver det. Vi nöjer oss inte med en kvantitativ målsättning utan fäster större fokus vid kvaliteten och ett ansvarsfullt bistånd där varje satsad krona ska göra så mycket nytta som möjligt.

Genom en grundlig översyn av ineffektivt bistånd, en större koncentration av biståndet till de minst utvecklade länderna och färre inriktningar menar vi att vi gradvis kan effektivisera utvecklingsbiståndet och år 2014 ha en biståndsram på 0,7 procent av bni, vilket är i linje med FN:s rekommendationer.

Sverigedemokraterna vill stärka det humanitära biståndet, öka stödet till världens flyktingar och verka för ett långsiktigt utvecklingsbistånd som utgår från fattiga människors vardag, behov och levnadsvillkor. Att sätta sig in i situationen i de aktuella länderna som Sverige ger bistånd till är något som behöver utvecklas och förbättras.

Världsbanken frågade för ett antal år sedan i en stor studie ca 60 000 människor i fattigdom hur de såg på sin livssituation och vilka problem de hade och bad dem prioritera dem. Flertalet fattiga människor lever på landsbygden, och majoriteten av dem gav högsta prioritet åt problem som har med säker tillgång till livsmedel och inkomster att göra. Otillräcklig tillgång till eller dåligt dricksvatten var också ett prioriterat område.

Med de fattigas behov som utgångspunkt ter det sig därför naturligt att vi i högre grad än i dag vill prioritera satsningar på jordbruksutveckling, hållbart skogsbruk, rent vatten och grundläggande sanitet för att främja en säker tillgång till livsmedel och ge grundläggande förutsättningar för människor att förbättra sina levnadsvillkor. Detta kan rädda liv och motverka ohälsa, hunger, extrem fattigdom och svältkatastrofer.

Satsningar på utbildning, hälsovård och familjeplanering och att stimulera företagande anser vi också vara av stor vikt för en hållbar utveckling.

Fru talman! Bristen på tillgång till vatten och grundläggande sanitet är något som drabbar kvinnor och barn extra hårt och hindrar deras möjligheter till utveckling. Kvinnor och flickor i bland annat östra Afrika spenderar en stor del av dagen med att vandra långa sträckor för att hämta vatten som i de flesta fall är förorenat. I stället skulle barnen kunna gå till skolan och kvinnorna ägna sig åt utbildning eller verksamhet som kan generera inkomst till familjen.

Enligt uppgifter från organisationen Wateraid saknar två och en halv miljard människor en toalett att gå till vid behov, vilket dels leder till förorenat vatten, dels skapar en oerhört utsatt situation för främst flickor och kvinnor. Varje dag dör 4 000 barn i diarré som orsakas av smutsigt vatten och bristande sanitet. Det är också den näst vanligaste dödsorsaken bland små barn i fattiga länder. Det utgör en hälsorisk för gravida och vid förlossning. För kvinnor innebär det också en ökad risk att bli utsatt för våld och övergrepp om de måste göra sina behov ute i det fria eller gå långa sträckor i slumområden på kvällen och natten. Bristen på tillgång till en toalett kan också hindra tonårsflickor från att gå till skolan.

Satsningar på vatten och sanitet handlar om grundläggande mänskliga rättigheter som kan rädda liv, främja hälsa och jämställdhet samt ge förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor på många områden. Mot denna bakgrund är det anmärkningsvärt att regeringen år 2011 satsade endast 400 miljoner, alltså 2,48 procent av den totala biståndsverksamheten genom Sida, på detta enligt riksdagens utredningstjänst. Av dessa 400 miljoner var det endast 90 miljoner som satsades på konkreta insatser för vatten och sanitet. I årets budget har regeringen deklarerat att man vill öka biståndet något till detta område, och det är naturligtvis något som vi välkomnar. Sverigedemokraterna anser det dock inte vara tillräckligt utan vill kraftigt öka anslagen till detta område. Av det bilaterala biståndet genom Sida vill vi öronmärka 2 miljarder för satsningar på vatten och grundläggande sanitet.

Fru talman! En stor majoritet av de fattigaste människorna lever, som sagt, på landsbygden och är beroende av jordbruket för sin överlevnad. Jordbruket är både en källa till familjens livsmedel samt en möjlighet att generera inkomster. På landsbygden i utvecklingsländerna är det ofta kvinnorna som axlar ett tungt ansvar för jordbruket. Satsningar inom detta område kan lyfta kvinnor och hela familjer och ge dem förutsättningar att förbättra sin livssituation även på andra områden. Att satsa på jordbruksutveckling är också viktigt för att kunna klara av plötsliga väderomsvängningar, förebygga svältkatastrofer och utrota världens fattigdom och hunger.

Jag vill vidare säga något om utbildning. Barnkonventionen slår fast att alla barn har rätt till utbildning. Ändå saknar runt 67 miljoner barn möjlighet att gå till skolan, och majoriteten av dessa barn är flickor. Utbildning kan bana vägen för att ta sig ur fattigdom och utsatthet. Att alla barn ska få gå i grundskolan är också ett av millenniemålen. Vi vill stödja biståndsinsatser som verkar för alla barns rätt till utbildning och med särskilt stöd till flickor.

Regeringen gav 2011 ca 1 miljard till utbildningsinsatser. Dock gick inte alla dessa till de fattigaste länderna, utan en del gick till utbildningsinsatser i bland annat europeiska länder och till Kina. Av denna miljard gick endast 100 miljoner till utbildningsinsatser kopplade till Sveriges samarbetsstrategier i Afrika, enligt riksdagens utredningstjänst. Vi vill däremot öka denna del av biståndet och fokusera insatserna på de minst utvecklade länderna.

Fru talman! I detta betänkande behandlar vi även en skrivelse från regeringen som berör biståndets resultat i arbetet med demokrati och mänskliga rättigheter. I skrivelsen framkommer ett tydligt fokus på medborgerliga och politiska rättigheter och stöd till statliga institutioner och myndigheter. När biståndspolitik utformas är det enligt vår mening viktigt att utgå från fattiga människors prioriteringar. Vad detta är behöver naturligtvis studeras mer. Men utifrån Världsbankens studie, som jag tidigare talat om, och att det ter sig ganska naturligt att tillgång till mat och vatten är grundläggande förutsättningar för överlevnad och att utbildning är en förutsättning för deltagande i samhällslivet anser vi att ekonomiska och sociala rättigheter bör få en större uppmärksamhet och en högre prioritet än vad de har i dag.

Att intensifiera den typen av insatser är också avgörande om vi ska ha någon chans att uppnå de millenniemål som till exempel handlar om att

halvera jordens hunger, om att alla barn ska ha tillgång till skola och om att minska barnadödligheten.

I skrivelsen framkommer att biståndet till demokrati och mänskliga rättigheter bland annat finansierat scenkonst och teaterföreställningar i bland annat Egypten, Jordanien och Västbanken/Gaza. Givetvis måste vår grundinställning vara att alla mänskliga rättigheter är odelbara och universella. Men när vi går till den praktiska verkligheten för människor vet jag inte om teater är det främsta en fattig kvinna från Afrika tänker på och längtar efter. Att uppnå fungerande demokratiska samhällen där mänskliga fri- och rättigheter respekteras och människor kan uppnå ett välstånd, inte bara vad gäller grundläggande behov, är naturligtvis en viktig utgångspunkt och målsättning för utvecklingsarbetet. Vi menar dock att en sådan förändring tar tid och i första hand behöver komma inifrån och drivas av inhemska krafter och individer som har förståelse för och kunskap om lokala förutsättningar.

Krig och naturkatastrofer tenderar allt som oftast att skapa stora migrationsströmmar. Ofta flyr människor inom det egna landet eller till direkt närliggande länder. Sverigedemokraterna ser det som viktigt att bidra till insatser för att bistå dessa utsatta människor på flykt.

I regeringens budgetförslag görs det avräkningar i biståndet på 4,4 miljarder för flyktingmottagning i Sverige, samtidigt som FN:s flyktingorgan UNHCR, som ansvarar för mer än 43 miljoner människor på flykt, erhåller endast 500–600 miljoner kronor per år från regeringen. Med vetskapen om att det för varje satsad krona går att hjälpa betydligt fler människor i krisområdenas närhet än vad som är möjligt i Sverige anser vi detta vara en olycklig prioritering.

Vi anser det också vara en principiellt dålig utgångspunkt att betrakta kostnader för flyktingmottagande i Sverige som bistånd. Vi anser att regeringen i stället borde öka biståndet till FN:s flyktingorgan UNHCR. Sverigedemokraterna vill under budgetperioden renodla biståndsramen och undvika att betrakta flyktingmottagande i Sverige som bistånd. Vi väljer i stället att flerdubbla anslagen till FN:s flyktingkommissariat UNHCR.

Slutligen vill jag säga något om Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingsarbete, Sadev. Regeringen deklarerade i budgetpropositionen att man hade för avsikt att avveckla Sadev. Sverigedemokraterna har i en motion däremot föreslagit att Sadev inte ska läggas ned utan i stället få möjlighet till en omstart, vilket var något även övriga oppositionspartier förespråkade. Det fanns alltså en majoritet i utskottet som motsatte sig en nedläggning av Sadev.

I slutet av beredningen av detta betänkande beslutades det i stället om en uppgörelse, som vi tidigare hört om, mellan övriga oppositionspartier och Alliansen som handlar om att vi inte ska stå helt utan en utvärderingsfunktion utan att övergången till en ny verksamhet ska ske överlappande, att den nya funktionen ska ha ett stort mått av oberoende och fristående självständighet samt att biståndsministern ska samråda med utskottet kring hur den nya funktionen ska se ut. Vi anser naturligtvis att denna överenskommelse är långt mycket bättre än en nedläggning av Sadev. Vi anser dock att det fortfarande står ganska oklart om hur den nya utvärderingsfunktionen ska utformas, och framtiden för Sadev i Karlstad är fortfarande oklar.

Sverigedemokraterna anser att de problem som identifierats vid Sadev ska åtgärdas och att deras roll som oberoende myndighet ska stärkas. Men utifrån den information som vi har tilldelats kan vi inte se att dessa problem utgör en tillräcklig grund för avveckling. Vi väljer därför att stå kvar vid vår tidigare linje att förespråka en omstart av Sadev.

Anf. 149 HANS LINDE (V):

Fru talman! Inledningsvis kan jag säga att Vänsterpartiet i ett särskilt yttrande och i vår biståndspolitiska motion tydligt har beskrivit de satsningar som vi vill se i det svenska biståndet under 2013.

Jag kan notera att Vänsterpartiet är det parti som förespråkar de största ökningarna av svenskt bistånd 2013, och varje biståndskrona som vi föreslår är självklart fullt ut finansierad.

Kortfattat kan jag säga att vi bland annat gör stora satsningar på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter och på grundläggande rättigheter för kvinnor och män runt om på detta jordklot.

Men vi gör också stora satsningar på additionellt klimatbistånd. Det är helt avgörande satsningar för att inleda den viktiga klimatomställning som behöver ske runt om på vårt jordklot, utan att det konkurrerar med det viktiga bistånd som vi ger på andra områden.

Fru talman! Jag skulle ändå vilja använda mitt anförande i denna debatt till att tala om ett beslut som togs för 50 år sedan – ett historiskt beslut. För 50 år sedan biföll riksdagen proposition 100, startskottet för det moderna svenska biståndet. Under dessa fem decennier har misstag begåtts och framgångar uppnåtts. Biståndstrender har kommit och gått, och olika strategier har avlöst varandra. En lång rad lärdomar kan dras utifrån de 50 år som Sverige har bedrivit utvecklingssamarbete.

Jag ska i mitt anförande lyfta fram just proposition 100. Det som ofta slår mig i dagens biståndspolitiska debatt i denna kammare och utanför är hur historielös den är och hur vi ignorerar de stora erfarenheter som vårt land har. Satsningar kan lanseras som om de vore de första i sitt slag trots att de har testats flera gånger förut. Att återuppliva gamla och misslyckade strategier kan lanseras som nytänkande.

Vi låtsas som att vi uppfinner hjulet om och om igen. Låt mig ge några korta exempel. Den borgerliga regeringen talar om sig själv som den första regeringen som talar om resultatredovisning och stöd till demokratisering. Men redan i proposition 100 skrev man om vikten av att följa biståndets ”förverkligande och effekt”, och man pekade ut ”medverkan till en samhällsutveckling i demokratisk riktning” som ett av biståndets huvudmål. När Sveriges biståndsminister Gunilla Carlsson försöker lansera sig själv som pionjär på dessa områden är hon 50 år för sent ute.

Efter mer än 50 år av svenskt bistånd har vi lärt oss att biståndet måste vara långsiktigt och förutsägbart om det ska vara framgångsrikt. Biståndsministerns tal om kortsiktiga satsningar på spisar till kvinnor är exempel på gammalt, beprövat och misslyckat svenskt bistånd. Långsiktigheten har under den borgerliga regeringen tyvärr på område efter område ersatts av alltmer av kortsiktiga projekt där resultaten ska kunna mätas snabbt.

De ständiga omorganiseringarna av svenskt bistånd som vi har sett de senaste åren har dessutom gjort att vårt bistånd har blivit allt annat än

förutsägbart. I land efter land har Sverige tryckt på pausknappen. Bland våra partner växer frågetecknen om vad Sverige egentligen vill. Samma frågor växer också i flera av FN-organen. Under Gunilla Carlssons tid som svensk biståndsminister har stödet till flera FN-organ åkt upp och ned som en jojo. Ena året vill Sverige markera sitt missnöje genom neddraget stöd för att nästa år igen öka stödet kraftigt.

Samtidigt har vi lärt oss att om biståndet ska göra skillnad krävs att det är människor i syd, de som känner fattigdomen och orättvisorna i sin vardag, som sätter dagordningen för det svenska biståndet. Men i Sverige går vi i den rakt motsatta riktningen. Alltmer ska detaljstyras från Stockholm. Det är ett gammalt sätt att bedriva bistånd som vi vet inte fungerar.

Fru talman! De kanske största misstagen som har gjorts i svensk biståndspolitik har uppstått när vi börjat kompromissa med målen med svensk utvecklingspolitik och låtit det svenska näringslivets egenintresse styra svenskt bistånd. Under 70-talet växte satsningar på så kallat importstöd. Länder i syd i akut brist på utländsk valuta fick ekonomiskt stöd från Sverige för att kunna importera varor och tjänster för att hålla i gång sin industri- och jordbruksproduktion. Haken var att man många gånger villkorade stödet med att de skulle köpa just svenska varor och tjänster.

Importstöd och andra former av bundet bistånd har gång på gång visat sig vara oerhört ineffektivt bistånd. Vill man uppnå resultat kan vi inte låta svenskt bistånd fungera som någon form av förtäckt näringspolitik. Sverige har också varit ett föregångsland på detta område. Redan under 90-talet avvecklade Sverige i stort sett alla former av bundet bistånd.

Det är därför som vi med oro nu ser hur biståndets dörrar återigen öppnas för det svenska näringslivet. Det statliga riskkapitalbolaget Swedfund, som hårt kritiserats för ett svagt utvecklingsfokus, kommer nästa år att få 400 miljoner kronor i biståndsbudgeten. Vi ser hur utvecklingssamarbete och bistånd kanaliseras genom Exportrådet i stället för genom biståndskontor i delar av världen. Vi ser att svenska företag i allt högre utsträckning spelar en alltmer central roll när biståndet utformas.

Låt mig vara väldigt tydlig. Om svenska företag vill understödja utvecklingspolitikens mål är jag den första att välkomna det. Men det finns en potentiell målkonflikt mellan näringslivets vinstintressen och biståndspolitikens mål om minskad fattigdom och ökad respekt för de mänskliga rättigheterna. Det är en målkonflikt som helt ignoreras av dagens borgerliga regering. Risken är att vi kommer att se hur 70-talets biståndspolitiska misstag återupprepar sig.

Fru talman! Just nu pågår ett intensivt arbete i biståndsminister Gunilla Carlssons närmsta krets. En biståndspolitisk plattform ska inom kort lanseras. Riksdagen har i stora delar frikopplats, och de många svenska folkrörelserna med stor erfarenhet av svenskt bistånd har knappt informerats och än mindre inkluderats i processen.

Vänsterpartiet ser stora behov av att reformera svenskt bistånd. För som biståndsvänner har vi en hel del att vara bekymrade över när det kommer till biståndets utveckling de senaste åren. Det svenska biståndet har blivit alltmer splittrat. Vad som egentligen varit fokus, syfte och prioriteringar har varit oklart. Politiska beslut på andra områden har motverkat biståndets möjlighet att nå resultat. Exempel på det är fortsatt exportstöd till jordbruket i EU, fiskeavtal och avgifter för utländska stu-

denter vid svenska högskolor. Svenskt bistånd har dessutom i flera fall kanaliserats via skatteparadis och bidragit till så kallad landgrabbing.

Vi vill också från Vänsterpartiets sida se ett jämställdhetsperspektiv som tydligare än i dag ska genomsyra den svenska biståndspolitiken. Det är en sak som vi skulle önska i en ny svensk biståndspolitisk plattform. En viktig lärdom av de mer än 50 år som vi bedrivit svenskt bistånd är att jämställt bistånd som inkluderar kvinnor också blir mer effektivt bistånd. Fredsprocesser har större möjligheter att lyckas om kvinnor inkluderas.

När kvinnors hälsa och rätt till sin egen kropp garanteras ökar förutsättningarna för ekonomisk utveckling i hela samhället. När kvinnor får en möjlighet att få en egen inkomst och ett eget arbete lägger vi grunden för ekonomisk utveckling och fattigdomsbekämpning. Men då kommer vi att behöva både riktade satsningar på kvinnors rättigheter och att jämställdhetsperspektivet tydligt genomsyrar alla delar av vår biståndspolitik.

Redan i mitten av 90-talet lyftes jämställdheten fram som ett nytt biståndsmål. Tyvärr har inte alltid retoriken om kvinnors rättigheter omsetts i verkliga satsningar. Sveriges biståndsminister Gunilla Carlsson har många gånger talat om kvinnors rättigheter. Men samtidigt har vi under den borgerliga regeringens tid vid makten sett hur satsningar på mödravård, preventivmedel, sexualupplysning och säkra aborter minskat. Vänsterpartiet vill därför att minst 10 procent av det svenska biståndet framöver ska öronmärkas för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.

Fru talman! De lärdomar vi gjort i Sverige under 50 år av svenskt bistånd behöver vi också ta med oss internationellt. Vi har nu två år på oss att uppnå millenniemålen, det löfte som världens ledare har gett till världens fattiga, hungriga och förtryckta. Det är talande när vi tittar på de åtta millenniemålen att det mål som det är minst troligt att det uppnås är mål åtta. Det är det mål som handlar om nords ansvar och givarnas åtaganden.

Vi såg under förra året, 2011, hur biståndet minskade från EU-länderna med 490 miljoner euro. Samtidigt utgör fortfarande bundet ineffektivt bistånd en stor del av flera länders biståndsbudgetar, och alltför ofta saknas ett tydligt jämställdhetsperspektiv.

En lång rad EU-länder använder dessutom sina biståndsbudgetar för att finansiera verksamhet som knappast kan beskrivas som bistånd. Det handlar inte om småpengar. Det var 7,35 miljarder euro som 2011 togs från EU-ländernas biståndsbudgetar för att finansiera flyktingmottagande i EU, utländska studenter vid högskolor i EU, skuldavskrivningar och olika former av bundet bistånd som gynnar näringslivet i EU snarare än jordens fattiga. Tyvärr kan vi i detta sammanhang notera att Sverige inte är något undantag.

Nu ska nya utvecklingsmål utformas. Gunilla Carlsson spelar en central roll i detta arbete. Min förhoppning är att Gunilla Carlsson tar med sig de svenska erfarenheterna in i detta arbete. Jag vill att de nya hållbara utvecklingsmålen ska vara långsiktiga och förutsägbara och att de ska innebära tydliga skyldigheter för nord. Jag vill att de ska utgå från de fattigas perspektiv på utveckling och genomsyras av ett tydligt och konsekvent jämställdhetsperspektiv.

Jag vill därför avslutningsvis yrka bifall till reservationerna 2 och 4.

Anf. 150 CHRISTIAN HOLM (M):

Fru talman! I dag behandlar vi frågan om det svenska utvecklingsbiståndet, det vill säga alla de resurser som vi använder för att vara med och utgöra en del av bidraget för att nå utveckling i de delar av världen där människor lever under väldigt svåra förhållanden.

Sverige är en stor biståndsgivare sett per capita men också i absoluta tal. Ser vi även till den aktiva roll vi har inom Europasamarbetet i EU ser vi att det svenska arbetet med dessa frågor är av stor vikt, inte bara för oss här i kammaren utan också för miljoner människor runt om i världen. År 2013 uppgår det svenska biståndet till 38,2 miljarder.

Det är en stor utmaning men också ett stort ansvar att säkerställa att våra biståndspengar går till rätt saker och att de används på bästa sätt. 38,2 miljarder innebär drygt 100 miljoner kronor per dygn. Det är pengar som ska användas på ett ansvarsfullt sätt i länder som saknar kanske allt av det vi uppfattar som fungerande institutioner, rutiner och annat nödvändigt, som kanske inte existerar i de här länderna.

Det är ett utmanande arbete, men det är viktigt att göra det. Det är också viktigt att kunna följa upp det, så att vi senare kan se mottagarna av det svenska biståndet i ögonen men också, när vi åker runt i Sverige, kan se våra egna skattebetalare i ögonen och berätta för dem att vi har använt deras skattepengar på absolut bästa sätt enligt vår förmåga, för att hjälpa till att skapa utveckling i länder som inte har det så bra som vi.

Fru talman! Just nu befinner sig både EU och större delen av övriga världen i en djup ekonomisk kris. Det påverkar självklart också utvecklingsarbetet. Sverige kan, till skillnad från de flesta andra länder, på grund av välskötta statsfinanser ha ett fortsatt fokus på att utveckla och förstärka utvecklingssamarbetet.

I vårt omfattande biståndsarbete är det också viktigt att vi följer upp detta på ett effektivt sätt med en bra och fristående utvärderingsfunktion. Det har gjorts tidigare och görs, men det måste förstärkas och förbättras.

Därför är jag glad att vi har lyckats ha den goda dialog som vi har haft i den här frågan under den senaste tiden med Socialdemokraternas Kenneth G Forslund. Men jag vill också tacka Valter Mutts från Miljöpartiet och Hans Linde från Vänsterpartiet för deras samarbete i frågan. Jag tror att det är av stort värde för att kunna uppnå bästa möjliga utvärdering och uppföljning.

Fru talman! Millenniemålen har spelat en viktig roll, men samtidigt närmar de sig sin slutstation. År 2015 ska målen vara uppfyllda. Vissa delar och några mål har hanterats mycket väl och har goda möjligheter att uppnås, medan andra ligger långt efter och riskerar att ha långt kvar även när slutdatumet 2015 nås.

Även om det, som jag redan har sagt, har gått väl för några av de mål som finns och som sattes upp för 13 år sedan är det lång väg kvar att vandra. När man har nått slutstationen för de nuvarande millenniemålen är det viktigt att trots ekonomiska kriser återigen kraftsamla inom det internationella samfundet för att utvärdera, samordna och framför allt staka ut vägen framåt.

Därför känns det väldigt bra att vår egen biståndminister, som också är här i dag, ingår i den högnivåpanel som har utsetts att ta fram och utveckla nästa steg i den globala utvecklingen. Att världens länder enas om vikten av utveckling och den gemensamma vägen framåt är en förut-

sättning för att människor som lever i utsatthet ska få möjlighet att förändra sina villkor på lång sikt.

Regeringen har i årets budget valt att satsa extra mycket på de millenniemål som är i fara för att inte uppnås. I huvudsak satsas det på minskad barna- och mödradödlighet och ökad tillgång på vatten och sanitet samt miljömässigt hållbar utveckling, det vill säga millenniemålen 4, 5 och 7.

En ökad tillgång till rent vatten och sanitära omständigheter har även bäring på minskad barna- och mödradödlighet, då säkra aborter och förlossningar i mångt och mycket är avhängiga av yttre såväl som inre omständigheter. Dåliga hygieniska förutsättningar kan leda till katastrofala konsekvenser av en egentligen ganska okomplicerad förlossning eller abort. Kvinnor drabbas ofta hårt av orättvisor runt om i världen, och inte sällan är de sprungna ur fattigdom.

Därför är bekämpningen av världens fattigdom bland de viktigaste insatser som finns för kvinnor men också för utvecklingen som helhet. Därför riktar regeringen satsningen mot dem som behöver den allra mest och som är allra mest utsatta, nämligen kvinnorna och barnen.

Då millenniemålen om minskad barna- och mödradödlighet dess värre ser ut att vara två av de mål som kommer att ha svårt att vara uppnådda 2015 är det av yttersta vikt att Sverige förblir en stark internationell röst i de så kallade SRHR-frågorna, det vill säga frågor rörande sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, och att biståndet därigenom även fortsättningsvis fokuseras på de utmaningar som tar sin början i SRHR-frågor men som på längre sikt influerar långt många fler problemområden i världen.

Fru talman! Hälften av alla människor i världens alla länder lever under förhållanden där de inte får tänka, tycka och tro fritt. Regeringen väljer därför att fortsatt satsa på en utökning av de insatser som finns för demokratisering och yttrandefrihet.

Demokrati spirar, som vi vet, från gräsrotter och uppåt. Det har världen sett bevis på många gånger. Därför är det av yttersta vikt att Sverige tar ansvar och ser de människor som under hårda regimer uttröttligt arbetar och kämpar för mer frihet, demokratiska värderingar, marknadsekonomiska reformer och annat som är viktigt för att nå utveckling men också rätten att tycka och tänka. I olika forum och under olika – många gånger mycket dåliga – förutsättningar kämpar dessa frihetsförsvare för förändring, riktig och långsiktig förändring.

Här kan Sveriges bistånd göra en verklig skillnad. Genom biståndet kan vi stödja verksamheter som arbetar för ökad pressfrihet, yttrandefrihet och sist men inte minst den alltmer viktiga nätfriheten.

Nätfriheten har spelat en stor roll under bland annat den arabiska vårens framtagande och hjälper dagligen oppositionella under förtryckande regimer att sprida och ta till sig information och att sprida budskap såväl utom som inom landet och samordna och organisera demonstrationer, manifestationer och aktioner till förmån för demokratiska värderingar.

Frihet på nätet är en viktig satsning inom vårt demokratibistånd. Ett friare informationsflöde utgör ett stort hot för varje odemokratisk ledare och varje diktator. Jag har sagt det tidigare här i kammaren: Mitt mål är att varje diktator, var den än befinner sig runt om i världen, ska frukta svenskt bistånd.

Fru talman! Våra insatser i den gemensamma ISAF-styrkan i Afghanistan går mot en transition där det militära ansvaret lämnas över till de nationella styrkorna och vår närvaro övergår till att bli civil och av mer stödjande karaktär. I skiftet mellan militär närvaro och det civila samhällets utveckling är det viktigt att Sverige står det afghanska folket bi och att vi inser värdet av att stötta gräsrotsrörelser och även här kanske framför allt kvinnors och flickors ställning och rättigheter i det afghanska samhället.

Därför ökar vi nu kraftigt utvecklingsbiståndet till Afghanistan och avser att upprätthålla och förvalta den ökningen genom hela det decennium då förändringen och omställningen är tänkt att ske. Utöver ökningen är regeringen även villig att bibehålla det humanitära stödet vid dagens nivåer, om det skulle behövas.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag poängtera vikten av ett bistånd som svarar mot en föränderlig värld. Sedan Alliansen tog makten 2006 har biståndet genomgått stora förändringar och lett till ett mer modernt och behovsriktat bistånd. Biståndet har en viktig roll i utvecklingssamarbetet, men det finns också många andra delar som har viktiga roller.

Näringslivets roll har nämnts här tidigare i dag, liksom civilsamhället och andra aktörer. Det är då viktigt att vi har en riksdag och en minister som i olika internationella sammanhang, inte minst vid biståndseffektivitetstoppmötet för ungefär ett år sedan i Busan, pekar på vikten av den roll som näringslivet, civilsamhället och andra aktörer har att spela i utvecklingsprocessen. Det tyder på att Alliansen har förmåga att se framtiden.

Att arbetslinjen genomsyrar biståndet är ett tydligt tecken på detta. Det fattiga människor i fattiga länder behöver är just arbete, det som behövs för arbete är investeringar, och de som kan stå för såväl arbete som investeringar är företagen och näringslivet i övrigt.

Slutligen, fru talman, vill jag yrka bifall till utrikesutskottets förslag i betänkandet UU2.

Anf. 151 HANS LINDE (V) replik:

Fru talman! Christian Holm pratar om att biståndspengarna ska användas på bästa möjliga sätt och att det svenska biståndet ska vara ansvarsfullt utformat. Vad det innebär har vi egentligen i enighet fastslagit här i riksdagen, nämligen att såväl biståndspolitikerna som alla andra politikområden ska styras av de mål som vi har satt upp i vår politik för global utveckling, PGU, som är fattigdomsbekämpning och de mänskliga rättigheterna.

När jag ser den borgerliga regeringens biståndsbudget måste jag erkänna att det ibland är svårt att se på vilket sätt de olika satsningar som den borgerliga regeringen gör verkligen är för att uppnå de målen.

Låt mig ta ett konkret exempel. I den budget som riksdagen nu ska ta ställning till tar de borgerliga partierna 4 448 miljoner kronor från biståndsbudgeten för att finansiera flyktingmottagande i Sverige. Det innebär var åttonde biståndskrona.

Det är enormt mycket pengar som vi skulle kunna använda för att utbilda fler barnmorskor i Afghanistan, för att stötta klimatanpassningen i Västafrika och för att understödja demokratiseringen i Bolivia, men i stället väljer man att använda dessa 4 448 miljoner kronor till verksamhet

här i Sverige. Innebär det verkligen att vi använder dessa biståndskronor på bästa sätt? Är det ett ansvarsfullt sätt att använda svenskt bistånd?

I verkligheten ger Sverige inte 1 procent av bni i bistånd. Enligt nätverket Concord var den verkliga biståndsnivån i Sverige 2011 0,89 procent. Om den här budgeten går igenom kommer den nivån att sjunka ytterligare under 2013.

Frågan är, Christian Holm: De enorma avräkningar som ni gör och som hela tiden har ökat under er tid vid makten, på vilket sätt bidrar de till att vi ska uppfylla biståndsmålen? På vilket sätt bidrar de 4 448 miljoner kronor som används till flyktingmottagande här i Sverige till att vi minskar fattigdomen i utvecklingsländerna och stärker de fattigas mänskliga rättigheter?

Anf. 152 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Fru talman! Detta är den eviga frågan som är uppe i varje biståndsdebatt varje år. Såvitt jag vet har varje regering agerat på samma sätt. Det innebär att vi agerar i enlighet med de internationella regelverken och att de delar som får avräknas enligt OECD och Dac också tillförs biståndet. Det är lite varierande storlek beroende på situationen.

Nu har vi en situation där vi ser att det dagligen pågår övergrepp på befolkningen inte minst i Syrien. Vi vet att vi har begränsade möjligheter att vara på plats i landet, men vi vet också att det finns ett stort behov hos många syrier att söka sig ut ur landet och söka skydd. I det läget används biståndet till del för att hjälpa det syriska folket trots att vi inte kan göra det på plats. På samma sätt som regeringarna före alliansregeringen gjorde räknar vi då av vissa belopp från biståndet enligt internationella gällande regelverk.

Anf. 153 HANS LINDE (V) replik:

Fru talman! Så lätt ska du inte komma undan, Christian Holm! Du kan inte gömma dig bakom tidigare regeringar eller bakom Dacregelverken. Visst har det förekommit avräkningar även under tidigare socialdemokratiska regeringar. Det har vi också varit kritiska mot. Men det här är ju all time high! Aldrig förr har Sverige tagit så mycket pengar från biståndsbudgeten för att finansiera flyktingmottagande i Sverige.

Visst finns det internationella regelverk. Men vi har också möjlighet att gå längre. En lång rad andra länder i Europa väljer betydligt mer restriktiva tolkningar. Ta ett land som Luxemburg, som också har höga biståndsnivåer. Där använder man inte en enda biståndskrona för att finansiera flyktingmottagande.

Det är bra att Christian Holm tar upp just fallet Syrien och ställer detta mot varandra för att visa på biståndseffekter.

Vi kunde nyligen läsa hur FN nu minskar det humanitära stödet till Syrien – inte för att man inte kan leverera det humanitära stödet utan för att man saknar resurser. I det här läget, där det råder akut humanitär kris i Syrien, har man inte tillräckligt med pengar i FN-systemet för att hjälpa de syrier på plats som behöver hjälp. Samtidigt använder den borgerliga regeringen 4 448 miljoner kronor för att finansiera verksamhet i Sverige. Det är pengar som vi också skulle kunna använda till att stötta arbetet med att utöka den humanitära hjälpen just i Syrien.

Jag noterar att Christian Holm i sitt anförande talade just om kvinnors rättigheter, om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Så brukar det låta från Moderaterna numera. Men problemet är att på alla de områden som du pratar om har det svenska biståndet minskat. Vi har mindre stöd till utbildning av barnmorskor, mindre stöd till att motverka hiv och aids och mindre stöd för att kvinnor ska få tillgång till preventivmedel. Samtidigt ökar avräkningarna.

Jag får inte detta att gå ihop. Är detta verkligen det bästa sättet att använda svenskt bistånd? Är detta en ansvarsfull biståndspolitik?

Anf. 154 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Fru talman! Ja, Hans Linde, jag tycker att det förs en ansvarsfull biståndspolitik. Vi jobbar hela tiden på att stärka den ytterligare.

Hans Linde sade att det var all time high i avskrivningar. Jag skulle också vilja lägga fokus på att det är all time high i biståndssammanhang. Det har aldrig givits så mycket pengar i bistånd från en svensk regering som 2013. Det är likadant för innevarande år som för året dessförinnan.

Alliansregeringen är faktiskt den enda regering någonsin som varje enskilt år har lyckats leverera 1 procent av bni i bistånd. Då har självklart även avskrivningarna ökat något, men även om man räknar bort avskrivningarna finns det inte en enda socialdemokratisk, vänsterstödd regering som någonsin har gett så mycket pengar till biståndet. Det är för att vi har ett tydligt utvecklingsfokus. Men vi har också andra delar som vi tycker är viktiga i utvecklingen. Biståndet är en del.

När det gäller flyktingmottagande gör vi inte bara en avräkning. Du tog upp Luxemburg, och jag måste erkänna min okunskap. Jag vet inte riktigt hur många flyktingar Luxemburg tar emot. Det kanske Hans Linde har fakta om. Men jag vet att Sverige tveklöst är det land som tar emot mest flyktingar inom EU. När det gäller Syrien kommer vi att öka extremt under kommande år.

Jag tycker att vi har en skyldighet att göra vad vi kan för att på bästa sätt kunna erbjuda dem som kommer hit ett värdigt och bra mottagande och en så snabb integration som möjligt. Delvis kan det kosta pengar, och där använder vi givetvis även biståndspengar. Jag tycker dock att det är väl använda pengar.

Anf. 155 CARINA HÄGG (S) replik:

Fru talman! Jag sade i mitt anförande att jag välkomnar att regeringen har kikat på vårt förslag och tagit intryck av det, så att man avsätter medel för till exempel demokratiarbete i Nordafrika. Nu gäller det att detta också kommer till stånd. Vi har förlorat mycket tid, och jag känner att det är bekymmersamt. Det är många som hade velat göra en större insats för att bygga broar och stödja demokratin, men man har saknat resurser. Men jag välkomnar den satsning som görs.

Jag kände dock inte igen mig i den bild som Moderaternas företrädare gav här. Vi fick höra om vikten av att arbeta med folkrörelsebistånd. På flera av de områden som jag har haft möjlighet att följa och besöka är det precis tvärtom. Jag kan ta ett exempel. Det gäller Turkiet, där vi från svensk sida genom Palmecentret har haft många organisationer involverade med att bygga upp partnerskap. Man har jobbat med folkrörelsebistånd underifrån, med att praktisera demokrati och att göra många röster

hörda. Detta arbete kommer att avslutas under nästa år, för det finns inga medel mer.

Det vi ser från regeringens sida är alltså att man tvärtom lägger över medel på stora organisationer, men inte till det folkrörelsebistånd vi har fått höra om – sådant som engagerar många och är långsiktigt. Nu sker detta i Turkiet vid en väldigt olycklig tidpunkt. Är det något som behövs just nu är det forum och möjligheter att få tala med varandra och diskutera svåra frågor – att demokratisera samhällena.

Jag tycker att detta är beklagligt, och det stämmer dåligt med det som vi fick föredraget här. Ska jag ta det som att man från Moderaternas sida är beredd att ompröva de beslut man har fattat och är beredd att skifta tillbaka och stödja folkrörelsebiståndet i praktiken och inte bara i ord här i kammaren? Man kan kanske göra det på ett ännu effektivare sätt.

Anf. 156 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Fru talman! Det syns nog ganska tydligt också i ekonomiska siffror i budgeten att demokratibiståndet – satsningen på demokrati och mänskliga rättigheter – är en oerhört stor del av biståndet och också en växande del.

När det gäller enskilda projekt är det svårt att kolla. Det kan säkert finnas någon enskild organisation som får minskade anslag och något projekt som stängs ned, men det kan också öppnas nya. Jag vet att Olof Palmes Internationella Center har varit och är engagerat i Turkiet. Jag är själv engagerad i Moderaternas Jarl Hjalmarsson-stiftelsen, som tillsammans med Olof Palmes Internationella Center har varit på plats just i Turkiet.

Det är viktigt att vi gör det här. Det är också viktigt att vi har demokratistödet i exempelvis MENA-regionen, i Mellanöstern och i norra Afrika, som Carina Hägg tog upp.

Det skulle säkert ha kunnat göras mycket mer under tidigare stadier. Men nu har vi sett den arabiska våren, som har gått vidare – det har blivit vår, sommar och vinter. Det är väldigt härligt att se varenda diktator som faller, men det innebär inte per automatik att det blir demokrati, respekt för mänskliga rättigheter och en förbättrad levnadsstandard och levnadssituation för människorna i de här länderna.

Jag tror att vi behöver vara mer närvarande, inte minst från politiskt håll. Det handlar om att försöka vara med och hitta, bygga och stötta demokratiska krafter som vill jobba parlamentariskt i de här länderna. Den diskussionen hade jag och Carina Hägg förra året utifrån att Carina Hägg har ett engagemang i internationella frågor och Socialistinternationalen, som under en lång tid hade ett mycket nära samarbete med i stort sett varje diktator som har fallit i den här regionen.

Anf. 157 CARINA HÄGG (S) replik:

Fru talman! Christian Holm vet också att det är ett sidospår. Vi hade inga relationer med de regimer som du talar om.

Jag ska inte stå här och granska vilka som Moderaterna i dag omfamnar och har samarbetat med. Jag tycker inte att den diskussionen leder någonvart. Men för vår del har vi sedan mycket länge inte haft några relationer med de regimer som fanns till exempel i Nordafrika. Det har inte skett under min tid i politiken.

Det handlar om att se framåt. Vi har talat om de här frågorna förut. Jag har menat att regeringen svek de demokratiska krafterna i Nordafrika, men man har alla möjligheter att vara aktivare framöver. Jag har inte heller nu när det gäller den situation som finns i Kairo, inte minst på Tahrirtorget, hört något uttalande eller något ställningstagande från Sveriges regering, vilket jag tycker är beklagligt.

Det är lika viktigt i dag att stödja de demokratiska krafterna och mana till samling, uppslutning och enighet om att man behöver en konstitution som respekterar grundläggande värden. Men tyvärr saknar jag en tydlighet från regeringen. Det krävs ibland en tydlighet från regeringen också i ställningstaganden för att driva på utvecklingen och stödja en utveckling. Det handlar inte minst också om att se till att det finns möjligheter att jobba med folkrörelsebistånd.

När det gäller Nordafrika väntar vi fortfarande. Nu kanske det kommer. Samtidigt ser vi att man drar in på andra ställen. Vi har från Socialdemokraterna efterfrågat besked: Var finns de här möjligheterna att arbeta på Afrikas horn? Vad finns det för möjlighet att arbeta för att stödja oppositionen i diasporan? Kan vi göra det? Finns de resurserna? Finns det stödet från regeringens sida? Finns det från Christian Holms sida?

För land efter land, på punkt efter punkt, saknar jag de praktiska möjligheterna. Jag saknar initiativ i den riktningen.

Kan det som sades från talarstolen bekräftas? Är det så att vi får se större möjligheter och större resurser? Är man beredd att satsa på folkrörelsebistånd och att satsa på till exempel att stödja Eritreas rörelse i diasporan för ett annat samhälle?

Anf. 158 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Fru talman! Jag kan upprepa att vi ökar stödet till området mänskliga rättigheter och demokrati. Carina Hägg är också medveten om att den största delen av biståndet fördelas genom Sida. Annat ger vi genom multilaterala organ, såsom FN och EU.

Det är klart att jag inte kan stå i Sveriges riksdag och säga exakt vilket projekt som kommer att få vilka pengar. Det tror jag kanske inte heller att Carina Hägg vill att jag ska göra. Men det blir svårt att peka ut en enskild grupp.

Det är också den här regeringen som, när det gäller att jobba med den politiska diasporan och när det gäller att jobba med politiska partier, har dubblerat stödet till de partinära organisationerna. Det har man gjort just för att jobba med det. Och det är viktigt.

Carina Hägg tog också upp arbetet inom Socialistinternationalen. Jag är medveten om att de svenska socialdemokraterna försöker nå en förändring och en demokratisering av organisationen som sådan. Mona Sahlin gjorde dessutom ett försök att avancera i hierarkin i organisationen. Det tror jag hade varit bra för organisationen.

Sverige har väl i många delar, både från regering och enskilda riksdagsledamöter, tagit ställning och varit väldigt tydligt vad gäller att vi vill stödja de demokratiska krafterna och att vi fördömer dem som bryter mot mänskliga rättigheter och de demokratiska principerna.

Vi jobbar givetvis också aktivt genom EU. Den kraften är oerhört viktig. Det är bra att Sverige har en linje. Men om vi kan få hela EU att arbeta på samma linje är det oerhört bra.

Vi har den parlamentariska församlingen för Medelhavsområdet, där bland andra Ulrik Nilsson från Moderaterna sitter och gör ett aktivt arbete. Under själva revolutionen var självklart frihet på nätet en viktig del och en stor svensk satsning som nu har fått internationellt genomslag. Det har tagits upp inom EU, i FN:s generalförsamling och nu senast vid Aseanmötet i Laos.

Jag tror att det är viktigt att vi driver just de frågorna.

Anf. 159 VALTER MUTT (MP) replik:

Fru talman! Christian Holm nämner att millenniemålen snart ska ersättas, förnyas, uppdateras eller hur vi väljer att uttrycka det. Den tiden löper ut 2015. Så är det. Men jag hörde väldigt lite av konkretion när det gäller vad Moderaterna tänker att de ska ersättas med.

Det finns flera idéer ute i forskarvärlden och också i, så att säga, den verkliga världen. En sådan är det här med direkt kontantstöd. Man åker, så att säga, slalom runt biståndsbyråkratier i både givarländer och mottagarländer och ger människor pengar i handen direkt.

Det är en brittisk världsledande utvecklingsekonom, Guy Standing, som tidigare var chef för ILO:s enhet för socioekonomisk trygghet som har varit med och utvecklat det här. Som jag nämnde i mitt anförande finns det spännande pilotprojekt.

Man skulle verkligen kunna tro att det här var en idé som tilltalar Moderaterna, att man stärker den enskilda individen på byråkraternas bekostnad. Men när vi väckte en motion om det från Miljöpartiets sida fick vi inte med oss den utskottsmajoritet som Christian Holm är en del av. Det fick bli en reservation i stället, där vi glädjande nog fick stöd från Vänsterpartiets sida.

Men ideologiskt är det här lite förvirrande, tycker jag. När man vill stärka individen får man inte med sig Moderaterna.

Anf. 160 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Fru talman! Det finns nog mycket man kan göra post 2015, efter de nuvarande millenniemålen. Samtidigt är det trots allt några år kvar till 2015. Det handlar också om att se till att speeda upp och öka farten fram till 2015 för att komma så långt som möjligt fram till dess, så att det inte innebär att man bara börjar titta på det efteråt och ger upp.

Men vi kan väl också konstatera att hur duktiga vi än är kanske det är osannolikt att tro att samtliga millenniemål uppnås. Och även om samtliga millenniemål uppnås är vi inte framme, utan vi har fortfarande en lång väg att gå.

Bland annat en sådan högnivåpanel som biståndsministern ingår i ska titta på vad man ska göra framöver. Om vi hade allt det klart i dagsläget vore den något överspelad. Men det jag tror är viktigt är att man gräver djupt i olika områden, som man har gjort. Man kan se: Vad är det som har fungerat effektivt? Vad är det som har fungerat bra? Vad är det som har givit resultat? Var har de stora problemen varit?

Vi kanske i vissa lägen har en ganska tydlig uppfattning om att det här kan vara ett område som inte har kommit så långt på grund av det här. Vi kan ta ett sådant område som SRHR-frågorna, kvinnors rättigheter och sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Vi vet att det finns många krafter som kanske jobbar i motsatt riktning. Man vill begränsa

kvinnors rättigheter. Man vill försvåra aborter. Och man har ett stort tabu över de här frågorna över huvud taget.

Där tror jag att det är oerhört viktigt att Sverige står starkt och kämpar vidare för att nå mycket längre. Det handlar om att se till att det inte går bakåt men framför allt om att försöka trycka på så mycket som möjligt för att det ska gå framåt.

Valter Mutt tog upp kontantstöd. Det är en variant. Men jag tror att det också är en del i det som ska ingå i frågan: Vad kan man göra framöver? Men vi vill ha en uppföljning och en utvärdering, och detta är inte helt enkelt att i alla lägen utvärdera.

Anf. 161 VALTER MUTT (MP) replik:

Fru talman! Ja, när det gäller den här breda rundmålningen instämmer jag i det mesta. Men jag vill komma tillbaka till det här, tjata lite, för jag tycker att det är en väldigt intressant idé med direkt kontantstöd. Det finns för övrigt en rapport från Svenska kyrkan som heter *Pengar i handen*, där man kan titta mer på det här.

Det här är inte bara någon liten udda idé, utan det är en idé som verkligen håller på att få vingar ute i världen. Jag tänker då inte främst på experimentet nere i Namibia, i byn Otjivero, för det var ganska begränsat. Jag tänker också på Bolsa Família i Brasilien som har fått Gini-koefficienten som mäter ojämlikheter i ett samhälle att ändra riktning så att ojämlikheten för första gången i modern tid sjunker, och sjunker ganska rejält, i Brasilien tack vare den här formen av direkt kontantstöd.

Jag tänker vidare på de försök som pågår med direkt kontantstöd i Indien och som är riktigt uppmärksammade. Indiens premiärminister var faktiskt ute för bara någon vecka sedan och sade att det här verkar väldigt spännande och någonting som de indiska myndigheterna gärna utvidgar försöken kring.

Jag skulle därför gärna vilja ha ett tydligare svar av Christian Holm. Vad tror ni? Är det här något att gå vidare med?

Anf. 162 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Fru talman! Allting som visar sig ha en positiv effekt är självklart sådant man måste titta mer på, till exempel hur man skulle kunna implementera det vidare.

Detsamma gäller kontantstödet, men det vore väl lite att gå ett steg i förväg från riksdagens sida om vi sade att nu gör vi det, utan att göra djupare undersökningar och gå igenom exakt hur vi skulle kunna göra det på ett ansvarsfullt sätt. Som Valter Mutt väl beskriver det finns det många delar man kan göra, och det är viktigt att det vi gör är väl förankrat, väl underbyggt och att vi på alla möjliga sätt ser till att vi så långt det går kan garantera att det ger utveckling och leder rätt.

Vi vet också när det gäller biståndet, oavsett i vilken form – kontantstöd, projektstöd eller budgetstöd – så arbetar vi i länder som är de absolut svåraste arbetsmiljöerna i världen. Det kan vara Afghanistan, det kan vara Kongo, det kan vara något av länderna i Syd- och Latinamerika.

När det gäller kontantstöd är det också viktigt att poängtera och se den del som är långt mycket större än det samlade internationella biståndet, och det är de pengar, de remitteringar som alla de landsmän som bor och arbetar i andra länder skickar tillbaka. Detta motsvarar tre gånger det

samlade internationella biståndet och har visat sig vara effektivt. Det är låg korruptionsrisk eftersom det hamnar direkt hos familjer. Det är en kombination av den delen, biståndet och, som jag tidigare har talat om, näringslivet och andra aktörer, civilsamhället och övriga aktörer som är närvarande i biståndet.

Som sagt, kontantstöd är en intressant del som jag tycker att vi bör titta djupare på. Sedan får vi se var vi landar.

Anf. 163 FREDRIK MALM (FP):

Fru talman! Vi diskuterar utrikesutskottets betänkande UU2 som rör utgiftsområde 7 i budgetpropositionen från regeringen. Det omfattar drygt 38 miljarder, alltså 1 procent av bruttonationalinkomsten.

Biståndet i Sverige har aldrig varit högre än så. Det kan man tacka borgerliga regeringar med ett stort inflytande från Folkpartiet och andra partier för. Andra, vänsterinriktade regeringar har aldrig under en mandatperiod klarat av att nå upp till enprocentsmålet. Vi gör det. Det är viktigt.

Sedan är det mycket riktigt så, vilket har påpekats tidigare, att en hel del räknas av ifrån detta enligt de principer som vi också är hyggligt överens om. Även om inte Hans Lindes parti accepterar detta gör Socialdemokraterna det, och vi har en tradition av att följa de regler som OECD/Dac har satt upp för vad man får avräkna för.

Fru talman! Efter avräkningar uppgår biståndet därmed totalt sett till drygt 31 miljarder svenska kronor. Även det är internationellt sett mycket högt, och det ska vi vara stolta över, tycker jag. I stort sett alla partier, i alla fall sju av oss, ska vara stolta över att vi ställer upp så pass mycket för människor som har det svårt i världen, att vi ställer upp så pass mycket för att främja demokrati, mänskliga rättigheter och kvinnors rättigheter och tar ett stort humanitärt ansvar i världen. Det är klart att vi alltid skulle kunna göra mer, men jag tycker att vi ändå måste vara väldigt stolta och raka i ryggen över det som Sverige faktiskt gör.

Vi befinner oss nu i en tid av ekonomiska svårigheter, inte minst i Europa, där man ser att det samlade biståndet minskar från de europeiska länderna. Det är klart att det är tufft för många politiker att stå upp för ett högt bistånd i dag när det finns starka opinioner som kräver att man ska sänka biståndet. Det är väl inte helt oförståeligt att vissa regeringar tvingas göra en del tuffa prioriteringar den här tiden. Men det är viktigt för Sveriges del att vi som har en ordnad ekonomi, vi som har balans i vår ekonomi, vi som på olika sätt under lång tid har varit ett föredöme för internationell solidaritet och ett högt utvecklingsbistånd nu inte sviker utan står fast vid enprocentsmålet och ett högt och generöst bistånd.

Fru talman! Vi ökar nu stödet ytterligare för insatser i Mellanöstern- och Nordafrikaregionen. Vi har ju en regional strategi. Det finns en strategi för Västbanken/Gaza för Palestina, och det finns en strategi för Irak. Vi ökar på en hel del på den regionala ramen för att på olika sätt möta den efterfrågan som nu finns på mer stöd från och utvecklingsarbete med Sverige till följd av upproren i flera arabstater.

Fru talman! Vi satsar också mer på att nå millenniemålen, vilket är mycket viktigt. Vi är förstås glada över att vår biståndsminister har utnämnts av FN:s generalsekreterare Ban Ki Moon till att vara med och mejsla ut de kommande nya millenniemålen framöver.

Vi ökar också stödet till exempel till Swedfund som går in med investeringar i utvecklingsländer, vilket också kan bidra till utveckling.

Fru talman! Det finns en skrivelse till som behandlas i det här betänkandet. Det är inte bara budgetpropositionen från regeringen utan även skrivelsen *Biståndets resultat – tema demokrati och mänskliga rättigheter*. Den kom till riksdagen i somras, på den amerikanska nationaldagen den 4 juli, och även denna skrivelse behandlas i betänkandet.

Skrivelsen handlar om hur Sverige arbetar för att främja demokrati och mänskliga rättigheter inom biståndet och resultat och lärdomar av Sveriges bilaterala och multilaterala utvecklingssamarbete. Vi har tre tematiska prioriteringar i svenskt bistånd i dag, och en av dem är demokrati och mänskliga rättigheter.

Den här skrivelsen som ska utvärdera detta tar egentligen sin utgångspunkt i en lite längre resa som vi har gjort inom den borgerliga alliansen. Det handlar om någonting som vi har kämpat för mycket i Folkpartiet liberalerna, och det är att på ett mer samlat och omfattande sätt arbeta med att stärka demokrati och mänskliga rättigheter i världen.

Det här började med en skrivelse som kom för några år sedan. En del har kanske glömt bort den vid det här laget. Skrivelsen hette *Frihet från förtryck* och var väldigt viktig. Den slog fast en sorts ideologisk grund för demokratibiståndet och även något som förstås slås fast även i en del andra dokument: att svenskt bistånd ska vara rättighetsbaserat och betona det som inom filosofin kallas för negativa rättigheter, det vill säga det vi kan kalla grundläggande mänskliga rättigheter – alltså yttrandefrihet, tryckfrihet och sådana saker – och sätter det i samband med sociala rättigheter som också är mycket viktiga för att skapa demokrati.

Vid en prioritering mellan om Sverige ska slåss för en sjätte semestervecka i världen eller för att alla människor ska omfattas av yttrandefrihet lägger vi dock betoningen på att kämpa för yttrandefriheten så att människor kan kräva en sjätte semestervecka med hjälp av demokrati och yttrandefrihet. Men de här olika rättigheterna förstärker ändå varandra.

I skrivelsen *Frihet från förtryck* identifieras också tre fokusområden för demokratibiståndet, nämligen medborgerliga och politiska rättigheter, demokratins och rättsstatens institutioner och procedurer, det vill säga fria och oberoende domstolar men också valövervakning och hjälp att arrangera demokratiska val och sådant där, samt demokratiseringens aktörer, mycket av det som CSO, alltså civila samhällsorganisationer och även partianknutna organisationer och stiftelser arbetar med, att stödja dissidenter och annat.

Frihet från förtryck följdes upp av en policyskrivelse ett år senare som hette *Förändring för frihet*. Den handlar om hur man konkret kan genomföra demokratibiståndsinsatser. Hur kan vi stärka yttrandefriheten, oberoende medier, stimulera partisystem, stärka det civila samhället och så vidare?

Nu har det här biståndet prioriterats ned ett antal år. Det är intressant, tycker jag, att titta på den skrivelse som kom i somras, för det finns en hel del där som är tänkvärdt. Några väldigt positiva saker som jag tror att vi alla ändå ska vara nöjda med är demokrati och mänskliga rättigheter är någonting som har en väldigt framskjuten plats inom det svenska biståndet i dag. Det är faktiskt huvudsektorn hos Sida. Sektorn demokrati

och mänskliga rättigheter är en större sektor hos Sida i dag än till exempel den humanitära sidan, även om mycket humanitärt bistånd förstås går genom FN via det multilaterala biståndet.

Den här sektorn hos Sida bygger ju på OECD/Dacs definitioner, som är lite vidare än de definitioner regeringen har i *Frihet från förtryck*. Man kan ändå väldigt tydligt se att till exempel att stödja demokratiseringens aktörer utgör en rätt stor del av det samlade demokrati- och människorättsbistånd som vi ger.

Sverige är enligt Sida, OECD och Sadev det land som ger störst andel av det bilaterala biståndet till demokrati och mänskliga rättigheter i världen. Sida hade förra året över 1 200 aktiva insatser inom det här området. År 2010 gav Sverige mest i världen i riktat stöd till exempelvis hbtq-rättigheter och arbete för detta. Det är ju positivt. Det tycker jag att vi ska vara nöjda med. Det ska vi också vara beredda att lyfta fram. Det är bra för Sverige. Det är viktigt också, tycker jag som liberal i en alliansregering, att kunna peka på de saker som vi faktiskt har gjort.

Vi har också efterlyst ett större fokus på demokrati och mänskliga rättigheter. Jag tycker att Sida på ett bra sätt faktiskt har hörsammat detta, vilket också slås fast i skrivelsen.

Sedan finns det några saker i detta som kan diskuteras mer, fru talman. Det är bland annat att demokratibiståndet inte är så lätt att utvärdera. Det kan ha att göra med att demokratibistånd tenderar att sättas in i större skala när ett land redan har inlett en demokratisering. Det har kanske varit svårt att gå in med större demokratiprojekt i Tunisien när Zayn al-Abidin Ben Ali fortfarande satt vid makten. Men när han försvann och man såg att Tunisien nu var på väg mot ett nytt Tunisien kom alla dit. Det betyder att det är viktigt att också se de faktorerna, att det som tenderar att vara väldigt framgångsrikt också kan ha sin orsak i att länder redan har inlett en demokratisering.

Det andra som jag vill peka på, där Sverige också kan bidra mer, är försök att utveckla metoder för att mäta demokrati. Vi har till exempel Freedom House och en del andra sådana institut i dag. Det är bara det att de data de använder ofta är aggregerad på en sådan hög nivå att det är svårt att se annat än mycket breda trender. Det går att finkalibrera detta. Det går att på ett mycket djupare sätt titta på hur demokratibiståndet kan förändra. Det är också någonting som Sverige har bidragit med tidigare. Vi har ju till exempel stött ett projekt som heter Varieties of Democracy för ett antal år sedan. Det syftade just till att försöka utveckla metoder för att mäta demokrati, vilket är viktigt.

Avslutningsvis, fru talman, känner jag mig tvungen att mycket kort kommentera någonting som sades av en tidigare talare, nämligen Miljöpartiets Valter Mutz, som sjöng någon sorts lov till Sten och Flisa här i talarstolen. Miljöpartiet säger att mänskligheten har fört ett krig mot ekosystemen sedan 1700-talet. Det är trots allt en ganska maffig anklagelse, fru talman.

Vi har fört krig mot varandra, men det är inte så att generation efter generation av människor i den här civilisationen för ett krig mot vår natur. Det är inte så. Det vi har sett är ju ett socialt framåtskridande. Vi har sett ekonomisk och industriell utveckling. Hela industrialismen på 1800-talet har lyft miljoner och åter miljoner människor ur fattigdom.

Jag vet inte riktigt vad Miljöpartiet syftar på när man säger att vi har fört ett krig mot ekosystemen sedan 1700-talet. Är det sågverken? Är det kriget? Är det glödlampan? Är det elektriciteten? Är det naturresursutvinningen, gruvsdriften? Är det vägarna och järnvägsnätet? Är det i laboratorierna? Naturen har skapat bakterier som vi dödar genom penicillin, vaccin och annat. Är det ångpannan?

Det är viktigt, tycker jag, fru talman, att poängtera detta. Det har en viss koppling till biståndet om man säger att mänskligheten har fört krig mot ekosystemen i 300 år, när mycket av det som vi faktiskt har gjort, som har haft en påverkan på miljön, också är någonting som vi genom biståndet vill ge alla människor möjlighet att ta del av: förbättrad infrastruktur, vägar, sjukvård och så vidare. Det är ju industrialiseringen och inträdet på arbetsmarknaden som också har lett till en frigörelse för kvinnor.

Det här är ju viktigt. Om man har tänkt föra in någon sorts civilisationskritik i biståndspolitik tror jag att man ska berätta för de människor som lever i fattiga länder i dag vad det är för utveckling som Valter Mutts är beredd att förvägra dem.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet. (Applåder)

Anf. 164 CARINA HÄGG (S) replik:

Fru talman! Vi hör Folkpartiets representant i debatten ta upp frågor som berör kvinnor och reproduktiva rättigheter. Men då är frågan: Varför har ni inte åstadkommit andra och bra resultat på ett annat sätt än vi har sett under perioden sedan 2006? Om vi tittar på siffrorna ser vi att biståndsstödet minskade med 130 miljoner kronor under åren 2006 fram till 2008. Sedan fortsatte det svenska stödet på det här området, som under hela perioden har sagts vara ett prioriterat område, de facto att minska, liksom stödet till hiv/aids-bekämpningen.

Sådana här nedgångar, såväl procentuellt som i kronor, har fått pågå tills vi nu ser att det ska ha lagts tillbaka någonting. Det är ju en känd metod. Man tar först bort och sedan lägger man tillbaka lite. Då kan man säga att man gör en satsning. Faktum är att riksdagen har fått en bild genom den verbala framställningen från talarstolar och på andra sätt och en annan i praktiken, där man har prioriterat ned det här området när det gäller resurser.

Vi kan också se att den största nedskärningen skedde från UD:s egen enhet. Vi har sett att i flera av de frågor där det behövs understöd verbalt, deltagande och aktiviteter har man inte från Alliansens sida tyckt att det har varit viktigt att prioritera, vara närvarande och uttrycka en mening.

Hur menar Folkpartiet att vi ska känna tilltro till det som sägs från talarstolen när det i praktiken förs en annan politik? Är Folkpartiet berett att driva och kräva en annan aktivitet och andra resurser till det här området? Annars hänger det ju inte ihop. Jag vill uppnå att vi har så bred enighet och ett så brett stöd som möjligt i den här kammaren. Det är ju när vi är så eniga som möjligt och det finns resurser som vi också har en större tyngd i vår röst utomlands. Det är ju det vi talar om. Det är att driva verksamhet, att driva på för en bättre situation, att stödja millenniemål och att minska mödradödligheten.

Anf. 165 FREDRIK MALM (FP) replik:

Fru talman! Vi berör ett ämne som verkligen är jätteviktigt. Det är också ett av de områden som regeringen särskilt prioriterar.

Jag tycker att det är viktigt när man diskuterar hur man kan främja kvinnors rättigheter att man ser att det egentligen finns flera olika sektorer inom biståndet som berörs av detta. En stor del av jämställdheten hos Sida ligger ju inom sektorn demokrati och mänskliga rättigheter, men ganska mycket av det som når fram till kvinnor och specifikt syftar till att förbättra kvinnors rättigheter finns också multilateralt inom en rad olika FN-organ, i millenniemålsarbetet, i arbetet med att få fler länder att ratificera och därefter också respektera innehållet i resolutioner – resolution 1325 till exempel och resolution 1820 – vårt stöd till UN Women, UN-FPA och en hel del annat.

Tittar man över detta totalt sett och försöker skaffa sig en helhetsbild tror jag att det är väldigt svårt att säga att Sverige skulle vara någon sorts svikare i den grenen. Det finns säkerligen ett och annat man kan kritisera Sverige för, men dels i arbetet i den sociala sektorn i stort, dels i arbetet specifikt för kvinnors rättigheter, och dessutom på en del andra sätt, bidrar Sverige faktiskt till att försöka stärka situationen för kvinnors rättigheter.

Det kan handla om ett utvecklingssamarbete som syftar till att skapa en ekonomiskt oberoende ställning för kvinnor i många länder, till exempel med olika typer av krediter och försörjningsmöjligheter. Det kan handla om flickors möjlighet att kunna gå till skolan tack vare att vi också har haft en svensk närvaro i norra delarna av Afghanistan under en tioårsperiod.

Jag tycker att vi gör en hel del. Jag tror att det är farligt att låsa sig vid något enskilt anslag, för det här är så mycket vidare och täcks upp av så pass många fler anslag än så.

Anf. 166 CARINA HÄGG (S) replik:

Fru talman! Det är ändå ett faktum att under den period Folkpartiet haft möjlighet att finnas i regeringen och ofta innehaft poster som har betydelse för området har de facto stödet till ett område som Folkpartiet självt för länge sedan sade var prioriterat, nämligen SRHR-området, sjunkit. Det får Folkpartiet ta ett ansvar för. Jag hoppas att vi fortsättningsvis kan upprätthålla de ekonomiska anslagen i en relevant och viktig del av den totala biståndskakan.

Folkpartiet har också att ta ansvar för att Sverige i dag inte har en samlad röst i dessa frågor i världen. Det handlar om politik, ställningstaganden, policy, vad man driver på och stöder, samarbeten och nätverksbyggande. I dag har Sverige inte längre en samlad röst i frågorna. Det finns inte ens en samlad röst från Alliansen. Vi försöker driva på. Vi ser vikten av att Sverige har en tydlig och stark röst till stöd för SRHR-området i sin helhet.

I dag får jag allt oftare höra att Sverige var bra. Sverige var tydligt. Sverige stod upp för frågorna. Man säger *var*. Jag skulle vilja säga att Sverige *är*. Jag säger inte heller att Sverige inte gör insatser genom att vi stöder multilaterala organisationer, men det är inte nog om stödet samtidigt sjunker procentuellt och i kronor. Det har skett under ett antal år. Om vi samtidigt inte har en enad röst – och Folkpartiet har ett stort an-

svar för det – tycker jag att Fredrik Malm borde tydliggöra Folkpartiets roll och vilket ansvar Folkpartiet är berett att ta framöver. Är man nöjd?

Jag är som socialdemokrat inte nöjd. Jag är långt ifrån nöjd, men Fredrik Malm verkar nöjd.

Anf. 167 FREDRIK MALM (FP) replik:

Fru talman! Jag ska berätta vad jag inte är nöjd med. Jag är inte nöjd med det förtryck som finns i världen, som är mycket omfattande i vissa delar av världen i specifikt dessa frågor. Det gör att vi ibland tvingas göra djärva ställningstaganden. Det kan handla om specifika projekt, hur vi förhåller oss till en specifik regim, hur vi ställer oss till politiska krafter som lyfter upp frågor som handlar om att till exempel kriminalisera homosexualitet eller att förbjuda Prideparader i Östeuropa eller det som sker i Uganda.

Vår uppfattning i Folkpartiet och den övergripande uppfattningen inom, hävdar jag, stora delar av Biståndssverige och även här i riksdagen och inom Alliansen är att det är viktigt att Sverige står upp i det vi kallar motvindsfrågor. Vi ska inte börja ge efter och på olika sätt ge vika för grundläggande principer för att blidka till exempel religiösa krafter eller någon patriarkal samhällsstruktur eller regim.

Jag vill hävda, fru talman, att Sverige står upp bra för detta. Vi kan alltid göra mer. Men jag vill ändå hävda att det med tanke på den totalt samlade bilden av Sveriges insatser på hela det sociala fältet, för kvinnors rättigheter, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, skyddet för homosexuella, bisexuella, transpersoner och queerpersoner, att det ska mycket till att hävda att Sverige är en svikare i de frågorna.

Vi tar vårt ansvar. Vi kan säkerligen framöver göra ännu mer, men vi gör mycket redan nu.

Anf. 168 VALTER MUTT (MP) replik:

Fru talman! Jag visste att Fredrik Malm skulle gå i gång på frågan om krig mot ekosystemen. Det är bra. Då får vi en debatt.

Jag förnekar naturligtvis inte att det är varmt och skönt att stå här. Jag förnekar inte fördelarna med bra belysning i stället för en eldstad. Det är bara en markering att industrialismen har fört med sig mycket gott för mänskligheten.

Jag försökte säga att vi måste ta tag i alla dessa minusposter. Av FN:s miljöprogram framgår att 60 procent av jordens ekosystem är gravt skadade. Fler blir de. Världsbanken säger att vi med full fart är på väg in i fyrgradersväggen. Johan Rockström på Stockholm Environment Institute började ifrågasätta mänsklighetens överlevnad som ras, och så vidare. Någonstans måste vi ändå inse vad klimatklockan är slagen. Det är den djupa förtvivlan som många känner i den gröna rörelsen.

Jag är teknikoptimist. Jag tror att om vi går tillbaka, fast på en högre teknisk nivå, till flödesenergierna, vind och solkraft, kan det ordna sig.

Anf. 169 FREDRIK MALM (FP) replik:

Fru talman! Det är positivt att Miljöpartiet tar några steg tillbaka från den lite mer mustiga argumentation som framkom i det tidigare inlägget. Jag tror att Valter Mutt och jag på denna punkt är alldeles överens om att vi måste se det klimathot som världen står inför. Det är klart att vi måste

göra det. Det finns en rad olika saker man kan göra för att förbättra för miljön. En hel del gör vi, till exempel om vi tittar på att använda marknadsmekanismer i miljöns tjänst genom en prissättning av nedsmutsning. Det går att göra en hel del på det området för att på olika sätt få in mer dynamik i miljöns tjänst. Jag tackar för det!

Valter Mutt sade att mänskligheten har fört ett krig mot ekosystemen sedan 1700-talet. Var det så att du menade 70-talet? Det var då kärnkraftsreaktorerna kom till Sverige.

Det här leder oss in på frågan att om det är vår avsikt med biståndet att fattiga människor ska förbättra sin levnadsstandard kommer det att kräva mer i framtiden av energisystem och samhällsbyggnad än det som bara kan tillgodoses genom den teknik vi har i dag för sol och vind. Samma sak gäller Sverige. Vi står inför ett antal viktiga strategiska vägval i vårt land framöver under nästa mandatperiod vad gäller kärnkraftens framtid. Där är vi inte överens. Den ekonomiska utveckling som vi har sett i Sverige är det viktigt att andra länder få ta del av. Det är detta som är min kärnpöäng.

Anf. 170 VALTER MUTT (MP) replik:

Fru talman! Det är under sena 1700-talet man på allvar börjar bryta stenkol. Vi går in i den fossila eran. Det var vad jag menade.

Det är ändå viktigt med en viss ödmjukhet. Urfolk i Latinamerika utvecklar tankar om buen vivir, att leva på det goda sättet, att det faktiskt finns sätt att utveckla mänsklig kultur som skiljer sig ordentligt från den västerländska.

Jag är rädd för landgrabbing. Det finns naturligtvis goda exempel, men det finns också oerhörda problem där resursstarka intressen fullkomligt slår både urfolk och småbönder av banan.

Då vill jag, Fredrik Malm, kommentera frågan om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Jag kanske övertolkade Fredrik Malm, men jag tycker du ställer dig lite väl mycket mot politiska och medborgerliga rättigheter. Jag tycker tvärtom att Sverige, precis som Finland och 106 länder i världen, borde ratificera ESK-konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Om de finns går det bättre att utnyttja sina politiska rättigheter. Jag tycker till exempel att det är oerhört viktigt att utveckla överklagandeinstitut för de småbönder som ofta blir av med sin jord på grund av landgrabbing. Det har FN:s livsmedelsorgan FAO tagit med i sina riktlinjer. De baserar sig på ESK-protokollet.

Jag är inte riktigt uppdaterad på var Folkpartiet står. Folkpartiet är kanske inte så negativt utan tycker att Sverige, i likhet med Finland och många andra länder, borde ratificera protokollet. Vi från de grönas sida ser ingen motsättning. Tvärtom förstärker ekonomiska, sociala, kulturella och politiska rättigheter ömsesidigt varandra.

Anf. 171 FREDRIK MALM (FP) replik:

Fru talman! Det är alltså i fråga om stenkolet skon klämmer för mänsklighetens krig mot ekosystemen sedan 1700-talet.

Nu kan vi ju inte vrida klockan tillbaka, men det hade varit intressant att föra denna diskussion på 1700-talet med de samhällen som då började bryta stenkol, för att se vad de möjligen skulle kunna göra i stället. Stenkolet var nämligen en del i en utvecklingskedja som sedan ledde till att

andra tekniker utvecklades och att man på olika sätt kunde börja transportera sig, transportera varor, ta sig till andra platser och utveckla hela den civilisation vi har.

På denna punkt tror jag dock att det blir svårt, fru talman, för mig och Valter Mutt att enas. Jag kan däremot givetvis se ett problem med kolutvinning i dag. Det är klart att vi gör, men det är för att det finns en lång rad andra alternativ vi känner till i dag. Vi hade dock aldrig kunnat utveckla dessa alternativ om man inte på 1700-talet hade kunnat utveckla samhället från den status det då befann sig i.

När det sedan handlar om rättigheter, fru talman, är jag alldeles överens med Miljöpartiet om att sociala rättigheter är väldigt viktiga. För att kunna hävda sina grundläggande mänskliga rättigheter och för att kunna vara en aktiv del i ett demokratiskt samhälle är de sociala rättigheterna viktiga. Vad jag däremot menar är att det finns ett antal plattityder i denna debatt i största allmänhet. Människor slänger sig med nonsensuttryck som exempelvis: På Kuba har man låg barnadödlighet, och det är väl bra.

Ja, det är bra, men det innebär ju inte att det är okej att Fidel Castro är världsrekordhållare i politiska flyktingar per capita. Det finns alltså en sorts sammanblandning där man på något sätt accepterar förtryck med hänvisning till sociala landvinningar, och det är det jag vänder mig emot.

Anf. 172 HANS LINDE (V) replik:

Fru talman! Det är sex år sedan jag deltog i min första biståndspolitiska budgetdebatt här i kammaren. Då hette Folkpartiets biståndspolitiska talesperson Birgitta Ohlsson. Jag minns från den debatten att Birgitta Ohlssons anförande var ett brandtal för kvinnors rättigheter, och det var knappast ett enskilt fall. Birgitta Ohlsson brukade under sin tid i utrikesutskottet i debatt efter debatt lyfta upp kvinnors rättigheter.

Jag kan i denna sena timme i kammaren till och med avslöja att det oftast var så att jag och Birgitta Ohlsson kunde stötta varandra när vi träffade företrädare för konservativa regimer och när vi tillsammans lyfte fram de kontroversiella frågorna om kvinnors rättigheter, hbt-frågor och liknande. Jag och Birgitta Ohlsson var oense om mycket, men på dessa punkter var vi väldigt ofta ense.

Det som är tragiskt att se är att den rösten tystnade när det blev ett skifte på posten som biståndspolitisk talesperson i Folkpartiet och Fredrik Malm tillträdde. Vi hörde Fredriks Malms anförande; trots att han drog över tiden nämndes bara kvinnors rättigheter – det gäller alltså majoriteten av jordens befolkning – bara lite i förbifarten.

Jag kan faktiskt inte heller, måste jag erkänna, komma ihåg ett enda tillfälle då Fredrik Malm under sin tid i utrikesutskottet har lyft fram frågor om hbt-personers rättigheter, kvinnors rättigheter eller aborträtten när vi har haft utländska besökare från regimer som kränker dessa rättigheter. Jag måste faktiskt säga att Kristdemokraternas Désirée Pethrus de senaste åren har kört om Fredrik Malm när det kommer till engagemang för kvinnors rättigheter.

Vad som är än allvarligare är dock det som nu händer i biståndsbudgeten. Fredrik Malm skryter här om att Folkpartiet har ett så stort inflytande på den svenska biståndspolitiken, men trots allt ser oberoende parter när de tittar på det svenska biståndet att biståndet till sexuell och

reproduktiv hälsa och rättigheter har minskat år för år under den tid då Fredrik Malm har varit biståndspolitisk talesperson för Folkpartiet.

Vad hände med det feministiska engagemanget, Fredrik Malm? Var det bara en dagslända så länge Birgitta Ohlsson satt i utskottet?

Prot. 2012/13:37
5 december

Internationellt bistånd

Anf. 173 FREDRIK MALM (FP) replik:

Fru talman! Detta är ett klassiskt retoriskt grepp man använder i politiken. Man säger: En gång i tiden var ditt parti mycket snällare än vad ni är nu! Det är bara det att Hans Linde inte röstade på Birgitta Ohlsson den gången, utan han röstade på Lars Ohly. Det finns också det omvända, vilket man ibland hör från Alliansen: En gång i tiden stod Socialdemokraterna för arbetslinjen! Det är bara det att de som säger detta röstade på Gösta Bohman då, inte på Olof Palme. Det är alltså någon sorts retoriskt grepp.

Ska vi vara uppriktiga när det handlar om kvinnors rättigheter inkluderas dock detta i det som i stort sett hela mitt anförande handlade om, nämligen bistånd för demokrati och mänskliga rättigheter. Det är en del av detta. Kvinnor är faktiskt inte hälften av världens befolkning utan ännu fler; en majoritet av världens befolkning är kvinnor. Kvinnor är de som ofta lider mest under diktatur, krig och konflikter, och hävstångseffekten för kvinnor tror jag faktiskt är större än vad den är för män vid en demokratisering.

Hans Linde säger, fru talman, att jag inte ställer några kritiska frågor. Ja, de två regimer som har kommit till riksdagens utrikesutskott och som har varit riktiga värstingar när det handlar om att slå ihjäl kvinnor och så är Iran och Saudiarabien. Min uppfattning är att dessa länder inte har fungerande parlament värda namnet, och jag ser inte varför riksdagens utrikesutskott ska sysselsätta sig med artighetsvisiter från dessa parlament.

Jag kan väl alltså bara försvara mig med att jag inte närvarade vid dessa möten utan försöker att kritisera eller föra en kritisk dialog med dessa regimer på ett annat sätt. Hans Linde kanske hellre sitter och chittchattar med den wahabitiska diktaturen i Saudiarabien i utskottets sessionssal. Jag valde att inte göra detta, fru talman.

Anf. 174 HANS LINDE (V) replik:

Fru talman! Faktum är att inte jag heller deltog vid mötet med den saudiska delegationen. Jag gjorde den markeringen.

Detta är inte något slags retoriskt grepp från min sida, Fredrik Malm – jag konstaterar ju faktum på punkt efter punkt. Jag tror att vi om vi går igenom alla de anföranden Fredrik Malm har hållit i talarstolen under sin tid som utrikespolitisk och biståndspolitisk talesperson kommer att se att ytterst lite har ägnats åt kvinnor och kvinnors rättigheter.

Det är ett faktum att vi har haft företrädare för en lång rad regeringar i utrikesutskottet som på olika sätt kränker kvinnors och hbt-personers rättigheter. Kan Fredrik Malm ge *något* exempel på att han har lyft fram frågor om hbt-personers eller kvinnors rättigheter när vi har haft utländska besökare i utrikesutskottet?

Det är trots allt ett faktum att stödet till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter har minskat för varje år som har gått medan Fredrik Malm har varit biståndspolitisk talesperson för Folkpartiet. Det är ingenting jag

hittar på och ingenting som Socialdemokraterna har drömt eller oppositionen har fantiserat ihop. Det är någonting som den politiskt obundna organisationen RFSU har kommit fram till när den har granskat den borgerliga regeringens biståndspolitik.

Sedan säger Fredrik Malm: Jag har ju pratat om demokrati och ekonomisk utveckling. Det syftar *också* på kvinnor; det kommer *också* att gynna kvinnor. Jag nämnde visserligen inte kvinnor, men det jag pratar om kommer också att gynna kvinnor.

Här avslöjar Fredrik Malm den stora brist på feministiskt engagemang och feministisk förståelse som han trots allt uppvisar i denna debatt. En feminist ser nämligen att mannen är norm i det samhälle vi lever i, och kvinnan är undantag – på alla politikområden. Om vi inte har med ett tydligt feministiskt perspektiv och ständigt synliggör kvinnors erfarenheter och deras perspektiv kommer vi att utgå från mannen som norm. Då kommer det att vara mannen som sätter dagordningen.

Det är därför vi i det samhälle vi lever i hela tiden måste lyfta fram kvinnors erfarenheter och verklighet. Det begriper man om man är feminist. Det har uppenbarligen inte Fredrik Malm gjort.

Anf. 175 FREDRIK MALM (FP) replik:

Fru talman! Det finns ju inget parti i denna kammare som under så lång tid har satt i system att stödja de mest manschauvinistiska regimerna, nämligen de socialistiska så kallade machismostyrena i Latinamerika, som ert. Hugo Chávez – skulle du kalla honom feminist, Hans Linde? Fidel Castro, som för övrigt internerade homosexuella på 70-talet – skulle du kalla honom en förkämpe för SRHR-frågor? Jag skulle inte göra det.

Om vi ska föra en seriös debatt tycker jag att det är viktigt att vi inte bara säger: Du är en dålig feminist. Hans Linde vet att Folkpartiet i årtionden har slagits för kvinnors rättigheter och för ett feministiskt perspektiv. Vi har fört in ett genusperspektiv i en rad olika politiska frågor.

Jag väljer att fokusera på att kvinnors rättigheter bland annat är specifika frågor i statsbudgeten, genom att vi ger riktade stöd till FN-institutioner som jobbar med dessa frågor och genom att vi specifikt siktar in oss på att försöka stärka vissa FN-resolutioner, till exempel 1325 och 1820. Sverige har bidragit till att föra in detta även i Natos nya strategiska koncept. Jag vet att Hans Linde inte gillar Nato, men det spelar ingen större roll eftersom Nato finns. Det är viktigt att föra in den typen av tankesätt där.

Vi har på en rad olika sätt mycket specifikt jobbat med att stärka detta. Vi har varit oerhört tydliga i våra kontakter med regeringen i Uganda, till exempel, vad gäller vart landet är på väg när det handlar om skyddet för homosexuella eller just bristen på sådant.

Vi väljer dock *också*, Hans Linde, att se att dessa frågor inte är *enbart* könsspecifika. Det är även så att breda demokratiseringsprocesser, alltså ekonomisk utveckling med tillväxt där fler människor kan göra sitt inträde på arbetsmarknaden, tenderar att gynna kvinnor ännu mer än män – av det enkla skälet att vi lever i den typ av globalt manssamhälle Hans Linde beskriver. Jag delar den analysen i botten, fru talman.

Anf. 176 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! I den skrivelse om resultat vad gäller demokrati och mänskliga rättigheter som Fredrik Malm tog upp i sitt anförande tycker jag att det ligger ett mycket stort fokus på politiska och medborgerliga rättigheter och demokratiarbete som är inriktat på statliga institutioner och myndigheter. Det är också någonting som vi har tagit upp i vår följdmotion på den här skrivelsen.

Ett exempel på bistånd som går via regeringens system, statliga institutioner och myndigheter är Sveriges bistånd till Afghanistan. Afghanistan är samtidigt ett av de länder i världen som har störst problem med korruption. Jag har inte de exakta siffrorna på vad som går igenom demokrati- och MR-arbetet och vad som går via bilaterala samarbetsstrategier, men det är ändå ett bistånd som vill stödja myndighets- och institutionsuppbyggnad. Samtidigt talar regeringen om vikten av fattigdomsbekämpning, att nå ut till fattiga och förbättra fattiga människors levnadsvillkor.

På vilket sätt anser Fredrik Malm att man når ut till de mest behövande människorna när man kanaliserar ett bistånd via en av de mest korrupta regeringarna i världen? Kan Fredrik Malm se riskerna med att kanalisera biståndet via den här typen av länder? Vi förespråkar här att man ska gå direkt till det civila samhället och till organisationer i det civila samhället.

I Fredrik Malms anförande hörde jag väldigt lite om sociala och ekonomiska rättigheter. Anser Fredrik Malm och Folkpartiet att människors tillgång till vatten, sanitet, livsmedel och utbildning också är mycket viktiga grundläggande mänskliga rättigheter som är en förutsättning för att man ska kunna tillgodose andra rättigheter?

Anf. 177 FREDRIK MALM (FP) replik:

Fru talman! Jag börjar med att svara på den andra frågan. Det är klart att vatten och sanitet är oerhört viktiga saker. Det är jätteviktigt att hälsotillståndet i världen förbättras och att man genom humanitärt bistånd också kan hjälpa människor som har det svårt i de allra värsta situationerna, till exempel katastroftillstånd och annat.

Det jag vänder mig emot är en tendens som har funnits i Sverige under ganska lång tid, även inom biståndsdebatten, där man svänger sig med uttryck som att yttrandefrihet inte är så viktigt om människor inte har mat på bordet. Det har funnits en tendens under mycket lång tid att nedvärdera de grundläggande mänskliga och demokratiska rättigheterna och i stället urskulda odemokratiska regimer med hänvisning till att de har gjort sociala framsteg. Det är mycket problematiskt.

Det finns från vänsterhåll i argumentationen när man till exempel försvarar Castroregimen på Kuba med hänvisning till sociala framsteg. Det har funnits inom borgerligheten också genom åren när man har försvarat en del östasiatiska auktoritära stater med hänvisning till att de når en mycket stor ekonomisk tillväxt. Jag är mycket kritisk till dessa resonemang. Därför menar jag att det är viktigt att ha fokus på de grundläggande demokratiska fri- och rättigheterna. Det är precis det som vi argumenterar för i regeringens skrivelser *Frihet från förtryck* och *Förändring för frihet*, som kom därefter. Det tas också upp i en rad andra dokument.

Fru talman! Sedan hade Julia Kronlid en fråga om Afghanistan. Det är jättesvårt. Det är ett krigshärjat land med en regering som inte levererar när det gäller transparens. Det finns enorma behov hos civilbefolkningen. Det beror lite på vilken typ av bistånd man ska ge, och vi ger mycket genom till exempel Svenska Afghanistankommittén.

Anf. 178 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Jag skulle gärna vilja att Fredrik Malm utvecklade svaret på min fråga om Afghanistan. Ja, vi ger mycket via Svenska Afghanistankommittén. Det är någonting som vi talar mycket positivt om. Men det var inte det jag frågade om. Frågan var hur Fredrik Malm ser på det bistånd som går via den afghanska regeringens system när Afghanistan är ett av de mest korrupta länderna i världen. Finns det några risker med det?

Vi kan självfallet inte säga att yttrandefrihet är oviktigt. Det är oerhört viktigt för ett fungerande samhälle. Den grundläggande inställningen måste vara att alla mänskliga rättigheter är odelbara och universella.

Jag skulle vilja gå ned på en praktisk nivå. I mitt anförande tog jag upp att man satsar på teaterföreställningar i Egypten. Är det verkligen fattigdomsbekämpning? Hur ska en kvinna ha möjlighet att gå på teater om hon inte ens har mat och vatten för dagen? Jag tycker att det är frågor vi bör ställa oss när det gäller biståndet. Hur ska kvinnor kunna delta i ett politiskt liv och hävda sina rättigheter om de måste ägna hela sin tid åt att hämta vatten och bedriva ett undermåligt jordbruk som hon inte kan försörja sin familj på?

Jag säger inte att man inte ska ha något bistånd alls till demokratiska och politiska rättigheter, men jag tycker att man bör öka biståndet till sociala och ekonomiska rättigheter för att ge grundläggande förutsättningar att kunna nyttja de demokratiska och politiska rättigheterna. Jag hoppas att Fredrik Malm förstår vad jag är ute efter.

Man ska inte heller bygga luftslott, institutioner och myndigheter som inte har ett grundläggande stöd i värderingar i samhället. Därför vill jag fråga om man inte borde satsa ännu mer på insatser i det civila samhället.

Anf. 179 FREDRIK MALM (FP) replik:

Fru talman! En förutsättning för att vi ska kunna genomföra ett bra bistånd i Afghanistan är att vi är där. Det är det första konstaterandet. Sverigedemokraterna är ett parti som anser att Sverige inte ska vara i Afghanistan. Då blir det närmast omöjligt att genomföra de utvecklingsinsatser som Sverigedemokraterna argumenterar för här och nu. Det är jättelätt att säga att vi ska ha ett bistånd som stöder civilsamhället i Afghanistan på olika sätt, men man är inte beredd att använda några personer för att skydda de här biståndsinsatserna så att de kommer fram till sina mottagare. Det handlar om den naiva uppfattningen att man kan sitta i Stockholm och hjälpa människor i Afghanistan. Jag tror att det är mycket svårt. Vi hoppas att de afghanska säkerhetsinstitutionerna ska kunna utvecklas på ett sådant sätt att när vi drar oss tillbaka militärt ska de afghanska myndigheterna kunna träda in och klara säkerheten.

Om jag inte minns fel satt inte Sverigedemokraterna i riksdagen när vi fattade beslut om att öppna vår ambassad i Kabul. Jag tvivlar på att Julia Kronlid skulle sitta här i bänkraden och trycka på ja-knappen för att

satsa svenska skattepengar på att ha en diplomatisk beskickning i Kabul. Det hade också varit en förutsättning för biståndet. Men hur ni möjligen skulle ha kunnat rösta i ett sådant fall är mer ett hypotetiskt resonemang som utgår från Sverigedemokraternas allmänna politik på det internationella området.

Fru talman! När det gäller teater tycker jag att det är viktigt att också konstatera en annan sak. Fattigdomsbegreppet är inte enbart en fråga om låg ekonomisk levnadsstandard. Brist på demokrati och brist på frihet är också en inkluderad del av definitionen av fattigdom. Det är också mycket tydligt i policydokument från alliansregeringen. Jag tror att vi alla håller med om det.

Man kan säkert diskutera ett enskilt projekt och en teatergrupp hit och dit, men allmänt sett bör sägas att kulturen ändå är en del av det demokratiska blodomloppet.

Anf. 180 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! För första gången har det absoluta antalet människor som lever i extrem fattigdom fallit i sub-Sahara. Det bryter en långvarig trend av ökning sedan 1981.

Avgörande för den fortsatta utvecklingen är om utvecklingsländerna kan upprätthålla en robust och hållbar tillväxt. Då har man möjlighet att adressera hälsobrister och utbildningsbrister som i dag berövar människor möjligheter och länder deras utvecklingskraft.

Avgörande är också vår kapacitet att stötta med till exempel bistånd. Det bygger på att vi har en hållbar ekonomisk tillväxt också i vårt land och inte för en ekonomisk politik som gör att bruttonationalinkomsterna rasar, för skulle vi göra det skulle 1 procent av fallande bruttonationalinkomster bli mindre än det vi ser i dag.

Millenni målen kan nås till 2015 om alla parter, och jag betonar alla parter, tar sitt ansvar. Det handlar inte bara om bistånd. Det handlar om att varje stat måste ta sitt ansvar. Det handlar om att näringslivet är med och tar sin del. Det handlar om att det civila samhället gör sitt.

Vi har möjligheter att halvera fattigdomen före 2015. Vi har halverat andelen människor som drabbas av att inte ha rent dricksvatten. Vi nådde detta mål 2010. Vi har förbättrat livsvillkor i kåkstäder, favelor och annat. Och vi har kommit en bra bit på väg i flera av de åtta millenniemålen.

Mål 4, om barnadödlighet, har vi inte nått. Där gör regeringen i budgeten en tydlig prioritering. Mål 5 är också viktigt, och där är vi inte heller framme. Det handlar om kvinnors möjligheter, om jämställdhet, om mödrahälsovård och, som redan varit uppe i debatten, om SRHR-frågor.

Jämställdhet är en oerhört viktig del i utvecklingsarbetet, herr talman, därför att, som också Världsbanken har konstaterat, vi tack vare ett svenskt initiativ har fått en studie som visar att förutsättningen för att nå en framgångsrik välfärdsutveckling är att man tar vara på kvinnors resurser och inte ställer kvinnor åt sidan. En förutsättning är alltså verkligen en politik för jämställdhet om man vill nå en politik för välfärd.

Herr talman! Regeringen har en tydlig tematisk prioritering som vi fullt ut stöder: demokrati och mänskliga rättigheter, kvinnors möjligheter, som redan berörts, och miljö- och klimatfrågorna. Jag vill här foku-

sera tydligt på att det handlar om att nå hållbar utveckling, att bistå till hållbar utveckling.

PGU, politik för global utveckling, firar tio år nästa år. Från vår utgångspunkt ser vi skäl att uppgradera politiken för att få en politik för hållbar utveckling. Vi ser konflikter, förtryck, dålig styrning, korruption, fattigdom och exkludering av människor. Det är inte hållbart. Det är inte en grund för hållbar utveckling. Det är inte ett effektivt bruk av våra skattebetalares pengar, herr talman, att använda dem på ett sätt som inte säkrar att de bidrar till hållbar utveckling direkt eller indirekt.

Vi ser i dag effekterna av tyfonen som slagit ut stora områden och samhällen i södra Filippinerna. Vi har sett effekterna av monsterstormen, som den kom att döpas till, på den amerikanska östkusten i höstas. Och vi ser hur de humanitära katastroferna ökar och faktiskt också tar alltmer utrymme av vår gemensamma budget för bistånd. Det är en övergång mot mer kortsiktiga insatser, och det kommer att krävas mer av kortsiktiga insatser om vi inte klarar att förebygga och jobba hållbart från början.

Världsbanken, återigen, har inte bara fokuserat på vikten av jämställdhet utan alldeles nyligen också lyft fram att vi kan få vänja oss vid fyra grader varmare i slutet av det här århundradet om vi inte vidtar åtgärder. Det kan måhända, herr talman, tyckas behagligt i Sverige och Stockholm en dag som denna, men för världen som helhet vore det naturligtvis en jätteutmaning. Det är en tillräcklig utmaning om vi ser vad den internationella klimatpanelen pekat ut om två graders ökning till 2050. När världens länder möts i Doha rör man sig runt de 15 procent av klimatgaserna som täcks av Kyotoavtalet. Det handlar om regler för att fortsatt åtgärda detta.

När vi diskuterar bistånd här i Sverige verkar det som att mål 7 delvis glöms bort. Det känns som att vi nästan har klarat av det på något sätt, möjligen då sanitet. Men, herr talman, i mål 7 ingår att tydligt minska våra utsläpp av växthusgaser. Från 1990 till 2007 såg vi en 35-procentig ökning av koldioxidutsläppen. Finanskrisen har kommit därefter och minskat ökningstakten. Den senaste bilden är en fortsatt ökning 2011 men från en mycket lägre nivå.

Det krävs, herr talman, en stark vilja från oss alla att anta de utmaningar som vi står inför och förebygga i stället för att reparera i efterhand. Det är en klok användning av skattebetalarnas pengar. Det är en klok satsning för de människor som drabbas av de katastrofer som vi ser och kommer att få se alltmer av.

Från Centerpartiets sida är vi beredda att anta utmaningarna, att göra mer både här hemma och i världen. Vi är glada för de 500 miljoner som särskilt satsas för 2013. Vi är naturligtvis också glada för prioriteringen av mål 7 i budgeten och resurserna i de övriga biståndsanslagen via Sida, runt 2 miljarder, för till exempel vatten, och för att klara utmaningarna när det gäller livsmedelsförsörjning, inte minst i sub-Sahara, som är viktig för att ta människor och samhällen vidare från fattigdom till en hållbar framtid.

Vi är som sagt beredda att göra mer. Men vi ser då inte den enda vägens politik, som har varit uppe i debatten här tidigare, med bara nya skatter och regelverk. Vi vill utnyttja marknaden. Vi tycker att det är viktigt att man kan fortsätta med CDM-insatser och jobba för att ta den

typen av åtgärder vidare. Vi har pratat ekosystemtjänster tidigare, och det handlar naturligtvis om att prissätta dem rätt så att vi gör marknadsmässigt riktiga bedömningar i slutändan.

Det handlar inte heller om ”nånannanism” på det här området. Alla ska bidra. Alla måste ta ansvar. Då kommer också alla att vara vinnare, inte minst kommande generationer.

Från vår sida siktar vi framåt mot att hitta de SDG, Sustainable Development Goals, för 2015 och framåt som vi är glada för att biståndsmministern är med och jobbar för att ta fram. Jag tycker också att det finns skäl att understryka värdet av att biståndsministern är med i vår debatt här, även om den är under en sen timme, så tack för närvaron!

Jag är också glad, herr talman, så här i slutet av mitt anförande att Sveriges regering nu kan presentera den sjunde budgeten i rad på en nivå som är 1 procent av bni. Det är ju inte vi som värderar vad som är bistånd, utan det gör OECD/Dac, så vi låter dem granska och göra den bedömningen.

Vi har ökat biståndet sedan 2006 med i storleksordningen 10 miljarder, tack vare en klok ekonomisk politik. Det finns ett starkt stöd hos svenska folket för bistånd alltjämt. Vi vill ta solidariskt ansvar för vår gemensamma framtid, inte kortsiktigt utan långsiktigt, och vi ska värna den viljan genom ett starkt fortsatt stöd till det civila samhällets organisationer. Vi vet att de kan medverka till att bygga demokrati också i utvecklingsländerna. Människa till människa och Kvinna till kvinna bidrar till starka civila samhällen och bidrar till att skapa grund för demokrati.

Men de är också viktiga som watch dogs för att granska oss här hemma och andra parlament därute.

Till sist, herr talman, är jag glad över att vi har en bred samsyn om biståndsbudgeten i utskottet, inte minst om nivåer. Det såg ut att fela 23 miljoner i en budget på 31 miljarder, men även här kunde vi sträcka ut handen till varandra och hitta lösningar. Det är jag glad för. Tack för det!

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

I detta anförande instämde Fredrik Malm (FP).

Anf. 181 CARINA HÄGG (S) replik:

Herr talman! Jag ska beröra en sak som jag tog upp i mitt anförande och som jag skulle vilja få ett svar på. Socialdemokraterna anser att de pengar som räknas av från biståndsramen måste uppfylla de mål som gäller för biståndet. Regeringen borde i framtiden göra en redovisning av detta i samband med att budgeten överlämnas till riksdagen. Det vore bra att få höra om Centerpartiets representant Kerstin Lundgren delar den socialdemokratiska synen att det är viktigt med en sådan redovisning.

Vi vill ha ordning och reda, och vi vill kunna följa utvecklingen och pengarna och se att varje krona avsätts för och går till det som det är tänkt.

Vi har inte sagt att vi inte står bakom avräkningar, så länge de fullt ut följer OECD/Dacs regelverk. Vi vill också ha en större kunskap om detta och kunna ta vårt parlamentariska ansvar.

Vill Kerstin Lundgren tillsammans med oss socialdemokrater ta detta ansvar genom att begära att få det redovisat för oss i samband med att budgeten kommer till riksdagen? Kan vi få Kerstin Lundgrens och Centerpartiets stöd i denna fråga?

Anf. 182 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Jag tackar Carina Hägg för frågan. Jag har inget emot en sådan redovisning. Det låter dock som om det skulle vara något hemligt med dessa avräkningar. Så är det inte. Precis som Carina Hägg säger är det OECD/Dac som bedömer vad som är bistånd och inte. Mot denna bakgrund är det vi som gör en redovisning och får en bedömning av hela den budget det handlar om. Ska det kunna räknas av som bistånd måste det också svara upp mot de krav som där finns. Dessa redovisningar görs årligen, och jag utgår från att det inte skulle vara något bekymmer med det.

Anf. 183 CARINA HÄGG (S) replik:

Herr talman! Vi socialdemokrater har ju inte ställt upp på en del av de avräkningsmetoder som regeringen tidigare har tillämpat i stor skala. Men jag lägger ingen misstänksamhet i detta. Det är rimligt med transparens och öppenhet.

Jag hoppas att det blir stor enighet och att vi får stöd av Centerpartiet så att vi får den här redovisningen. Då kan vi göra bedömningen och föra diskussionerna och inför våra väljare säga att vi har koll på denna del av biståndsbudgeten, att vi vet hur pengarna används och att avräkningarna följer OECD/Dacs regelverk.

Egentligen skulle vi inte behöva ta upp denna fråga, utan det borde vara självklart att det levererades till riksdagen. Men nu är det så, och då ställde jag frågan. Jag hoppas att jag kan tolka svaret som att Kerstin Lundgren ger Socialdemokraterna sitt stöd i denna del och att vi till nästa budget har denna ordning etablerad.

Anf. 184 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Regeringen har en transparensållning som är mycket tydlig. Annat var det under tidigare regeringars tid. Med Openaid som utgångspunkt ska vi försöka göra hela biståndsbudgeten mer transparent, tydlig och lättare att följa för oss i kammaren men också för enskilda i Sverige och i andra länder.

Herr talman! Jag är glad att vi har en samsyn också på detta område när det gäller budgeten. Mellan oss och Socialdemokraterna är det ingen skillnad när det gäller avräkningar. Det är en politik som den tidigare regeringen har använt sig av och som också denna regering använder sig av. Det är rimligt att göra avräkningar från biståndet på områden som till exempel EU, flyktingmottagning och det som vi har haft med i budgeten.

Anf. 185 DÉsirÉE PETHRUS (KD):

Herr talman! Trots den sena timmen vill alla partier vara med och ge sin syn på biståndet, och det är viktigt att det kommer med i protokollet.

I år firar biståndet som sagt 50 år. Det är högtidligt att fylla 50 år, och det tycker jag ska gälla även biståndet.

Utvecklingen i världen har alltsedan biståndet blev en del av Sveriges engagemang för fattiga i världen i många stycken varit väldigt positiv, även om vi har mycket kvar att göra. Biståndet gör skillnad. Allt fler barn får gå i skola, och hungern har minskat. FN:s millenniemål om halverad världsfattigdom, förbättrad tillgång till rent vatten och bättre levnadsvillkor i slumområden har redan uppnåtts. För alla de som fått tillgång till vård och behandling för hiv och aids är det naturligtvis en fråga om liv eller död. Där har vi kunnat rädda många liv genom vårt bistånd.

Herr talman! Samtidigt som EU:s samlade bistånd minskar ligger Sveriges biståndspolitiska linje fast. För sjunde året i rad levererar alliansregeringen upp till enprocentsmålet. För 2013 innebär det 38,2 miljarder kronor. Det kan hamna något under, och det kan också som år 2011 hamna på 1,02. Det är för att vi gör en prognos för nästa år, och vi kan inte säga exakt hur ekonomin kommer att falla ut. Vi gör dock en prognos på 1 procent i budgeten.

Under Kristdemokraternas tidigare partiledare Alf Svenssons tid som biståndsminister avsattes 1994 för första gången 1 procent av bruttonationalinkomsten till biståndet, och detta trots den tidens djupa ekonomiska kris. Inte heller nu, mitt i lågkonjunkturen, tummar regeringen på sina ambitiösa biståndsmål. Kris eller inte kris, fattigdomsbekämpning och en hållbar utveckling gynnar i slutändan hela världen.

Vänsterpartiet menar att regeringens ambitionsnivå inte är tillräckligt hög. Men när Vänsterpartiet var stödparti till Socialdemokraterna, som styrde mellan 1994 och 2006, uppnåddes enprocentsmålet endast ett år, 2006, när det var högkonjunktur.

För oss kristdemokrater utgör främjandet av mänskliga fri- och rättigheter både utgångspunkten och målsättningen för Sveriges utvecklingssamarbete. MR-frågorna har diskuterats här, och de är oerhört viktiga. Med ökad tillgång till de mänskliga fri- och rättigheterna minskar människors ekonomiska fattigdom. När människor kan och får kämpa för grundläggande rättigheter ökar chansen till utveckling i ett land. Därför är det glädjande att dessa frågor ligger högt i regeringens prioritering i utrikespolitiken.

I Nordafrikas och Mellanösterns stater är behovet av stöd till reformeringsvänliga krafter stort. Även om gamla förtryckarregimer har förpassats till historiens skamvrå och nya styren har tillsatts genom öppna och fria val är flera länder ännu långt från verklig demokrati.

För att förhindra att reformeringssträvandena i MENA-regionen stannar upp ökar Alliansen återigen stödet för att stärka respekten för de mänskliga fri- och rättigheterna med ungefär 160 miljoner kronor.

Flerpartisystem och öppna, fria och demokratiska val är inte alltid en garant för mänskliga fri- och rättigheter. Parlament och politiska partier behöver fortsatt stöd för demokratiutveckling, och jag tror att många av oss här i salen har kontakter i Nordafrika och Mellanöstern. De behöver stöd i sina demokratiseringsprocesser, och betydelsen av det demokrati-bistånd som ges via partianknutna organisationer, det så kallade PAO-stödet, är därför även fortsättningsvis stor. Det är glädjande att Alliansen nu ökar stödet till detta arbete i MENA-regionen.

Herr talman! Jag vill tacka Vänsterpartiet och Hans Linde för den eloge jag fick för arbetet med jämställdhetsfrågor. Jag har förstås också förberett ett litet avsnitt om jämställdhet som jag nu ska ta upp.

Jämställdhet är också en av regeringens viktiga prioriteringar. Vi har tre prioriteringar i utrikespolitiken. Den första är mänskliga rättigheter och demokrati, den andra är jämställdhet och den tredje är klimat och miljö.

Sverige har en stor trovärdighet i dessa frågor. Många länder önskar samarbeta med oss för att öka kvinnors rättigheter i sina länder. Sverige bidrar på många olika sätt genom att ge stöd och utbilda kvinnor som vill bli engagerade politiskt.

Herr talman! Det är glädjande att det nästan varje vecka kommer besök hit till parlamentet. Jag träffar kvinnor, men även män, som via olika organisationer, som Kvinna till kvinna och Operation 1325, med våra biståndsmedel har möjlighet att göra projekt för att hjälpa och stötta kvinnor och jobba för ökad jämställdhet, just nu framför allt i MENA-regionen.

Kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter, det som kallas SRHR-frågor, är också någonting som Sveriges regering har haft högt på agendan när andra har svikit kvinnorna. Det handlar om kvinnor som gifts bort som barn, kvinnor som utsätts för sexuellt våld och kvinnor som lever i länder med totalförbud mot abort och som lever under en stor risk. Graviditet och förlossning innebär för många inte, som kanske för oss här i västvärlden, en glädje utan en stor oro för att ens överleva i de fall som man får komplikationer.

Millenniemålet om förbättrad mödrahälsa är det millenniemål som är längst ifrån att uppnås. Trots att vissa framsteg har gjorts under de senaste åren dör närmare 1 000 kvinnor varje dag världen över i samband med graviditet och förlossning, de flesta i utvecklingsländer. Det är därför glädjande att det i regeringens budget för nästa år finns en särskild satsning för att arbeta för detta millenniemål.

Barns överlevnad och barns rättigheter får inte heller nedprioriteras utan måste vara ett centralt element i alla biståndsinsatser. Alliansens särskilda satsningar på millenniemålen om minskad barnadödlighet och grundskoleutbildning för pojkar och flickor är en investering lika mycket för i dag som för framtiden.

År 2009 dog 12 000 färre barn varje dag jämfört med 1990. Det är många människoliv som sparas genom att vi har satsat på att motverka barnadödlighet och har satsat också på utbildning och utveckling. Det är stora framsteg som vi måste ta till vara.

Sveriges regerings tredje prioritering är miljö och klimat. Klimathotet känner inga geografiska gränser. Klimatförändringar och miljöförstöring slår extra hårt mot världens fattiga. Fortsatta svenska satsningar som underlättar de fattigaste ländernas anpassningar till ett förändrat klimat är därför en självklarhet. I betänkandet tycker jag att det ges många bra exempel på insatser som sker via Sida. Vi vet också att Sverige var en av de stora förespråkarna för särskilda klimatinsatser vid Köpenhamnsmötet 2009.

Det civila samhällets aktörer är för oss kristdemokrater centrala i demokrati- och utvecklingsarbetet. Genom sin existens är de försvarare men också bärare och förvaltare av mänskliga fri- och rättigheter. Genom

sin lokala förankring och i sin roll som granskare av biståndet har civilsamhället goda möjligheter att bekämpa ett av de största hoten mot hållbar utveckling, nämligen korruption. Att bekämpa korruption görs bäst genom att man kommer ned på de lokala nivåerna. Vi är därför glada över att regeringen nu ökar anslaget till civilsamhället liksom till antikorrupsionsinsatser, vilket är någonting som vi tidigare har efterlyst.

Tittar man på hur mycket av stödet från regeringens budget som har gått till civilsamhället kan man se en intressant jämförelse. År 2002 gick 300 miljoner kronor till civilsamhällets demokratistöd. År 2011 gick 1,7 miljarder till det. Det är en mycket stor ökning och någonting som vi är stolta över.

Den privata sektorns utveckling och insatser i biståndet diskuteras ofta. Vi tycker att den bör uppmuntras. Om den privata sektorn arbetar i enlighet med samstämmighetspolitiken, internationella ramverk och riktlinjer och tar ett socialt ansvar kan den bidra med handel, investeringar och jobbskapande åtgärder, vilket är viktigt för den globala utvecklingen.

Swedfund har i uppdrag att med biståndsmedel utveckla näringslivet i olika utvecklingsländer. Swedfund har varit omdebatterat, och det är bra att regeringen har skärpt regelverket kring deras arbete. Kapitaltillskottet till Swedfund för 2013 ska nu explicit gå till investeringar i låginkomstländer. Samtidigt ska man utkräva ett tydligare socialt ansvarstagande från de företag man samarbetar med.

Det är viktigt att vi inte bara får till ökad handel. Jag kan hålla med Vänsterpartiet när det gäller att vi inte vill dra in den privata sektorn utan krav när vi samverkar kring bistånd. Det ska naturligtvis handla om en rättvis handel som inte utnyttjar människor i slavarbete. Det ska finnas en sund arbetsmiljö. Man ska motverka barnarbete och korruption och inte exploatera ländernas naturtillgångar utan se till att de kommer de fattiga till del.

I exempelvis Demokratiska republiken Kongo vet vi att det finns enorma naturtillgångar. Det skulle kunna vara ett jätterikt land. Men det pågår en exploatering, vilket genererar konflikter, vilket i sin tur genererar fattigdom, och människor får leva på flykt. Nu måste världssamfundet sätta press på landets ledare men också på alla de företag som verkar i östra Kongo. Dessa frågor kan inte lösas enbart genom biståndet.

Herr talman! Bistånd är ett politikområde som så många andra. Det är mycket komplicerat. Att styra och utvärdera biståndet görs inte så enkelt. Hur får vi ett effektivt bistånd? Tittar man tillbaka på de 50 år som biståndet har verkat visar forskningen att vi har haft ungefär samma debatt hela tiden. Hur utvärderar vi det, hur kan vi mäta det, och så vidare?

Vi menar att vi måste ha många verktyg i verktygslådan för att skapa en bred och hållbar utveckling. Olika problem i olika delar av världen kräver olika typer av lösningar.

Det generella budgetstödet har sina möjligheter. Det ger samtal med regimer. Det ger en möjlighet till ett ägarskap för det enskilda landet. Men det är viktigt att Sverige sätter upp strikta kriterier för budgetstödet.

Vi vill också betona det långsiktiga utvecklingssamarbetet. Det är viktigt att vi inte vidtar kortsiktiga åtgärder utan att vi ser till det långsiktiga utvecklingssamarbetet.

För att säkerställa ett fortsatt kvalitativt svenskt bistånd och en kontinuerlig, oberoende och professionell uppföljning och utvärdering hoppas vi att den omvandling som nu ska ske när Sadev avvecklas blir bra. Vi har haft Sadev som en utvärderingsfunktion. Nu föreslår vi en nystart av utvärderingsarbetet. Jag hoppas att vi ska hitta en bra lösning där alla partier som har varit med i överenskommelsen nu hittar ett nytt sätt att jobba med utvärderingsfunktionen.

Herr talman! Det finns många saker som man skulle kunna ta upp om PGU, kapitalflykt, kontantstöd och flera andra frågor, men jag får tyvärr lämna det för tillfället och återkomma vid ett annat tillfälle.

I detta anförande instämde Fredrik Malm (FP).

Anf. 186 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M):

Herr talman! Världen förändras, och vi ser i dag tydligt globaliseringsens effekter och möjligheter men även dess hinder. Vi ser hur världen krymper och hur vi som enskilda länder blir alltmer beroende av varandra. Vi har sett utvecklingen i norra Afrika och Mellanöstern till följd av folkets önskan om demokrati, erkännande och rättigheter. Men när vi nu möts ser vi också att våldsamheter eskalerar med tragiska konsekvenser för enskilda människor i Syrien, Egypten och Demokratiska Republiken Kongo. Självklart påverkar detta också oss här i Sverige.

Ett av de skarpaste instrument som Sverige har för att möta världens rop på hjälp och stöd är just biståndet. Med 38 miljarder kronor kan vi göra skillnad i enskilda människors liv och försöka påverka globala skeenden och utvecklingen.

Men också biståndet verkar i samma paradoxala värld som vi. Liksom vi påverkas av digitaliseringen, ojämna resursfördelning, urbanisering och inte minst av klimatförändringar måste också biståndet anpassa sig i en ny tid. För att vår svenska biståndspolitik ska få genomslag måste den vara relevant i förhållande till andra finansiella aktörer men också hävda sig i tider av världsekonomisk instabilitet och en ökad grad av agerande i nationellt egenintresse bland världens länder för närvarande.

Det internationella biståndets storlek minskar avsevärt i förhållande till andra internationella finansiella flöden. Dessutom har resurserna till de fattiga länderna ökat explosionsartat de senaste tio femton åren. Det är exempelvis remitteringar från migranterna som har haft ökad betydelse. När biståndets andel av resursöverföringen till fattiga länder minskar ställer det också nya krav på ett bistånd som fungerar effektivt i ett nytt ekonomiskt sammanhang.

Det är mitt ansvar som biståndsminister att se biståndets utmaningar, se till att det är relevant också i en framtid och att det kan samverka med andra flöden och andra aktörer. Vi ska också ha ett bistånd som förmår att ta till vara den nya tidens möjligheter. Den globaliserade världen ger oss helt nya förmågor att lösa problem genom handel, ny teknik och värnandet av universella värden såsom demokrati och mänskliga rättigheter.

Det som just nu sker överträffar alla tidigare perioder av fördjupad internationalisering när det gäller antalet människor som omfattas av förändringar som sker i en så snabb takt som aldrig förr. Aldrig förr har så många människor på så kort tid lyfts ur fattigdom som under de senaste

20 åren. Samtidigt saknar miljarder människor möjligheten att dra nytta av globaliseringens goda effekter.

De fattigaste människorna som lever på mindre än 1,25 dollar per dag har ökat i antal och uppgår i dag till 1,4 miljarder människor. Ungefär 1 miljard människor lever under slumliknande förhållanden. Det är i mångt och mycket ett resultat av en mycket snabb urbanisering. Men också fortsatt konflikt, krig och sviktande stater skapar en sårbarhet hos människor som gör att vi måste vara med och ta vårt ansvar.

Välfärdsklyftorna i världen har trots den ekonomiska tillväxten ökat. För mig, herr talman, är detta helt ohållbart. När vi nu jobbar med de kommande utvecklingsmålen hoppas jag att vi kan gå från målet att halvera fattigdom till att säga att det nu är dags att utrota fattigdomen. Det måste vara möjligt. Det är dags nu, och det kan gå. Men det beror också på vilken politik som förs. Det handlar delvis om vilken politik vi för här men också om hur människor som lever i dessa utsatta länder får del av bättre politik och bättre demokratiförhållanden.

Biståndspolitikern behövs också för att stödja fattiga människor för att bidra till och dra nytta av den ekonomiska utvecklingen. Ett annat sätt att tala om hur man kan dra nytta av detta är att fråga lite grann utifrån fattiga människors perspektiv. Vad påverkar deras situation mest? Det vi vet är att svaret ofta är brist på hälsa, utbildning, sociala nätverk och jobb och inte minst tillgång till egenmakt, frihet och rättigheter.

Detta är någonting som vi i alliansregeringen kämpar för att adressera. Det handlar om att se hur vi på bästa sätt ska kunna lösa dessa utmaningar och fylla dessa fickor men också se till att vi kan bidra till utveckling. Vår egen ansvarsfulla ekonomiska politik har gett oss en stabil grund för den svenska ekonomin och också dess tillväxt, vilket mina kolleger har påtalat.

Det har lett till att biståndsramen för 2013 uppgår till 38,2 miljarder. Det ger oss ett reformutrymme i årets budget med 1,3 miljarder sedan förra året.

Det förpliktar förstås att de av riksdagen anvisade medlen när man i morgon går till beslut ska användas så ansvarsfullt och effektivt som det bara är möjligt, att korruption ska kunna undvikas och att vi ska kunna ha en förmåga att visa på de goda resultaten. Jag ställer mig ständigt frågan om de pengar som vi satsar på utvecklingsarbete ger det resultat som vi gör anspråk på. Min och regeringens ambition är att i ökad grad sätta resultaten i centrum för att möta fattiga människors behov och önskemål på ett ännu mer effektivt sätt.

Herr talman! Jag välkomnar att riksdagen och utskottet nu har visat ett starkt engagemang och ansvarstagande för just utvärderingen av biståndet. Det är positivt att vi har en bred politisk enighet i fråga om vikt och värdet av en utvärderingsverksamhet. Jag ser det för min del som ett kvitto på att vi nu har kunnat diskutera och driva resultatagendan så långt att man från alla håll är intresserad av god förmåga att veta hur man ska mäta och utvärdera det svenska biståndet.

Jag tycker att det är väldigt bra. Riksdagen har nu uppmanat regeringen att fortsätta samtalen om vad för slags utvärderingsmöjlighet Sverige ska ha i framtiden. Det är en mycket positivt i sak. Jag är också väldigt imponerad av det sätt på vilket arbetet har skötts i utskottet av presidiet. Det är synd att Kenneth G Forslund inte kan delta i dagens debatt,

även om Carina Hägg är en mycket värdig ersättare. Han och hans kollegers ansvarstagande för just denna fråga är värt en eloge.

Om vi är överens om att vi vill ha ett ambitiöst bistånd behöver vi också veta om det gör nytta, och det ska kunna vara utvärderingsbart så att vi kan göra olika vägval. Det är ändå rätt så viktigt att poängtera att vi är överens om en hel del saker. Det har sagts från talarstolen tidigare i kväll. Men det är också skillnad på hur alliansregeringen bedriver sin politik. Vi har en mycket tydlig linje om hur och vad vi vill göra.

Jag tänkte lite kort berätta hur vi har använt årets reformutrymme. För det första har vi gjort en kraftsamling för att nå millenniemålen. Millenniemålen som startade 2000 har tjänat kampen mot fattigdomen på ett mycket bra sätt. De blev en måttstock. Det var tydligt, och det var tidsatt. De saknade förvisso en hel del. Det finns anledning att i efterhand säga att de kunde ha varit mycket bättre. Men de har drivit fram en agenda som den borgerliga alliansregeringen har varit oerhört mån om att uppfylla både globalt och nationellt.

Det är därför jag är så glad att vi har ett reformutrymme där vi nu igen stärker Sveriges bidrag till att kunna spurta och nå millenniemålen. För 2013 gör vi satsningar på millenniemål 4 för den minskade barnadödligheten, på millenniemål 5 för förbättrad mödr hälsa och på millenniemål 7, som delvis hänger ihop med målen 5 och 4, för att kunna se hur vi ska kunna få en miljömässigt hållbar utveckling och ytterligare satsning inte minst på rent vatten.

Herr talman! Vi har också konstaterat att det finns några länder som har det svårare att nå målen. Däribland finns flera av just konflikt- och postkonfliktländerna. Men regeringens starka fokus på Afrika kvarstår. Vi har också gjort en utökning för de särskilda insatserna för demokrati och yttrandefrihet. Vår analys är att det inte bara är rätt i sak. Vi är övertygade om att om vi vill ha en uthållig och inkluderande utveckling som kommer alla människor till del måste vi redan från början starta med demokrati och mänskliga rättigheter.

Att stödja demokratiska förändringar bidrar till ökad respekt för mänskliga rättigheter. Det är numera en uppgift för svenskt bistånd. Inte minst i ljuset av de arabiska revolutionerna står det tydligt hur mycket människor är redo att offra för att få tillgång till sina fri- och rättigheter. En del framgångar har skett just på demokratiseringsagendan. Men det är tragiskt att se att vi en bra bit in på 2000-talet kan konstatera att inte ens hälften av världens befolkningar lever i fria länder där de får tycka, tänka och tro fritt. Det är i många av dessa länder som svenskt bistånd är verksamt.

Vi kan konstatera att demokratin på många håll är bräcklig och i vissa länder på tillbakagång. Vi vet att det sker inskränkningar av religions- och yttrandefriheten samt mötes- och organisationsfriheten i många länder. Att prioritera kampen för frihet och mänskliga rättigheter mot förtryck och rättslöshet fortsätter därför att vara viktigt för oss. Regeringen satsar därför mer resurser 2013 på att främja demokrati och mänskliga rättigheter inte minst för demokratiseringens aktörer och människorättsförsvarare.

Vi har också gjort en satsning på Mellanöstern och Nordafrika. Vi intensifierar vårt stöd till Mellanöstern- och Nordafrikaregionen. Det görs i ljuset av den utveckling som nu sker bland annat för att stödja pågående

och kommande demokratiska transitioner i regionen genom både regionala och bilaterala ansatser. Jag tror att det kommer att vara ett långt och viktigt uppdrag. Det är inte direkt regioner där man kanske borde bedriva bistånd. Men just att stötta i en transition tror vi är viktigt.

Herr talman! Vi stärker också vår beredskap för att möta humanitära kriser och katastrofer. Med de bilder som vi ser just nu från Syrien finns det ingen tvekan. Med appellerna i dagsläget, när vintern kommer – nu är vi finansierade bara till 50 procent – kan jag konstatera att Sverige är bland de absolut största humanitära givarna. Jag är stolt över att vi har den kapaciteten.

Jag skulle önska att fler givarländer kunde göra mer. Jag vill påminna om att vi inte bara har utmaningen i Syrien utan också har Afrikas horn och konflikterna i Sudan och Sydsudan, Demokratiska republiken Kongo och sårbarheten i Sahelregionen. Men tyvärr måste vi antagligen också kunna ha mer resurser på det området för att också kunna möta klimatrelaterade katastrofers effekter.

Får jag, herr talman, eftersom vi har en lång och bra debatt, överskrida min talartid genom att tala lite grann om några ämnen som har varit uppe i debatten?

Regeringen fortsätter sina ansträngningar med klimatsatsningen. Att integrera klimatperspektivet i både det bilaterala och det multilaterala utvecklingssamarbetet är viktigt. Vi har beslutat oss för att förlänga den snabbstartssatsning som inleddes tidigare till att gälla även 2013. 500 miljoner kronor avsätts för att via multilaterala kanaler göra mer för att möta klimatanpassningen i de fattigaste länderna.

Men vi tycker också att det är viktigt att stödja insatser som konkret leder till begränsade utsläpp av växthusgaser. Min kollega Lena Ek har gjort mycket på det området för att just se hur de kortlivade växthusgaserna är något som snabbt kan leda till förändring inte minst i utvecklingsländerna.

Den svenska regeringen står för 11 procent av EU:s snabbstartsfinansiering. Vi har varit först med att anslå medel för detta, och vi är fortfarande störst. Vi har inte vikt ned oss i detta.

Herr talman! Får jag också säga något om Swedfund, eftersom det verkar vara en av de få punkter där vi kan se tydliga skiljelinjer i dagens debatt.

En utgångspunkt för biståndspolitiken är just att identifiera utvecklingens drivkrafter i syfte att bekämpa fattigdom och få till stånd en hållbar utveckling. Vi tror att om människor får makt att påverka sina egna liv och sina livssituationer, då behövs det jobb. Ingenting kan vara så viktigt för en människa för att själv kunna ta sig ur fattigdom som att man har ett arbete.

Problemet i många utvecklingsländer, inte minst när befolkningarna, med de unga människorna, växer explosionsartat och fler och fler vill ha jobb, är att vi måste svara upp mot detta i det svenska biståndet: att vi kan tro på företagande, att vi kan tro på marknader som verkar för de fattiga och att vi kan göra insatser för att få i gång tillväxt och i förlängningen utveckling.

Därför är det i sammanhanget modesta kapitaltillskott på 400 miljoner kronor som vi ger till Swedfund International inte så mycket. Det är ett effektivt verktyg att jobba med – fattigdomsminskning genom hållbart

företagande. Vi kan medverka till investeringar som annars inte skulle ha blivit av och bidra till bärkraftiga små och medelstora företag, som vid sidan av att skapa sysselsättning också ser till att bredda skattebaser och göra kompetensbyggande och utveckling av lokala marknader.

Utväxlingen på varje biståndskrona är hög. Swedfunds kapital kan ju återanvändas för nya investeringar när de andra är avslutade. För de 2,5 miljarder som Swedfund tidigare har fått från svenska staten har bolaget bedrivit verksamhet med drygt 5 miljarder kronor sedan starten 1979. Det lämnar delar av oppositionen synpunkter på i ett biståndssammanhang, när man samtidigt inte har så mycket kritik mot att vi gör detta på ännu större nivåer i många multilaterala utvecklingsbanker.

Jag kan förstå att det har funnits kritik kring Swedfunds rapportering och Swedfunds sätt att leva upp till bolagets tydliga biståndsuppdrag. Regeringen har flera gånger gått igenom och skärpt kraven på just hur Swedfund ska ha en inriktning på de fattigaste länderna, vara duktigare på ansvarsfullt företagande och naturligtvis också skärpa sin förmåga att jobba med både transparens och resultatredovisningar.

Herr talman! Jag vill avsluta med att tacka för en mycket bra debatt, med bredd och djup kunskap. Jag ser fram emot fortsatta tillfällen. Men jag vill också ta tillfället i akt att tacka mina allianskolleger för att vi nu lägger ytterligare en budget, den sjunde i ordningen, med ständigt ökade volymer och ökade ambitioner, där vi tar ansvar för detta och gärna jobbar tillsammans med riksdagen för ett bra ansvarsutkrävande men också en livlig debatt som kan främja att vi fortsatt skärper argumenten men också lyssnar och lär av varandra. Jag är tacksam för att i repliker ytterligare få bemöta en del av de frågor som har ställts till mig.

I detta anförande instämde Christian Holm och Ulrik Nilsson (båda M), Fredrik Malm (FP), Kerstin Lundgren (C) och Désirée Pethrus (KD).

Anf. 187 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Det är 50 år sedan den här kammaren beslutade om proposition 100, det som blev startskottet för det moderna svenska biståndet. Jag tycker, precis som jag sade i mitt anförande, att det finns en ganska lång rad lärdomar vi kan dra av fem decennier av svenskt bistånd.

Vi kan lära oss att ett effektivt bistånd behöver vara ett bistånd som är både långsiktigt och förutsägbart. Vi kan lära oss att om biståndet ska ge resultat krävs det ett nära partnerskap med dem vi vill stödja. Vi har också lärt oss att ett bistånd med tydligt jämställdhetsperspektiv blir ett mycket bättre bistånd.

Man kan fundera lite över vilka lärdomar som Gunilla Carlsson har gjort som biståndsminister beträffande 50 år med svenskt bistånd. På nästan alla dessa punkter tycker jag tyvärr att utvecklingen går åt helt fel håll. När vi skulle behöva långsiktighet i utvecklingspolitiken ser vi alltmer av kortsiktighet. När vi skulle behöva förutsägbarhet ser vi alltmer av tvära kast i olika satsningar. När vi skulle önska se ett fördjupat partnerskap ser vi alltmer av detaljstyrning från Stockholm när det gäller den borgerliga regeringens biståndspolitik.

Jag tycker att detta är viktiga frågor att ställa. Nu när vi blickar framåt och ska formulera nya utvecklingsmål som kommer att gälla under lång tid framöver och omfatta inte bara Sverige utan alla givare, då är det

viktigt att vi lär av historien, av de misstag som vi har gjort och de framgångar som vi har uppnått. Här kommer Gunilla Carlsson att spela en central roll i högnivåpanelen men också senare, när EU ska samlas i en gemensam position.

Jag undrar lite hur Gunilla Carlsson kommer att ta till vara fem decenniers svenska erfarenheter av biståndspolitik som vi trots allt har när biståndsministern nu går in i det arbetet. Kommer Gunilla Carlsson att agera och arbeta för att de nya hållbara utvecklingsmålen blir långsiktiga och förutsägbara, att man sätter de fattigas åsikter och behov i fokus och att målen kommer att genomsyras av ett tydligt och konsekvent jämställdhetsperspektiv?

Anf. 188 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M) replik:

Herr talman! Absolut! Vi kommer att se till att vi är fortsatt väldigt trovärdiga men också drivande i den globala utvecklingsagendan.

Jag vill ta tillfället i akt och fråga om Hans Linde har siffror eller statistik som jag som biståndsminister saknar. Jag är också glad att många här verkar ha siffror på att vi har vikt ned oss i SRHR-frågor och att vi inte har de och de siffrorna. Jag tror att det ligger lite grann i kritiken, men framför allt skulle jag vilja hjälpa er att se till att vi får fram bättre statistik. Vad vet ni egentligen? När ni säger att det nu är mer splittrat och kortsiktigt, är det vad ni själva upplever, eller vilka fakta har ni för detta? Vad är det som säger just detta?

Den borgerliga regeringen har alltsedan tillträdet hållit fast vid tre tematiska prioriteringar. Fredrik Malm talade mycket bra om demokrati och mänskliga rättigheter. Både Désirée Pethrus och Kerstin Lundgren lyfte fram frågorna om jämställdhet, som på ett mycket bra sätt också har präglat vår utrikespolitik.

Det handlar ju inte bara om hur vi jobbar med dessa frågor i biståndsinsatser utan också hur vi konsekvent i alla delar driver de här frågorna och naturligtvis också att vi har blivit föregångare på klimat- och miljöfrågorna och ökat engagemanget bland utvecklingsländerna för att de också ska kunna ta sig an den frågan samtidigt som de vill minska fattigdomen och de sociala orättvisorna.

Allt detta tycker jag att vi har gjort på ett bra och strukturerat men också fokuserat sätt. Men ni har kanske andra detaljer som visar att detta inte stämmer? Jag skulle önska att vi hade ännu bättre statistik från Sida, så att jag kunde visa er att vi visst har jobbat på det här sättet.

Hans Linde säger att det är mer detaljstyrning och att vi inte ska använda biståndet för att också ställa lite krav på de olika multilaterala organisationerna. Men jag ska lova er att jag aldrig tänker ställa ut några blankocheckar till stora FN-organ utan att vi vet att pengarna når fram och gör skillnad.

Anf. 189 HANS LINDE (V) replik:

Herr talman! Gunilla Carlsson undrar: Varifrån kommer bilden av att svenskt bistånd blir alltmer kortsiktigt och att det blir alltmer tvärsnitt?

Det grundar jag på sex år av att ha varit ledamot i utrikesutskottet och ha rest runt i världen och träffat många av våra partner men också träffat många av dem som ska genomföra den svenska utvecklingspolitiken, på biståndskontor, på ambassader och ute i de svenska folkrörelserna, som

bedriver ett viktigt biståndsarbete. Där finns denna känsla oerhört stark, och vi ser detta på område efter område.

Gunilla Carlsson nämner FN-organet. Det är ett exempel. Om vi tittar över hur stödet till olika FN-organ har sett ut under Gunilla Carlssons tid ser det ut som börskurser: Det går upp och ner år efter år. Ena året ska vi dra tillbaka, och nästa år ökar vi. Det är oerhört kortsiktigt.

Vi ser det också på andra områden. Ena dagen säger Gunilla Carlsson att budgetstödet är en dålig biståndsform som ska avvecklas. Nästa dag ska den få vara kvar. Hon valde som nybliven biståndsminister att göra en kraftig landfokusering. Hon gick ut och sade att vi i tolv fall skulle bedriva ett långsiktigt utvecklingsamarbete. Det var ett löfte som gavs. Nu börjar man tveka igen. Nu är det dags för nästa reform och nästa översyn bara några år senare.

Framför allt utgår jag från Gunilla Carlssons egen retorik. När hon talar om att dela ut spisar till kvinnor i Afrika visar hon själv vilket perspektiv hon har på utvecklingsfrågorna. Det är möjligtvis Gunilla Carlssons perspektiv, men det är inte mitt perspektiv.

Jag vill ställa en fråga till. Det handlar om arbetet med de hållbara utvecklingsmålen. Vi kommer att hamna i ett skarpt läge där EU kommer att tala med gemensam röst och ha en gemensam position. Frågan inför det arbetet är: Kommer då den borgerliga regeringen att ha lärt av sina misstag från Rio, då man tog fram plattformen Rio + 20? Då lät man Malta sätta dagordningen och Sverige vek ned sig. Man svek i SRHR-frågorna. När dessa rättigheter attackerades var det andra länder som fick stå upp för dem. Har man lärt av de misstagen, eller kommer man även denna gång att kompromissa om SRHR-frågorna när EU ska samköras och prata med en röst?

Anf. 190 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M) replik:

Herr talman! Låt mig börja med detta med börskurser. Det är klart att vi är beroende av hur den svenska ekonomin utvecklas eftersom vi har ett enprocentsmål. Det har varit lite lättare att spara på FN:s olika program när vi fick en kraftig inbromsning av den svenska ekonomin 2007–2008. Men samtidigt, genom att vi har ställt krav på de multilaterala kanalerna på bättre effektivitet, bättre transparens och bättre genomförande och också kunnat använda våra biståndsmedel för att påtala när vi inte är nöjda, tycker jag att detta är att ta ansvar.

Vi är mycket tydliga med vad vi vill ha åstadkommet, och kan man inte leverera det minskar våra anslag. Det är det jag menar med att inte ge checkar in blanko. Vi är ofta bland de allra största givarna, och vi ställer mycket tydliga krav på vad vi vill ha för resultat när vi är med och finansierar dessa organ. De förändringarna över tid är faktiskt inte så stora som Hans Linde vill göra gällande. Vi uppfattas som en stor och pålitlig partner som man ofta vill ha med trots att vi är så krävande.

Låt mig också ta upp detta med spisar. Alliance for Cookstuff som vi har startat för att få ut dessa spisar i fält träffas i dag i Sverige, där vi har haft bra möten med Sida och andra aktörer. Jag tycker att det är lite raljant av Hans Linde att säga att detta inte spelar någon roll för fattiga människor. Har han varit ute och träffat de kvinnor han talar om? Varför är det inte viktigt att se att vi kan skapa en allians för att se till att kvinnor, som många gånger har svårt att få tag på energi, får låta så mycket

av sin tid gå åt för att använda gamla faciliteter för att göra något så enkelt som att laga den mat de har? Det handlar också om att minska energiåtgången och om att minska utsläppen av kortlivade växthusgaser och sot, som dödar så många.

Vi har bildat en allians med många andra och sagt att det här är ett bra exempel på vad vi faktiskt behöver. Jag tycker inte man ska raljera över det. Däremot har jag kritiserat att vi har pratat mycket om spisarna. Jag har sett alldeles för få spisar ute i utvecklingsländerna. Vi måste bli ännu duktigare och ställa högre krav på våra myndigheter att också redovisa för riksdagen att det ger resultat när ni nu anslår så mycket medel till det här utgiftsområdet. Vi måste visa att det ger resultat i enskilda människors liv och också bidrar till utveckling, och vi måste kunna debattera det utifrån fakta och kunskap.

Vi har satsat mer på detta. Vi har också på ett väldigt bra sätt kunnat lyssna in vad fattiga människor vill ha och var vi kan göra skillnad, men det finns fortfarande många reformer kvar att göra. Därav kommer kanske att Hans Linde tycker att det finns en stor ryckighet i det svenska biståndet. Nej, det finns ingen ryckighet. Det finns däremot en stor reformvilja, och vi driver på, för vi tror att svenskt bistånd måste vara relevant även i framtiden.

Anf. 191 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att tacka biståndsministern för att hon i denna sena timme deltar i denna viktiga debatt om biståndet.

I regeringens budgetförslag görs, vilket tidigare debatterats här i kväll, avräkningar på 4,4 miljarder i biståndet för flyktingmottagning i Sverige samtidigt som FN:s flyktingorgan UNHCR, som ansvarar för mer än 43 miljoner människor på flykt runt om i världen, erhåller endast 500–600 miljoner kronor per år från regeringen i basbudgetstöd.

I gränsområdena till Syrien i dag är behoven akuta. Hittills har över 460 000 människor tvingats fly. Majoriteten kommer inte att ha möjlighet att ta sig vidare.

Jag fick i dag mejl från UNHCR, som uppmanar till mer stöd då vintern närmar sig. För 210 kronor kan man ge sex flyktingar filter för att kunna hålla värmen.

Min fråga till biståndsministern är om det inte är dags att fundera över relevansen i att över huvud taget satsa biståndspengar på flyktingmottagning i Sverige och om regeringen har eller inte har för avsikt att öka stödet till UNHCR där behoven är som störst och människor kanske riskerar att frysa ihjäl om inte tillräckligt med resurser finns?

Jag har också en annan fråga. Jag skulle gärna vilja ha ett svar från biståndsministern om synen på generellt budgetstöd. Biståndsministern har tidigare flaggat för att avskaffa Sveriges bilaterala generella budgetstöd, men så har fortfarande inte skett. Sverigedemokraterna har i en motion föreslagit en avslutning av den här typen av bistånd då vi anser att det är förenat med stora risker vad gäller funktibilitet i biståndet. Vi har fått svaret att det inte finns några ambitioner att avsluta budgetstödet.

Hur kommer det att bli? Säger biståndsministern ja eller nej till bilateralt generellt budgetstöd?

Anf. 192 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M) replik:

Herr talman! Jag ber om ursäkt för att jag drog över tiden i min slutreplik till Hans Linde. De här debatterna förs väldigt sällan. Det skulle vara roligt om vi hade mer möjligheter att ha ytterligare replikskiften. Både engagemanget och kunskapsnivån har ökat, och kvaliteten på de här debatterna har ökat avsevärt under årens lopp. Därför är det synd att det blir så sällan. Det är därför jag så gärna är här långt in på natten för att få vara med och diskutera detta viktiga utgiftsområde. Det är trots allt 4 procent av statens utgifter det handlar om. Vi diskuterar det för sällan och för sent i den här kammaren. Jag är ledsen över att jag fick dra över på min tid och att inte Hans Linde fick dra över på sin. Han har väldigt mycket klokt och smart att säga och är en väldigt duktig debattör.

Nu har jag använt min tid till att säga detta och hinner kanske inte fullt ut svara på Julia Kronlids frågor.

Jag tycker att det är väldigt viktigt att Sverige, precis som Christian Holm sade, är ett av de mest generösa länderna när det gäller att ta emot flyktingar. Det ställer stora krav på vårt eget land. Det är inte lätt att anpassa mottagandet och kunna ta hand om människor på ett värdigt och bra sätt när det kommer många människor snabbt.

Jag tycker att det är helt rimligt att de kostnaderna avräknas från biståndsbudgeten. Vi ska fortsätta vara generösa och ta vår del av ansvaret och kräva att andra länder ska göra mer. Då ska vi också se till att vi kan hantera flyktingströmmarna i världen både när de når hela vägen fram till Sveriges gränser men också när de finns på annat håll ute i världen.

Sverige är redan i dag en av UNHCR:s största givare. Vi är ordförandeland i UNHCR just nu. Jag är väl bekant med problematiken.

Min uppfattning är dock att vi måste kunna göra både och. Vi måste nu ha en beredskap på att ytterligare människor kan komma och knacka på vår dörr. Jag var alldeles nyligen i Libanon. Det är ett litet land, inte lika stort som vårt, som redan från början är fattigt och som redan hyser och faktiskt inte särskilt fint hanterar ett antal palestinska flyktingar sedan lång tid tillbaka. Där finns i dag 140 000 registrerade syrier. Vi hjälper där, och vi hjälper också att ta emot på ett värdigt sätt hemma.

Jag tycker att det är rimligt att avräkna detta från biståndsbudgeten, och jag är glad över att vi är en av UNHCR:s absolut stabilaste och största givare.

Anf. 193 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Tack, biståndsministern, för svaret gällande flyktingfrågan. Jag skulle dock vädja om ett svar även på min fråga om budgetstöd i nästa replikskifte.

Faktum kvarstår ändå att majoriteten av flyktingar i närområdet inte har möjlighet att ta sig till Sverige eller Europa. Därför anser jag att det bör satsas mer resurser på att hjälpa människor på plats, särskilt när vi har en akut situation med en vinter som är i anstormande. Jag är glad över att regeringen vid behov gör punktinsatser för detta, men jag skulle önska att man också ökar i det årliga biståndet till UNHCR, så att man får en trygghet i sin finansiering.

Nu har jag en fråga om vatten och sanitet. Det framkommer i biståndsbudgeten att man vill öka satsningen på detta. Det är något jag välkomnar. Jag skulle vilja fråga om detta är något tillfälligt eller om det

är något vi kommer att få se en fortsättning av. Kommer det att vara en prioriterad fråga för regeringen?

Sedan skulle jag vilja fråga på vilket sätt biståndsministern avser att driva de här frågorna i internationella sammanhang, som ju är något som också vi har motionerat om, till exempel i den kommission som biståndsministern sitter med i för att utforma de nya millenniemålen. Kommer vatten och sanitet att vara en fråga som biståndsministern kommer att vädja för?

Jag skulle även vilja fråga om satsningar på jordbruk och människors tillgång till livsmedel är någonting som biståndsministern avser att prioritera i de sammanhangen.

Vad gäller framtiden för Sadev och utvärderingsarbetet är jag såklart mer glad över den överenskommelse som finns jämfört med om man fullständigt hade avvecklat Sadev. Men jag skulle ändå vilja ha ett klargörande om hur framtiden för Sadev i Karlstad kommer att se ut. Det står att det inte är uteslutet att det ska vara kvar i Karlstad. Men kommer det att helt läggas ned i Karlstad? Eller kommer man på något sätt att utnyttja den erfarenhet och de resurser som ändå finns där?

Anf. 194 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M) replik:

Herr talman! Vad gäller omstruktureringen av svensk utvärderingsverksamhet återkommer jag till utskottet den 13 december. Då hoppas jag få lyssna mer på er ledamöter i utskottet och att vidare diskutera den frågan.

Vad gäller vatten och sanitet är det ingen tillfällig satsning, givet att jag tror att det kommer att bli en ännu större fråga framöver. Det handlar om hur vårt grundvatten minskar i världen och hur vi nu måste planera för att 9 miljarder människor ska leva på det här klotet. Hur ska grundvattnet kunna räcka? Men det handlar också om de mer akuta situationer som vi i dag diskuterar.

Det sägs: Där det finns vatten finns det liv. Där det finns hygien finns det hälsa. Där det finns sanitet finns det värdighet.

Vi vet att vi, genom att adressera de här frågorna, också kan bidra till att minska bland annat barna- och mödradödligheten.

Men det är inte bara en fråga om värdighet och rättigheter – vatten är ju en rättighet. Det är också en fråga om att kunna ha ekonomiska resurser eftersom det många gånger är en väldigt viktig produktionsinsats vid tillverkning.

Därför är frågan om vatten, rent allmänt men också utifrån ett klimat- och miljöperspektiv, avgörande. Det handlar också om frågan om hur vi vårdar världens oceaner. Att just ta upp den här typen av frågeställningar i den panel jag sitter i blir för mig en självklarhet.

Det här med UNHCR stämmer också. Vi gör inte bara punktinsatser utifrån deras appeller utan har också ett starkt grundstöd.

Sedan var det frågan om just generellt budgetstöd eller inte via bilaterala kanaler. Sverige är en varm anhängare av generellt budgetstöd som en effektiv kanal för att kunna se till att på ett samlat och bra sätt med mottagarländerna anslå resurser och bidra till en mer fiskal transparens. Det finns många fördelar när man samverkar med andra.

Men när Sverige som bilateral givare ska fortsätta med den här stödformen, som är rätt så resurskrävande, måste vi också fundera på om

Sida har tillräckliga förvaltningsresurser och tillräckligt kunskande på det här området när det gäller den volym och de ställen där man behöver kunna göra just detta.

Jag har också lyssnat rätt så mycket på fattiga människor i låg- och medelinkomstländer. Det första de kräver är faktiskt inte generellt budgetstöd till deras stat, utan de är väldigt glada över bland annat vårt civilsamhälles stöd.

Anf. 195 VALTER MUTT (MP) replik:

Herr talman! Med risk för att verka lite tjugig måste jag ta upp det här med additionella medel. Jag tycker inte riktigt att jag fick ett svar på det som jag tog upp i mitt inledande anförande. Sverige har faktiskt lovat detta eller förbundit sig till det i Kyotoprotokollet och i FN:s klimatkonvention, och nu blir det ändå inte så. Jag skulle vilja be biståndsministern att utveckla svaret lite.

Anf. 196 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M) replik:

Herr talman! Ja, vi har då ett snabbstartsåtagande om 8 miljarder svenska kronor under 2010–2012, vilket vi har levt upp till med god marginal.

Vi fortsätter nu med vår särskilda satsning, förutom att Sida i grund och botten lägger ungefär 2 miljarder på klimat- och miljörelaterat bistånd. Men vi har också varit väldigt duktiga på att integrera det. Det handlar inte bara om att anslå medel till vissa investeringar i klimat- eller anpassningsåtgärder utan också om att se till att detta blir en del i hur man främjar en hållbar utveckling. Där tycker jag att myndigheten har gjort väldigt goda insatser.

Är det här då additionella pengar eller inte? Det talas väldigt mycket om att man *tar* från biståndet – det behövs ju till en hel del annat. Det är ju så. Just nu konkurrerar medlen väldigt mycket. Vi behöver spurta mot millenniemålen. Vi behöver göra mer investeringar i hälsa, som ibland kan försämrats på grund av klimatförändringarna. Vi behöver göra mer insatser när det gäller vatten, som är så viktigt för att man ska kunna ha ett bra liv. Man skulle kunna säga att frågan är: Var vill vi lägga pengarna?

Hur är det för min del? Hur ser jag på detta? Är det additionellt eller inte? Om vi tittar på det rent legalt har Sverige förbundit sig att bidra. Vi har skrivit under internationella åtaganden. Vi har också ett internationellt åtagande om att biståndet ska uppgå till 0,7 procent. Vi är ju väl över 0,7. Därför skulle man kunna säga att det är klockrent additionella nivåer utifrån vad vi har förbundit oss till internationellt.

Det jag skulle önska från engagerade miljödebattörer, som vi har många av i Sveriges riksdag, är att man ibland hjälps åt i den här frågan. Jag tycker att vi hjälps åt mycket i frågan om kvinnors rättigheter. Men det handlar också om klimatområdet. Det påpekas hela tiden att vi gör för lite samtidigt som vi är EU:s största givare på det här området. Det ökar ju inte trovärdigheten och förståelsen för vilket brett stöd vi ändå har när det gäller att göra mer för att dämpa effekterna av klimatförändringarna för de fattiga människorna. Det skulle jag tycka vore mer välkommet.

Anf. 197 VALTER MUTT (MP) replik:

Herr talman! Jag tackar biståndsministern för svaret. Jag tackar också för att du stannar kvar hela debatten. Det betyder mycket, tror jag, för demokratin att lagstiftande och verkställande makt kan diskutera på det här viset, timme efter timme.

Jag tror inte att vi kommer så mycket längre i den här frågan, så jag hoppar till ett annat spörsmål.

Visst finns det en stor värderingsmässig gemensam grund över partilinjer – och det är något i grunden positivt. Det gäller de tematiska prioriteringarna kring demokrati och mänskliga rättigheter, miljö och klimat samt främjande av jämställdhet.

Men riktigt intressant blir det när man börjar bryta ned det där och försöker konkretisera det lite mer.

Där tycker jag ofta att biståndsministern blir ganska vag. Att det är bättre med bra bistånd än dåligt är sådant som vi egentligen kan vara eniga om allihop. Men vad är det för lite större berättelser som du vill bli ihågkommen för, Gunilla Carlsson?

Är det här med direkt kontantstöd, som jag var inne på tidigare, en idé som skulle vara värd att utveckla? Det handlar om att verkligen göra något åt kapitalflykten när vi har den, som det ser ut, historiska chansen i EU att åstadkomma ett genombrott där. Är det någonting som alliansregeringen nu tänker driva hårt?

Det finns andra spännande idéer ute i världen. Man har kommunaliserat biståndet i rätt hög grad i länder som Holland och Kanada med positivt resultat.

Det finns sådana här lite större berättelser. Jag har kanske lyssnat dåligt, men jag har inte hört under de år som du har varit biståndsminister något sådant lanseras. Men det är inte för sent än. Jag lyssnar med spänning.

Anf. 198 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M) replik:

Herr talman! Tack, Valter Mutt, för det här tillfället men också för att vi kan ha det här meningsutbytet!

Jag tror att vi i Sverige har en känsla av att vi själva kommer ur förtid, och det finns en väldig ödmjukhet inför att vi har det rätt så bra i vårt land, som vi tillsammans har skapat. Samtidigt ser vi med fasa hur många andra människor lever i delar av världen där det inte alls finns samma möjligheter som vi har i vårt land. Därmed samlas vi på något sätt i en vilja att göra gott. Men frågan är hur vi gör detta.

Jag vet inte om jag är någon stor visionspolitiker. Jag har en enda ambition, och det är att se till att svenskt bistånd är relevant och gör skillnad i fattiga människors liv. Jag fortsätter att försöka reformera och se till att biståndet ska ge resultat, nå fram och ha en legitimitet i en ny tid.

Jag tror på svenskt bistånd. Jag tycker att det är bra. Men jag vill att det ska bli ännu bättre för att man ska klara de utmaningar som jag försökte måla upp.

Jag tror att biståndet måste fortsätta att förnyas och moderniseras. Självklart finns det trender i biståndet, men det finns också en grundbult som handlar om att försöka se hur vi kan åstadkomma utveckling. Det är

det som jag är rätt besatt av. Men jag har ingen big story eller någon egen ny grej som är just min.

En hävstång som jag har använt är just kvinnors roll i utveckling. Det har tidigare varit absolut undervärderat, och där börjar vi nu få en bättre debatt.

Herr talman! Det är inte bara intressant att sitta i utskottet ibland utan också att ha de här frågorna om till exempel hur vi jobbar med sociala säkerhetssystem i utvecklingsländerna. Är det den viktigaste frågan? Den är intressant.

Jag skulle vilja säga att det egentligen borde börja med att det finns nya jobb och att det finns mer företagande som skapar skatteintäkter, som gör att man kan bygga upp social safety nets. Men det kanske ska vara tvärtom. Det finns bara fyra länder i Afrika som just jobbar mer med den här frågan. Är det vägen ut ur fattigdom?

Det handlar också om resursmobilisering. Jag tycker att den här frågan är intressant. Sida gör redan mycket av detta. Och det är nära kopplat till frågan just om governance. Jag tycker att den frågan är intressant. Vad gäller kapitalflyktsfrågan är svaret: Ja, absolut. Regeringen är på den här bollen. Vi tycker att det är en viktig del i att också titta på hur flödena ska komma utvecklingsländerna mer till del.

Anf. 199 CARINA HÄGG (S) replik:

Herr talman! Det hänger många bollar i luften som man skulle behöva plocka ned i den här kammaren. Det finns många obesvarade frågor om var regeringen står på olika områden.

När jag reser i världen upplever jag också att man efterfrågar var regeringens direktiv finns på olika myndigheter, och jag kan bara säga detsamma: Var finns de styrande politiska uppfattningarna? Vad är regeringens uppfattning när det gäller till exempel det som vi nu ser i Egypten?

Vi får ofta beskrivande ord. Man talar om vilka man har mött och var man varit. Man konstaterar någonting.

Men vi följer alla medierna. Vi kan alla konstatera. Vi saknar ofta vad regeringen vill och hur regeringen egentligen ser på utvecklingen i till exempel Egypten. Vad vill man använda för instrument? Vi har ställt många av dessa frågor tidigare i debatter i kammaren och i skriftliga frågor. Svaren kommer väldigt sent, så det hela förskjuts hela tiden.

Jag tycker också att det är intressant att konstatera att det finns den här skillnaden mellan det vi har sett här, alltså mellan vad regeringen har sagt från talarstolen, och hur det verkligen har blivit. Därför är det också intressant att följa upp det här med SRHR och biståndet, där vi kan se att vad man säger, resurserna och hur man agerar inte hänger ihop med det man har beskrivit. Det är klart att det är intressant att se hur landstrategierna har hopat sig och därmed också bromsat upp ett nödvändigt utvecklingsarbete i avvaktan på vad som ska hända och ske eftersom regeringen inte har någon uppfattning. Jag har sett andra styrande dokument gå ur tiden utan att vi har vetat vad som ska komma efter.

Vi hörde Christian Holm tala om vikten av folkrörelsearbete, samtidigt som jag kunde ge exempel på områden där det går precis i andra riktningen, där man möjligtvis satsar på stora organisationer men inte det folkrörelsebistånd som kräver väldigt mycket men som också är väldigt

resultatrikt om man ska utveckla och demokratisera samhällen. Då krävs ju också att man jobbar på marken.

Det finns alltså många frågetecken. Jag vill dock koppla dem till det arbete som sker, och då ska jag inte ta upp hela långtidsbudgeten, för det är en fråga som kanske främst berör andra områden. Men utifrån den situation som vi har fått beskriven här i dag och som vi har sett exempel på från Alliansens företrädare, vad är det regeringen driver och har drivit i långtidsbudgeten vad gäller biståndet? Hur tydlig är man? När vi känner en otydlighet här, hur tydlig är man då i Bryssel? Hur tydligt driver man till exempel SRHR-frågorna som är så känsliga även där och hur de ska få ett utrymme? Hur driver man 0,7 procent av bni? Hur kraftfull är man?

Anf. 200 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tror att vi skulle kunna hålla på längre. Det finns väldigt många frågor, och så sägs det då att svaren är vaga.

Jag vet inte om Carina Hägg påstår sig veta exakt vad som händer i Egypten och om det är bra eller dåligt. Om hon har svaret på hur vi i dag ska bedöma den situationen avundas jag henne. Det är enorma krafter i rörelse. Jag kan inte stå här och på mindre än två minuter berätta exakt hur jag bedömer läget, för det tycker jag är väldigt svårt att bedöma.

Det jag kan ge svar på är dock att regeringen snabbt och flexibelt, tack vare att vi har resurser men också för att vi har en förmåga att förändra det svenska biståndet, har börjat göra Mellanöstern och Nordafrika till en biståndsmottagarregion, eftersom vi ser behov av att stödja folkrörelser. Vi ser behov av att väcka kvinnors engagemang och hävda att de ska ha sina rättigheter tillgodosedda.

Vi för den dialogen behårt hela tiden, och det är snudd på en förolämpning att säga att vi inte prioriterar dessa frågor. Jag reser dem alltid, alltid. Vi har också skärpt förmågan hos våra ambassadörer att prata om SRHR-frågor.

Jag skulle, herr talman, om jag vore lite mer klurig och debattlysten, också kunna berätta hur få kvinnor och män det var som jobbade med jämställdhetsfrågor i UD när jag tillträdde och hur många det är som gör det nu. Jag skulle kunna berätta om de volymer av handböcker som fanns kring hur man jobbar med kvinnor och jämställdhet i utvecklingssamarbetet – som inte fanns.

Jag gör det inte nu, för min talartid är kort, men jag tror att det är oerhört viktigt att se hur vi strategiskt och gemensamt kan jobba med de här frågorna. Vi har ett gemensamt intresse av att prata om motvindsfrågorna, om det glömda och det gömda som så få andra länder tar upp. Vi är absolut inte tysta i Bryssel kring SRHR-frågorna, utan vi har ett absolut ansvar att lyfta upp dessa frågor, inte minst för att vi har ett så brett stöd i den här kammaren. Vi gör det konstant.

Världsbanken är nu på besök. Världsbanken har tagit upp hedersrelaterat våld som en av de största orsakerna till brist på ekonomisk utveckling. Varför? Vem har drivit den frågan? Varför kommer de till Stockholm i nästa vecka för att sitta och diskutera detta? Har vi vikt ned oss? När talade Världsbanken om dessa frågor tidigare?

Anf. 201 CARINA HÄGG (S) replik:

Herr talman! Regeringen sade för inte alltför länge sedan att det inte handlade om att ta ställning. För oss socialdemokrater har det alltid varit självklart och viktigt att ta ställning för demokrati, mänskliga rättigheter och för att stödja människors egen vilja till utveckling och att reformera sina länder.

Det är bra om regeringens företrädare i dag har en annan mening: att det handlar om att ta ställning och att man också nu är beredd, lite sent men ändå, att understödja de demokratiska krafter som har en lång resa i Egypten. Det är ett stort och väldigt land och ett betydelsefullt land, både för sig självt och för regionen men också för oss på andra sidan Medelhavet.

Jag begär inte att biståndsministern ska svara på alla frågor i dag, men det jag pekar på är att det finns många utestående frågor som regeringen har undvikit att ge sin ståndpunkt kring och vilka redskap man tänker använda för att understödja dessa ståndpunkter. Det kan man komma tillbaka med på annat sätt och utveckla. Det skulle vara väldigt välkommet.

Men vad är det man driver i långtidsbudgeten och hur kraftfullt? Vad är Sveriges ståndpunkter? Vad har man uppnått när det gäller att få andra att höja sig upp till 0,7 procent av bni för biståndet men också över denna skammens gräns? Vad är regeringens input här? Hur bidrar man till och driver på att de minst utvecklade länderna ska få en beskärdd och procentuellt sett angiven andel av biståndet?

Detta har inte redovisats. Detta känner inte jag till, och jag tycker att det vore väldigt lämpligt att få en ordentlig redovisning här i kammaren av hur den här färdplanen framåt med långtidsbudgeten är tänkt, vad som är vårt svenska avtryck. När en del andra frågor kommer upp får vi ofta höra att det kanske inte är ett svenskt ansvar, nationellt och bilateralt, utan att EU ska göra det, och då är det viktigt att veta vad biståndsminister Gunilla Carlsson driver i Bryssel att vi ska göra tillsammans.

Anf. 202 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M) replik:

Herr talman! Vad gäller just frågan om biståndsnivåer och också långtidsbudgeten i EU tycker jag att vi har haft ett bra samarbete inte minst med Socialdemokraterna i EU-nämnden. Vi hade väldigt bra rådslutsatser kring just 0,7-målet och översynen. När det är en borgerlig regering som har de här frågorna tillsammans med David Cameron så lyfter vi till och med upp det på toppmötena, och det gjordes inte förr.

Jag tycker att det är bra för debatten att vi medger något som Hans Linde har lyft upp några gånger. Det handlar om exakt hur mycket som ges till SRHR-frågor, statistiskt mätbart och explicit. Här brister Sidas statistik. Det finns tecken som visar att vi faktiskt inte gör lika mycket. Man skulle kunna ha ambitionen att göra mer.

En sak som jag har märkt, herr talman, är att vi ibland har svårt att få ut pengarna. Det är svårt att identifiera tillräckligt stora och omfattande projekt på det här området.

Har vi då inte sett till att vi har tillräckligt bra kanaler? Stödet till UNFPA har ökat, från 423 miljoner 2010 till 465 miljoner i den budget som nu föreligger för riksdagens beslutande. Det är väl en ökning.

Vi har gett ett extrastöd i år till IPPF.

Vi har fortsatt stött hiv/aids – Unaid får 266 miljoner kronor detta år. Där går mycket till unga människor och inte minst kvinnor, eftersom det nu blir en feminisering av hiv/aids-epidemin.

Vi gör, som sagt, även i Globala fonden bilateralt satsningar på att lyfta just kvinnor och SRHR-frågorna i dialogen om hur man bedriver bistånd, och vi tillför också resurser så att de ska bli duktigare på detta.

Jag skulle önska att jag hade bättre statistik för att bevisa detta. Jag tror även att i frågan kring vad det är regeringen vill och inte så stämmer det att en hel del av våra resultatstrategier har blivit aningens fördröjda. Men det är för att den plattform som regeringen behöver som ett förtydligat styrdokument för sin egen styrning har väckt så stort intresse. Därför har jag funnit anledning att ha djupare konsultationer och titta mer på hur vi ska kunna se till att vi har en bra styrning och en god struktur på detta.

Vi kommer nu kommande år att granskas av OECD/Dac. Jag ser fram emot detta och också att vi sedan kan få resultatstrategier som gör att det blir lättare för riksdagen att följa hur vi inte bara samlat bidrar till resultat och utveckling och minskad fattigdom i världen utan att vi också i enskilda länder kan se om vi levererar på de gemensamma, i förväg uppsatta målen.

Tack, alla debattörer, för en bra debatt! Jag tycker att det här är väldigt roligt.

Anf. 203 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Herr talman! I grund och botten är det enkelt. Den som har pengar kan köpa sig mat och medicin, skaffa toalett, skolböcker, symaskin, boscak eller annat som behövs för att må bra, försörja sig och sin familj och ge sina barn förutsättningar att klara sig i framtiden. Den som inte har pengar saknar dessa möjligheter.

Biståndsministern talar med all rätt om att bistånd ska ge resultat och gå att utvärdera. Det finns bra sätt att bekämpa fattigdom och hunger och uppmuntra människor att utvecklas. Ett stort antal vetenskapliga utvärderingar visar att sociala transfereringar, det vill säga att människor får pengar i handen, över lag ger goda resultat. Undernäringen minskar, särskilt bland barn, fler barn går i skolan och människors hälsa förbättras. Det har också visat sig att sådana transfereringar inte gör folk passiva utan tvärtom ger utsatta människor större möjligheter att agera långsiktigt, ta risker och förbättra sin egen försörjning.

Direktstöd är också ett sätt att nå de allra mest utsatta, som kroniskt sjuka, barn och äldre. Sociala trygghetssystem kan också bidra till att skapa den sociala tillit som är nödvändig för att bygga demokrati och goda samhällsinstitutioner, inklusive skattesystem.

Genusmedvetet utformade sociala trygghetssystem kan ha särskilt stor betydelse för kvinnor, eftersom kvinnor enligt många studier är mer utsatta för fattigdom än män, har informella anställningar oftare och i regel lever längre och därmed är mer beroende av pensioner.

Sociala trygghetssystem kan också utgöra en viktig del i ett lands klimatanpassning, eftersom de minskar fattiga och utsatta människors sårbarhet för extrema väderhändelser och andra klimatrelaterade risker.

Social trygghet är en mänsklig rättighet. Sociala trygghetssystem kan alltså tydligt motiveras ur ett rättighetsperspektiv. Men de kan även mo-

tiveras på rent ekonomiska grunder, helt enkelt därför att välnärda och utbildade medborgare har större förutsättningar att bidra till ett lands ekonomiska utveckling.

Det är viktigt att bygga upp en långsiktig finansiering när man utvecklar systemen. Ofta finns utrymme för att ompröva de offentliga utgifterna. I många länder finns till exempel subventionssystem för livsmedel och drivmedel som gynnar fattiga människor i betydligt lägre grad än vad sociala transfereringar, som ger pengar i handen, skulle göra.

I exempelvis Indien, det land som har flest absolut fattiga i världen, över 300 miljoner – enligt vissa beräkningar betydligt fler – är de existerande systemen ofta ineffektiva. Mycket pengar läcker ur systemen, och de når inte de mest behövande alla gånger. Fattigdom, ekonomisk osäkerhet och ojämlikhet ökar, trots att Indien har haft stor ekonomisk tillväxt de senaste decennierna.

Det är därför de pilotförsök med direct cash transfer, pengar i handen, som drivits i Delhi och Madhya Pradesh är så intressanta. SEWA, Self Employed Women's Association, en fackförening för självanställda kvinnor med ungefär en miljon medlemmar, har tillsammans med forskare, bland andra Guy Standing, professor i Economic Security, alltså ekonomisk trygghet, och tidigare chef för ILO:s enhet för socioekonomisk trygghet, har dragit i gång dessa försök.

I Delhi fick de fattiga i ett område själva välja om de ville fortsätta att få styrt stöd, som subventionerad mat från särskilda butiker, eller pengar i handen. I åtta byar i Madhya Pradesh har alla invånare fått en mindre summa pengar i handen varje månad. Dessa byar har sedan jämförts med tolv andra byar där man inte fått det.

Människor som fick pengar i handen har använt dem väl. De har köpt mat, medicin, grundläggande förnödenheter som skrivböcker och annat som behövs för barnens skolgång. Kvinnor har gemensamt investerat i symaskiner för att kunna försörja sig långsiktigt. Man har också gått samman för att ha råd att skaffa toaletter. Brist på grundläggande sanitet är ju, som många här har sagt, ett mycket stort hälsoproblem, inte minst i Indien. Även infrastruktur, som förbättrade vägar, har bybor tillsammans kunnat satsa på.

De uppenbart goda resultaten har redan, innan man riktigt fullständigt har sammanställt dem på alla sätt – det finns en del rapporter – väckt stort intresse bland indiska politiker, även på högsta nivå. Professor Standing besökte riksdagen i förra veckan. Han berättade att Indiens premiärminister, doktor Manmohan Singh, offentligt uttalat att han under 2013 vill rulla ut ett system med direct cash transfer över hela landet. Han uppmanar berörda myndigheter att genast sätta i gång med det arbete som krävs för att detta ska bli verklighet. Det handlar till exempel om sådant som att se till att alla kan få bankkonton.

Herr talman! Detta är väldigt stort – stort, stort, stort.

Det händer stora saker i flera stora länder. I Brasilien får nu 60 miljoner människor stöd. Bolsa familiar, kallas det. Det är ett kontantstöd som betalas ut till familjer på villkor bland annat att föräldrarna skickar sina barn till skolan. Det är första steget mot en villkorlös basinkomst för alla människor i Brasilien. Det är något som kongressen och presidenten beslöt att gradvis införa redan 2004. Det har blivit verkligt i åtminstone en stad i São Paulo-distriktet. Det finns en viktig broschyr om det. De

ekonomiska klyftorna minskar nu i Brasilien för första gången, som Valter Mutt tidigare påtalade.

I många afrikanska länder bygger man nu upp system för olika slags sociala transfereringar, allt från folkpensioner till olika slags stöd till barnfamiljer.

Jag vill särskilt också nämna ett väldigt intressant och uppmärksammat försök med villkorlös basinkomst som en väg ut ur fattigdom och misär. Det är försöket i den utfattiga byn Otjivero i Namibia. Varje invånare i byn under pensionsåldern fick mellan januari 2008 och december 2009 en mindre summa pengar, 100 namibiska dollar i månaden, ungefär 80 svenska kronor, utan några som helst krav eller villkor.

En grupp forskare från olika länder följde projektet och utvärderade det. Resultaten är, precis som i Indien, mycket uppmuntrande. Otjivero, som tidigare präglades av arbetslöshet, fattigdom och hunger, gick mycket snabbt från hopplöshet till framtidstro. Fattigdom, undernäring, arbetslöshet och brottslighet minskade kraftigt. Men antalet barn som går i skolan ökade dramatiskt, liksom deras resultat. Och det är såklart mycket lättare att lära sig någonting om man inte är hungrig. Folk startade företag.

Farhågan att människor skulle bli lata och passiva, bidragsberoende om man så vill, av att få pengar utan krav på motprestation kom på skam i Otjivero. Tvärtom, när byborna slapp den frätande oron för om de skulle ha mat på bordet nästa dag ökade såväl den demokratiska som den ekonomiska aktiviteten.

Professor Standing, som också är involverad i Otjiveroprojektet, berättade att han talat med en grupp yngre kvinnor i byn som tidigare tvingats prostituera sig för att få mat till sina familjer. Med basinkomsten fick de riktig möjlighet att säga nej till de män som tidigare hade kunnat utnyttja deras förtvivlade situation. Biståndsministern talar om egenmakt, och detta är egenmakt. Detta är att bokstavligen ha makt över sitt liv, i ett land där ungefär 20 procent av befolkningen är hivsmittad.

Att ge alla Namibias invånare en basinkomst av samma storlek som i Otjivero har beräknats kosta omkring 3 procent av landets bruttonationalprodukt. Forskargruppen som följt projektet bedömer att det är fullt möjligt att finansiera en basinkomst för alla i Namibia genom höjning av inkomstskatter och moms.

Herr talman! Uppbyggnaden av sociala trygghetssystem i utvecklingsländer har, precis som en gång i Sverige, främst skett genom interna politiska processer, men på senare år har intresset ökat inom en rad internationella organisationer. Det råder i dag konsensus om att även biståndet kan spela en viktig roll för att bygga upp trygghetssystem i fattiga länder.

I initiativet Social Protection Floor förespråkar samtliga FN-organ, inklusive Världsbanken, ett minimipaket av social trygghet med ålderspension, barnbidrag, grundläggande hälsovård samt beredskapsarbeten. Även OECD/Dac antog 2009 en policyrapport som visar att social trygghet går att finansiera också i de fattigaste länderna om de utformas och implementeras klokt.

Den svenska välfärdsmodellen har haft stor betydelse i vårt land i 100 år. År 1913 infördes det första folkpensionssystemet i vårt land. Den svenska modellen har fungerat väl för att bekämpa fattigdom och ge

människor riktig makt över sina liv. Den är väl känd, och det finns ett stort intresse för den runt om i världen. Det borde för övrigt stämma till eftertanke så att vi vårdar och utvecklar vårt välfärdssystem i stället för att avveckla och försäkra det.

Svenskt bistånd ska naturligtvis utformas så att det gör så mycket nytta som möjligt för de mest utsatta människorna. Det finns därför all anledning att följa vad som händer och ta fasta på erfarenheterna av de system och försök till sociala transfereringar och sociala trygghetssystem som har gjorts eller pågår på olika håll i världen. Sverige, med vår långa erfarenhet på området, har goda förutsättningar att bistå länder som vill bygga upp sina egna institutioner och system med kunskap och erfarenheter.

Herr talman! Sverige bör därför driva frågan om sociala trygghetssystem och sociala transfereringar i givarsamordning och i de multilaterala institutionerna. Cash transfers, pengar i handen, är ett sätt att öka individens makt så att det blir enskilda människor som själva får avgöra hur resurserna används snarare än byråkrater i givar- och mottagarländer. En sådan inriktning ligger i linje med politiken för global utveckling.

Med en människosyn som grundar sig i tillit, i tron på att människor kan hantera pengar och själva bäst vet vad de behöver, faller det sig naturligt att förespråka sociala transfereringar. Däremot har behovsprövning flera nackdelar. Det är ofta kostsamt och ineffektivt, medför risk för godtycke och korruption och är naturligtvis också ett uttryck för en paternalistisk, njuigg och misstänksam människosyn. Svenska folkpensionärer och barnfamiljer har genom tiderna fått förtroende att använda sin pension eller sitt barnbidrag som de vill. Det bör alla människor ha. Fattiga människor är inte mindre ansvarsfulla än rika, snarare tvärtom. Det har inte minst människorna som har fått chansen i Namibia och Indien visat. Med få undantag vet människor själva bäst vad de behöver. Grundläggande trygghet är en förutsättning för utveckling.

Därför är jag förvånad över att reservation 2 är en reservation och inte hela utskottets mening. Den borde vara det. Jag yrkar därför bifall till reservation 2.

I detta anförande instämde Valter Mutz (MP).

Anf. 204 FREDRIK MALM (FP) replik:

Herr talman! Det börjar bli lite sent, men jag tycker ändå att diskussionen är intressant.

Jag förstår hur Miljöpartiet resonerar. Det handlar om den idé Miljöpartiet har att människor ska ha medborgarlön och så vidare. Jag förstår det.

De exempel, herr talman, som Annika Lillemets tar upp om Brasilien och Indien är bra. Det är super. Indien har ett ansvar för befolkningen i Indien. Den brasilianska regeringen har ett ansvar för befolkningen i Brasilien. Men vad Miljöpartiet säger är att Sida ska ha ett ansvar för att befolkningen i Namibia, Kongo eller på andra håll ska få någon sorts kontant basstöd. Det är ett rättighetsperspektiv, säger Annika Lillemets. Det är det i den bemärkelsen att en brasiliansk invånare har en rättighet gentemot sin egen regering men inte nödvändigtvis en rättighet gentemot

Gunilla Carlsson, Fredrik Malm eller Annika Lillemets att få sin försörjning tryggad. Det är här någonstans som argumentationen brister.

Prot. 2012/13:37
5 december

Låt oss räkna med 1 ½ dollar per dag för de allra fattigaste människorna. Det är det som räknas som den absoluta fattigdomsgränsen. 1 ½ dollar per dag är ungefär 10 kronor. Det blir på ett år för en person 3 650 kronor. Vi kan runda ned lite till 3 500 – dollarn är svag. Det betyder att i stort sett hela den svenska biståndsbudgeten, före avräkningar, skulle gå till att ge sådant kontantstöd till tio miljoner människor på jorden. Då måste Miljöpartiet berätta vilka just de tio miljoner människorna är som ska få detta stöd när det finns ett behov hos flera miljarder människor.

Poängen med det vi diskuterar och utvecklingssamarbetet är att biståndet skapar ett mervärde som är mycket större än ett kontant bidrag som mer liknar någon sorts välgörenhet. Den här diskussionen är bra, men den bör rymmas inom socialförsäkringsutskottet och handla om den svenska statens skyldighet gentemot de svenska invånarna.

Anf. 205 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik:

Herr talman! Det här är naturligtvis inte bara Miljöpartiets idéer. Vi tittar på vad som faktiskt fungerar för att bekämpa fattigdom, utslagning och maktlöshet, vad det är som fungerar för att människor själva ska ta tag i sina liv och göra något bra av dem. Där kan vi hjälpa till att bygga upp institutioner via Sida. Vi har en stor kunskap om det och lång erfarenhet i Sverige.

Jag tror inte att Fredrik Malm tycker att svenska staten ska lägga sig i hur pensionärer ska använda sin pension eller hur barnfamiljer i Sverige ska använda sitt barnbidrag. Poängen är att det vet pensionärerna och barnfamiljerna bäst själva. Det är precis på samma sätt man resonerar i exempelvis Brasilien. Där har man byggt upp sina institutioner ändå. Men det finns andra ställen i världen där vi skulle kunna vara behjälpliga och se vad som verkligen fungerar.

Dessa system ser säkerligen olika ut i olika länder. Det ligger i sakens natur, och så ska det vara. Det är väl ingen som har sagt att vi ska finansiera detta. Det är olika i olika länder hur man gör. Som jag sade finns det ofta ineffektiva system som man kan gå ifrån, som i Indien. Tanken måste vara att det ska finnas en långsiktigt hållbar finansiering och att den ska baseras på landets egna resurser.

Titta på exempelvis Namibia. Där skulle en måttlig inkomstskatt eller moms finansiera en så pass låg basinkomst, som betyder skillnaden mellan liv och död för hela landets befolkning, för att inte tala om man börjar ta ut en hyfsad skatt på de ofta utländska gruvbolag som gör sig rika på landets naturtillgångar.

Anf. 206 FREDRIK MALM (FP) replik:

Herr talman! Det blir lite rörigt. När den föregående miljöpartitalaren Valter Mutts stod i talarstolen talade han om detta system, som jag uppfattade det, som ett sätt att gå förbi biståndsbyråkratin. Det skulle vara mer effektivt. I stället för att diskutera med en mängd människor och organisationer, handläggare och så vidare, ska biståndet pytsas ut, lite till dig och lite till dig, på individbasis till människor. Så får man ut mer stöd för pengarna. Det var så jag uppfattade det.

Men om Annika Lillemets säger att det snarare handlar om att varje land ska ta ansvar för någon sorts bastrygghet för sitt eget folk är det väl

självklart att alla är överens. Hela svenska folkhemmet handlar om det. 80 år före Miljöpartiet bildades stred socialdemokrater, liberaler, frisinnade och många andra, de som inte ville genomföra revolution eller värna de besuttna inom aristokratin. Alla andra var i stort överens om att vi skulle ha det systemet. Det är väl självklart. Då är det inte riktigt en fråga för biståndsdebatten.

Enligt min uppfattning är orsaken till att bistånd är bra att bistånd inte enbart utgår från den enskilda individen utan därför att bistånd utgår från att stödet kan skapa ett mervärde som jag tror är mycket större än vad det blir om det delas ut som kontantstöd till enskilda individer.

Dessutom tror jag att Miljöpartiet hamnar i en lite knepig sits här. I alla andra biståndsdiskussioner talas det om det som är nationellt ägarskap, som är viktigt. Det försvinner helt med denna modell. Om man vill att ett fattigt land ska göra det som Annika Lillemets argumenterar för måste det vara det landets nationella ägarskap som leder fram till att man väljer att prioritera detta. Då ska vi givetvis finnas till hands.

Anf. 207 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik:

Herr talman! Det ena utesluter absolut inte det andra. Naturligtvis måste det finnas ett nationellt ägarskap i sådana projekt. Jag anser mycket väl att vi kan gå in och bistå med kunskap och erfarenheter för att hjälpa till att bygga upp socialförsäkringssystem och sociala trygghets-system, även dessa kontantstöd. Man måste börja i rätt ände.

Det är en liberal tanke att tro på att en människa själv kan ta sitt liv i sina egna händer. Men om man är så hungrig som man var i Otjivero i Namibia, då kan man inte göra någonting. Man kan inte starta företag eller söka jobb. Man har inte råd att ta bussen för att söka jobb. Man blir utnyttjad och får sälja sex. Man drar på sig hiv i värsta fall; det är ganska troligt att man gör det. Det är inte okej. Det är inte att ha en möjlighet att göra något av sitt liv.

När de här människorna bara fick mat i magen kunde de dock börja bygga upp sitt eget samhälle som de ville ha det, och de kunde göra det lokalt. De fick fart på näringslivet. De fick kort och gott en utveckling av både sig själva och samhället. Självklart ska svenska myndigheter inte klampa in i ett annat land och börja göra någonting – varför skulle de göra det? Det är klart att detta måste göras i samarbete med dem som bor där, med myndigheter och allt vad det kan vara.

Jag ser alltså absolut ingen konflikt i detta. Det är också väldigt klokt att börja i liten skala där det finns förutsättningar och pröva sig fram, precis som man har gjort i Delhi och i Namibia. Då vet man sedan vad som fungerar och vad som inte fungerar, i varje fall i just det området. Sedan tror jag att människor överallt – i Namibia, Sverige, Indien och Brasilien – är kloka och vet bäst själva hur de ska bygga bra liv och bra samhällen, men då måste de ha förutsättningarna. De måste ha mat.

Anf. 208 LARS JOHANSSON (S):

Herr talman! Skälet till att jag begärde ordet är att jag tycker att man i betänkandet inte på ett riktigt sätt har uppmärksammat den motion om snabbt svenskt stöd till Somalias återuppbyggnad jag har väckt. Man har i detta sammanhang betraktat den som en förenklad motionsbehandling,

men denna motion har inte legat på riksdagens bord tidigare och inte heller i utrikesutskottet.

Att jag tillsammans med några andra har väckt motionen är naturligtvis mot bakgrund av den utveckling vi har kunnat se i Somalia, nämligen att den särskilda fredsstyrkan Amisom har lyckats pressa tillbaka al-Shabab till att inte vara den dominerande kraft för terrorattacker de har varit under lång tid. Det gör att situationen nu är annorlunda i Somalia, och möjligheterna till återuppbyggnadsarbete är därför betydligt bättre. Man har också haft ett särskilt val som har lett fram till en ny president, och man har en talman – en norsk-somalisk talman, för övrigt.

I parlamentet är det tio stycken svensk-somalier. Det är inte så konstigt, eftersom vi i Sverige i dag har ungefär 50 000 svensk-somalier. De är väldigt intresserade av att det nu ska hända någonting i återuppbyggnadsarbetet i Somalia. Jag har själv jobbat med detta i ungefär 10–15 år och deltagit i mycket återuppbyggnadsarbete på lokal nivå – i Galkayo i Mogadishuområdet och på andra ställen.

Jag vet att det finns ett väldigt starkt engagemang från diasporan i Sverige att medverka i återuppbyggnadsarbetet. Vi har arbetat med lokala skolor och utbildat människor – flickor och pojkar – i konkreta utbildningar på sex månader i bland annat Galkayo. 80 procent av dem har faktiskt fått arbete efter att de har gått igenom denna yrkesutbildning. Det är alltså inte några stycken; jag talar om flera tusen. Vi räknar till ungefär 3 300 som har deltagit i utbildningar i de skolor vi har haft under sju år.

Detta har bedrivits i samarbete med en organisation i Göteborg som heter Göteborgsinitiativet. Det har dock byggt på att somalier i Göteborg och på andra ställen själva har återvänt som volontärer och deltagit på plats som lärare i utbildningarna, tillsammans med andra vänner som de har funnit där och som har kunnat medverka på olika sätt.

Denna motion handlar om just att ta vara på den kunskap som finns där och se den som en möjlighet för det fortsatta återuppbyggnadsarbetet – att diasporan kan vara med och delta i återuppbyggnadsarbetet med de erfarenheter man har från det svenska samhället men också från det arbete som har bedrivits av olika organisationer på plats.

Jag tycker att det är väldigt viktigt att i denna debatt få med att det finns konkreta exempel på hur man kan gå vidare och att människor som har flytt till Sverige vill vara med och delta i återuppbyggnadsarbetet i sitt forna hemland. Somalia är ett sådant exempel, och jag beklagar att utskottet har behandlat frågan lite slarvigt. Det är därför jag gör detta inlägg.

Jag hoppas nu att biståndsministern verkligen tar vara på de möjligheter som här finns för att göra något mer konkret långsiktigt. Det handlar nämligen om ett långsiktigt arbete, och då är demokrati, mänskliga rättigheter och möjligheten för människor att få utbildning för egen försörjning naturligtvis helt avgörande. Därför ska man ta vara på dessa möjligheter.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 6 december.)

26 § Bordläggning

Prot. 2012/13:37
5 december

Anmäldes och bordlades

EU-dokument

KOM(2012) 721 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om tillgängligheten till offentliga myndigheters webbplatser

Försvarsutskottets betänkande

2012/13:FöU1 Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap – budgetåret 2013

Socialförsäkringsutskottets betänkande

2012/13:SfU2 Utgiftsområde 8 Migration

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande

2012/13:MJU5 Nya regler för industriutsläpp

27 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställts

den 5 december

2012/13:169 It i undervisningen

av *Monica Green* (S)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

2012/13:170 Utnyttjande av arbetskraftsinvandrare

av *Josefin Brink* (V)

till statsrådet Tobias Billström (M)

2012/13:171 Inmatningstariffer som klimatstöd till fattiga länder

av *Helena Leander* (MP)

till statsrådet Gunilla Carlsson (M)

2012/13:172 Hyresgästernas rättigheter vid renovering

av *Eva Olofsson* (V)

till statsrådet Stefan Attefall (KD)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 11 december.

28 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställts

den 5 december

2012/13:172 Åldersgräns för utnyttjande av kontaktdagar

av *Gunilla Svantorp* (S)

till socialminister Göran Hägglund (KD)

2012/13:173 Pappografi

av *Lars Mejern Larsson* (S)
till socialminister Göran Hägglund (KD)

2012/13:174 Sfi-bonusen

av *Olle Thorell* (S)
till statsrådet Erik Ullenhag (FP)

2012/13:175 Nasrin Sotoudeh

av *Agneta Gille* (S)
till utrikesminister Carl Bildt (M)

2012/13:176 Kontroll av skadliga preparat i kosttillskott

av *Johan Löfstrand* (S)
till statsrådet Birgitta Ohlsson (FP)

2012/13:177 Läkemedelsregister

av *Hillevi Larsson* (S)
till socialminister Göran Hägglund (KD)

2012/13:178 Läkemedelsförsäkringen

av *Hillevi Larsson* (S)
till socialminister Göran Hägglund (KD)

2012/13:179 Moms på digitala publikationer

av *Gunilla Carlsson* i Hisings Backa (S)
till finansminister Anders Borg (M)

2012/13:180 Promession som begravningsmetod

av *Catharina Bråkenhielm* (S)
till statsrådet Stefan Attefall (KD)

2012/13:181 Bistånd och sexhandel

av *Amineh Kakabaveh* (V)
till statsrådet Gunilla Carlsson (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 11 december.

29 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 5 december

2012/13:141 Arbetsförmedlingens personalpolitik

av *Josefin Brink* (V)
till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2012/13:144 Omställningsstöd för dagspressen

av *Lars Mejern Larsson* (S)
till kultur- och idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth (M)

2012/13:146 Skydd av skyddsvärd skog

av *Helena Leander* (MP)
till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

2012/13:152 Filmens kulturarv

av *Lars Ohly* (V)
till kultur- och idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth (M)

2012/13:157 Journalister under dödshot

av *Lars-Axel Nordell* (KD)
till statsrådet Tobias Billström (M)

2012/13:158 Kortavgifter och bankernas redovisningar

av *Ulla Andersson* (V)
till statsrådet Peter Norman (M)

2012/13:159 Mellanbanksavgifter

av *Ulla Andersson* (V)
till statsrådet Peter Norman (M)

2012/13:163 Uppföljning av stöd till arbetsgivare

av *Roger Haddad* (FP)
till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2012/13:167 Svenska skyddsrum

av *Kent Härstedt* (S)
till försvarsminister Karin Enström (M)

2012/13:168 Information och kunskap om svenska skyddsrum

av *Kent Härstedt* (S)
till försvarsminister Karin Enström (M)

2012/13:169 Vägen tillbaka till arbete

av *Shadiye Heydari* (S)
till statsrådet Ulf Kristersson (M)

2012/13:170 En uppdelning av bankfunktionerna

av *Peter Persson* (S)
till finansminister Anders Borg (M)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 11 december.

30 § Kammaren åtskildes kl. 20.45.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdets början till och med 15 § anf. 45 (delvis),
av talmannen därefter till och med 17 § anf. 84 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 20 § anf. 126 (delvis),
av talmannen därefter till och med 25 § anf. 146 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 25 § anf. 180 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om ordförande i utskott.....	1
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	2
5 § Anmälan om inkommen granskningsrapport från Riksrevisionen.....	2
6 § Hänvisning av ärenden till utskott.....	2
7 § Förnyad bordläggning.....	2
8 § Förlängning av övergångsperiod för krav på kontrollansvariga enligt plan- och bygglagen	3
Civilutskottets betänkande 2012/13:CU2.....	3
(Beslut fattades under 23 §.)	3
9 § Certifiering av vissa installatörer.....	3
Näringsutskottets betänkande 2012/13:NU9	3
(Beslut fattades under 23 §.)	3
10 § Ändringar i reglerna om beskattning av finansiella instrument på investeringssparkonto.....	3
Skatteutskottets betänkande 2012/13:SkU7	3
(Beslut fattades under 23 §.)	3
11 § Kontroll av postförsändelser	3
Skatteutskottets betänkande 2012/13:SkU9	3
(Beslut fattades under 23 §.)	3
12 § Resultatberäkning vid vissa fastighetsavyttringar	4
Skatteutskottets betänkande 2012/13:SkU11	4
(Beslut fattades under 23 §.)	4
13 § Fastighetstaxering av kraftvärmeverk åren 2013–2018.....	4
Skatteutskottets betänkande 2012/13:SkU12	4
(Beslut fattades under 23 §.)	4
14 § Beskattning av tillsatser i motorbränsle	4
Skatteutskottets betänkande 2012/13:SkU13	4
(Beslut fattades under 23 §.)	4
15 § Skattereduktion för läxhjälp	4
Skatteutskottets betänkande 2012/13:SkU10	4
Anf. 1 PETER PERSSON (S).....	4
Anf. 2 JACOB JOHNSON (V)	6
Anf. 3 MATS PERTOFT (MP).....	8
Anf. 4 MARIA ABRAHAMSSON (M).....	10
Anf. 5 PETER PERSSON (S) replik.....	11
Anf. 6 MARIA ABRAHAMSSON (M) replik	11
Anf. 7 PETER PERSSON (S) replik.....	12
Anf. 8 MARIA ABRAHAMSSON (M) replik	12
Anf. 9 JACOB JOHNSON (V) replik	13
Anf. 10 MARIA ABRAHAMSSON (M) replik	13
Anf. 11 JACOB JOHNSON (V) replik	13

Anf. 12	MARIA ABRAHAMSSON (M) replik	14
Anf. 13	MATS PERTOFT (MP) replik	14
Anf. 14	MARIA ABRAHAMSSON (M) replik	15
Anf. 15	MATS PERTOFT (MP) replik	15
Anf. 16	MARIA ABRAHAMSSON (M) replik	15
Anf. 17	GUNNAR ANDRÉN (FP)	16
Anf. 18	PETER PERSSON (S) replik	17
Anf. 19	GUNNAR ANDRÉN (FP) replik	17
Anf. 20	PETER PERSSON (S) replik	18
Anf. 21	GUNNAR ANDRÉN (FP) replik	18
Anf. 22	MATS PERTOFT (MP) replik	18
Anf. 23	GUNNAR ANDRÉN (FP) replik	18
Anf. 24	MATS PERTOFT (MP) replik	19
Anf. 25	GUNNAR ANDRÉN (FP) replik	19
Anf. 26	KARIN NILSSON (C)	20
Anf. 27	PETER PERSSON (S) replik	21
Anf. 28	KARIN NILSSON (C) replik	22
Anf. 29	PETER PERSSON (S) replik	22
Anf. 30	KARIN NILSSON (C) replik	22
Anf. 31	JACOB JOHNSON (V) replik	23
Anf. 32	KARIN NILSSON (C) replik	23
Anf. 33	JACOB JOHNSON (V) replik	23
Anf. 34	KARIN NILSSON (C) replik	24
Anf. 35	THORALF ALFSSON (SD)	24
Anf. 36	LARS GUSTAFSSON (KD)	26
Anf. 37	SVEN BRITTON (S)	27
Anf. 38	FREDRIK SCHULTE (M)	27
Anf. 39	PETER PERSSON (S) replik	28
Anf. 40	FREDRIK SCHULTE (M) replik	29
Anf. 41	PETER PERSSON (S) replik	29
Anf. 42	FREDRIK SCHULTE (M) replik	30
Anf. 43	JACOB JOHNSON (V) replik	30
Anf. 44	FREDRIK SCHULTE (M) replik	31
Anf. 45	JACOB JOHNSON (V) replik	31
Anf. 46	FREDRIK SCHULTE (M) replik	31
Anf. 47	MATS PERTOFT (MP) replik	32
Anf. 48	FREDRIK SCHULTE (M) replik	32
Anf. 49	MATS PERTOFT (MP) replik	33
Anf. 50	FREDRIK SCHULTE (M) replik	33
	(Beslut fattades under 23 §.)	34

16 § Genomförande av det nya EU-direktivet om		
administrativt samarbete i fråga om beskattning	34
Skatteutskottets betänkande 2012/13:SkU8	34
Anf. 51	JACOB JOHNSON (V)	35
Anf. 52	MARIA ABRAHAMSSON (M)	36
Anf. 53	JACOB JOHNSON (V) replik	38
Anf. 54	MARIA ABRAHAMSSON (M) replik	39
Anf. 55	JACOB JOHNSON (V) replik	39

Anf. 56	MARIA ABRAHAMSSON (M) replik	39
Anf. 57	MATS PERTOFT (MP)	39
Anf. 58	GUNNAR ANDRÉN (FP)	40
Anf. 59	PETER ERIKSSON (MP)	41
Anf. 60	MARIA ABRAHAMSSON (M) replik	44
Anf. 61	PETER ERIKSSON (MP) replik	44
Anf. 62	MARIA ABRAHAMSSON (M) replik	44
Anf. 63	PETER ERIKSSON (MP) replik	45
Anf. 64	PER-INGVAR JOHNSON (C)	45
Anf. 65	CHRISTINA OSKARSSON (S)	46
Anf. 66	MATHIAS SUNDIN (FP)	47
Anf. 67	PETER ERIKSSON (MP) replik	47
Anf. 68	MATHIAS SUNDIN (FP) replik	48
Anf. 69	PETER ERIKSSON (MP) replik	48
Anf. 70	MATHIAS SUNDIN (FP) replik	48
	(Beslut fattades under 23 §.)	49
17 §	Vissa frågor om underhållsstöd	49
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2012/13:SfU3	49
Anf. 71	SHADIYE HEYDARI (S)	49
Anf. 72	GUNILLA NORDGREN (M)	50
Anf. 73	SHADIYE HEYDARI (S) replik	53
Anf. 74	GUNILLA NORDGREN (M) replik	53
Anf. 75	SHADIYE HEYDARI (S) replik	53
Anf. 76	GUNILLA NORDGREN (M) replik	54
Anf. 77	GUNVOR G ERICSON (MP)	54
Anf. 78	GUNILLA NORDGREN (M) replik	55
Anf. 79	GUNVOR G ERICSON (MP) replik	56
Anf. 80	GUNILLA NORDGREN (M) replik	56
Anf. 81	GUNVOR G ERICSON (MP) replik	56
Anf. 82	EMMA CARLSSON LÖFDAHL (FP)	57
Anf. 83	SOLVEIG ZANDER (C)	58
Anf. 84	EMMA HENRIKSSON (KD)	59
Anf. 85	SHADIYE HEYDARI (S) replik	60
Anf. 86	EMMA HENRIKSSON (KD) replik	61
Anf. 87	SHADIYE HEYDARI (S) replik	61
Anf. 88	EMMA HENRIKSSON (KD) replik	61
	(Beslut fattades under 23 §.)	62
18 §	Vissa internationella socialavgiftsfrågor	62
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 2012/13:SfU4	62
Anf. 89	JASENKO OMANOVIC (S)	62
Anf. 90	DAVID LÅNG (SD)	63
Anf. 91	GUNNAR AXÉN (M)	64
Anf. 92	JASENKO OMANOVIC (S) replik	65
Anf. 93	GUNNAR AXÉN (M) replik	66
Anf. 94	JASENKO OMANOVIC (S) replik	66
Anf. 95	GUNNAR AXÉN (M) replik	66
Anf. 96	ULF NILSSON (FP)	67
Anf. 97	JASENKO OMANOVIC (S) replik	68

Anf. 98 ULF NILSSON (FP) replik	68
Anf. 99 JASENKO OMANOVIC (S) replik	68
Anf. 100 ULF NILSSON (FP) replik	69
Anf. 101 SOLVEIG ZANDER (C)	69
Anf. 102 LARS GUSTAFSSON (KD).....	70
Anf. 103 EVA-LENA JANSSON (S)	70
(Beslut fattades under 23 §.).....	71
19 § Rikets styrelse.....	71
Konstitutionsutskottets betänkande 2012/13:KU1	71
Anf. 104 PETER ERIKSSON (MP).....	71
Anf. 105 BJÖRN VON SYDOW (S).....	72
Anf. 106 JONAS ÅKERLUND (SD).....	73
Anf. 107 MIA SYDOW MÖLLEBY (V).....	74
Anf. 108 PER BILL (M)	75
Anf. 109 PETER ERIKSSON (MP) replik.....	75
Anf. 110 PER BILL (M) replik	76
Anf. 111 PETER ERIKSSON (MP) replik.....	76
Anf. 112 PER-INGVAR JOHNSON (C)	76
Anf. 113 TUVE SKÅNBERG (KD)	77
Anf. 114 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik.....	78
Anf. 115 TUVE SKÅNBERG (KD) replik	78
Anf. 116 MIA SYDOW MÖLLEBY (V) replik.....	78
Anf. 117 TUVE SKÅNBERG (KD) replik	79
(Beslut fattades under 23 §.).....	79
20 § Riksrevisionens rapport om klimatrelaterade skatter.....	79
Skatteutskottets betänkande 2012/13:SkU6	79
Anf. 118 LOTTA HEDSTRÖM (MP).....	79
Anf. 119 JACOB JOHNSON (V).....	80
Anf. 120 HANNAH BERGSTEDT (S).....	82
Anf. 121 LENA ASPLUND (M).....	83
Anf. 122 JACOB JOHNSON (V) replik	85
Anf. 123 LENA ASPLUND (M) replik	85
Anf. 124 JACOB JOHNSON (V) replik	86
Anf. 125 LENA ASPLUND (M) replik	86
Anf. 126 GUNNAR ANDRÉN (FP)	86
Anf. 127 JACOB JOHNSON (V) replik	88
Anf. 128 GUNNAR ANDRÉN (FP) replik.....	88
Anf. 129 JACOB JOHNSON (V) replik	88
Anf. 130 GUNNAR ANDRÉN (FP) replik.....	89
Anf. 131 KARIN NILSSON (C)	89
Anf. 132 THORALF ALFSSON (SD).....	90
Anf. 133 LARS GUSTAFSSON (KD).....	92
Anf. 134 MATS PERTOFT (MP)	93
Anf. 135 LENA ASPLUND (M) replik	94
Anf. 136 MATS PERTOFT (MP) replik.....	94
Anf. 137 LENA ASPLUND (M) replik	95
Anf. 138 MATS PERTOFT (MP) replik.....	95
(Beslut fattades under 23 §.).....	95

21 § Skatt, tull och exekution.....	96
Skatteutskottets betänkande 2012/13:SkU1	96
Anf. 139 ANDERS KARLSSON (S).....	96
Anf. 140 THORALF ALFSSON (SD).....	98
Anf. 141 JACOB JOHNSON (V)	100
(forts. 24 §).....	100
Ajournering.....	100
Återupptagna förhandlingar	100
22 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 28 november	100
UU8 Mellanöstern och Nordafrika.....	100
23 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	103
CU2 Förlängning av övergångsperiod för krav på kontrollansvariga enligt plan- och bygglagen	103
NU9 Certifiering av vissa installatörer.....	103
SkU7 Ändringar i reglerna om beskattning av finansiella instrument på investeringssparkonto	104
SkU9 Kontroll av postförsändelser	104
SkU11 Resultatberäkning vid vissa fastighetsavyttringar	104
SkU12 Fastighetstaxering av kraftvärmeverk åren 2013– 2018.....	104
SkU13 Beskattning av tillsatser i motorbränsle	104
SkU10 Skattereduktion för läxhjälp	104
SkU8 Genomförande av det nya EU-direktivet om administrativt samarbete i fråga om beskattning	104
SfU3 Vissa frågor om underhållsstöd	106
SfU4 Vissa internationella socialavgiftsfrågor.....	106
KU1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse.....	107
SkU6 Riksrevisionens rapport om klimatrelaterade skatter	108
24 § (forts. från 21 §) Skatt, tull och exekution (forts. SkU1)	108
Anf. 142 HENRIK VON SYDOW (M).....	108
Anf. 143 GUNNAR ANDRÉN (FP).....	111
Anf. 144 KARIN NILSSON (C).....	112
Anf. 145 LARS GUSTAFSSON (KD)	113
(Beslut skulle fattas den 6 december.).....	114
25 § Internationellt bistånd.....	114
Utrikesutskottets betänkande 2012/13:UU2	114
Anf. 146 CARINA HÄGG (S)	114
Anf. 147 VALTER MUTT (MP).....	117
Anf. 148 JULIA KRONLID (SD).....	119
Anf. 149 HANS LINDE (V)	123
Anf. 150 CHRISTIAN HOLM (M)	126
Anf. 151 HANS LINDE (V) replik	128
Anf. 152 CHRISTIAN HOLM (M) replik	129
Anf. 153 HANS LINDE (V) replik	129
Anf. 154 CHRISTIAN HOLM (M) replik	130
Anf. 155 CARINA HÄGG (S) replik.....	130
Anf. 156 CHRISTIAN HOLM (M) replik	131

Anf. 157	CARINA HÄGG (S) replik	131
Anf. 158	CHRISTIAN HOLM (M) replik	132
Anf. 159	VALTER MUTT (MP) replik	133
Anf. 160	CHRISTIAN HOLM (M) replik	133
Anf. 161	VALTER MUTT (MP) replik	134
Anf. 162	CHRISTIAN HOLM (M) replik	134
Anf. 163	FREDRIK MALM (FP)	135
Anf. 164	CARINA HÄGG (S) replik	138
Anf. 165	FREDRIK MALM (FP) replik	139
Anf. 166	CARINA HÄGG (S) replik	139
Anf. 167	FREDRIK MALM (FP) replik	140
Anf. 168	VALTER MUTT (MP) replik	140
Anf. 169	FREDRIK MALM (FP) replik	140
Anf. 170	VALTER MUTT (MP) replik	141
Anf. 171	FREDRIK MALM (FP) replik	141
Anf. 172	HANS LINDE (V) replik	142
Anf. 173	FREDRIK MALM (FP) replik	143
Anf. 174	HANS LINDE (V) replik	143
Anf. 175	FREDRIK MALM (FP) replik	144
Anf. 176	JULIA KRONLID (SD) replik	145
Anf. 177	FREDRIK MALM (FP) replik	145
Anf. 178	JULIA KRONLID (SD) replik	146
Anf. 179	FREDRIK MALM (FP) replik	146
Anf. 180	KERSTIN LUNDGREN (C)	147
Anf. 181	CARINA HÄGG (S) replik	149
Anf. 182	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	150
Anf. 183	CARINA HÄGG (S) replik	150
Anf. 184	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	150
Anf. 185	DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	150
Anf. 186	Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M)	154
Anf. 187	HANS LINDE (V) replik	158
Anf. 188	Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M) replik	159
Anf. 189	HANS LINDE (V) replik	159
Anf. 190	Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M) replik	160
Anf. 191	JULIA KRONLID (SD) replik	161
Anf. 192	Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M) replik	161
Anf. 193	JULIA KRONLID (SD) replik	162
Anf. 194	Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M) replik	163
Anf. 195	VALTER MUTT (MP) replik	164
Anf. 196	Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M) replik	164
Anf. 197	VALTER MUTT (MP) replik	164
Anf. 198	Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M) replik	165
Anf. 199	CARINA HÄGG (S) replik	166
Anf. 200	Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M) replik	167
Anf. 201	CARINA HÄGG (S) replik	167
Anf. 202	Statsrådet GUNILLA CARLSSON (M) replik	168
Anf. 203	ANNIKA LILLEMETS (MP)	169
Anf. 204	FREDRIK MALM (FP) replik	172
Anf. 205	ANNIKA LILLEMETS (MP) replik	173

Anf. 206 FREDRIK MALM (FP) replik.....	173
Anf. 207 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik.....	174
Anf. 208 LARS JOHANSSON (S)	174
(Beslut skulle fattas den 6 december.).....	175
26 § Bordläggning.....	176
27 § Anmälan om interpellationer	176
28 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	176
29 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	177
30 § Kammaren åtskildes kl. 20.45.	178